

11

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III

XLVII

C

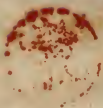
29

NAPOLI

277

77

DIATRIBA
DE ADVENTV
S. IACOBI
IN HISPANIAM.

ILLVSTRISS. ET EXCELLENTISS. PRINCIPI
MARIO CHISIO
S. R. E. GENERALI.

A V T H O R E
P. FR. FRANCISCO A S. AVGVSTINO MACEDO
Minorita Lusitano Theologia Professore.

R O M A E.
Typis Philippi Mariae Mancini. M. DC. LXII.

SVPERIORVM PERMISSV.

DIATRIBA

~~THE ADVENT~~

2. JACOBI

1942-1943

doi:10.1017/S0022292411000790

171215Z OCT 64 AM

1.5.2.4. $\mathcal{A} \in \mathcal{D}^{\text{b}}(\mathcal{A})$ is $\mathcal{A}$ -reflexive if $\mathcal{A} \cong \mathcal{A}^{\perp\perp}$.

1870

100

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

ILLVSTRISSIMO, ET EXCELLENTISSIMO
PRINCIPI.

MARIO CHISIO
S. R. E. GENERALI.

VI Authores, ij qua-
si Parentes libro-
rum sumus : atque
adeò quo iure hi
liberis, quos gignūt
splendida, & fausta
sidera optant, eo
nos libris, quos edi-
mus, illustra, & be-
nigna optamus. Hac ego ratione foetui
huic meo stellam adhibere studui, quæ il-
lius natales conspicuos, & fortunatos red-

deret: Rāpuit me Chisia Domus, in qua
sunt Astra Gentilitia: imo & Sol, ex quo
ALEXANDER fulsit, qui non ob-
tudit Stellas, sed extudit. Has inter tua
Excellentiss. Princeps mihi iampridem
arriferat beneuolentia singulari; & certam
Patrociniij, si quando esset opus, spem fe-
cerat. Itaque fidenter accessi, nec repul-
sam timui ab eo, apud quem habitat hu-
manitas. Equidem cum in te multæ, ac
præclaræ dotes confluerint, quas nemo
non admiratur, fateor, nulla te magis,
quam ista, quæ in Principibus desiderari
solet, suauitate ingenij, & morum com-
mendari. Hæc te in excelso isto militaris
stantem dignitatis fastigio, omnibus ama-
bilem intra admirationem reddit. Nihil
ex armis, quæ tractas, rubiginis contrahis,
nihil asperitatis ex sago, & armatus Ro-
mana in Vrbe, vltra paludamentum, togæ
studia exerces, & iudicio Patritium, &
consilio Senatorem, & prouidentia Con-
sule magis. Bellicos terrores procul amān-
das, vt domi pax sit, qua sane fruimur, &
abun-

abundamus : Constant vbique egregia
illa tuæ tempore pestilentiae, & eluui-
onis pietatis, & quæ deinceps exhibuisti in
republicam beneficentiae, & charitatis
officia, quæ memoriam Pompeianæ ma-
gnificentiae renouarunt. Cuius tu præ-
stantissimi & Ducis, & Ciuis in gerenda
Republica partes agis, eó maiori voluptate
Ciuum, quòd nomen cum præferas Marij,
re Pompeium exhibeas. Nec tu minus
eo litteratos homines diligis, & colis. Si
enim ille ad Philosophi Possidonij fores
laureatos fasces applicuit, tu inter lauros
victrices, & Quercus foelices tuas, Docto-
rum hominum hederas, & oleas admittis;
nec extra Romam semel, vti Pompeius,
sed intra urbem, & domi tuæ sæpe huius
in litteratos beneuolentiae documenta
præbes. Id ego iam pridem expertus,
meum istud, quale quale sit, opus ad te de-
fero, vt illud nominis vmbra tui tegas, &
virtutum radijs illustres; nec alienum à di-
gnitate, & munere tuo eius est argumen-
tum, cùm Sanctus Iacobus, de cuius in Hi-
spa-

spaniam aduentu agitur, Ducis eximij ad-
uersus hostes Fidei sapius partes egerit, ac
visus sit in acie, & in castris cum militibus
versari, & quod tu in Romana Ecclesia
obis, illud in Hispanica officium exercere.
Quare cum & Auctor sit multis nomini-
bus tuus, & opus hoc nomine non alie-
num, vtriusque Patrocinium minimé, opi-
nor, detrectabis. Nec ingratum tibi exi-
stimo fore munus, quod á grato animo
proficiscitur, & vltui, ad honestum inter
tot bellica, & ciuilia negotia diuerticulum,
esse poterit. Vale.

AD LECTOREM

PRAEFARI opus non erat
nisi mos in legem abisset.
Hac iubet, Paucis dicam:
Causas, & rationem su-
scepti operis habes eius ini-
no. Tuum erit de ijs iudicare. De dis-
positione, ac stylo eadem tibi potestas esto.
Illud moneo: ne velis, quod alij solent, for-
mam operis ad tuum genium fingere, &
quod ad tuum palatum non faciat, id pu-
tare insipidum. Vt cuique sua est facies,
& habitus, ita stylus, & dictio. Iniurius
esset naturæ, qui ad sua lineamenta aliorum
vultus exigeret. Iniquus arti, qui ad suum
stylum alienum reuocaret. Aliud vnus,
aliud alter stomachus condimentum appe-
tit. Alius exilem, & gracilem, alius pro-
cerum, & obesum habitus decet. Sine me
meo stomacho, & habitu frui, nec stylum
corrigas, qui mihi est ingenitus. Corrum-

pes enim, non corriges; per me semper licuit
alijs sua dictione uti, liceat mea per te mihi.
Non detrecto corrigi, sicubi errem, sum quip-
pe ingenuus, & Augustini, quo nemo can-
didior, discipulus. Sed nolo emendari, nisi
iure, ac ubi insit error. Sunt verò, qui quod
errore caret, quod genio non respondeat suo,
in eo erratum velint. Id sanè deprecor,
quod sit cum iniustum, tum ineptum; de me
ita iudica, uti me de te iudicare velles. Ho-
mo homini Deus, & homo homini lupus.
Ita sumus natura comparati. Cæterum
viciunque de me statuas, illud comperies, me
vni maxime in ijs qua scribo, veritati stu-
dere. Vale.

INDEX

CAPITVLM.

- C** A P. 1. *Occasio, & ratio suscepti operis* pag. 1.
 Cap. 2. *Quid Cardinalis Baronius senserit, & cur, & an iure de eo Hispani querantur.* p. 7.
 Cap. 3. *Rationes dubitandi an S. Iacobus in Hispaniam venerit proponuntur.* p. 12.
 S. 1. *Chronologia.* p. 12.
 S. 2. *Propositur hac difficultas Chronologica verbis D. Roderici Ximenij in Concilio Lateranensi apud Baronium, & Loysiam.* p. 15.
 S. 3. *Adducitur correctio antiqui Breviarii Romani, in quo affirmatio aduersus in Hispaniam S. Iacobi Apostoli tollitur, & in traditionem mutatur.* p. 16.
 S. 4. *Differuntur duo Innocentij I. & Gregorij VII. ex Baronio aduersus accessum Iacobi Apostoli in Hispanias testimonia.* p. 17.
 S. 5. *Arguitur ex defectu auctoritatis priscorum Auctorum ac suspecta fide illorum, qui ab Hispanis recentioribus adiucuntur.* p. 19.
 S. 6. *Ex ipsorummet scriptorum Hispanorum inter se contentione arguitur S. Iacobum in Hispanias non venisse.* p. 21.
 Cap. 4. *Ex antiquitate, & Primatu Ecclesie Toletana ostenditur S. Iacobum Apostolum in Hispania non fuisse.* p. 23.
 Cap. 5. *Autoris sententia statuitur, affirmans S. Iacobum in Hispaniam venisse.* p. 25.
 Cap. 6. *Ex translatione Corporis S. Iacobi Apostoli ex Iudaea*

des in Hispaniam eius viui in eam aduentus probatur.
pag. 31.

Cap. 7. Hispanorum iu S. Iacobum Apostolum Clientela,
& eiusdem in eosdem Patrocinium aduentui in Hispaniam
suo testimonium idoneum reddunt. p. 34.

Cap. 8. Hispanorum in retinenda fide incorrupta: in tuenda
constantia, in propaganda diligentia; argumento
sunt, eos à Iacobo Apostolo Euangelium accepisse. 43.

Cap. 9. Nouum ex Actis Concilij Rbemensis sub Leone
IX. anno 1049. celebrati pro D. Iacobi in Hispanias
aduentu argumentum. p. 51.

Cap. 10. Argumenta proposita qua impugnabant Iacobi
in Hispaniam aduentum soluuntur. p. 55.

. 1. Satisfit primo ex difficultate Chronologia desumpto.
pag. 55.

S. 2. D. Roderici Ximenij adducta superius ratiocinatio
perspicue refellitur. p. 65.

S. 3. Satisfit obiectioni ex correctione Breuiarij Romani
facta à Clemente VIII. p. 69.

S. 4. Respondetur argumento ab Authorum Hispanorum,
diffensione, & contentione ducto. p. 73.

S. 5. Testimonia Innocentij I. & Gregorij VII. contra
producta ex Baronio expenduntur. p. 78.

Cap. 11. Soluitur argumentum obiectum ex defectu au-
thoritatis. p. 86.

S. 1. Respondetur Obiectioni petita ex testimonijs aliorum
Pontificum. p. 86.

S. 2. Soluuntur obiecta ex Concilijs. p. 96.

Antiloquium ad Argumentum sumptum ex primatu. p. 113.

Cap. 12. Ratio petita ex antiquitate, & Primatu Ecclesia
Toletana dilatur. p. 121.

Cap. 13. Non tanti esse testimonium D. Roderici Xime-
nij, etiamsi illam sententiam traderet, ut propter illud
S. La-

- S. Iacobi in Hispaniam aduentus in dubium reuocari
debeas. p. 142.
- Cap. 14. Aduentui in Hispaniam S. Iacobi Ecclesiastica
authoritas suffragatur. p. 149
- §. 1. Probatur ex summis Pontificibus. p. 149.
- Cap. 15. Probatur ex Conciliis. p. 154.
- Cap. 16. Probatur ex Breviarijs. p. 163.
- Cap. 17. Falsum esse, & commentitium istum Commen-
tarium manuscriptum Toletanum à Garcia Loaysa in-
uentum perspicue ostenditur. p. 168.
- Cap. 18. Alij errores in ea enarrationis parte, quæ ad Com-
postellanum Episcopum pertinet, commemorantur, &
confutantur. p. 170.
- Cap. 19. Hanc ratiocinationem Roderici Ximenes nullatenus
esse, idoneis argumentis suadet. p. 183.
- Cap. 20. Tandem ea narratio maioribus argumentis aper-
te falsitatis conuincitur, & profus refellitur. p. 187.
- Cap. vltimum. Obiectio ex Pauli ad Romanos cap. 15.
num. 19. Epistola remouetur, & aditus Iacobo in His-
paniam ex Anastasij doctrina aperitur, & liber clau-
ditur. p. 195.

2. hunc Iacobum
A
B
IN-

INDEX A V T H O R V M.

A

Abbas Vrspergensis
 Abrahamus Ecchellensis
 Alanus Copus
 Albertus Magnus
 Anastasius Antiochenus
 Antonius Caracciolus
 Antonius Augustinus
 Ambrosius
 Ambrosius Morales
 Apollonius
 Arator
 Athanasius
 Augustinus
 Author Chronici Cassi-
 nensis
 Anastasius Sinaica Anony-
 mus autor
 Aprincius
 Alfonsus Tostatus
 Antoninus
 Archiuum Lateranense
 Archiuum Alcobatianum
 Archiuum Sanctæ Crucis
 Conimbricense.

B

Barbosa

Baronius
 Bartholomæus Rainaldus
 Basilii
 Beda
 Bellarminus
 Bernardus de Britto
 Bisciola
 Biuar
 Boerius
 Bosius
 Breuiarium Romanum
 Breuiariū Mozarabicum
 Breuiarium Comense
 Breuiaria diuersa
 Bzouius.
 Braulius

C

Calistus secundus
 Caietanus
 Carolus Borromæus
 Cassianus
 Cherubinus
 Chrysostomus
 Ciaconius
 Cornelius
 Cornelius à Lapide
 Concilium Sueffionense
 Con-

Concilium Rhemenſe
Concilium Gerundenſe
Concilium Londinenſe
Concilium Elibertinum
Concilium Baſilienſe
Concilium Lateranenſe
Concilia Braccharenſia
Concilla Toletana
Cyprianus
Cyrillus Hieroſolymita-
nus.
Canifiſus

D

Didacus Caſtillo.
Dominicus Soto

E

Epiphanius
Euſebius.
Euthymius.
Eleca Epifcopus Caſar-
auguſtanus

F

Flavius Dexter.
Freitas.
Fulbertus Carnotenſis

G

Garcia Loayſa.
Garibay.
Gaſpar Sanchez.
Gelaſius.
Genebrardus.
Gloſſa ordinaria.
Gloſſa inter linealis.

Gracianus.
Gregorius Turonenſis.
Gregorius Nicenus.
Gregorius Magnus.
Gregorius Septimus.
Gilbertus de Tornaco
Guilielmus Durantes

H

Hilarius
Hieronymus.
Hilarius.
Hincmarus.
Hormiſdas.
Hugo Cardinalis.
Hugo Portugallenſis

I

Innocentius I.
Ioannes Salazar Tama-
yus.
Ioannes Solorzano Pereira.
Ioannes de Boſco.
Ioannes Lorinus.
Ioannes Arboreus.
Ioannes Grimaldus.
Iſidorus.
Iſmael Abulſada.
Iulianus Perez.
Iulianus Toletanus.
Iulianus Pomerius.
Juſtinianus.
Ianſenius.
Iacobus Midendorpius
Iacobus Philippus Berga-
mas

Iacobus de Voragine
Ioannes Belletus
Ioannes Raulinus
Ioannes Vaseus

L

Leo III.
Leo IX.
Ludouicus Romanus.
Lupoldus Bebenbergius.
Luitprandus

M

Maffeijs.
Magister Historiæ Schola-
sticæ.
Maldonatus.
Mariana.
Mastrillus.
Menochius.
Michael Erze Ximenius.
Missale Ambrosianum.
Missale Gothicum.
Missalia Varia.
Martinus Polonus
Michael Deloillar

N

Nicephorus.
Nicolaus de Lyra
Norketus

O

Oecumenius.
Ofius.
Ouidius.
Otto Frisingensis

P

Pandulphus.
Petrus Gregorius.
Platina.
Plutarchus.
Petrus de Natalibus
Prudentius
Pelagius Ouetenſis

Q

Queuedo.

R

Resendius.
Ribadencyra.
Rodericus Ximenius.
Rodericus à Cugna.
Rogerius.
Rota Romana

S

Salmeron.
Seraphinus.
Seraphinus Binius.
Spondanus.
Stephanus VI.
Suarez.
Sugerius.
Supplementum Biblio-
thecæ Patrum.
Santpirius

T

Tertullianus.
Theodoretus.
S. Thomas.
Toletus.

Tri-

Trithemius.

Turpinus.

Turrecremata.

Tyrius.

Thomas Stapletonus

Thomas Cantipratensis

Thomas à Villanova

V

Valdez.

Vasconcellus.

Vasquez.

Virgilius :

Vviliclmus Malmesburi-
ensis.

Vincentius Ferrerius

Vincentius Bellouacensis

Vsuardus

Vvfalafrius Strabo

Y

Yepes.

Z

Zurita.

FACULTAS R. P. GENERALIS.

Inspectis approbationibus potestatem facimus auctori hoc opus excudendi in Conuentu nostro S. Mariæ de Araceli die 22. Maij 1662.

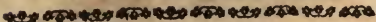
Fr. Michael à Sambuca Minister Generalis.

Hanc Diatribam de Aduentu S. Iacobi in Hispaniam ex commissione Nostri Reuerendiss. Patris Generalis à me reuisam ad studiosorum vtilitatem publica editione dignam censeo. Datum Romæ in Conuentu S. Mariæ de Araceli die 20. Maij 1662.

Fr. Petrus Paulus Lotticus Sacra Theologiae Lector Generalis, & Diffinitor.

Hunc librum iussu Reuerendiss. P. Nostri Ministri Generalis recognoui, & dignum iudico qui typis mandetur.

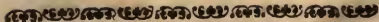
Fr. Alexius Romanus Sac. Theologiae Lector Generalis, & Diffinitor.

Imprimatur.

Si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sacri Palatii Apostolici.

O. Gar. Vicefg.

Imprimatur.

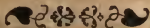
Fr. Raymundus Capisuccus Sacri, & Apost. Pal. Mag. Ord. Prædicatorum.

DIA:

DIATRIBA
DE ADVENTV
S. IACOBI
IN HISPANIAM.

CAPVT PRIMVM:

Occasio, & ratio suscepti operis.

NOCERE interdum amorem, cum nimius est, experientia docet. Adeo extrema vitiosa sunt, vt cum ad ea deflectimus, à ratione, ac virtute deuitemus. Id & in Iure deprehenditur, quod cum summum est, iniuria fit. Sed in amore mirer, quodd ab odio cum longissime absit, tam officit amico, quàm solet officere inimico. Illud vulgo paradigma affertur. Simiam Catulos suos miro amore

*Nimius inter-
dum amor of-
ficat.*

amore prosequi, & tam eos arctè amplecti, ut interdum ipso amplexu occidat. Atque adeo verum sit dicere, cum eos deperit, cogere depereundo perire: sed hoc in bellua, quæ ratione caret, utcunque ferendum. Ab homine, qui rationis compos, & virtutis capax est, hoc vitium alienum esse debuit. Verum praua, ex labe illa prima originis, nobis innata libido, sæpe rationem, iusque peruertit. Itaque amore sæpe abutimur ad perniciem carorum, cum ijs vehementer volumus: Quamquam non iam ille amor sit, sed cupiditas; imò & inuidia, proindeque degener, ac in odium vergens affectus. Vsuuenire solet, ut quod vehementer amamus, eo magnopere frui cupiamus, ac iuxta nolumus, ut fruantur alij; qui si eiusmodi participes esse conentur, in eos odium ex cupiditate, ac liuore existit; quare malumus rem dilectam extinguere, quàm cum alijs communicare. Itaque si originem attendimus, Amor est; si exitum, Cupiditas, & odium. Satis dolendum, quod in vitium virtus transeat; sed multò maximè dolendum, quod res, quæ amatur pereat; nam vitia emendare possumus, rem quæ periit, recuperare non possumus.

Degenerat in
cupidinem.

Hispanorum
in S. Iacobum
quæritur amor.

Quorsum hæc? Non ab re sane! Quantus sit Hispanorum omnium in sanctum Iacobum amor nemo nescit: cum non eius extent igniculi, sed pateant incendia. Verum quod ea Gens in populos diuiditur, dum singuli Iacobo frui tanquam proprio volunt, & in suam Prouinciam trahunt, alij alios repellunt, ne eodem potiantur, & in cupiditatem, & liuorem abeunt, vnde turbæ, & factiones existunt; ac proinde in odium mutuum.

amor

amor primus degenerat; & quod deterius est, dum vnusquisque ad suam prouinciam Iacobum studet rationibus trahere, alij aliorum argumenta refutant, & eneruant, adeo vt impugnando singula, nulla ratio habendi reliqua esse videatur. Planius dico. Aduenisse Iacobum in Hispaniam certo est certius. Illud minus constat, in quam Prouinciam venerit. Cum ergo Hispania in multas sit distributa, singulae cum sibi pio quodam studio vendicant, atque adeo suum dicunt, idque rationibus conantur ostendere, quæ cum hinc inde apponantur, dum alij alios refutant, dubium reddunt, in quam venerit; cum autem non potuerit venire in Hispaniam, nisi per vnâ Prouinciam, & ij monstrent in nullam certam, contra singulas argumentando, venisse, sit vt, an in Hispaniam venerit, dubitetur.

Ex eo dis-
dium.

Nec satis est ijs Iacobo frui, quod facile esset ad componenda dissidia, ita vt illum ordine quodam, serieque temporis vna post aliam Prouincia exceperit, sed vnaquæque illum cum prærogatiua primatus habere vult: tam enim sunt Religionis amantes, vt primas habere velint, non contenti habuisse, nisi prius alijs habuerint. Itaque de primis contendunt, quod turpe videatur in secundis, tertijsue consistere. Ita sunt ad honores Hispani comparati, vt aut summos, aut nullos velint. Igitur Tartaconensis Prouincia ad se vocat. Bætica sibi deberi ait. Lusitania suum esse contendit. Callæcia ad se trahit. Omnes cum apprehendunt, & dum conantur arripere, in diuersa trahunt, & lacerant, vt nusquam videatur esse, quod apud singulas esse minimè patiantur. Accidit Iacobo

Singulae Pro-
uinciae in eo
fruendo pri-
mas partes vè
dicant.

Plutarch

mortuo, quod ille Pancratiaſtæ (cui Teletia no-
men fuit) Græco viuo, qui cum victor in ludis Py-
thijs exiſteret, magnūque erga ſe omnium ſtudio
accendiſſet, anſam dedit, contentioni inter ſe mul-
torum, ad quos nimirum iſ victor pertineret. Exar-
ſere omnes habendi cupiditate; ea incitati, in eum
irruunt; alij eum hinc, alij inde, alij aliunde ap-
prehendunt, & dum magna vi ſinguli ad ſe tra-
here nituntur, miſer Iuuenis in partes diſtractus,
ac dilaceratus periit. Nec opus eſt exemplum in
uſum reducere. Satis in rem quadrat.

Venuſtum
paradigma

Haud temerè dico. Niſi Hiſpani inter ſe mu-
tuò opinionibus diſſiderent, & diſſidendo alij alios
impugnarent, non auderent exteri hanc veritatem
in dubium reuocare. Nec antequam noſtri inter
ſe contenderent, eam inſiciari auſi ſunt. Tūc
auſi, quando viderunt nos in factiones diuidi, &
bella ciuilia imitari: minimè auſuri ſuis nos telis
petere, ſi noſtra in ſe intenta, ac non in nos con-
uerſa vidiffent. Noſtris ergo nos argumentis op-
pugnant: ſciunt nimirum ea valida, & robuſta
eſſe, ac Hiſpanum non niſi ab hoſte Hiſpano ſole-
re vinci, atque vti adamas adamante frangitur,
ita Hiſpanum Hiſpano infringi. Ex quo igitur

Hiſpanus nō
niſi ab Hiſ-
vincitur.

Roderici Xi-
menij Tole-
tani Archieſ.
in Lateranen-
ſi Concilio de
aduentu Ia-
cobi in Hiſ-
paniam opi-
natio.

Quos ea ani-
mos Aduer-
ſarij fecerit.

Rodericus Ximenius, ſummus id temporis omni
genere litterarum vir, in Lateranenſi ſub Inno-
centio III. Concilio, ſui aduerſus competitores
Primatus aſſerendi ſtudio, excogitatis argumen-
tis aduentum Sancti Iacobi in Hiſpaniam negauit,
coeperunt illum externi ſcriptores inſiciari; quem-
admodum poſtea referemus. Acceſſerunt Rode-
rico Ximenio alij, non qui negarent aduentum ſed
de illius inter ſe tempore, locoque diſputarent,

quo-

quorum argumentis alij scriptorēs vti eum in dubium reuocarunt. Nec temerè, aut incertè loquor. Nemo fermè est Author Hispanus, qui de antiquitate, aut primatu Ecclesiæ in sua, vbi natus est, & in qua scribit, Prouincia scribat, quin conetur asserere, ac persuadere S. Iacobum primū in eam appulisse, & ibi prædicasse, imo & Ecclesiā instituisse. Quo fit vt aliorum idem sibi vendicantium rationes, & argumenta confutet: vt mutuo sibi fidem detrahant, & Cadmi militum instar, suis se stylis confodiant. Idque ingenuè fateatur vnus ex ijs haud obscurus author Ioannes Salazar Tamayo, quem paulo post citabimus. Nec solum de loco, sed etiam de tempore disputant, vt nihil certi videantur statuere; atque adeo historię veritas laborat. Audiamus Idoneum sanè (vt Baronium in suum locum reseruemus) Spondanum in notis ad annum Christi 44. num. 7. *Diuisionem*, inquit, *Apostolorum*, cum alij in alios annos referant, Hispani illi, qui contra Baronium scripserunt, vt suam tueantur traditionem de Sancti Iacobi in Hispaniam accessu, nonnullis baud adeo contemnendis coniecturis, & argumentis probare nituntur, tunc contigisse, quando Petrus, & Ioannes petierunt Samariā, vel etiam post Domini Ascensionem, & aduentum Spiritum Sancti, etiam si non omnes ad suas statim prouincias profecti fuerint. Quorum tamen argumenta alij, qui eadem licet cum ipsis de accessu S. Iacobi sentientes, alijs certis, vt putant, rationibus refellunt: Eruntque opinor alij, qui istorum rursus argumentationes consutabunt. Vt nouum profecto ipsi met ruina periculum asserere videantur.

Ioannes Salazar Tamayus.

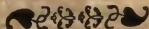
Spondanus

Spondani de diffensione Hispanorum inter se iudiciū

6 *Diatriba de Aduentu*

Quæ Auctori
occafio ope-
ris ?

Diu est, quod optaueram huic malo, meo inter-
posito, mederi, sed nunquam antehac per occupa-
tiones, & peregrinationes licuit, nec dabatur oc-
cafio calamum non vocatum huc aduertere, nec
aliena scribere à meis, in quibus versabar, scholis
audebam, sed cum hoc anno M.DC.LX. in Alma
huiusce Urbis Academia Cathedra de Historia
Ecclesiastica de nouo à Summo Pontifice Alexan-
dro VII. eximio litterarum, & litteratorum ho-
minum Patrono, instituta, & mihi assignata fuerit,
ac ipse me legendi cursus eò deduceret, vbi Apo-
stolorum diuisio, & in suas prouincias missio facta
fuit, nactus idoneam de S. Iacobi Prouincia, & in
ea prædicatione dicendi occasionem, eam arripe-
re decreui, meumque in hac controuersia calcu-
lum inter nostrates scriptores doctissimos ponere.
Omnia quæ allaturus sum, in ipsis fontibus vidi,
nec quenquam recentium Hispanorum, qui hac
de re scripserunt attingere prius volui, quam meo
proprio labore, ac studio hæc, qualiacunque de-
mum sint scripta, maiori ex parte elaborassem.

C A P V T II.

*Quid Cardinalis Baronius senserit,
& cur, & an Iure de eo Hispani
querantur.*

QVERIMONIAS primum remoueo: tum nostras de Cardinali Baronio, quod aduentum Sancti Iacobi in Hispaniam reuocarit in dubium, & infusa dubitationum caligine, obscurarit: tum externas de authoribus nostris; quod Baronium eo nomine male accipiant, & tantum virum, cui nostra secula paucos pares tulerunt, acerbius quam par est, reprehendant. Id ego autem non ex Hispanis, sed Italis, ac Gallis authoribus noui, qui de nostris in Baronium inuectiuis queruntur. Ex quibus vnus Spondanus ad annum 44. num. 4. sic ait. *Aduersus Baronium consurrexit pro suarum Ecclesiarum traditione vniuersa Hispania, multis ea de re à quocunque hominum genere editis scriptis, quae si vidisset Baronius, etiamsi id non necessario euincant, quod volunt, sunt eiusmodi, ut eum potuerint in priori sententia continere. Nec sane displicet zelus eorum, sed vix est, ut alicui homini non Hispano probari possit affectus ille nimius, quo in tanti viri memoriam cunctis Catholicis venerandam inuebi gaudent. Gaudeant magis in fide perficere, quam siue ab ipsis Apostolis, siue ab eorum successoribus acceperunt, & praeceptorum memores in timore, & tremore salutem suam operentur.* Grauius de nostris Scriptoribus queritur

Spon-

Iure ne, an iniuria de Baronio Hispani Authores querantur?

Spondani de Hispanis in Baronii gratiam speciosa querela;

Spondanus; nec existimo grauius quenquam de alijs solere queri, cum eos præsertim moneat, de cura salutis æternæ, ac nimium illum Hispanicum affectum vniuersæ Hispaniæ attribuat, quasi omnibus probetur studium illud, siue, vt appellat, *Zelus*, Baronium reprehendendi. Illud mihi displicet, quod ait *Homini non Hispano probari non posse Zelum tuendi* suas traditiones, quod eo cogor ad tanti viri reprehensionem peruenire. Cum si conferantur quæ Galli scriptores aduersus Baronium scribunt, multò plura, & acerbiora in eum dicta inueniantur. *Non videmus mantica quod in tergo est*. Non sunt Hispani nostri magis tenaces suarum, quàm suarum Galli, traditionum, nec minus irarum aduersus eos, qui improbare conantur, intemperantes. Condonandum Hispanis est, si quid acerbius in Baronium dicunt in causa tam graui, quam qui impugnat veluti iugulum honoris Religiosi petit, quo nomine Hispania tota de Iacobi Apostoli aduentu gloriatur.

Excusantur
Hispani

Purgatur Ba-
ronius.

Equidem lecto Baronio non video, cur nostri tam cum eo acerbè expostulent. Nam nec imprudenter, opinor, se gessit, nec immoderatè. Non enim sententiam illam primam suam, quam in Martyrologio tenuerat, prorsus retractauit, vt oppositam sequeretur, sed exponens quæ postea in Concilio Lateranensi à Roderico Ximenio contra sunt allata, tam se eo testimonio moueri dicit, vt in dubium reuocet, quæ in martyrologio antea dixisset. Ex ore Baronij verba desumamus. Is anno 816. narrato euentu litis inter Rodericum Ximenium, & alios Metropolitæ Hispanos super Ecclesiarum primatu agitata, & producta Ximenij ratio-

Baronius

cina.

inatione: *Hic fuit*, inquit, *ille insignis Rodericus Archiepiscopus Toletanus rerum Hispanicarum hystoriae scriptor ore omnium praeclarus, cuius fateor percussus auctoritate subsciterim aliquantisper, & reuocarim in dubium, quae in notis ad martyrologiū de aduentu Iacobi in Hispanias, dixisse meminerim, atque omnia altiori indagine, grauiorque expendenda caute putarim, ob ea quae à tanto viro in tanto Concilio sine tanti aduersarij redargutione reperiuntur asserta.* Modeste quidem, & grauius ista Baronius. Quem enim illa non mouerent? Itaque dubium eum acta eo in Concilio reddiderunt. Cur ergo tam acriter, & acerbè Hispani quemadmodum scribit Spondanus, eum coexpostulent causam, ego certè non video. Non nego Baronium illo ipso loco multa de nouo excogitasse argumenta, quae dubitationem illam suam augerent, & in oppositam partem inclinarent, in quam demum propendere videatur; significasseque eum ea non diluerit, imo exaggerauerit à prima sententia demotum fuisse. Verum cum id aperte non dicat; sed rem in medio relinquat, non est, quòd eum praeuaricationis infimulemus, aut inconstantiae arguamus. Ego certè non ausim, quod Spondanus affirmat, asserere, *Baronium hic retractasse quae pro eadem Iacobi professione olim in notis martyrologij dixisset.* Nec enim perinde est reuocare in dubium, ac retractare. Cum qui reuocat in dubium, suspendat iudicium; qui retractat, priori relicta, imò & improbata sententia aliam amplectatur. Quod Baronium nego fecisse.

Spondanus
vellicatur

Mihi quidem etsi patria Lusitanus, atque adeo Hispanus, sim, ac ex ijs qui potiori fortassis iure Iacobum

Ximenius re-
prehenditur.

In quo pecca-
rit Baronius

cobum Apostolum ad se trahunt, altius ista pendent illud videri solet, iustius nobis de Ximenio, quam de Baronio esse querendum; Cum ille aulus fuerit primus, quod sciam, aduentum Iacobi in Hispaniam apertè, ac peruiaciter negare, & traditioni manifestæ refragari. Huic ego sanè merito succensuerim. Baronio minus, quod illum suæ dubitationis Authorem habuit, quem nisi haberet, non dubitaret, cum præsertim Baronius Hispanus non esset. Vnum est quod in Baronio non probo, tantum fidei habere Ximenio voluisse, vt eius auctoritatem tot alijs argumentis pro Iacobi in Hispanias aduentu, ac vni præcipuè Traditioni prætulerit. Nec enim quicquam, cum illam declamationem (eiusmodi quippe est) accuratè legissem, de opinione, quam imbiberam dubitavi; imo cum lentius rationes eius hominis expendi, penè contempsî, quod cum non pauca in ijs futilia, tum quædam falsa deprehendi, ac omnia comperi à feruido ingenio temerè, ac inconsideratè profecta. Itaque nihilo magis sum motus, quàm rupes, cum fluctibus quatitur; ac miror tam ijs Baronium moueri potuisse, nisi fortè; vt suspiciones etiam meas, & coniecturas aperiam, occasione illa vtî Baronius voluit, & speciosum dubitationi suæ titulum obtendere, vt honestius dubitasse videretur.

Et quoniam nonnulli cum Baronio Authores partim ante illum, partim post illum in dubium reuocent accessum huius in Hispaniam Apostoli ijsdem fermè, quæ apud Ximenium sunt argumentis vsi, operæ pretium duco eos, recensere, vt hac ratione minuam inuidiam in Baronium concitam,

Authores qui
negant Iaco-
bi in Hispaniam accessu

S. Iacobi in Hispaniam. 11

tam, cum eius causam in plures contulero. Inter Antiquiores numerandus est Antonius Augustinus, apud quem citatur illa historia Roderici Ximenij, quam è manuscripto antiquo Toletano produxit Garcias Loaysa in Epist. Iuris Cano. tom. 2. lib. 19. tit. 16. cap. 2. p. 179. & 1. p. lib. 1. tit. 11. cap. 2. & Ioannes de Bosco in sua Bibliotheca Floriacensi, qui adducit testimonium P. Gregorij VII. lib. 1. Regist. Epist. 64. ad Episcopos, & Reges Hispaniæ, quem Ioannes Solorzano Pereyra cum D. Gregorio Magno videtur citando confundere. Baronius anno Christi 44. num. 7. & tom. 9. annal. anno Christi 816. & Spondanus ad annum 44. & Bisciola, & omnes alij Baronij traductores, & sequaces. Et Ioannes Lorinus in Acta Apostolorum cap. 12. vers. 2. pag. 536. Animaduerto Garciam Loaysa virum eruditissimum, authorem esse Rodericum Ximenium negasse aduentum Iacobi in Hispaniam, & illud manuscriptum Toletanum, in quo illius in Lateranensi Concilio causæ disputatio narratur idoneum esse, non assentiri tamen Ximenio, imo eo in loco, idest in notis ad Concilium Toletanum sub Gundimaro Rege affirmare, Iacobum Apostolum omnino in Hispania Euangelium prædicasse; quod oportet obseruare, eò quod video à nonnullis inter alios authores affirmantes aduentum minime illum citari, vnde aliquis suspicari posset eum in opposita fuisse sententia.

Antonius Augustinus.

Ioannes de Bosco.

Solorzano Pereyra.
Baron.

Spond.
Bisciola

Lorinus.

CAPVT III.

*Rationes dubitandi, an Sanctus Iacobus
in Hispaniam venerit, propo-
nuntur.*

S. I. *Chronologia.*

PRæmissis auctoribus; quibus ij in eam sen-
tentiam inducti sint, rationibus videamus.
Prima, & potissima est à Chronologia du-
cta, vnde inuidæ argumenta peti solent. Ex ea
sic formant Aduersarij Syllogismum¹. Vel Sanctus
Apostolus venit in Hispaniam ante diuisionem
Prouinciarum inter Apostolos, vel postea. Non
ante, non postea, ergo non venit. Propositio est
iustum dilemma, & negari nequit; Assumptio si
detur, illatio sequitur, & conuincit. Tota vis redit
ad minorem. Secunda pars, quod sit facilius pro-
batur, nam diuisio Prouinciarum, & Apostolorum
ad eas missio, non nisi mortuo Iacobo contigit. Hic
enim, uti ex supputatione annorum ab omnibus fer-
me Chronologis recepta constat, occisus est anno
à Christo nato 44. post Ascensionem, 10. antequam
apertum ad fidem Gentibus ostium esset, hoc quip-
pe non nisi postea liberato è vinculis Petro referat-
um paradiigmate obiecto lintei, quod habetur apud
Lucam cap. 12. accidisse, in confesso apud omnes
est; & latè ostendit Baronius tom. 1. ad eum annū,
quem sequuntur tum eius affeclæ, tum alij Scrip-
tores. Quo autem anno facta fuerit sortitio, & dis-
tributio Prouinciarum, de eo controuersia est. Qui-
dam

Dilemma à
ratione tem-
poris petitur.

Quo anno sit
Iacobus occi-
sus.

Luc. 12; Act.

dam statim post Cornelij conuersionem , & linthei visionem , hoc est eodem anno 44. Claudij Imperatoris II. quod multis cum Baronio placet. Quidam non nisi post primum Apokolorum Concilium Hyerolosimis celebratū anno Christi, 51. post quæ Ascensum in Cœlum 18. Claudij 9. quemadmodum putat Baronius, factam malunt, quod quidem tradere videtur Chrysostomus Hom. 75. in Acta, & in Lorino videre est, tum Act. 9. tum 15. & alius commentatoribus eius libri. Vtunque sit, nemo fermè est Auctor , qui neget Apostolorum dispersionem post necem Iacobi factam esse , nemo qui affirmet antea contigisse, atque adeo, quæ erat secunda pars dilemmatis, nequit affirmari. Superest prima pars eiusdè, nempe Iacobum antequam huiusmodi dispersio fieret Hispanias petiisse; Hoc autem improbable , imo & adinaton , multis esse monstratur. Primo, quia non licuit Apostolis, antequam de Cœlo declaratum esset, Gentibus Euangelium prædicare; Igitur fas non fuit Iacobo prius, quàm illa Diuinæ voluntatis manifestatio fieret è Iudæa ad Gentes proficisci , mortuus autem erat Iacobus, cum illa visio Petro apparuit , igitur antè venire non potuit. Secundo : si vnquam licuit venire Iacobum, tum certè fuit, quādo lapidato Stephano persecutio magna in Ecclesia, & Discipulorum dispersio facta est, de qua Lucas cap. 8. act. Verum scriptura repugnat , cum excipiat Apostolos , negetque adeo eos fuisse dispersos: ait quippe textus. *Omnes dispersi sunt per regiones, Iudæa, & Samaria, præter Apostolos.* Exire igitur Iacobo non licuit, si erat Apostolus ; cum Lucas disertè dicat Apostolos mansisse; quid enim manifestius, quam illa ex-

Quando facta
Prouinciariū
ab Apostolis
inter se ad
Euangelizan
dum partitio

Baronius
Chrysost.

Lorinus

Ante linthei
visionem, &
conuersionem
Cornelij nō
licuisse Gen-
tibus prædi-
cari, assumi-
tur.

Act. 4.

Act. 8.

ceptio. *Præter Apostolos.* At dicet aliquis, postea exiisse. Tempus certè non apparet, quæ est tertia negandi ratio; nam à cæde Stephani ad Iacobi necem quamuis anni circiter decem interfluxerint; nulla tamen fuit occasio egrediendi. Hæc enim vel esse debuit voluntaria, vel violenta. Illa nulla ratione nixa, atque adeo iusta non erat. Hæc nulla item legitur fuisse, præter illam Stephani causa persecutionem motam, igitur temerè affirmatur alia. Quarta ratio est: incredibile videtur esse, si hoc accidisset, Iacobum adiisse Hispaniam, illud silentio prætereundum; tanta enim res erat, ut narrari debuerit ab auctore sacro. Cum præsertim ille de Philippo commemoret isse in Samariam, & ibi euangelizasse, deinde monitum ab Angelo arripuisse viam, quæ descendit ab Hierusalem in Gazam; & conuertisse ad fidem Eunuchum illum Aethiopem Candacis Reginae Aethiopum; quem tamen constat Apostolum non fuisse; sed vnum è septem Diaconis. Si ergo Lucas tam de his accuratè scripsit, quæ sanè non admodum sunt illustria, quomodo prætermitteret rem tantam, tamque memorabilem, uti erat Iacobi maioris vnus è præcipuis in Hispanias Euangelij prædicandi causa profectio? Ne alia commemorem; quæ de aliis Apostolis scripta reperimus, minus certè clara, quam fuit Iacobi profectio.

Exitus è Iudea, & in Hispaniam adiutus Iacob per tempus interdictus.

Nulla de illius Predicatione in Hispania mentio

Confirmatur huiusmodi ratio Principalis ducta ex difficultate Chronologica, eo quod Apollonius vetus, & grauis auctor scribit. *Diuino monitu iussos Apostolos habere duodecim annis in Hierusalẽ.* Quod si verum est, non potuit Iacobus inde ad Hispanias proficisci, cum anno post mortem Christi

Apollonii aequissimi auctoris sententia de Apostolorum profectio.

stio. iugulatus sit. Et si autem hæc Apollonij sententia insolens videatur, atque ob id ne Baronio quidem probetur, indicat tamen Apollonium sensisse Iacobum ante mortem suam Hierosolymis excedere non potuisse. Quod non leue momentum est auctoritatis contra Hispanorum Traditionem.

*S. II. Proponitur hæc difficultas Chronologica, verbis
D. Roderici Ximenij in Concilio Lateranensi
apud Barontum, & Loaysam.*

Quoniam nulla re magis externi, quam D. Roderici Ximenij autoritate mouentur, quemadmodum de Baronio proxime diximus, & nunc de Lorino erudito Authore obseruamus, ac monemus, qui in eadem cum Baronio est nauis Comment. in cap. Act. 12. num. 2. oportere existimo postquam singula produxero argumenta, quæ hinc inde incertis, certisque authoribus collegi, ea ipsa, quoniam apud eum sunt, pene omnia verbis ipsius met Roderici Ximenij proponere. Sic ergo ille aduersus Compostellanum in codice manuscripto Loaysæ.

Baronius.
Lorinus,

Si inducat etiam primam Diuini Verbi promulgationem, & plurimorum conuersionem ad fidem Christi in Hispania, qui Diuinam paginam nouerunt testimonium perhibeant. Ego tantum legi datam ei fuisse potestatem predicandi in Hispania; sed interim cum per Iudæam, & Samariam Diuinam legem seminaret, sub Herode Hierosolymis truncato capite exhalauit animam, & Domino reddidit. Quomodo ergo predicauit, quod nondum ingressus est? Aut sine predicatione quos obsecro conuertis ad Dominum?
Me-

Roderici Ximenii iudiciū
suius verbi ex
presum.

Memini bene in primis me annis accepisse à quibusdam Sanctis Monialibus, & Religiosis uiduis paucos admodum eius predicatione ad fidem conuersos esse, in quacum tam exiguos progressus effici videret, in patriam reuersus fatis sanctus est.

Compendio dixit Rodericus, quæ nos latius dicendo in argumenta extendimus; at hoc ille præcipuè tanquam Achille vsus est ad Compostellanum Præfulem confutandum.

§.III. Adducitur correctio antiqui Breuiarij Romani, in quo affirmatio aduentus in Hispaniam S. Iacobi Apostoli tollitur, & in traditionem mutatur.

Mutatur affirmatio in traditionem Hispanicam.

Cvm in antiquis Breuiarijs, quæ ante Clementem VIII. Pontificem in vsu erant, hæc esset de aduentu Sancti Iacobi in Hispaniam particula inserta. *Mox in Hispaniam profectus ibi aliquos ad Christum conuertit, ex quorum numero septem postea Episcopi à B. Petro ordinati in Hispaniam primi directi sunt.* In recognitione, & correctione facta à Clemente VIII. sic est correctæ, & mutata. *Mox in Hispaniam adijssè, & aliquos ibi conuertisse illius Prouincia Ecclesiarum traditio est.* Quæ correctio infirmat rei veritatem, cū ex affirmatione, quæ vna est formula ad certum aliquid statuendum idonea, in traditionem transierit: quasi nollet Clemens Romani Pontificis approbantis autoritate penè propria accessum illum confirmare, sed in Hispanicam nationem transferte; quo indicauit non admodum firmum esse, cui suum calculum subtrahebat. Idque senserunt Hispani, qui de eo queri primum, mox turbati, & tumultuari ceperunt.

§.IV.

S. IV. *Afferuntur duo Innocentij I. & Gregorij VII.
ex Baronio aduersus accessum Iacobi Apostoli
in Hispanias Testimonia.*

DE testimonio Innocentij, quod subdit anno
816. Christi, tom. 9. argumento Chronolo-
gico Ximenij Baronius, hæc illius est eo loco sen-
tentia. *Ceterum, ait, si consulatur antiquitas, unde
omnino peruenerit Euangelij predicatio in Hispa-
niam duo id Sanctissimi, atque doctissimi Romani
Pontifices Innocentius I. & Gregorius VII. conscrip-
serunt. Habet ista quidem Innocentius in Epistola
ad Decentium Eugubinum Episcopum. Legant, in-
quit, si in his Prouincijs, nempe Italia, Gallia, His-
pania, & Africa alius Apostolorum inuenitur, aut
legitur docuisse. Quod si non legunt, quia nusquam
inuenitur, oportet eos hoc sequi, quod Ecclesia Roma-
na custodit, à quo eos principium accepisse non dubium
est. Hæc ipse. Quibus luce clarius demonstratur
ante ipsius Innocentij tempora nec quicquam de San-
cti Iacobi accessu in Hispaniam esse conscriptum, di-
cam amplius, neque cognitum, vel si cognitum, certe
creditum, neque post multa temporum secula. Siqui-
dem Gregorius huius nominis Papa VII. in Epistola
data ad Hispaniarum Reges Alfonsum, & Sancium,
quæ scripta reperitur quarto kalendas April. indi-
ct. 12. qui numeratur annus Redemptionis millesimus
septuagesimus quartus hæc ipso sui exordio habet. Cum
Beatus Apostolus Paulus Hispaniam se adiisse signi-
ficet, ac postea septem Episcopos ab Vrbe Roma ad
instruendos Hispania populos à Petro, & Paulo Apo-
stolis directos fuisse, qui destructa Idololatria Chri-
stianitatem fundauerunt, Religionem plantauerunt,*

Baronius

Innocent. I.
epist. 1. ad De-
centium,

Gregor. VII.
epist. ad Re-
ges Hispan.

& officium in Diuinis cultibus agendum ostenderunt;
 & Sanctas Ecclesias suo sanguine dedicauere vestra
 diligentia non ignores &c. Inferius vero ne quid te-
 mere effutisse videri potuisset testimonium addu-
 cit prædecessorum Romanorum Pontificum, &
 Sacrorum Conciliorum Hispanorum, sic dicens.
Vnde enim non dubitatis vos suscepisse Religionis
exordium, restat ut inde etiam suscipiatis in Eccle-
sia hæc ordine Diuinum officium, quod Innocentij Pa-
pæ ad Eugubinum Directa Episcopum vos docet Epi-
stola; quod Hormisdæ ad Hispalensem missa decreta
insinuant; quod Toletanum, & Bracharense demon-
strant Concilia. &c. Quis igitur non intelligat ex his,
ignoratæ hæc septem illos, quos recentiores tra-
diderunt Iacobi Apostoli fuisse Discipulos, quos non
vnus Iacobi, sed Principum Apostolorum Petri, &
Pauli fuisse ex antiquitatis promptuarijs Gregorius
prodit. Vnde magis, magisque Hispaniarum Eccle-
sia illustratur, ut quæ ab ipsis Apostolorum Principibus
sacrum acceperint Euangelium. Hac nos docent Pa-
tres, & acta magni Concilij affirmare suadent. Sic
Baronius, & apud eum Pontifices. Miror tamen
aliud præclarum Stephan. VI. in Epist. ad Basilium
Imperatorem minime adduxerit, vbi sic. Insti-
tutio enim, & Sacerdotium omnium, quæ in Orbe
sunt Ecclesiarum à Principe Petro ortum accepit, per
quem etiam nos sincerissima, & purissima doctrina
monemus omnes, & docemus. Omisisse item
aliud Sueffionensis Concilij sub Sergio Papa III.
Ann. 309. celebrati Concilij. Manifestum est per
omnem Italiam Gallias, & Hispaniam nullum insti-
tuisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Petrus,
aut eius successores constituerunt Sacerdotes.

Quæ Roma-
 nz Ecclesia
 doctrina est.

S. Iacobi in Hispaniam 19

S.V. Arguitur ex defectu auctoritatis priscorum Aucthorum, ac suspecta fide illorum, qui ab Hispaniis recentioribus adducuntur.

Hoc nos argumento primum petijt Ximenius, dum dixit. *Qui Diuinam paginam nouerunt testimonium perbibeant. Ego tantum legi datam ei fuisse potestatem prædicandi in Hispania &c. Quibus verbis negat in sacris litteris quicquam esse, quod ad causam faciat. Id in prima parte sententiæ continetur. In secunda fatetur aliquid se legisse de facultate prædicandi in Hispanijs, sed de acceptu, & prædicatione contrarium legisse. Addit quippe. Sed interim cum per Iudeam, & Samariam Diuinam legem seminaret sub Herode Hierosolymis truncato Capite exhalauit animam. Hinc Baronius refutata auctoritate Compostellani Præsulis citantis pro se Callistum II. aduersus Toletanum, sic. Compostellanus, inquit, succubuit, cum ne dum Callistum, sed nec aliquem alium haberet, quem de prædicatione Sancti Iacobi in Hispaniam in medium afferret auctorem; quantumlibet bene venisset instructus, ut in tanta Synodo aduersus tantum Aduersarium causam suæ Ecclesiæ ageret, quem etiam puto, & sponte abstinuisset à citatione fabulose Turpini (si tamen illo tempore commentitius liber ille scriptus erat) vel à Pseudo Isidori sententia, vel quod falso assertur nomine Bedæ, vel alijs quos assertores eius sententiæ postea prodidere. Totam hanc Baronij periodum in suis commentarijs transtulit Spondanus ad annum Christi 440. um. 1.*

Argumentum
Ximenii in
Lateran. Cō-
cilio.

Baronius.

Spondanus

Quos authores hic nominat, & improbat Cardinalis, eos ipse citarat antea in notis ad Martyrolo.

Authores à
Baronio pri-
mum pro ad-
uentu in His-
paniam Ia-
cobi citari.

rologium, nempe Turpinum in libro de gestis Caroli Magni. Sanctum Isidorum de vita, & morte Sanctorum cap. 73. & Bedam in Collectaneis. Meminit etiam ibi Callisti Papæ II. in litteris Apostolicis, & sermonibus de eiusdem translatione, & in quinque libris de miraculis S. Iacobi. Et Leonis III. in litteris de translatione eiusdem Iacobi tertio Kalendas Ianuarij. Quarum exordium est. *Noscat Fraternitas vestra*. Et Innocentium II. in litteris quibus Papæ Callisti II. commentarius comprobatur; in quo recitatur epigramma. Fortunati de Martyrio Sancti Iacobi. Horum tamen omnium nunc eleuat auctoritatem Baronius, & quidem ij suspecti esse videntur, per singulos discurrendo.

Authorum
affirmantium
aduenisse Ia-
cobum in
Hispaniâ fi-
des infirma-
tur.
Turpini
Isidorus
Beda
Callist. II.

Primus Turpinus videtur Fabulosus, non minus quam Rolandus, & alij Heroes ab eo inducti commentitij: ac proinde nullus est hic auctor apud Bellarminum in libro de scriptoribus Ecclesiasticis. Secundus Isidorus, *Pseudo Isidorus*, in eo libro dicitur à Baronio in annalibus, & Spondano eius sectatore; & à Gabriele Bisciola altero Baronij Collectore. Eodem nomine afficitur Beda eo in opere de vita, & morte Sanctorum ab iisdem tribus scriptoribus. Quod attinet ad Callistum Papam, eius monumenta, & epistolas non recipit Baronius, dum ait anno illo 816. narrando euentum litis inter Compostellanum, & Toletanum, Antistites non cessurum Compostellanum, si extarent illa Callisti Papæ II. monumenta; quo ea inficiari videtur. Idem oportet iudicium ferat de epistola Leonis III. super translatione corporis Sancti Iacobi. Quos autem postea Recentioris

Baronius

me-

memoriæ scriptores adduxerunt inuecti potius, quam inuenti existimari debent. Inter quos Flavius Dexter à multis Hispanis doctis, & antiquarijs hominibus suspectus habetur. Eiusdem notæ sunt alij, qui cum ante motam litem nulli essent, ea mota, vnde vnde extare cœperunt. Quod non dissimulauit Baronius exprobrare.

Flavius Dexter.

Adiicitur, mirum esse neminem vetustum auctorem siue Græcum, siue Latinum, siue Gallum, siue Italum, siue Hispanum de eius in Hispaniam Apostoli accessu quicquam commemorasse. Excutiantur omnes Bibliothecæ, nullus ante cum Isidorum, idest ad annum vsque 630. prodibit, qui de eo vel obiter meminerit. Quod certè argumento est illum minimè Hispaniam attigisse. Si enim attigisset, in scriptis Patrum aliquod eius rei, vel in annalibus scriptorum, vel in Epistolis veterum Pontificum, vel in Conciliorum actis vestigium extitisset.

Ex silentio auctorum antiquorum arguitur Iacobum in Hispaniam non venisse.

§. VI. Ex ipsorum met Scriptorum Hispanorum inter se contentione deducitur S. Iacobum in Hispanias non venisse.

TEtigeram hoc initio: sed leui tamen brachio & obscurius attigeram. Nunc agam, & accuratius, sed paucis. Quot sunt in Hispania Prouinciæ, tot huiusce contradictionis testes sunt. Vtar verbis idonei scriptoris nostræ ætatis Hispani (is est Ioannes Salazar Tamayo) qui de hac aucthorum inter se Hispanorum contentione in notis ad Aulum Halum priscum è Burdegala, sed Ciuitate donatum Toletana, Poetam, sic scribit. *De*

Ioannes Salazar Tamayo.

De prætoga-
tiua antiqui-
tatis Hispano-
rum inter
fufcriptum
contentio.

portu, quo foluit *Apoftolus* nofter *cruenta inter litterales* *Hispania* *populos*, *licet, pia, contentio* *est*. Pro *Carthaginis* *Spartaria* *emporio* *stat* *nofter* *Halus*. Pro *sua opinione* *stat* *Sandoual* *Hift. Tud. fol. 15. quem nos* *subfecuti* *fui* *mus* *in* *Historia. S. Epitattii* *cap. 2. num. 6. fol. 73.* Pro *Valentia* *Scolanus*. Pro *Tarracone* *Ponfy-*
cart. Pro *Brachara* *Accugna*. Pro *Betica* *illius* *fcrip-*
tores. Ex quo argumentum formatur hunc in mo-
dum. Non conftat in quam partem *Hispaniæ* *Iacobus* *appulerit*, alijs alias *impugnantibus*, & qui-
dem *Hispanicis* *argumentis*, ergo dum non con-
ftat, quò *appulerit*, imo cum conftet ad nullum
portum *appuliffe*, fequitur non *veniffe* in *Hispani-*
am. Nam vt *veniret*, debuit aliqua parte *intrare*,
facta *autem* *partium* *distributione*, *lingulæ* *exclu-*
duntur; ergo nulla *intrauit*, atque adeo *Hispani-*
am *non* *acceffit*. Optimè quippe à loco *sicut* à tem-
pore *argumentamur*, vt *quemadmodum*, quod
nec hoc, aut illo tempore *fieri* *potuit*, *infectum*,
monstratur; ita quod nec *ifta*, nec *illa* parte in do-
mum aliquam, quæ *plures* *aditus* *non* *habeat*, *in-*
trauit, nulla *ratione* *intrare* *potuit*. Applicemus
argumentum rei, de qua *quætimus*. *Iacobus* vt *His-*
paniam *ingrederetur* *debut* *ingredi*, vel per *Pro-*
uinciam *Tarraconensem*, vel per *Beticam*, vel per
Lufitaniam, vel per *Callectiam*; in quas *Prouinci-*
as *tota* *diuifa* *est* *Hispania*. Per nullam earum *in-*
gressus *est*, ergo in *Hispaniam* *non* *est* *ingreffus*.
Maior *est* *certa*. Minorem *certain* *ipfimet* *Hispa-*
ni *impugnando* *le* *mutuò* *fecerunt*. *Confequentia*
est *neceffaria*.

Argumētum
ex ea negan-
di aduentum
formatur.

C A P V T IV.

*Ex antiquitate, & primatu Ecclesiæ
Toletanæ ostenditur Sanctum
Iacobum Apostolum in Hi-
spania non fuisse.*

HOC erat præcipuum Aduersariorum argumentum, quod Herculis clauam appellare possis: manu præsertim Ximenii olim in Lateranensi Concilio vibratam, & in capita Pæcsum competitorum deiectam. Nam hac ille potissimum ratione nixum Compostellanum antiquitatem suæ ob aduentum Iacobi Ecclesiæ asserentem repressit, asserens Toletanam antiquiorem esse, & principatum in Hispania obtinere, quod ab Eugenio primo illius Apostolo instituta, & fundata fuisset excluso prorsus Iacobo, quem nulum in Hispaniam venisse affirmavit. *Antiquior, inquit, est Ecclesia Toletana, quæ fundata est à tempore Eugenij, qui Pauli Apostoli fuit discipulus.* Hunc igitur primum conuersionis, & fidei, & Hierarchiæ Hispaniæ ducem, & auctorem facit, ac negat alium quenquam prius eo in Hispania prædicasse, aut Ecclesiam instituisse. nominatim Iacobo excluso, quod sciret, si is venisset in Hispaniam non potuisse Toletanam Ecclesiam, quæ multos post annos in Eugenio inceperat, primatum obtinere. Sanè si primæ Toletanæ sedi sunt dande, quod constare videtur, & tot Pontificum diplomata testantur, necesse prorsus est tollere aduentum Iacobi. Nam si

Quomodo eo-
vius in Late-
ranensi Con-
cilio Xime-
nius.

Eugen. Pati-
li discipulus
primus Xime-
nio auctore
in Hispania
prædicauit

is venit in Hispaniā Toletum certè non peruenit, atque adeo ibi sedem non habuit, nec constituit, quod si venit, alias prius instituit, erexitque Ecclesias, cum Toletum Mediterranea vrbs sit, quò nisi magna Hispaniæ parte peragrata perueniri nequit. Igitur ne Toletanæ Ecclesiæ ius conuella tur, asserendum onnino est cum Ximenio, eum Diui Iacobi aduentum verum non fuisse. Et quidem is cum acutus esset, & doctus vidit, nisi hoc negaret, causam suam aduersus alios quatuor Præsules Aduersarios non posse sustinere. Cum enim illi à Iacobo suas esse institutas Ecclesias affirmarent, ac ex eo sequeretur ab eo prærogatiua antiquitatis, & dignitatis accepisse, nisi refelleretur negato illius aduentu Ecclesiæ Toletanæ primatus, qui & antiquitate, & dignitate nititur, stare non poterat. Constabat quippe sedis Toletanæ Eugenium multò post Iacobum Apostolum, siue à Diuo Petro, vti Loaysa, Roma, siue à Diuo Dionysio, Lutetia Parisiorum, vti ex traditione Mariana l. 4. c. 4. affirmat missum, primum auctorem, antistitemque fuisse. Qua de re latissimè Loaysa in notis ad decretum Gundemari in Toletano Concilio Aera 548. anno Christi 610. Bonifacio Papa IV. tom. 2. p. 2. Collectionis Binianę. Do aliquos in testimonium locos. *Qui accuratius, inquit, Ecclesiæ Toletanæ primatum profecuti sunt Roma à Diuo Petro Apostolorum Principe, totiusque Ecclesiæ Catholice Pontifice, summoque Sacerdote institutum ortumque affirmāt. Nam cum primum Petrus in Urbem venit, ibique cælestis vita semina fundamentaque iecit, Dionysium in Galliam, Eugenium in Hispaniam misit, viros doctrina, & sapientia excellentes, qui Paulum ex Gre-*

cia

Loaysa
Mariana

Concilium
Toletanum
Rege Gundemaro.

Loaysa

S. Eugenius,
S. Dionysii
comes fuit.

cia fuerant secuti; eosque Primates in prima Prouinciarum diuisione constituit, ut facilius, & ardentius muneri Apostolico incumberent. Et Paulo post. Eugenius igitur ut in Hispaniam venit, elegit primam, & praeclaram eius regionis urbem, in qua cultu Religionis Christiana collocaret in medio totius Prouinciae sitam, à qua velut à corde spiritus, &c. Et infra. Hic sanctus vir verè homo Dei primus Ecclesia Toletana Praefuit, totiusque Hispaniae Primas. Et postea. Eugenio vita functo sacerdotij dignitas in Melanbium deriuatur. Et inde perpetua quadam Praesulum successio stirpem Primatus in millesimum quingentesimum, & nonagesimum annum produxit, hoc ordine, &c. Ut igitur hæc veritas Toletani Principatus Ecclesiastici sustineatur, necessarium prorsus videtur, negare Sanctum Iacobum Hispaniam accessisse; quemadmodum D. Rodericum Ximenum negasse comperimus.

Primus Ecclesiae Toletanae Episcopus.

C A P V T V.

*Authoris sententia statuitur, Affirmans
Sanctum Iacobum in Hispaniam
venisse.*

CERTVM omnino, & indubitatum esse volo aduentum in Hispaniam Sancti Iacobi Apostoli argumento inuicto, & inuincibili Traditionis, quæ nullis aut attribus eludi, aut machinis expugnari, aut argumentis refelli potest. Hæc satis est ad rem probandam; nec oportet alia præsidia, vel scripturarum, vel librorum, vel

Traditionis
quanta sit vis?
quanta authoritas?

Pfal 45.

Psal. 77.

Venisse Iacobum in Hispaniam traditio est.

Traditio, vel muta loquitur.

rationum inquirere. Nemo desiderabit amplius, dummodo non ignoret quid sit traditio: Qui dubitabit, ei responsum ex Oraculo Dauidico psal. 45. dabo. *Deus auribus nostris audiuiamus. Patres nostri annuntiauerunt nobis.* Et psal. 77. *Quanta mandauit Patribus nostris nota facere ea filiis suis, ut cognoscat generatio altera. Filij qui nascentur, & exurgent, & narrabunt filiis suis.* Et Deut. 32. *Memento dierum antiquorum, cogita generationes singulas; interroga Patrem tuum, & annuntiabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi.* Hoc ab initio Euangelicæ prædicationis maiores nostri cum Fide Catholica acceperunt, & ad Auos nostros transmiserunt, per quorum ad nos, qui nunc viuimus, manus peruenit, & à nobis ad posteros vsque ad mundi finem transibit. Hoc in pannis, & crepundijs à nutricibus cum lacte haurimus, hoc in cunis ab ancillis cantillantibus audimus; hoc in scholis cum primis elementis discimus, imò cum ipsamet natura Hispanica tanquam ingenitum è maternis visceribus in lucem afferimus. Potentiôr est hæc traditio, quàm omnia librorum monumenta. De hac nemo dubitare possit, nisi qui Catholicos in Hispania esse inficietur. At est muta traditio. Muta sine libris, & pennis volat cum Fama, eamque vincit. Saxa cum sint muta, magis clamant sæpe, quam linguæ. Nec tamen desunt pennæ, & linguæ in Breuiarijs antiquissimis, quæ quo magis exesa, & iniuria temporis consumpta, eo maiori iure clamant: nec solius Hispanicæ linguæ, sed Arabicæ item Breuiaria idem affirmant. Nec id præsidio Traditioni est, sed traditio ijs est venerationi. Veritas quippe traditioni nixa Religioni proxima,

cul

Cultum inducit. Sanè si quis vltra traditionem scripta desiderat, hæretico more agit. Solent enim hi omnia Scripturis metiri, & Traditiones irridere. Cum tamen Scripturæ traditiones commendent, & seruari iubeant. Hinc illa vox Maximini apud Augustinum lib. 1. cont. eundem cap. 1. *Si quid de Diuinis scripturis protuleris, quod commune est cum omnibus, necesse est, ut audiamus. Hæ verò voces, quæ extra scripturam nulla sunt, nullo casu à nobis suscipiuntur.* Hinc alia Pelagij lib. de nat. & grat. cap. 39. *Credamus igitur, quod legimus, & quod non legimus nefas credamus adstruere, quod de cunctis etiam dixisse sufficiat.* Sed eum ibi castigat Augustinus. Si multa de Diuina fide sola traditione commendantur, & creduntur, cur non alia traditione nixa fidem, & auctoritatem idoneam habebūt? Suadeo incredulis doctrina Pauli ad Thessalonicenses 2. *Fratres scite, & tenete Traditiones, quas didicistis.* Vbi Chrysostomus. *Hinc patet, quod non omnia per Epistolam tradiderit, sed multa etiam sine litteris.* Eadem vero fide digna sunt, tam ista, quam illa. Et Epifan. hæret. 61. *Oportet ergo Traditione uti, non enim omnia à Diuina scriptura possunt accipi.* Quapropter aliqua in scriptis, aliqua in traditione Sancti Apostoli tradiderunt. Fortè hi duo minus quod Græci sunt audiuntur. Idcirco aduoco Tertulianum in libro de Corona militis cap. 4. *Harum, & aliarum eiusmodi disciplinarum, si legem exposules Scripturarum, nullam inuenies. Traditio tibi præstenditur auctrix; Consuetudo confirmatrix, & Fides obseruatrix.*

Quare magna est in traditione vis ad persuadendum; & quidem maior omni eloquentia. Traditio

August.

Hæretici traditionibus obstitunt.

Thessalon. 2.

Chrysost.

Doctrina Patrum de traditionibus, Epiph.

Tertull.

Breuiaria pro-
bant Tradi-
tionem.

Breuiarium
Romanum.

tio autem ista, iam non experientia solum huma-
na, sed sacra etiam, & Canonica, ac tantum non
Diuina, auctoritate nititur. Cuiusmodi sunt, quæ
in Breuiarijs traduntur, & toti Ecclesiæ proponun-
tur recitanda: nec enim de Fide sunt, sed sunt ta-
mē irrefragabilis auctoritatis. Igitur vel in eo Bre-
uiario, quo aduersarij conantur hanc veritatem in-
firmare, quod iussu Clementis VIII. recognitum,
& emendatum fuit, & affirmatio historica in nar-
rationem conuersa, de traditione nihil est detra-
ctum, quæ cum integra manserit, perinde fuit, ac
si nihil de Fide aduentus in Hispaniam detrahe-
retur. Etenim in Officio Iacobi in secūda secūdi no-
cturni lectione traditio hæc disertis verbis ponitur.
nempe *Provincia Hispania Ecclesiarum traditionem
esse Iacobum Hispaniam adiisse, & ibi aliquos ad fide-
dem conuertisse.* Quo fit vt traditionem esse istam
negari nequeat. Hoc autem nullum maius esse po-
test de aduentu in Hispaniam Iacobi argumentum.
Quod in hoc ipsum exemplo recogniti, & correcti
Breuiarij in Aduersarios retorto patet. Nam Vr-
banus Papa item VIII. in accuratissima illa sua re-
cognitione, & castigatione, quod erat ex affirma-
tione in traditionem translatum iterum restituit, &
expuncta traditione affirmationem reposuit, sic
enim hodie legitur. *Mox in Hispaniam profectus ibi
aliquos ad fidem conuertit,* quo significauit non mul-
tum interesse, vtrum ea esset traditio, an affirma-
tio; satis quippe constare, quod communi populo-
rum, ad quos id attinebat, consensu, stabilitum
erat, videbatur. Itaque non illa fuit assertæ rei in-
firmatio, sed eiusdem alio dicendi modo affirma-
tio. Si enim diuersa, atque contraria ijs mutatio-
nibus

nibus verborum sententia afferetur non vnus alteri Pontifex refragari vellet .

Oppugnent Aduersarij quantis, & quibus modis velint hanc sententiam, ipsa se satis vna Traditione defendit, quod summi vir ingenij, & iudicij P. Franciscus Suarez, nostræ ætatis insignis Theologus, his grauissimis verbis tom. 1. de Relig. lib. 2. cap. 9. dixit. *Quamuis hoc tempore nonnulli tenterint hunc Iacobi in Hispaniam aduentum, in dubium reuocare nullo modo possunt antiquissima Traditioni resistere, nec aliquid proponere, quod probabilem rationem habeat.* Idem elegans & doctus eiusdem gentis, & Instituti Historicus P. Petrus de Ribadeneira in vita Sancti Iacobi testatur, cum inductis eorum, qui negant, aut in dubium vocant illius aduentum in Hispaniam, argumētis ait. *Plus esse ponderis in hac vna Traditione, quā in omnibus, quæ contra opponi possunt, argumētis.* Ac ea obturat ora contra sentientium. *Quod nos hic etiam agimus.*

Suarez

Ribadeneira

¶ Verum quanta sit vis Traditionis eo maximè apparet, quod eam negare non est ausus Rodericus Ximenius, quanquam visus sit velle infirmare cum dixit. *Memini benè in primis annis accepisse à quibusdam Sanctis Monialibus, & Religiosis Viuis paucos admodum eius prædicatione esse conuersos; in qua cum tam exiguos progressus effici videret in Patriam reuersus fatus fuit.* Non dubito quo erat ille acumine, voluisse eleuare fidem traditionis reducendo illam ad sola testimonia fœminarum præsertim piarum, quasi his facilius imponi posset. Sed nihil sanè consecutus est; nam asseruit Traditionem, atque in ijs maximè personis, quæ illas integrè, & incorruptè custodiunt. Eiusmodi sunt

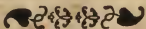
Ximenius

Ipsemet Ximenius non audeat traditionem infirmari.

*Fœminæ, &
Pueri tradi-
tiones incor-
ruptius, ser-
uant.*

*Ximenius a-
cute pungi-
tur.*

sunt fœminæ, præsertim Religiosæ, ac semotæ à turba, & tumultu, quæ semel accepta fideliter retinent, & conseruant. Quod autem ipse cum esset puer illud audiuit, traditionem iuuat, nam & pueri, & puellæ ab innocentiam, eorum, quæ audiunt, fideles custodes sunt. Et quod non sunt capaces alterius disciplinæ, traditionibus imbuuntur. Puto autem Ximenium tunc traditioni credidisse, quam postea negauit. Cui ego, si Compostellanus essem, in medio disputandi ardore ista obijcienti aptè opinor, & falsè more suo conuersus ad Papam, & Cardinales respondissem, *Melius illi erat, si non adoleuisset puer ille.* Crederet enim traditiones suas, nec eas ambitionis studio euertere conaretur. Eandem Traditionem omnes alij in eodem Concilio Metropolitanæ confirmarunt. Vnde enim eis ille in suo Principatu asserendo, & tuendo ardor, nisi ex ea, quam acceperant à maioribus suis Traditione, qua vna nixi Toletano homini doctissimo, & gratiofissimo, & opulentissimo, ac Regiæ Ciuitatis Episcopo se opponere, ac præponere ausi sunt?

C A P V T VI.

*Ex translatione Corporis Sancti Iacobi
Apostoli è Iudæa in Hispaniam
eius viui in eam aduentus
probatr.*

ET hæc Traditio est. Narrant hanc de in-
uento corpore Apostoli post multa sæcula
Compostellæ anno 800. apud Marianam
816. apud Baronium, *scriptores, qui res Hispania-
rum sunt persecuti.* Excipe tamen Rodericum
Ximenium, qui in sua de rebus Hispaniæ Historia,
cum multa de Alfonso Casto Rege commemo-
ret, ne verbum quidem hac de re fecit; quo appa-
ret quam male in aduentu Sancti Iacobi in Hispani-
am fuerit animatus, cum tam illustrem Histo-
riæ partem omiserit. Narrat eam imprimis ho-
mo veritatis studiosus Mariana lib. 7. cap. 10.
& Loaysa in notis ad decretum Gundemari tom.
2. p. 2. Conciliorum aud Binium. Locum sepultu-
ræ dumetis, & vepribus obsitum iniuria hominum
altiori obliuione sepelierat. Sed lux è Cœlo mi-
cans aperuit Theodomiro Præfuli; nec semel, nec
ab eo solo visa, monuit de abscondito thesauro.
Re ad Alfonso delata, mirum quàm ille sit læ-
tatus. Eius imperio Corpus ex eo, in quo negle-
ctum iacuerat loco, in Templum ibidem ædifica-
tum honorificè delatum, & conditum. Legatio ea
de re missa Rauennam ad Leonè P. & alia ad Ca-
rolum Magnum. Exinde omnium totius Orbis

Inuentionis,
& translatio-
nis corporis
Sancti Iacobi
Apostoli his-
toria narra-
tur.

Mariana

Loaysa

Corpus cele-
sti luce illata
proditur.

con-

concurſu gentium celebrati, & coli, cap-
tum. Lu-
ce id meridiana clarius eſt, adeo vt translatio cor-
poris Sancti Iacobi Apoſtoli in ſactos Faſtos relata
ſit, & dies 30. Decembris ei assignata. Hæc ſum-
ma eſt. Illud argumentum.

Qua obſecro de cauſa Sancti Iacobi Diſcipuli
ex Iudæa illius defuncti corpus (nam ab ijs depor-
tatum ſcribunt omnes, & Loayſa fatetur) in Hiſpa-
niam detulerunt? niſi quod in ea prius cum eodem
Apoſtolo fuerant, aut nouerant eum ibi fuiſſe. Certe
non alia eſſe potuit; vt rem conſideranti pate-
bit. Quomodo enim, aut cur ex tam diſſita re-
gione, in extremam illam Hiſpaniæ, & mundi par-
tem, quæ Finis Tetra à Nautis dicitur, corpus il-
lud Apoſtoli, ſuſcepto ſtudio, per tantam duplicis
maris vaſtita-tem, emenſo Mediterraneo, & Oce-
ano transportarent? nota illis erant illa littora, il-
li portus, imo & voluntas Apoſtoli perſpecta, vt
eò corpus ſuum poſt mortem transferretur. Nec
adhuc moror, quò illuc tempore delatum fuerit,
nec enim multum ad cauſam facere arbitror, quod
quis forte magni intereſſe exiſtimauit, eodem ne
quo paſſus eſt anno, quod affirmatur vulgo, an po-
ſtea delatum fuerit? Dummodo enim ſit in Hiſpa-
nias à Diſcipulis comportatum, integra manet vis
argumenti, quæſtione temporis, quæ difficili-
or eſt præciſa; nolo quippe niſi certa, & explorata in-
argumentum aſſumere. Cum autem perſpectum
omnino, ac exploratum ſit corpus Iacobi Apoſto-
li in Hiſpaniam à Diſcipulis delatum fuiſſe, eo
perſuadere volo, ideo delatum mortuum, quia
ibi moratus fuerat viuus. Cui argumento nihil
detrahit annus, quo eum Diſcipuli detulerunt.

Fuiſſe

Cur à diſci-
pulis in Hiſ-
paniam dela-
tum?

Innotuerat
ijs Hiſpa-
nia.

Referūt mor-
tuum vbi vi-
uus fuerat.

Fuisse autem qui exportarunt Discipulos tradunt omnes, qui de illa Translatione scripserunt, & Baronius, & Spondanus; & Bisciola, & Garcias Loaysa fatentur. Ex quibus hic. *Corpus à Discipulis nauigio impositum ab Ioppe soluentibus in Hispaniam appulit 8. Kal. Augusti, quo die præcipuum eius festum ab Ecclesia colitur, & in Ciuitate Iria situm, demum Compostellam translatum 3. Kal. Ianuarij, quo die in tota Hispania translatio eius celebratæ est.* Si quid autem iuuat, nec enim id negem, causam nostram, quod eodemmet anno, quo mortuus est, eius sit corporis facta translatio, constat id ex Epist. Leonis III. in qua asseritur tunc facta esse; nec id Baronius, Spondanusue inficiantur; & consentaneum rationi videtur, cum semel accepto corpore æquum esset, ut statim transferretur. Et quidem mos erat, ut Discipuli Magistrorum corpora sepelienda curarent, uti de corpore Ioannis Baptistæ sepulto à Discipulis apud Marcum habemus. Idque exemplo Christi corporis à Iosepho, & Nicodemo curati, & tumulati clarius edocemur. Igitur quod eodem anno Iacobi nostri corpus in Hispaniam sit translatum, confirmatur maximè eius viui in eandem aduentus, quasi vellent Discipuli illud vnde recens ad patendum venerat, reportare. Imo, si coniectura vti licet, fortè Iacobus citius iugulatus est, quòd maius sibi Iudæorum odium concitauit, quod primus ad exterarum Gentes profectus fuerit, isque Euangelium prædicauerit. De quo postea redibit sermo. Illud hic animaduerto, non fuisse ausum Ximanium sepulturam Iacobi Apostoli apud Iriam Flauiam, & translationem inde Compostellam nega-

Leo III.
Quo tempore in Hispaniam corpus comportatū.

Discipuli curare soliti corpora Magistrorum.

Coniectura probabilis, cur Iacobus primus Apostolorum obierit.

re; quodd erat ingens contra eundem aduentum
viui inficiantem argumentum: si eo æmuli uti,
aut scirent, aut vellent. Cur tam se timidè, & re-
missè egerint, suo loco dicemus.

C A P V T VII.

*Hispanorum in S. Iacobum Apostolum
Clientela, & eiusdem in eos Pa-
trocinium aduentui in His-
paniam suo testimonium
idoneum reddunt.*

QVI Clientum, & Patronorum causas;
& iura norit, ei demum Sanctum Iaco-
bum venisse in Hispaniam perspectum
erit. Ecquis enim Populus se in alicuius Ducis,
Principisue clientelam dedit, quæ non prius eû vi-
disset suæ Prouinciæ, vrbiue præfectum? Id His-
torias Romanorum legenti constabit; & quidem
ratio persuadet, vt nonnisi ei quem probe noue-
ris, te commendes. Quare ij qui Patrocinium
aliquarum Gentium susceperunt, earum Prouin-
cias peragrarant, easque vel armis domuerant, vel
beneficijs deuinxerant. Cuiusmodi legimus fuis-
se Marcellos, Fabios, Metellos, Scipiones, à qui-
bus deuictæ gentes in clientelam sunt acceptæ.

Hoc nomine Hispaniarum populi sese Iacobi
clientes professi sunt, isque se Patronum eorum
præbuit; nec enim alia ratio tum clientelæ, tum
Pa-

Populi sæpe
in Romano-
rum Ducum
clientelâ ve-
nerunt.

Patrocinijsse potuit. Vnde quæso tanta Religio, tot obsequia, tot officia Hispanorum erga Iacobum, tam præsens huiusce tutela, tam certum patrocinium Iacobi erga Hispanos, nisi ex ista huius inter eos habitatione, & prædicatione, ac doctrina? Cur non alium ex Martyribus, vel suis Gentilibus, vel vicinis adsciuerunt? Vnde nosse poterant Iacobum? si Hispanias non lustrasset, si earum populos non erudiisset. Certè nullum ex omnibus minus nosse debuerant, si ille è Iudæa non exiisset. Vixit ille parū. Si intra illas angustias in quibus vixit, mortuus esset, ecquis eum tandem agnosceret; aut si nosset, qua ratione eum alijs prætulisset? Aequius sanè erat, vel Petrum, vel Paulum, vel Bartholomæum, vel Matthæum, vel Andream, vel Ioannem, qui non multum recesserunt. Patrocinum elegire. Iniuriam facerent Hispani Petro, & Paulo Apostolorum Principibus; quorum Petrus authore Methraphaste, & alijs in Hispaniam venit; aut si quod iudico verius, non venit, cō saltem misit Episcopos, vti supra ex Innocentio diximus Epistola ad Decentium. Paulus vero aut Hispanias adiit, testè Mariana, qui magnis id authoribus infra producendos confirmat; aut si minus id probatur, optavit sanè, decrevitque adire, vti in Epistola ad Romanos apertè monstratur. Igitur iustissima causa interuenire debuit, quæ Hispanos compulit ad Iacobum ijs antefarendum; quæ iusta esse non potuit nisi hæc, quæ in eius aduentu niti-
tur. Eum sanè Hispani tanquam Patrem diligunt, quasi Magistrum colunt, quasi Pastorem sequuntur, quasi Dominum veneratione. Eo duce aduersus hostes, & Patrono vtuntur; præsens eius nu-

Iacobus Patronus Hispaniæ.

Cur Hispani non Petrum aut Paulum Patronos elegerunt?

Hispani Iacobi auspicijs bellant, & opem inuocant.

men implorant, eiusque nomine, quasi tessera, se milites eius esse profitentur. Cum pugnam ineunt, vt sibi animos sumant, & hostes exanimant, in prima quæ vehementior esse solet, impressione illam vocem intonant. *Sancte Iacobe: Vrge Hispania, Santiago, cierra España*. Vnde hæc tanta in Apostolo fidentia, tanta spes, tantus ardor, nisi ex insito in eum amore, & ingenita pietate? Itaque militari se illi Sacramento addicunt, & ordine illius nomini dedicato Religiosè eius se obsequio adstringunt; vt nullius erga quenquam alium Sanctum Patronum gentis, clariora extent, quam Hispanicæ erga Iacobum Amoris, & Religionis indicia.

Iacobi erga Hispanos amor, & tutela.

Iam vero quam bene huic amori, & cultui respondet Iacobus! Cura, & sollicitudine Patris, Ducis, Pastoris, Patroni, vt nullo se modo vinci à Clientibus patiat. Eos domi custodit, foris defendit, propulsat mala domestica, externa bella auertit, & cum bellandum est opitulatur, & in aciem prodit, & cum hoste manum conserit, eum que profligat. Nec incognitus, aut obscurus pugnat, conspicuus apparet, & lucet, rutilatque in armis, & ab hostibus noscitur, ceu amet cognosci, & videri, quod gloriosum sibi fore ducat inter Hispanos, & pro Hispanis dimicare. Quoties illū, & Mauri in Hispania, & alię barbaræ Gentes in remotissimis regionibus viderunt equo feroci, ac pernici vectum, galeatum, & thoracatum, nunc hæc intenta, nunc euaginato gladio in se irruere, & voce tonare, ferro fulgurare, vulnere fulminare, & totam aciem impellere, loco mouere, & dissipare, seque *Boanergem*, idest *Filium Tonitrui*, re-

Pugnare visus pro Hispanis.

præ-

præsentare. Hoc sæpe in vtriusque Imperij tum Orientalis Lusitanorum, tum Occidentalis Hispanorum Indiæ accidisse, Indi ipsi victi, & profligati testati sunt. Exempla non pauca, & illustria producunt Alan. Copus dial. 3. Ludou. Rom. Patra lib. 6. Suar. nauig. Petrus Massæius Hist. Indic. lib. 4. Anton. à S. Rom. lib. 1. cap. ult. & lib. 3. cap. 23. Freitas de Imper. Asiat. cap. 18. Solorzano Pereira lib. 2. cap. 4. E tot euentibus vnum in Castellæ, alterum in Lusitanæ Regno commemorare volo; vnum in obsidione, alterum in acie, vtrumque memorabilem. Primum ex Mariana transcribam. Is est autem de mirabili ad Clauigium victoria, qua & hostes deleti, & Hispania ab infami iuxta, ac miserabili centum Virginum tributo quotannis Mauris pendì solito liberata. *Ramiro Regi dormienti Iacobi Apostoli species obiecta, augustior quam pro humano habitu bono animo esse iubet, de victoria nihil dubitare, numinis ope, quam certò assuturam proxima luce speraret. Rex ad has Iacobi voces excitatus, letusque nuntio, cum ex stratis se corripuisset Præsules, & Magnates ad se vocari iubet, &c. Hac ubi dixit aciem instrui, & signa canere iubet. Non tri magna alacritate in hostes impressionem faciunt. D. Iacobi nomen magnis vocibus ingeminantes, quod ab hoc initio susceptum in morem abiit, ut Hispanis sit pro Tessera Militari. Barbari nostrorum audacia, quos victos esse putabant, commoti, & calidus iniecta formidine percussus nostrorum impetum non tulerunt. Iacobus, uti erat Regi pollicitus, in equo candido niueum vexillum præferre visus est, quod rubra Crucis figura distinctum erat. Eius aspectu nostris vires auctæ, barbaris animi concidebant.*

Alan. Copus
Massæius

Ant. à S. Rom.
Solorzano

Eius rei exemplum, & qui ea referant Scriptores.
Mariana
Describitur ex Mariana.

Memorabilis ad Clauigium ope Iacobi parta victoria,

Famosum illud de centum virginibus Mauris dandis pactū rescinditur.

bant, Fada fuga fuit, nec minor cades. Sexaginta millia Mauri perempti. Clauigium, quo loco pugnatum sit hoc ipso tempore, strages passim effosse indicant. Assertarum deinceps in libertatem Virginum non meminit Mariana, cum ante addictarum infami seruitio meminisset. Constat fœdus illud turpe, tum fescissum, liberatam eo iugo Hispaniam. Et à Virginibus illud periculum propulsum, qui maximus victoriæ fructus fuit. Et hoc momenti accedit, quod Diuus Iacobus pudicitiae Hispanarum Virginum quasi Patrocini jure Assertor, & vindex esse debuit.

Alterum huiusce tutelæ exemplum adducam ex Roderici Ximenij Historia lib.6. cap.11. vbi enarrat gesta Fernandi Regis, qui ad Lusitaniam occupandam expulsis Mauris animum adiecerat. Breui expugnatis Sena, Viseo, & Lameco, sic vocat, *Proposuit*, inquit, *Coimbriam maiorem Ciuitatem cum Dei adiutorio expugnare*. Est ea vrbs in Corde Regni sita, ceu illius cura, & amor: in edito, quod pulcherrima sit, & spectari cupiat, sita, collibus modicè assurgentibus quasi corona, siue ad dignitatem Regiæ Urbis, siue ad custodiam carl pignoris circumdata, ad vsque ripam præter labentis Mondæ per decliues platearum ductus effusa, ceu vitreum in eo speculum quærat, vt se inspiciat, Narcissus vrbium; pari amoris euentu, nam quâ propior est fluuiο, aqvis demersa pœnas amoris nimij luit. Ridentis anni, osculum dixeris. Nihil illo Cælo salubrius, nihil illo solo fertilius. Soles die melius nitent. Sydera nocte purius lucent. Aeris subtilitas iuuat, ne radij obtundantur. Eo indigenarum acuuntur ingenia. In-

Collimbricē
sis vrbis Iacobi
auspicijs, & auxilio
expugnatio.

Eius vrbis
elegans descriptio.

tra Urbem habitasse credas Venerem ob venustatem Urbis. Circà, in collibus Dianam, in Pratis Floram; in Campis Cererem; in Oliuetis Mineruam; in vinetis Bacchum; in pomarijs Pomonam, & de primatu certare; quod certamen Cornucopia effuso prodigè cornu dirimit, ac sibi litem adiudicat. Oliuarum præterea ferax, sacrum Minervæ domicilium, & Athenas extra noctuas, intra Aquilas redditura. Nempe Academiam nobilissimam in vtero ferens, quam opportune superiore seculo in lucem edidit, oleo perpetuo alendâ. Addit venustatē Amnis, amore Urbis in eius gremiū se insinuans, & margines omni arborum opacitate inumbrans, & florum varietate depingens adulari vult vrbi, vt propius ad amplexus veniat, & altius in sinum penetret. Alueo currit argenteo, immixto quod ex ramentis morsu riparum erasis, aurum colligit. Eo pretio Ciuitatem allicit, & pulcritudini adiicit opes. Interdum eam inundat, qua parte in valles subsidit; nempe superbit hospicio, & extare tumidus vult, vt appareat; quod si arenis abundat; ideo est, quod sitire se, ac arefcere desiderio charę Urbis significat; nisi si arenis castigat audax vadum, quod tantam vndarum molem collegerat ad eluionem. Nullum quippe amnis tam citò tantam molem aquarum colligit, corriuātibus eò se fontibus, & riuis, ambitione mixturæ. Ille ob studium visendæ Urbis, ad quam properat, impingit vndas, quæ dum aliæ alijs potiundæ Urbis cupidine agglomerantur, enormiter crescunt, & Ciuitatem, quam amant, obruunt. Sed mox amnem pænitet tacti, & breui decrescit, imo & ad arenas penè redigitur, ceu pœnas Vr-

Conimbricē-
sis Urbis de-
scriptio.

Munda Flu-
uius.

Pons amplif-
simus, & pul-
cherrimus.

bi temeritatis det, ac prae pudore intra arenas con-
ditur, & occultatur, ne compertus sit criminis.
Vix ullus alius longiori, ac pulchriori ponte iungi-
tur fluuius, estque more pretium transeuntibus, ex
aspectu Urbis, & Vadi, quod spectare vult, & spe-
ctari. Nec tam ille transit per arcus, quam tri-
umphat: id ex tumore arguitur, quod sæpe attin-
gat fornices, & ruina gemituque domorum trium-
phum eum esse probet, nisi si ex amore Urbis par-
tem illius secum trahere conatur, & similem sui,
id est fluentem, reddere. Munda is est, ab aquarum
munditie tracto nomine, quibus nihil est purius,
nihil splendidius. Arcana vadi patefacit nitore
ingenito indoli incolarum congruo. Flexuosis
sinubus labitur lentus, & sui tenax, implicat se, cum
explicari vult, & sæpius ad se redit, quasi reli-
quisse poeniteat, & liquidis se catenis vincit, ne se
deserat; nempe in astris fons est, dolet recedere,
& petit mare, ceu repetat sidera. Sensatum flu-
uium dixeris, quod caput quærat. Ille demum
alienigena veram speciem Urbis cepit, qui eius si-
tu, prospectu, venustate, amœnitate, solo, Cœloque
considerato dixit, se vidisse Civitatem vndique ri-
dentem; & tamen demittit lacrymas in eam Cœ-
lum, quod pluuijs sit obnoxia; atque adeo Collim-
bria, ceu Collis imbrum, dicitur, dolente Cœ-
lo non posse se oculos donare, & cor per oculos,
proindeque amoris testes lacrymas mittit, riden-
te Vrbe nimios Cœli amores. Hanc Urbem 7. Lu-
sitaniæ Reges Patriam habuere. Vnus ex alijs
Dionysius. Academiam in ea instituit quam po-
stea aliò trans latam Ioannes III. Rex eidem re-
stituit. Regia quidem amplissima in Sapientiae
do-

domicilium assignata. Eo vrbs illa tanquam turrito quodam diademate coronatur. Ea sunt Athenae Lusitanae.

Huiusmodi Urbis potiundae desiderio ardebat Fernandus. Ergo, inquit Ximenius, ad petendum Celeste subsidium Ecclesiam Beati Iacobi visitauit, & implorat, per triduum Diuina auxilio maiestatis Beati Apostoli oraculis confortatus contra Coimbriam exercitum congregauit, ubi fixis tentorijs circumquaque machinatur, & Castra lignea eleuauit. Sed quia Ciuitas fortitudine, & magnitudine praeminebat, obsidionem contigit diutius protelari. Et paulo post, verum Christianis viriliter insistentibus, & machinis undique quassantibus auxilio Dei, & Beati Iacobi interuentu murus irrumpitur Ciuitatis. Quo viso Arabes consternati Ciuitatem, & opes Fernando Principi obtulerunt, pro vita tantummodo supplicantes, quod Regis clementia acceptauit, & die Dominica hora tertia inuicto Principi Ciuitatis dominium reddiderunt. Eo tempore fertur vir Graculus ex Hierosolyma causa Peregrinationis ad Ecclesiam Sancti Iacobi venisse, qui in deuotione pernoctans audiuit indigenas enarrare, ut Militem in Christianorum praelijs apparere; sed ipse, licet deuotus Apostolo, praedicabat non militem, sed piscatorem; cumque in tali pertinacia permaneret, reuelatione Diuina meruit intueri equo splendore conspicuo Apostolum praesentatum, & armorum insignibus decoratum obsidentibus Coimbriam subuenire. Et Peregrinus, de quo diximus, visiois huius certior factus, & dum horam captiois Coimbriae in Ecclesia Apostoli publice praedicauit, & sic ipse praedixit, sic postea rei veritas patefecit; & sic remansit Terra circa Mondacum Flu-

Iacobi opes
Collimbria
expugnatur.

Conimbrica
aspiciis, &
ductu Iacobi
Apostoli ca-
piunt.

nium Fidei Christiana acquisita. Hæc Rodericus?

Quod autem, Militem, Iacobum appellauit pia illa gens, studium erga Hispanos Iacobi ostendit, qui non detrectat munus militiæ, & cum cæteris quasi commilito sub signis meret, & pugnat. Quare, vt scribit Mariana lib. 7. num. 13. tempore Ramiri Regis, cui in eo quod proximè descripsimus prælio militare operam nauauit. *Additum præterea, vt hostium spolijs diuidendis lege in omne tempus lata, Iacobus Apostolus pro vno milite esset*. Rem miram: eò venisse Iacobum, vt inter gregarios milites censeretur. Verum amorem cultu compensarunt Hispani, nam *vectigal esse*, ait idem Author, *cum & frumentū nonnulli populi pendant*. Omitto templum eodem loco ab Rege Fernando ex manubijs hostium ædificatum, & mundo muliebri ab Regina Vrraca exornatum.

Iam vero Hispana nobilitas Iacobo, tanquam i Duci, militari studio se addixit. Itaque votis se deuouerunt, & ordines instituerunt, quos Diui Iacobi nomine, & insignibus decorarunt: quorum primus fuit Ramiro Rege, post illam victoriam, apud Clauiginum comparatam, de quo præter Historicos Hispanos Petrus Gregor. Tolosanus in syntagm. iuris p. 2. l. 15. cap. 35. & Cherub. in Bullis Pontificijs à Ro. V. expeditis, & in compendio to. 2. in Gregor. 13. Qui ordo clarissimus habetur, & toti Hispaniæ communis est, & in Lusitania item receptus, ac de Spatha extra Hispaniam, in Hispania Sancti Iacobi vulgò nominatur. Sunt præter istum, vnus militum Calatrauz, alter Alcantaræ, qui in Lusitania Auisiensis dicitur, qui omnes Iacobo dicati sunt, ac eius nomine appellantur

Mariana

Hispania S.
Iacobo vecti-
galis.

Petr. Gregor.
Tolosanus.
Cherubinus

Ordines Mi-
litares Hispa-
niæ D. Iaco-
bo additi.

tantur, quemadmodum obseruat citatus Cheru-
binus varijs in locis Bullarum in Compendio, vbi
refert Indulta, & priuilegia à Summis Pontificibus
ijs ordinibus militaribus concessa. Quare omnis
Hispana militia Diui Iacobi Militia nuncupatur.

Equidem puto, nec tot officijs, & obsequijs Iacobi
Apostolum Hispanos esse persecuturos,
nec in eius clientelam tanta demissione, & ardo-
re animi esse venturos, nisi suæ illum Gentis Ma-
gistrum, & Patriæ Patrem agnoscerent. Nec
illum eos tam arctè esse amplexurum, & in gre-
mium quasi suum, sinumque suscepturum, nisi
eos Christo Filios per Euangelium genuisset.

C A P V T VIII.

*Hispanorum in rei inenda Fide incorru-
pta religio, in tuenda constantia; in
propaganda diligentia; ar-
guimento sunt, eos à Iaco-
bo Apostolo Euange-
lium accepisse.*

P R I M V S dicendi ardor nobilitas est Magistri:
rectè omnino dixit Ambrosius, quod no-
bilitate Magistri accenduntur discipuli, ad
specimen suæ disciplinæ præbendum, eiusque exi-
stimationem, & famam augendam. In D. Paulo
fons, & ratio huius veritatis est, eo loco, vbi ad Ti-
motheum scribit. *Sciens à quo didiceris.* Monet
cum,

Ambrosius

Magisteri;
quanta sit vis
& authoritas.
Timoth.

cum, vt ita se gerat, quemadmodum ille à quo doctrinam acceperat, cuius memoria stimulo foret, ad similia documenta alijs, quos doceret, tradenda; ac hortatur ne quid à Magistro diuersum doceat, imò ad eius, à quo didicit, imitationem se fingat. Itaque volebat Paulus, vt Timotheus magistro responderet: ac ei simillimus existeret. Ex discipulorum quippe doctrina, Magistrorum pericia aestimanda.

Hoc argumento probare volo, Iacobum in Hispania prædicasse, quod talis, & tam excellens eorum doctrina fuerit, vt non potuerit ab alio nisi ab Apostolo Iacobo prouenire. Ac primum: nisi is eos discipulos habuit, exiguos certè sui sanguinis fructus collegit. Primus ille Apostolorum pro Christo sanguinem fudit, Antesignanus aliorum; quantos inde prouentus Ecclesia sperare debuit, cum Martyrum sanguis, teste Tertulliano *semen sit!* Vnde segetes copiosæ pullulent, & messis vberissima existat. Non igitur in illo vno Iudææ angulo ille nobilissimi Martyris sanguis iacuit, penè inglorius; sed eò peruasit, quâ Hispania se tota fundebat, eamque ita irrigauit; vt per vniuersum Orbem cum eorum doctrina, & prædicatione spargeretur; nec tyronis ille sanguis fuit, sed veterani Ducis inter Hispanos exercitati, Eruditus victorijs, Maturus ad palmam, Idoneus ad Triumphum. Si sanguis Stephani Paulum Apostolum peperit; cur non tanti sanguis Apostoli alios Apostolos peperisset; nimis inferior esset hic illo, si intra Iudææ angustias contineretur, ac ea vita Iacobi nimis otiosa esset, si eos terminos non transiliret.

Sumus in re, quæ coniecturis nititur. Equidem cum

Ex Hispanorum Fide, ac doctrina deducitur argumentum prædicationis S. Iacobi in Hispania.

Fructus sanguinis Iacobi ad Hispanos rediit.

Sanguis Stephani conuersio Pauli tribuenda.

cum mecum reputo, quàm citò Iacobus à Iudæis sublatuſ fuerit, cur ille potiusquam alius, ad eadẽ deſtinatuſ ſit, cauſam exiſtimo, odiũ Iudæo-
rũ, quod vnus ille ex duodecim auſuſ fuerit Iudæa exire, ac Iudæis neglectis Gentilibuſ prædicare, extitiſſe. Cur enim in alioſ non ſcũtuſ? Cur ab eorum cæde abſtinuerunt? Cur alium Iacobum, minorem tandiu ſuſtinuerunt, & Epiſcopum in media Hieroſolymorum tolerarunt? Niſi quia ceteri manſerant in Iudæa, & inter Iudæoſ verſabantur, coſque docebant; Gentileſ non vocabant; nec ad eoſ eatenuſ deflexerant. Nihil tam inuiſum, & deteſtabile Iudæiſ erat, quàm Ethnicorum genſ: illoſ oderant, negligebant, abominabantur. Hinc odij item cauſa in Paulum, quòd gentium erat Apoſtoluſ. Hinc in Iacobum Apoſtolum ira, & indignatio, quem ſciebant in Hiſpaniam iſſe, & inde rediſſe cum Diſcipuliſ, quoſ conſtat habuiſſe, cum hi illiuſ cadauer exceperint, & in Hiſpaniam, vti proximè diximuſ, retulerint. Hæc ſanè probabilis coniectura eſt. Ideo placuiſſe Iudæiſ eadẽ Iacobi. *Videns autem* inquit textuſ, *quia placeret Iudæiſ*. Placuit, ex odio quo illum infeſtabantur: non tam quia Chriſtum prædicabat, hoc enim cum alijs erat commune, ſed quia Gentibuſ prædicauerat, & primuſ ad eoſ profectuſ fuerat.

Hinc deduco: illum ſanguinẽ ab Apoſtolo profuſum, in Hiſpaniaſ virtutem ſuam deriuafſe, quod eoſ pertinuiſſet. Inde ardorem iniectum animiſ tuendæ Fidei, domi, & foriſ propagandæ. In quibuſ ſtudijs nulla magiſ natio excelluit. Quòd enim attinet ad cuſtodiam puræ, & incorruptæ reli-

Cauſa odij Iudæorum in Iacobum eiſ ad gẽteſ profectio.

Actoſ. 13.

Hiſpanorum pura, & incorrupta Religio,

Sacrosanctæ
Inquisitionis
Tribunal. Fi-
dei in Hispa-
nia vindex.

Hæresis olim
in Hispania
rara, hodie
nulla.

Aduersus eā
remedia.

Monasterij
et
congregationes

religionis. Nusquam tu eam minus inquinatam
hæresum labe inueneris. Nam olim vix eam Aria-
nismus infuscavit; parum Priscillianismus infecit.
Postea deterfa caligine in media fidei luce vixit.
Iam verò à multis sæculis Sanctæ Inquisitionis of-
ficiū ad custodiendam Religionem natum, tota
summo consensu animorum recepit Hispania, eo-
que tanquam arce munitissima erecta, Ecclesiam,
& Fidem putam, & inuiolatam conseruat. Hoc
horrent, tremuntque Hæretici, & Iudæi. Si quid
(nam homines sumus) à quoquam delinquitur,
non aut dissimulanter præteritur, aut remissè ven-
dicatur. Singulæ Hispanorum Prouinciæ sua in-
præcipuis ciuitatibus habent Tribunalia, ad quæ
causæ Fidei reuocantur. Inijs diligenter exami-
nantur, seriò recognoscuntur. Rei acerbissimè pu-
niuntur. Huiuscemodi autem mala igni curantur,
ne repullulascant. Aquo hæc spiritu manant, nisi
à Iacobæo tonante, ac fulminante? Eliano simili
ignem è superis in perfidos euocante? Nec vero
solum pestilentia Hæresum libera Hispania, sed eti-
am Schismatum propè immunis. Rarò id genus
contagij in Hispania grassatum, nam in ea Fides
cum amore consensit. Ita Fides hæresim, Amor
Schisma exclusit. Quin ex Hispania ad Indos Ori-
entales, ad Occidentales, ad Asiæ, Africæ, Ame-
ricæque Imperia, ad Insulas per Oceani, & Me-
diterrancii maris vastitatem diffusas, Religionis cē-
sores, vindicesque mittuntur. Quo spiritu nisi Ia-
cobi Filij Tonitruī, fulguris animati, quod ab Ori-
ente paret vsque in Occidentem, & per vniuer-
sum terrarum urbem euagatur.

Hæc ad tuendam Religionem præsidia in His-

pania, & Colonij. Venio ad exempla. Quanta est in Hispania erga Superos pietas? Quanta erga Pontifices obseruantia? Quæ diuinorum præceptorum custodia? quæ Ecclesiasticorum obseruantia? Qui sacrorum cultus? quæ in rem diuinam propensio? quæ solemnitatum celebritas? quæ templorum magnificentia? qui ornatus altarium? quæ pompa? quæ supellex? ut cum in sacram quamlibet ædem intraueris, in Paradisum ingredi te putes. Tanta odorum flagrantia, tanta luminum copia, tanta instrumentorum varietas, tanta vocum harmonia, tantus sacrorum apparatus, tantus ornatus splendorque Templorum? Quid? quod in sacrosanctum Eucharistæ mysterium, & Sanctissimam Deiparam Virginem tanto amore, ac pietate Hispani feruntur, ut inter cæteros Christianæ Reipublicæ populos eminere videantur? Ecquis verò in amplificanda, & propaganda Fide studia possit oratione complecti? Necessè est totam Orbis vniuersitatem animo comprehendere, & nullum prorsus angulum præterire, ac ea magnitudine, propagatam ab Hispanis Prædicatoribus Fidem metiri; qui exactè nosse illustriores sacras expeditiones velit (nam omnes infinitum esset recensere) legat Bozium de signis Ecclesiæ tomo 1. lib. 4. cap. 2. & 3. Primi Lusitani nostri in ceperunt, & sub Ioâne Rege Primo, in Maurusiæ Africæ partem, expeditione contra Septam præcipuam in ea Urbem suscepta, cum armis Religionem intulerunt. Deinde Principe Henrico auspice, Ioannis filio. Alfonso V. & Ioanne II. Regibus totam Africam, quæ ab Atlantico mari ad initia Indici tenditur, idest Congum; Benijnum, Guineam, ac

cite-

Studium religionis, & pietatis apud Hispanos.

De propaganda per vniuersum terrarum orbem Fide cura, & opera Hispanorum.

Sacræ Lusitanorum expeditiones .

Sacræ aliorum Hispanorum Prouinciæ .

Viri Apostolici, Hispani insignes .

citeriores Aethiopiæ regiones Fides ijs ducibus peragrauit . Postea Rege Emanuele , & Ioanne III. ad Indiam citra , & vltra Gangem, ad Auream Chersonesum , & Samatram , & Taprobanem, ad Molucas , vsque , & Lequios , tandem ad Sinas Iaponesque eorundem opera penetrauit . Aperto deinde Nouo illo , quem appellant mundo , & America detecta , in immensas illas regiones Hispani , Euangelij lucem intulerunt . Ea ingentes insulas Sancti Dominici , Sancti Francisci , Cubâ , Iamaycam , Campecham , Philippinas : præterea vastissimas illas Mexicanas , Cuzcanas , Cinguitanas , Areguitanas , Paraguayanas , Tileanas , Nicaraguanas , & quæ in vastissimo Peruano regno continentur , regiones illustrarunt . Rursus in eadem America per Brasiliæ , & Maragnonis ingentes Prouinciâs Lusitani Fidem catholicam longè lateque amplificarunt . Quo spiritu nisi Iacobæo cuius sanguis effusus voce melius , quam Abelis clamante , per ora prædicatorum illic vociferatus Euangelium prædicauit ? An ab alio , quam ab Apostolo instituti , tot viri Apostolici in vastis illis , ac remotis regionibus doctrinam Fidei per tot insidias , per tot arma , per tot cædes tradere potuissent ? A quo alio nisi ab Apostolo Ioannes Albuquerque Franciscanus , Alexius Menesius Augustinianus Goenles Archiepiscopi ? Michael Vaz , Didacus Borba Presbyteri ? Turrianus , Gagus , Vilella in Iaponia , Sylueria in Monomotapa , Onicudus in Aethiopia , Hieronymus Xauerius in Mogoribus , Barreria in Guinea , Anchieta in Brasilia Iesuitæ ? Bucil Catalanus Benedictus in Insulis Americæ à Columbo repertis ? In Mexico Martinus

nus Valentinus Franciscanus. In Cuzco Ioannes Solanus Dominicanus, in Philippinis Martinus Herrada Augustinianus. In Papoiano Ioannes à valle Presbiter, in Chiguana Prouincia Sebastianus Mercenarius Redemptor, & instructi, & incitati Euangelium disseminarunt! Quanto fructu & id paucis, & à properante dici non potest. Vnum tamen & alterum argumentum eius afferā. Quod attinet ad Indias Occidentales in vno Mexicano Regno Caroli V. tempore baptizati sunt quater decies centena hominum millia, quod ex regijs tabularijs constat: vbi etiam scribitur ab vno Sacerdote baptizato septies centena millia hominum fuisse, quemadmodum commemorat Barbosa de officio, & potest. Episcopi 2.p. titulo 3. cap. 2. num. 42. Ad Orientem quæ conuersio fuit antiquior, & Lusitanorum propria, sub vno Rege Ioanne Tertio maior adhuc fructuum vis collecta. Nec opus est probare pluribus sacrorum illius temporis Heroum adductis exemplis. Vnus certè mihi satis est Apostolus ille Orientis Xaverius, ingens virtutis, ac Religionis miraculum, qui vel auditis admirationem in animis hominum excitat, cum sensu pietatis coniunctam, ad meam istam coniecturam firmandam. A quo enim Apostolicus illius, & spiritus, & doctrina nisi à tanti Apostoli exemplo, & schola duci potuit, aut cuius ille nisi Iacobi auspicijs tot barbaras gentes ad Fidem Catholicam perduxit, quot non iam dico vnus, sed ne multi quidem Hæresiarchæ, auerterunt. Ebulliebat nempe in venis illius virtutis sanguinis, quem Iacobus Apostolus pro Christo primus effudit. De quo viro illud est apud Bossium lib. 6. de signis

Fructuum ex
Hispanarum
predicatione
collectorum
exempla.

S. Franciscus
Xaverius elo-
gium.

Ecclesiæ elogium. *Vniuersi*, inquit, *Hæretici ab Ecclesia Christiana constitutione per tot secula, per annos mille quingentos, & amplius haud traduxere ad hæreses suas tot gentes, aut idololatrias, aut alioquin à Christi cultu alienas, quos vnus Xauerus ad Cultum Christi annis undecim. Hæretici peruerterunt semper Christianos. At gentes à Christi cultu alienas nunquam perduxere ad illum. Quis itaque numeret, quos Hæreticorum millia in repræstat vnus Xauerus? Vnus Xauerus plures gentes Christo adiunxit, quàm innumera inimicorum millia ex omni gente, & natione, è toto terrarum orbe per annos mille quingentos auerterunt. Quis hic non obstupefeat?*

Non potuerunt hæc studia religioſa nisi à magistro Iacobo Apostolo proficisci.

Id ex Martyrum copia, & constantia confirmatur.

Hunc, & alios Fidei magistros, & Prædicatores non debuit alius institutor, & doctor erudire, nisi Apostolus. Ea enim quæ præclara, maximæque in conuersione Gentium hæreticorumque gesserunt, non aliter gesserunt nisi quod ardorem, & doctrinam ab illius fontibus hauerunt, qui primus & ijs prædicauit Euangelium, & suo sanguine confirmatum ad eos transmisit. Ita docuerunt alios, uti *memores eius à quo didicerunt*. Nempe à Protomartyre Apostolorum. Claudio. Non solo verbo, ac exemplo doctrinam Fidei tradiderunt, sed etiam sanguine confirmarunt. Nullius, absque inuidia verbo, nationis plures martyres reperies, quàm Hispanicæ, quod ei plures glorioſæ mortis occasiones contigerunt, nec opus est enumerare cum varijs in monumentis scripti reperiantur. Id tantum dico. Eorum sanguinis riuos ad illud Iacobæi caput, & fontem sanguinis referendos.

S. Iacobi in Hispaniam. § I.

CAPV T IX

*Novum ex Actis Concilij Rhemensis
sub Leone IX. Anno M. XLIX.*

celebrati pro S. Iacobi in Hi-

spanias aduentu ar-

gumentum.

HOC à me primum, quod sciam, reper-
tum, & productum. Debeant mihi Hi-
spani hoc ex Rhemensi Concilio. (quis
crederet?) ad faciendam sententiæ nostræ fidem
illustre opinor, & solidum testimonium. Coege-
rat Leo IX. Anno M. XLIX. Sanctissimus antea
Bruno, è Tullenſi Episcopo Pontifex, frequens ex
Vniuersa penè Gallia adieciſ non paucis è Germa-
nia, & Anglia, & Italia Patribus Rhemensis in
Urbe Concilium. In quo de re Ecclesiastica, &
morum disciplina seriò, ac seuerè actum. Caput re-
rum fuit statuere, quòd solus Romanus Pontifex Vni-
uersalis Ecclesiæ Primas esset, & Apostolicus. Et
Anathema dictum, ei, qui alium quempiam, præter
Romane Sedis Antistitem vniuersalis Ecclesiæ Pri-
matem esse assereret. Postea varix Episcoporum
causæ agitata, ac definitæ sunt, & nonnulli crimi-
num, de quibus postulabantur, comperti iure dam-
nati. Inter quos. Excommunicatus est Sancti Ia-
cobi Archiepiscopus Gallicienſis, quia contra fas sibi
vindicaret culmen Apostolici nominis. Hic locus
rem prorsus continet. Nam hic S. Iacobi Archie-

Concil. Rhe-
mensis Acta
tom. 3. p. 22.

Solus Roma-
nus Pontifex
primas Vni-
uersalis.

Archiepisco-
pu Gallicien-
sis usurpat no-
men Aposto-
lici Primatis.

Excommunicatur.

piscopus Gallicienſis haud dubie Compoſtellanus translata cum eo Irienſi ſede ante annos 206. erat, qui eo nomine ſibi arrogabat titulum, & locum Apoſtolicum, quod cum Apoſtoli, ſedem obtineret, ideſt Iacobi, culmen Episcopatus ſibi obuenire credebat. Quod certè non auderet, niſi certò ſciret eam Eccleſiam à Sancto Iacobo eſſe erectam, & fundatam. Non probo arrogantiam, nec excuſo factum: ſed ex eo deduco occaſionem quæ illi eos animos faciebat: nec enim temerè tantum præſumere auſus eſſet. Obſentiu illius in Hiſpaniam per Galliciam Iacobi aduentus, & in ea Prouincia primæ, vti opinabatur, ſedis conſtitutæ, culmen illud, & apicem dignitatis vendicabat. Hoc nobis in argumentum ſufficit ad confirmandam eius aduentus traditionem. Hanc eo facto aſſerimus, cætera condemnamus, nec enim admiſſo quod Iacobus in Galliciam veniſſet, & in ea ſuam Cathedram poſuiſſet, quod extra controuerſiam putabat ille Archiepiſcopus, ſequetur in ſupremo eſſe faſtigio Apoſtolicæ dignitatis. Cum ei tantum ſedi conueniret, in quâ Princeps Apoſtolorum Petrus ſediſſet: cui id iure Diuino congruebat, & cuius perſonam illa prærogatiua ſequetur. Alioquin Episcopos Hieroſolymitanus, quod S. Iacobo Apoſtolo Fratri Domini ſucceſſiſſet, parem ſibi nomen, & locum arrogaret. Quare merito ille ſuæ temeritatis Anathemate percuſus poenas dedit: nobis tamen illud iſs inuolutum documentum reliquit *Traditionis* & antiſſimæ, & teſtatiffimæ. Nempe S. Iacobum, & in Hiſpaniam veniſſe, & in Gallicia Eccleſiam crexiſſe, ac ſedem Episcopalem collocaſſe.

Huic

Prætextus fuit
Cathedra, &
Eccleſia Iacobi.

Huic argumento nouum robur additur illo Caroli Magni facto, quod refertur in libro Lupoldi Bebenbergij de veterum Principum Germanorum Zelo in Christianam religionem, & Dei ministros, qui habetur tomo vlt. Bibliothecæ Patrum, vbi sic cap. 11. *Idem Carolus Magnus sub annum Domini 794. in Franckesfurt magnam Synodum Episcoporum Germanorum, & Gallorum, & Italarum (cui etiam affuerunt legati sedis Apostolica) congregauit, ubi inter alia hæresis cuiusdam Episcopi Felicis, qui Christum secundum quod est homo, adoptiuum Dei Filium esse dicebat, tertio est condemnata, ut in Franco- rum historia, & Chronico Eusebij plenius continetur. Idem etiam Carolus in Ciuitate Compostellana con- stituit Episcoporum Concilium, ubi amore S. Iacobi Apostoli instituit ut omnes Reges, & Praefules, seu Principes Christiani Hispaniæ, ac Galliciæ, Episcopo Compostellana Ecclesiæ obedirent, ut unusquisque possessor vnius domus totius Hispaniæ, & Galliciæ quatuor numos annuatim ex debito Ecclesiæ Compostellanae solueret, utque ab omni essent liberi seruitute, constituens ut virga Pastorales, Episcopales, & Corona Regales per manus Compostellani Episcopi ad honorem Sancti Iacobi prabeantur. Prout hæc in speculo histor. lib. 25. cap. 17. latius continentur. Certe rem tantam non instituisset, nec decreuisset Carolus, nec alij paterentur, nisi ea illo iure, quod ex aduentu S. Iacobi Apostoli de sepulcro Compostellæ locato, eod ex Iria vrbe translata honoris prærogatiua extitit, niteretur. Hoc nomine prælatus est vniuersæ Hispaniæ sacris profanisque Principibus Antistes Compostellanus, quem tanquam Iacobi Apostoli successorem suspiciebant. Neque*
eleuari

Confirmatio
superioris ar-
gumenti.

Ex editio
Caroli Ma-
gni.

Lupoldus Bu-
benbergius.
-li -1510-1
Tomo vlt. Bi-
bliothecæ Pa-
trum.

Compostel-
lanus Anti-
stes omnibus
Hispaniarum
præponitur.

Vestigal eius
Ecclesiæ à re-
liqua Hispa-
nia penditur.

Inde conie-
ctura fit ad
off:rendum
aduentum S.
Iacobi;

Speculum
historiale il-
lum adstruit.

elevari argumentis fides poterit occurrendo: id datum esse Corporis sepulturæ; nam ea causa leuior est, quam pro pondere obedientiæ, ac seruitutis, quæ altiori ex principio ducebatur, nempe dignitatis ob doctrinam, & sedē in ea Iacobi, cuius personam Præsul Compostellanus gerebat. Hinc illa postea Compostellani Episcopi, ambitio, arrogantis sibi nomen, & culmen Apostolici præfulis, quod solum erat Romani Pontificis, eoque iure summo spoliatus fuit Compostellanus, & si secus faciendo pergeret, anathematizandus. Cur autem eo argumento non fuerit obstructum os Ximénio suo loco dicemus. Interim satis sit, eo vti ad persuadendum D. Iacobi in Hispaniam, quod nunc agimus, aduentum. At vt nequid omittamus quandoquidem author nos remisit ad speculum Historiarum, in eo reperitur S. Iacobum in Hispaniam venisse, illicque prædicasse, & discipulos habuisse, vt vbi vnum narratum inuenimus, alterum etiam relatum inueniamus, & vtriusque nexum Aduentus, & Dignitatis, in eodem speculo intueamur, & obseruemus.

CAPVT X.

*Argumenta proposita quæ impugna-
bant Iacobi in Hispaniam aduen-
tum soluuntur.*

*S. I. Satisfit Primo ex difficultate Chronologia
desumpto.*

DILEMMA hoc erat Cornutum, *vel*
inquit *venit in Hispaniam Iacobus ante*
diuisionem Prouinciarum: vel postea:
neutrum esse posse monstrabat, ergo non *venisse*
inferebat. Cui trifariam respondeo: Primò non
constare, quo tempore huiusmodi diuisio facta
fuerit. Vnde enim id assumitur? non est in scrip-
turis definitum tempus. Videmus paucos Aposto-
los nominari in Actis post Pentecostem. Imo
quatuor tantum mentionem fieri videmus. Petri,
Ioannis, vtriusque Iacobi; de alijs ne verbum
quidem. Vbi erant? Aut si erant Hierosolymis,
aut in Iudæa, cur nõ uti priores nominantur? si quis
velit affirmare illos in suas iam Prouincias abiisse.
Vnde quæso mendacij arguetur? Nec enim si Hie-
rosolymis essent, omitti eorum nomina debebant,
quemadmodum ante omitti non solebant. Quod
si verum est, quod Ximenius asseruit in Concilio
Lateranensi, diuisæ sunt Prouinciæ ante illius mor-
tem, quod Aduersarij inficiantur, vincimus. Ait
quippe *legisse se datam ei fuisse potestatem prædican-
di in Hispania.* Quæ si data fuit, viuo non mor-
tuo data fuit. Igitur hoc, cui tantum tribuit Ba-

De tempore
quo facta est
Apostolorum
in prouincias
suas profecto
non constat.

Ximenius
quod sentiat

De eo Caietani sententia.

ronius, auctore in dubium reuocare possumus, quod ille statuit, non nisi post Iacobi Apostoli cædem, factam esse Prouinciarum diuisionem. Et quidem grauem habemus auctorem, qui dicat generalem illam Apostolorum diuisionem in illo primo postquam conuersus est Paulus, idest multo ante necem Iacobi, anno accidisse. Is est Caietanus, quem fidenter, vel Baronio opponamus.

Baronius nõ nisi post necẽ Iacobi diuisionem Prouinciarum factam vult.

Verum esto: demus Baronio, quod vult, non nisi Iacobo interfecto diuisas fuisse Prouincias. An ex eo necesse est sequi, illum non potuisse antea in Hispaniam venire? At non licet per sacram Chronologiam. Licet: idque demonstro, sitque secundus diluendi argumenti modus. Potuit, vel statim post lapidatum Stephanum, occasione exorta subinde persecutionis, vel post eam sedatam multò ante mortem suam Hispaniam adire. Nam cum inter vtramque Stephani, & Iacobi cædem nouem ad minus anni intercesserint, Stephanus quippe anno eodem, quo Christus est passus, idest 34. Iacobus vero Anno 44. mortem oppetiit, satis apparet superfluisse temporis, vt in Hispaniam venire potuerit.

At non potuit, aiunt, occasione illius persecutionis exire: cum sacer Textus excipiat Apostolos, ait enim *Præter Apostolos* Do. quid inde? superfluerunt octo integri anni, quo tempore fas fuit inuiolato textu exire. Iam ergo hic non obstat aduentui. Potuit exire iam sedata persecutione, cum satis temporis ante mortem suam superesset: sed nolo tam liberalis esse. Dico sine vlla textus iniuria posse affirmari Iacobo in illa persecutione in Hispaniam secedere licuisse. Patet; nam illa

par-

particula *Præter Apostolos*, non necessario comprehendit omnes, sed facis est, si ad maiorem partem referatur. Solet hoc in sacris litteris fieri, in quibus sæpe synecdoche fit, & syllepsis, quemadmodum Maldonatus Matth. 27. ubi componens illos Euangelij locos de latronibus cum Christo crucifixis, quos plurali numero Mattheus, & Marcus efferunt, cum tamen vnum Lucas fuisse disertè scribat, ad synecdochen recurrit. Itaque mitius hic dicitur, *præter Apostolos*, non quod omnes significentur, sed plures ex Apostolis. Quod suadeo vicinæ particulæ sensu, *Omnes dispersi sunt*, idest Discipulis: ubi ly *Omnes* incertum, ait Loricus, relinquit, *an omnino omnes, an soli antiquiores Discipuli*? Quod si particula expressa *omnes* non cogit de omnibus Discipulis rem intelligi: multo eerte minus coget illa phrasis *Præter Apostolos*, quæ non afficitur illo termino *Omnes*. Addo præterea in sensu multorum Patrum, locum esse negandi Omnes Apostolos mansisse, ac nullum in ea tunc persecutione exiisse. Nam multi Patres existimant illum Philippum, qui cum cæteris Discipulis tunc ad prædicandum in Samariam iit, & Eunuchum Candacis Reginae baptizauit, Apostolum fuisse. Non probo sententiam, sed ea utror ad suadendum, non intelligendum cum locum de omnibus vniuersim Apostolis, cum aliqui Patres non cum sic intellexerint: & affirmarint aliquem Apostolum exire potuisse, cuiusmodi crediderunt fuisse Philippum. Cum vero hi Patres ita senserint de Philippo, non erit cur timeamus idem dicere de Iacobo: nec enim illa particula *Præter Apostolos* omnes prorsus comprehendebat: cum in eorum Pa-

Maldonatus.
Matth. 17.

Loricus in 2
A&.

Confirmatur
ex prædicatione Philip-
pi.

Qui Patres
eum fuisse
vnū ex Apo-
stolis sentie-
Hilar.
Beda
Magister hi-
stor. Scholast.
Albert. Mag.

Lorinus
Augustin.

Baronius

Baronius lo-
cum Actorum
secundum no-
stram senten-
tiam explica-
uit in Marty-
rologio.

Tempus ido-
neum profe-
ctionis Iaco-
bi in Hispa-
niam.

Occasio op-
portuna.

trum sententia vnus ex ijs Philppus, quem crea-
debant Apostolum, exisset. Sunt autem hi Pa-
tres Hilarius, & Beda Matth. 21. ex alijs Magister
Historiæ scholasticæ, & Albertus Magnus, & alij
authores, quos tacito nomine citat Lorinus Acto-
rum 8. Augustinus autem an fuerit Apostolus tra-
ctatu in Ioannem 6. dubium relinquit. Quod non
relinqueret, si iste id locus non ferret. Quare ni-
hil obstat quominus Sanctus Iacobus Apostolus in
ea persecutione cum Discipulis exire Iudæa, &
quocunque terrarum vellet, ire potuisset. Quid?
quod ipsemet Baronius in Martyrologio secutus
priorem, quæ est nostra, de aduentu Iacobi in
Hispaniam sententiam, ita exponit eum locum
Actorum *Præter Apostolos*, id est *ex maiori parte*,
quemadmodum proximè interpretati sumus. Ita-
que nobiscum sentit, is qui nos eo nomine vult
impugnare. Itaque semper sequimur Baronium.

At non est necesse ad has angustias redigi. Se-
data illa persecutione in tanto numero annorum
licuit per sacrâ Chronologiam Iacobo in Hispani-
am proficisci, quemadmodum, ex supputatione
Baronij apparet. Totum enim nouem annorum
spatium inter Stephani, & Iacobi cædem, vti pro-
ximè diximus, intercessit.

Si quis autem ex me scire desiderat, qua occa-
sione, quo tempore Iacobus Iudæam reliquit, &
Hispaniam petierit? dicam ingenuè. Existimo
probabile cum Lazaro, & Maria Magdalena, Mar-
tha, & socijs nauim conscendisse (in quam ij om-
nes impositi, sine velo, ac gubernaculo fluctibus;
& ventis obnoxij, vt perirent) quæ cum Dei vo-
luntate regeretur, emenso vastissimo illo pelago

Maf-

Masiliam appulit; cumque ibi socios exposuisset, qui satis erant ad Gallia: Maritimos illos populos instituendos, Iacobum in Hispaniam detulisse, ut in ea Evangelium prædicaret. Coniectura hæc est, sed non opinor, reiicienda. Cui momentum addo ex alia. Anglicani Auctores narrant in eadem naui fuisse Iosephum ab Arimathia, nobilem illum Decurionem, qui in Britanniam Euangelizandi causa nauigauit. Ita Historia Anglicana, manuscripta, quæ in Bibliotheca Vaticana asseruatur. Quemadmodum ergo Iosephus abiit in Britanniam, potuit Iacobus petere Hispaniam: vel in eadem naui, vel postea in alia eò à Gallia soluente. Multò tamen certius est Iacobum in Hispaniam, quam Iosephum in Angliam appulisse.

Alia melior coniectura est. Quod in ea item naui fuit Maria Salome Iacobi Mater, quam fama est, authore Baronio, in notis ad Martyrologium, die 25. Iulij Diuo Iacobo sacro, in Italiam venisse, & apud Hernicos quiesuisse; sicuti produnt monumenta Ecclesiæ Verulanæ. Vbi corpus eius seruatur. Quod si verum est, multum iuuat meam sententiam. Decuit enim, imò & oportuit Filium Iacobum matrem suam comitari, & solari, cum præsertim Ioanni non liceret, quod ad eum pertinebat Sanctissimæ Virginis cura, quam omittere non poterat, cum à Christo in Cruce illa ei fuisset commendata. Quare ne in hoc quidem Baronium deserimus.

Restat adhuc ingens specie difficultas. Non licuisse Iacobo, nec ulli alij Apostolo, aut Discipulo Gentibus Euangelizare ante illam lintei visionem, per quam aduersarij volunt apertum

Magdalena cum Lazaro, & Martha appellit Masiliam. Iosephus item ab Arimathia an ierit in Angliam?

Historia Anglicana.

Venisse cum Magdalena Iacobum mari in Galliam ducunt in Hispaniam coniectura.

Mariam Salome matrem Iacobi tenuisse Italiam fama est.

Baronius.

Obiectio ex visione lintei & conuersione Cornelij, antequam non licuisse gentibus euangelizare ex Baronio.

ostium esse : ita vt Petrus auctor eius potestatis fuerit, & Cornelius primus è gentibus in Ecclesiam receptus. Quæ cum prædicatione Iacobi in Hispania stare nequeunt. Huic difficultati occorro primò, concedendo quod volunt, nempe ante illud tempus non licuisse cuiquam Gentibus prædicare : negando tamen inde sequi, Iacobum non potuisse in Hispania prædicare, nimirum Iudæis ibi commorantibus : quod item Baronius concedit, imò & occupat, ne quis obijciat, quòd illum pupugerat. Sic enim in Martyrologio ait. *Hæc autem de accessu Iacobi in Hispanias non sic accipias, vt illic prædicaueris gentibus Euangelium (nondum enim decreto Apostolorum illis fuerat ostium reſeratum) sed Iudæis tantum fuit non gentibus Christum annuntians* : qua ratione Baronius eam in nostra sententia soluit difficultatem. Secundò : negando quod tantopere inculcat Baronius, non licuisse ante illam visionem Petri Gentiles ad Fidem Christi conuertere. Ac vt verum fatear, nescio quòd hoc tam sibi persuaserit Baronius, & in oppositam sententiam inuehatur : arguens eam erroris, quod etiam notat, miraturque Lorinus in act. cap. 6. versu 27. Nam neque rationi, neque scripturæ illa opinio Baronij conformis est. Non ratio- ni, quia mortuo Christo Synagoga expirauerat : & lex gratiæ nata fuerat, quæ gentes admittebat omnes : adeo vt ille Centurio, qui aderat morienti Christo, iam tunc Christum nosset, ac in eum crederet : nec decebat, vt Gentiles, dum illa visio liatei fieret, excluderentur à gratia, & baptismo Christi. Urgeo rationem : si Gentilis aliquis vellet conuertere ad Christum, quomodo conuertere de-

Soluitur pri-
mò ex eodem
Baronio.

Baronius

Soluitur se-
cundò negan-
do non licu-
isse prædica-
re Gentilibus
ante conuer-
sionem Cor-
nelij.

Baronius

Lorinus

Licetum fuisse
post mortem
Christi genti-
libus Evan-
gelizare mō-
stratur.

bebat? Esse ne prius Circumcidendus, an non? sane dici nequit esse Circumcidendum; cum Circumcisio iam expirasset, & tantum Iudæis esset permissa, ut Synagoga cum honore sepeliretur. Igitur baptizandus erat sine Circumcisione: hoc autem quid est, nisi conuerti Gentilem ad Christum? Nisi fortè velit dicere Baronius nullum eo tempore Gentilem posse conuerti. At hoc quam sit absurdum; apparet. Ego quidem non audeo affirmare, eos prius circumcidendos. Sed tantum baptizandos. Quamdiu enim non fuit baptismus opus erat circumcidi, quemadmodum faciebant Proselyti. At post Baptismum, & mortem Christi non erat opus circumcisione gentilibus, imo nec me iis auctore licebat: quia solis Iudæis licebat, dum lex gratiæ non erat satis promulgata. Hoc ad rationem pertinet: illud ad scripturam. Inuenimus in Actis Apostolorum Gentilem baptizatum, & è gentilismo ad Fidem Christi vocatum. Hic fuit Aethiops ille Eunuchus Candacis Reginae, quem fuisse non Proselytum, sed omnino Gentilem communis Auctorum sententia est: quicquid Baronius reclamet. Ita Eusebius lib. 1. Hist. cap. 1. in fine, & Nicephorus lib. 2. cap. 6. & Arator carm. in Acta, & Glossa ordinaria, & interlinearis, Hugo, & Caietanus. Idem tradit perspicue Sanctus Thomas cap. 12. in Ioannem lect. 4. Albertus Magnus, Iansenius, Ioannes Arboreus, Claudius Guiliardus, Maldonatus, & Toletus, & Lorinus, apud quem hi omnes citantur: qui opinionem Baronij deserit, & nostram multis persuadet. Sed nemo melius Maldonato in Ioannem cap. 13. & Toletus ibidem. Certè Patres eam tradidisse videntur, dum aiunt

Idoneum argumentum à dilectate ducto ex Circumcisione.

Gentilium, baptizatorum exempla autè Cornelium. Baronius. Eunuchus Candacis Aethiops à Gentilismo ad Christum conuersus. Euseb. Nicephor. Arator Gloss. ordin. Hugo Caietan. S. Thom. Albert. Iansen. Ioan. Arbor. Guiliard. Maldon. Tolet. Lorin. Cornel.

Psalm.
Basil.
Theodor.
Oecumen.
Euthym.
Beda

in hoc Eunuchō impletam illam Prophetiam Davidis, *Aethiopia praueniet manus eius Deo*, vti videre est in Batilio, siue Theodoro, & Oecumenio, & Euthimio in eum psalmum. Significat idem Beda in cap. 8. Act. quem omnino id affirmare sentit Lorinus.

Ratio autem cur Baronius negat fuisse Gentilem sumpta ex eo quod *venerat adorare in Hierusalem*: atque adeo esse profelytum, nec enim nisi eiusmodi esset, adoratum venisset, ea certè nulla est: quia multi gentiles, non profelyti, adorandi causa Hierosolymam ibant. Patetque ex loco Euangelij Ioan. 12. in quo dicitur: *Erant autem quidam Gentiles ex his, qui ascenderant, ut adorarent in die festo*. Quos nemo vnquam, opinor, dubitauit Gentiles fuisse: ac ex ipso textu constat, idque disertè tradit Maldonatus. Et Lorinus aptè animaduertit Templum illud *samosissimum* in toto Orbe nominari in lib. 2. Machab. cap. 2. & in eo Heliodorum hostiam obtulisse, ac eodè misisse munera Cyrum, & Darium: vt Esdræ narrat historia. Quid? quod Magnus Alexander illud item est reueritus, & Iaddu Pontificem adorauit. Quid? quod ante hos Zachæus, Gentilis cum esset, fuit tamen ad Christum à Deo vocatus, & à Christo conuersus, nec tamen erat profelytus quemadmodum Euangelium significat, cum narrat murmurasse de Christo Iudæos, quòd ad *hominem peccatorem diuertisset*. Ita de Zachæo censet Tertullianus, qui eum Allophylum vocat lib. 4. contra Marcionem cap. 37. Cyprian. lib. 2. Epistolarum epist. 3. & lib. de ope, & elemosina. Ambrosius in Luc. cap. 19. Chrysostomus hom. de Zachæo; idque ex recentibus

Ioan. 12.
Gentiles veniebant Hierosolyma, adorandi causa, id que irrispermissum.
Maldon.
Lorin.
Lib. 2. Machab. 2.

Zachæus quis & qui ad Christum conuersus.

Tertull.

Cyprian.
Ambros.
Chrysostom.

bus

bus multis argumentis confirmat Matdonatus in Maldemar.
Luc. cap. 19.

Accedit, quod Baronius in suo Martyrologio tradit Mariam Magdalenam cum Lazaro, & Martha, & Maximino, & alijs socijs Massiliam in Gallia appulisse, & quidem multò antequam illa lintei species Petro esset obiecta, ac opinione Baronij 8. ante annis. Videtur autem esse incredibile tot annis nulli gentili prædicasse, aut nullum ad Fidem ex ijs conuertisse, ac expectandum fuisse, donec Petro illa reuelatio fieret, & ad illos ea fama perueniret. Quòd si centum annorum spatium non peruenisset, nullus aditus ad salutem gentilibus aperiretur? Præterea constat Samaritanis fuisse prædicatum, quos certè paulominus, quàm gentiles Iudæi auersabantur: ac idcirco eos cum gentilibus coniunxit Christus, cum dixit. *In viam gentium ne abieritis, & in Ciuitates Samaritanorum ne intraueritis.* & patet ex verbis Ioannis 6. *non enim contumtus Iudæi Samaritanis, & ex maledicto Iudæorum in Christum Samaritanus es tu, & Dæmonium habes.* Si ergo Samaritanos licuit ad Christi fidem traducere, cur non etiam Gentiles licuisset?

Ad locum autem Actorum 10. vbi narratur visio lintei, & vocatio, & Baptismus Cornelij, quo exemplo aperta est Gentilibus porta in Ecclesiam, haud difficilis est responsio. Nam tunc aperta fuit palàm in Iudæa: vbi id minus videbatur licere, quia Iudæi erant electi ob Patres, atque ad eos tantum videbatur facta promissio salutis; proinde necessaria erat reuelatio voluntatis Diuinæ, vt etiam inter Iudæos Gentilibus locus veniendi

A Magdalenæ, & socijs multis Gentiles tractos ad Christi fidem probata Baronius

Samaritanos quantūpes oderint Iudæi,

An fuerint ad Christum tracti autē conuersionē Cornelij.

Locus Act. 10. à Baronio magna vi obiectus exponitur.

ad Fidem Christi esset; ut hac reuelatione, & miraculis eam consecutis, pateret Deum nullo discrimine, Gētilis Iudæus ve foret, quēquam habiturum. Id autem Petro reuelandum fuit, & quia ad eum tanquam Pastorem pertinebat, & quia Iudæorum præcipue curam gerebat, ac proinde gentiles difficilior videbatur admissurus. At vero extra Iudæam, ubi rari, aut nulli erant Iudæi; omnes huiusmodi rationes cessabant: ac proinde licebat Apostolis, & Discipulis eò intransitibus ijs Fidem, & Euangelium annunciare. Quemadmodum fecisse credimus Iacobum in Hispania, & Magdalenam in Gallia: & fortasse Iosephum ab Arimathia in Anglia: & Mariam Salome in Italia. Imo & Magos in Arabia, & hunc ipsum Eunuchum de quo proximè egimus in Aethiopia. Quem ait Irenæus lib. 3. cap. 12. in ea regione Euangelizasse: cum que ob id Hieronymus in cap. 53 Isaïæ, & Epistola 103. *Apostolum Aethiopum, ac Magistrum*, vocat. Sane haud ille Circumcisionem docuit, sed Baptismum. Verum quidem est posse respondere Baronium, Aethiopes circumcidi solere. At de alijs id affirmare non potest: ne in eam modò quæstionem desceamus.

Appendix illa primi argumenti, nempe Apollonij opinio: Apostolos iussos à Christo non excedere Hierosolymis ante duodecim annos: quam Baronius Anno 39. Christi ex Eusebio refert, ibi ab eodem refutatur his verbis. *Profecto maioris esse Fidei Acta Apostolorum à Luca conscripta quavis auctoritate maiorum, nemo negabit: certè ante illud tempus Petrum, & Ioannem Hierosolymis recessisse, ac Samariam petisse, quin & ipsum Petrum,*

ut

Intra Iudæam
non licuit pa-
lam Gentili-
bus euangeli-
zare ante lin-
te visionem.

Extra licuit,
& firmatur
exemplis

Irenæus.
Hieronym.

Apollonij de
missione Apo-
stolorum opi-
natio refelli-
tur.
Baronius.

ut vidimus Siriam Palestinam visitando Ecclesias peragrassse, imo & ut suo loco monstrabimus, eundem ante dictum tempus è Carcere ab Angelo liberatum, non tantum Hierosolymis, sed, è Iudæa etiam excessisse, ex ijsdem actis certum, & exploratum habetur, adeo ut omnis prorsus de duodecim annorum mora sententia Apollonij confutetur. Hac ratione primum argumentum solutum manet.

*S II. D. Roderici Ximenij adducta superius ratio-
cinatio perspicue refellitur.*

Traditione, quicquid ex aduerso Ximenius obijcit, confutatur. Sed volo manum cum hoc aduersario conferere, eumque suomet gladio iugulare. Primum postulat dari sibi ex scripturis auctores. Det ille item nobis auctorem ex Scripturis qui neget. Pares itaque hac in re sumus. Traditione vincimus, cui nisi ille credat, quomodo nobis persuadebit Eugenium Primum fuisse Episcopum Toletanum, nec tamen ea est vniuersæ Hispaniæ, sicuti est Iacobæi aduentus, traditio. Urgeo item Baronium. Dicat ille, quibus scripturis probetur, Petrum Romam venisse, cum tamen nihil eo magis certum sit. Non sunt ergo semper Scripturæ postulandæ; satis est monstrare Traditionem, ac nihil ei scripturas officere, quod nos accuratè, opinor egimus.

Redeo ad Ximenium: admissa narratione de qua postea. Vidit ille quantum in traditionibus momenti esset, ac eleuare conatus est eam de aduentu in Hispaniam Iacobi traditionem; *namque Religiosi quibusdam viduis, & Monialibus attri-*

Confutatur
Ximenii de
scripturarum
argumento ad
probandu ad-
uentum Iaco-
bi in Hispan-
iam petito
sententia.

Non sola Scri-
ptura Sacra
res probantur

Ximenius cle-
uare conatur
Traditionem

buit, ceu eam vellet infringere. At quomodo po-
 ruit negare illam, qua cæteri omnes Hispaniæ
 Primates nitebantur. Itaque vnus ille traditio-
 nem inficiabatur, cæteri affirmabant. Erant au-
 tem Braccharenſis, Compoſtellanus, Tarraco-
 nenſis, & Narbonenſis, illi duo præſentes; hi orẽ
 illorum, quos ſibi abſentes ſubſtituerant. Hi au-
 tem reliquam Hispaniam repræſentabant. His er-
 go credendum non Ximenio; non enim ille pote-
 rat ſolus traditionem conuellere: quæ in pluribus
 reſidet, & fidem publicam habet. Nec multum
 Ximenio eſſe fidendum in ijsquæ ſcripſit, eius
 hiftoriæ lecta demonſtrant, in quibus non pauca
 inueniuntur, quæ tamen propter inopiam ſcrip-
 torum, & temporis illius iniuriam ſcriptori aliàs
 inſigni benignè condonanda. Et quidem quod
 attinet ad res Hiſpanicas, legat notas Vaſæi qui vo-
 lèt, & nõnulla fluxe fidei reperiet. Ego in Romanis
 rebus aliquos errores deprehendi, qui viro docto
 irrepſerunt. Cap. 2. ait Aeneam cum Aſcanio filio,
 & Niſo, & Euryalo nobilibus nauigaſſe. Non
 nouerat alios Ximenius in comitatu Aeneæ nobi-
 les præter hos duos, qui neduces quidem copia-
 rum erant: ſed inter milites numerabantur. Vbi
 Mneſthea, Sergeſtum, Gyam, Cloanthum reli-
 quit. Hos legimus nobiles, & primates eſſe. Ni-
 ſum, & Euryalum commilitones, & nobile par-
 amicorum accipimus. Deinde eodem capite Poe-
 ticum Virgilij de Didonis amoribus cum Aeneæ
 commentum recipit, & pro vero narrat. Egregia
 ſane ſcriptoris fide; & Ouidij carmina recitat pro
 oraculis. Quæ cap. 3. de Latino Euandro, & Ae-
 nea, ac Turno commemorat, minimè cum Liuij;
 &

Maiores habent
 fides. Me-
 tropolitanis
 Traditionem
 affirmantibus,
 quàm Xime-
 nio neganti.

Aperiuntur,
 & taxantur er-
 rores Xime-
 nii in hiftoria.

In rebus Tro-
 ianæ, & Ro-
 manæ lapſus
 Ximenii.

& Dionysij, & aliorum historijs consentiunt: posset qui tantum fabulis studet, & traditionibus aliquid dare. Cap. 4. confundit Procam cum Amulio, & Procam Fratrem Numitoris facit. Qua fide? nimirum: eà quā traditionem Hispanicam negavit. Verum est cum postea Amulium Procæ loco posuisse. At ne sic quidem errore se eximit, cum ex duobus vnum compingat. Iam vero cap. 4. ait: Romulum Numitorem Avum suum occidisse. Se solo nimirum autore. Sed ille mirus est, & quod mendum typographi putem, error in eodem capite. Sex tantum Reges Romanos agnovisse. Cum lippis, tonsoribusque sit notum, eos septem extitisse! Deus bone? Hoc ne Ximenius ignoraret? Tarquinium Priscum cum cæteros, numerasset, prætermisit, & Superbo tantum tribuit, ut ex eo fecerit duos. Amabat vir ille elatos, & vehementes. Quid? quod cap. 6. recensens Romanos Consules, & Dictatores, ita hinc, inde eos carpit, ut sine ullo delectu, & ordine præpostero plures numeret. Nec melius pugnas Anibalis cum Romanis ducibus, ac de ijs partas victorias commemorat. Additque in prælio apud Fluvium Sarnum ictu Annibalem amisisse oculum. Nec de illo ad Sarnum prælio constat, & constat Annibalem non ex ictu, sed ex glaucomate in palustribus locis contracto oculum amisisse. Perperam autem victorias Scipionis enarrat, sed ibi turpiter labitur, ubi vni Scipioni Africano victoriam de Annibale, & excidium Carthaginis attribuit. Ecquis enim ignorat Scipionem maiorem vicisse quidem Annibalem, sed eversorem Carthaginis non eum, sed Scipionem Aemilianum, qui minor est dictus, eius-

Insignis error
eiusdem.

His lapsus in
hosticis.

eiusque nepos adoptiuus extitit, fuisse? Tandem
 cap. 10. & ultimo Iulium Cæsarem Generum Pom-
 peij vocat, cum focer esset. Narrat Pompeium
 inuitatum ad conuiuium inter epulas interfectum,
 ac nescit in lembo à priuatis militibus occisum.
 Ibidem affirmat Sextum Pompeium in prælio ad
 Mundam cecidisse. Cneium verò euasisse, cum
 contrà acciderit. Non nego magnum esse Autho-
 rem Ximenium, & vt illa erant tempora, eruditum,
 & accuratum: toties tamen ab scopo aberrauit.
 Quo igitur iure, cum tot menda in breui historia
 admiserit, vult sibi fidē in Concilio adhiberi? Equi-
 dem non ei credidero, etiamsi pertinaciter neget,
 Iacobum in Hispaniam venisse, & credenti Baro-
 nio, vel saltem dubitanti hæc obijciam in historia
 peccata, quæ miror eum non legisse, nam si le-
 gisset eum ab illo argumēto aduersus traditionem
 confictō minimè absoluisset. Doleo me in ea
 tempora non incidisse, nec in eo Concilio inte-
 resse potuisse. Equidem si interesset non paterer
 ab eo Traditionem sacratissimam ijs artibus con-
 uelli: cumque acriter reprehendissem, & ab illa
 loquendi licentia reuocassem: Clamarem cum
 Stephano Papa apud Cyprianum. *Nihil innoue-*
tur: nisi quod traditum est. Et nomine Episcopo-
 rum tacentium clamanti Ximenio responderem,
 quod Nyssenus Ablauio in Epistola. *Sin autem*
nostra oratio proposita questione infirmior arguatur.
Traditionem quidem quam à Patribus per successio-
nem accepimus, seruabimus, in perpetuum firmam,
& immotam. Denum Baronio ob authoritatem
 Ximenij titubanti, & à scriptis primum resiliēti
 opponerem, quam ille Chrysostomi asserti in suis

Fides Xime-
 nienii tot er-
 rorum argu-
 mento infrin-
 gitur.

Cyprianus

Traditione-
 satis Ximeni-
 us refutatur.
 Nyssenus

Chrysost.

annalibus Anno Christi 153. num. XXIX. maiusculis characteribus scriptam sententiam. *Traditio est: nihil queras amplius.* Et ad Episcopos competitorum conuersus illud Pauli 2. Thessalon. 3. contenta voce dicerem. *Fratres State, tenete Traditiones.*

S. III. Satisfit obiectioni ex correctione Breuiarij Romani, facta à Clemente VIII.

E T si satis opinor suprà illam diluerim, imò, & retorserim, volo tamen paulò accuratius refellere, commemorando ea, quæ in restituenda solemnî, & veteri lectione Urbano VIII. Pontifice acciderunt. Atque ut altius ordiamur. Antiquum Breuiarium Romanum venisse Sanctum Iacobum in Hispaniam certò affirmabat: idque Pius V. in sua correctione integrum, ac inuiolatum esse voluit. Postea cum Cardinalis Baronius ob illud manuscriptum Toletanum à Garzia Loaysa infeliciter repertum, de eo capisset ambigere, tanti viri authoritas Urbem commouit. Exorta igitur contentio est, vtrum deceſſet antiquam illam formulam retinere, quæ eius rei auctorem Ecclesiam Romanam significabat, & publicæ Fidei, sacræque quodammodo faciebat? An aliam de nouo concipere, quæ ad Traditionem Hispaniarum, rem cum Fide tantum Hispanicæ gentis, traderet: ut illa suis Authoribus nixa staret, nec intra Romanos sinus reciperetur. Visum hoc est Clementi VIII. æquius, & congruentius: cum præsertim affirmata traditione, minime labare Historiæ Fides videretur. Magnum huic sententiæ pondus ad-

Urban. VIII.
examinat, &
recognoscit
Breuiarium
Romanum.

Aduentus S.
Iacobi ex Bre-
uiario consta-
bat.

Baronij au-
thoritas dubi-
tantis formu-
lam Breuiarii
mutandi cau-
sa.

Clem. VIII.
ea mouetur.

Affirmatio in
Traditionem
transit.

Baronius ite-
rum fauet S.
Iacobi adue-
ntui.
Opponum se
acriter Hil-
pani.

Suscipit cau-
sam Urbanus
VIII.

addebat Cardinalis Baronij, cuius grauissimum erat iudicium, noua de aduentu Sancti Iacobi in Hispaniam dubitatio. Quare illo in primis authore, mutata est prisca, & vetus, noua *Traditionis* inserta particula, formula narrationis, quæ huiusmodi fuit. *Mox Hispaniam adiisse, & aliquos Discipulos ad Fidem conuertisse, Ecclesiarum illius Prouinciæ Traditio est.* Peruenit ad Hispanos fama: non potuerunt non vehementer dolere de inexpectata correctione: cumque inter cæteros eius gentis homines vnus eruditus, & insignis amator Patriæ Didacus à Castillo Romæ tum esset, obfistere Decreto voluit, & priscam Breuiarij formulam sustinere. Scripsit super eo Commentarium, quem cum ipsimet Baronio legendum dedisset, miratus is, confirmauit idoneum esse, & sibi omnino probari. Non potuit tamen scriptum, quod iam erat typis cūsum reuocare. Donec Urbano VIII. Pontifice, qui seriò de recognitione Breuiarij, & Missalis, & cæterorumquæ ad Diuinum cultum, sacrosque ritus pertinent officiorum, & correctione agitabat, adnitente D. Michael d'Erze Ximenez viro impigro, & docto de restituenda veteri lectione, & inducenda noua agi cœptum. Dura Prouinciâ videbatur, sed interuentu Cardinalis Borgiæ, legati Hispaniæ ad Urbanum Pontificem Regij, admissa, & suscepta causa fuit. Nihil diligentius, & accuratius examinatum, nihil sapius, & pensculatius tractatum. Donec re perspecta, & explorata, noua lectio antiquata, & vetus renouata. Hac formula. *Mox in Hispaniam profectus ibi aliquos ad fidem conuertit.* Cuiusmodi hodie vbique habetur, & legitur. Nat-

rat

rat hæc latius idem Michael Erze Canonicus Legionensis initio libri, quem Hispanico sermone eruditè, ac solidè de aduentu Sancti Iacobi in Hispaniam scripsit. Cuius ego tamen [authoritate uti nolo, quòd & Hispanus, & huius causæ Actor fuit. Afferam itaque testimonium Bartholomæi Randal Lucensis, Protonotarij Apostolici in notis ad annum 1635. die 25. Iulij vbi sic. *Affirmatiua inquit, quæ habebatur in Breuiario Romano Pij V. de predicatione Sancti Iacobi in Hispaniam, & per recognitionem Clementis VIII. reducta fuerat ad traditionem illarum Ecclesiarum illius Prouincia, nunc restituta est in ampliori forma per nouam Sanctissimi Urbani VIII. recognitionem.* Quod ipsum alias repetit. Nec opus est alia fide, cum ipsummet Breuiarium satis per se loquatur. Hac autem voce litterariæ ibi controuersię silentium impositum. Ecquis enim deinceps audeat contradicere? Adeo ut me penè pudeat istam quæstionem excitasse, verum, non quòd quis ambigat disputo, sed ut quāto sit iure restituta lectio, constet, acta confirmo.

Erze Ximenez:

Bartholomæus Randalus

Deleta Traditione restituitur Affirmatio.

A P P E N D I X .

Quoniam multum operę in hoc argumento ex Breuarijs sumpto, posuimus, oportet eius rei causam reddere. Ea demum est, quod video Baronium hoc genus probandi magni facere: ac mihi ad ei persuadendum Sanctum Iacobum venisse in Hispaniam nullum aptius argumentum obuenire potuisse; quandoquidem eo maximè confirmatam vult Sancti Dionysij Areopagitę in Gallias profectionem, & prædicationem,

Quanta sit fides Breuarijs habenda.

Dionisii Are-
opagitæ ad-
uentus, & præ-
dicatio in
Gallia.

Baronius, qu-
antum defe-
rat authorita-
tis sacris offi-
ciis, & Mar-
tyrologiis.

Missale Am-
brosianum.

Hincmarus

Gregor. Tu-
ronensis.

& Parisijs sedem, quæ haud minus historia facilis est probatu, quàm ille esse duxit Sancti Iacobi in Hispaniam aduentum, & in ea doctrinam, propter ambiguas de eo, ac discrepantes Gallorum sententias. Quas ille tamen imprimis componit, adducta Missalium, & officiorum Gallicanorum auctoritate. Produco autem locum, qui est eiusmodi ex Martyrologio Romano Octobris 9. Anniversario Sancti Dionysij die. *Quod autem inquit pertinet ad testimonium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ*, quo idem Hincmarus eandem rem comprobata[m] affirmat, cum ad eam probandam citat antiqua Missalia Gallicana, ea probata dicit auctoritate Romanorum Pontificum Innocentij, Gelasij, atque Gregorij, quorum ea de causa epistolæ apud eandem Parisensem Ecclesiam extare testatur, in sacris enim Missæ præstationibus moris erat vitam illius Sancti, cuius solemnitas ageretur, summatim collectam publicè recitari, ut etiam in Sacramentario S. Gregorij, & in Missali Ambrosiano hætenus cernitur. Et rursus. Ad illud etiam quod idem Hincmarus ait. *Et Gallicâ intimat contestatio*, sufficere possunt nimirum antiquorum tot Missalium Fides, & acta ipsa, quæ ex antiquis monumentis, & à Visio Hilduinus collegit. Et tertium ibidem. *Trophimum Arelatem, Paulum Narbonam, & Martialem omnes liquidò constat ab Apostolis esse directos, prout acta, & antiqua Martyrologia testantur.* Quibus tantum Fidei inesse vult, ut ijs Gregorium Turonensem, Magnum certè Authorem refutet. Et quamquam hic tertius locus non faciat mentionem de Breuiarijs, perinde est, ac si faciat, cum de actis loquatur, quæ in Breuiarijs continere solent. Et quidem sunt hæc maioris

Fidei cum sint ab Ecclesia, siue iubente, siue approbante intexta. Quare quo argumento Baroni-
us Gregorium Turonensem refellit, eodem nos Baronius iro-
get argumē-
tum convinci-
tur. Baronium vrgemus, eique persuademus Sanctum Iacobum in Hispania prædicasse.

§. IV. Respondetur argumento ab Authorum Hispanorum dissensione, & contentione ducto.

EO nos petit Spondanus tomo 1. annal. Baro-
nij Anno 44. num. 7. in fine, ubi ait. Hispanos alios aliorum argumenta refellere, & ruinæ periculum ædificio afferre. Facile tamen hoc argumentum confutatur; nam ex eo, quod singulæ Prouinciæ pugnent pro Iacobo, ad se trahendo, non sequitur eum in Hispaniam non venisse: imò sequitur venisse, nisi enim venisset, non contenderent eum ad se trahere Prouinciæ. Igitur idcirco conantur eum sibi singulæ vindicare, quod certum putent eum in Hispania fuisse. Vnde ineptum est argumentum: singulæ pugnant, & impugnant alias, ergo non venit. Imò quia venit, idcirco unusquisque conatur eum ad se trahere. Alioqui pugnando pro se, & impugnando alios, sequitur Homerum Græcum non fuisse, quia tot de eo Ciuitates contendebant. *Smyrna, Rhodus, Colophon, Salamin, Ios, Argos, Athenæ*; nemini sane in mentem venit negare Homerum Græcum fuisse, quod dissensio, & contentio de eo inter septem Ciuitates fuit. Cur ergo non de Anacharsis, aut Numa Pompilio ciuitates illæ inter se pugnarunt? nimirum quia sciebant Anacharsim esse Scytham, Numam Romanum: nec posse conari eos, qui Græci non erant,

Spondanus

Illius argumentum refellitur.

De patria Homeri inter Græcos contentio.

ad Ciuitates Græcas trahere. Homerum vindicare poterant, quia cum in Græcia natus esset, poterat in illa, vel illa Ciuitate nasci. Ita, cum constaret Iacobum Apostolum Hispaniam petiisse, ac non posset in eam, nisi per aliquam certam intrare, volebant singulæ Prouinciæ affirmare, in suum primum portum appulisse. Idque ex studio, & pietatis, & Religionis in Apostolum profectum; quod inane prorsus esset, nisi Iacobus ad eas regiones peruenisset. Sin dicat Aduersarij, cur Prouinciæ Hispaniæ de Ioanne, Bartholomæo, Matthæo, aut Simone, aut de Iacobo minore non litigant, non contendunt; nisi quia sciunt horum, neminem in Hispaniam venisse? Hinc igitur firmissimum sumitur argumentum penetrasse Iacobum Apostolum in Hispaniam, quod non de alijs, sed de illo vno singulæ tam acri, & pertinaci studio concertant. Cumque de Petro, & Paulo item possent, quod non sit improbabile eos ad Hispaniam peruenisse, quemadmodum supra indicauimus, asserere; nulla tamen de illis sibi vendicandis contentio est inter Hispanos authores: quasi ij ad se non pertinerent, alijs Prouincijs relinquunt. In solo Iacobo Apostolo morantur. Hinc Tarraconenses, hinc Batici insiliunt, apprehendunt, & ad se trahere student, quod existimant cum venit in Hispaniam in suos portus appulisse; atque adeo posse singulos pro iure hospitij vendicare. Et quidem ex argumentis quæ quisque pro se adducit, apparet Apostolum totam fermè Hispaniam peragrasse. Idque fortasse æquius esset dicere; & omnibus commune aduentus, & Prædicationis bonum facere. Sed Hispani eo non contenti,

Prouinciæ Hispaniæ de S. Iacobi aduentu singulæ contendunt.

Id argumentum est cum in Hispaniam venisse.

Qui populi in Hispania sibi vendicare B. Iacobum primo velint.

tenti, dum quisque vult illud hospitium vendicare, alij alios impugnant; non tamen ij negant Iacobum apud alios fuisse, & prædicasse, dummodo enim primi in eo excipiendo fuerint, non dubitant cum alijs communicare. Sed negant prius ad alios, quàm ad se venisse.

Hoc certamē
ex pietate, &
amore in Iacobum ortum

Debuiſſent facere Hispani in Iacobo viuo, quod Galli in Iacobo mortuo. Aiunt quippe se Tolosæ habere Corpus Iacobi maioris. Sed quod negare non possunt illud Compostellæ Leone III. Pontifice, Carolo Magno Imperatore, Alphonso Casto Rege inuentū esse affirmant se Tolosæ illius partem idest caput habere: ac ea contenti quiescunt, quæ admodum scribit Resendius ad Kebedium. Quæ de re sic Spondanus tomo primo ad illum Annum Christi 44. num. 4. ad finem. *Quod vero attinet ad Corpus Apostoli, gloriatur & Tolosa nostra de possessione illius, aut certè magna partis. Nec quæ aduersus hanc assertionem protulit vnus ex recentioribus Historicis Hispanis (nempe Maurus Castell Ferrer in Historia Sancti Iacobi lib. 3.) eiusmodi sunt ut id negent. Aiunt illa quidem esse Compostella Corpus Sancti Iacobi, sed non dicunt esse integrum. Rectè quidem, & prudenter (opinor) Spondanus, non solum de Corpore Sancti Iacobi Apostoli, sed de alijs etiam quæ in illo augusto templo esse omnium penè Apostolorum dicuntur, affirmavit: hac enim ratione verum erit, ea ibi condi, & seruari. Nam cum Sanctorum Petri, & Pauli, & Philippi, & Iacobi, & Bartholomæi corpora Romæ sint; Diui Thomæ vel Edeſſæ, vel Calaminæ, Matthæi Amalphi, Iacobi Compostellæ; qui de illo Tolosano Templo affirmant nouem, vel de-*

Galli rectam
se habere Cor-
pus S. Iacobi.

Spondanus

Tolosates 'an
& quomodo
tot corpora
Apostolorum
sibi vendicet?

Gallos suo
exemplo con-
uincimus.

Andreas Re-
fendius.

De D. Dio-
nyſio Areopa-
gita quæſtio.
An uenient in
Galliam?
Baronius
Reſendus

tem, ut ego illac à tranſiens audiui, Apoſtolorum
Corpora condita ſeruari, non poteſt omnino, ac
ex integro ſuſtineri: ſuſtinebitur autem ea ratione,
ut cum pars aliqua ibi ſit collocata, ex parte to-
tum per ſynecdochin intelligatur. Verum quia cor-
pus uiuum non eſt capax huiusce diuiſionis, nec
Diuus Iacobus per partes eſſe in ſingulis Prouin-
cijs potuit, demus temporibus, id quod artibus tri-
nequit, & concedamus Sanctum Iacobum Apoſ-
tolum vnum & eundem totam Hiſpaniam pera-
graſſe, & diuerſis temporibus in ijs quæ litigant
Prouincijs fuiſſe. Imitandi nobis ſunt Galli, qui
Traditionibus ſuis tanquam Polypi ſaxis ſuis
adhærent; nec vlla ſe ratione ab ijs auelli pati-
untur, cum tamen aliquæ aliarum gentium tradi-
tionibus noceant; qua de re cum ijs expoſtulat Re-
ſendius ad Kebedium. Igitur vndecunque arripi,
& trahi ſua monumenta viderint, non curant, hæ-
rent firmiter, in eodem ſtant veſtigio, nec moueri
ſe patiuntur. Quid tam in Hiſtorijs difficile, quam
Dionyſij Areopagitæ in Gallias profeſſio, & ſedes
Pariſijs locata, & iuxta illam principem Urbem
Martyrium? Adeò ut fateatur Baronius ea de re
quæſtionem ante 700. annos agitatam, & defini-
tam: nec tamen proſus ſolutam: imò à nonnullis
ſui temporis ſcriptoribus in controuerſiam deduci;
nec id ſolum, verum poſtea experti ſumus à nobi-
liſſimis Gallis Authoribus aperte negari eū Areo-
pagitam fuiſſe: in qua ſententia eſt vir eruditissi-
mus Reſendius, nec idèò tamen Galli ab ea, quam
ſemel imbibierunt traditione volunt recedere, coſe-
que qui alium conatur Dionyſium intrudere,
magna vi repellunt, quin imò & apud ſe affirmant
eius-

eiusdem martyris corpus esse cum tamen illud sibi vendicent Ratisponenses, Germani: quibus litem adiu dicauit Leo IX. Diplomate dato, & in 3. tom. Conciliorum 2. p. post eius epistolas adducto. In quo declarat Corpus S. Dionysij excepta minima parte dextræ manus in monasterio S. Emmerani Ratispone reperiri, & iubet Gallis, vt eo dimisso Corporibus S. Eleutherij, & Rustici sint contenti. Nec ij tamen desistunt à contentione, & vehementius, & acrius, ac iustius sanè pro Corpore Martyris pugnant, quam Græci pro corpore Patrocli olim pugnassee in Homero leguntur. Non sunt ij nobis Hispanis constantiores; hac enim certè virtute vincimus: ne igitur cuiquam, quicumque ille demum sit, qui Sanctum Iacobum velit subducere, & auertere, cedamus: eique firmiter adherentes, siue illatam vim, siue adhibitum astum propulsemus.

Atque vt alio idoneo item exemplo vtamur. Gallis persuasum est penes se esse Caput Ioannis Baptistæ, quod ijs Baronius in Martyrologio prorsus negat, affirmans alterius Ioannis Martyris illud fuisse. Tenent nihilominus Galli mordicus susceptam thesim, & Baronio diem dicunt, quod illa eos possessione voluit exturbare. Mirabilis est, quod cum legant Augustæ Prætorix in Subalpinis partem saltem eiusdem capitis seruari, & penè constet illud Romæ; excepto mento ad S. Syluestri in Monasterio Monialium ab omni fermè Europa coli, non desinunt tamen affirmare Angeliaci partem vnâ, alteram Lugduni, alteram Ambiani se habere: vt necesse sit illud caput aut multiplex esse, aut tamquam panes illos Euangelicos,

De capite Ioannis Baptistæ nobilis cõtrouersia.

Qui dicant apud se esse, cum Romæ sit

Galli Baro-
nio item su-
per eo inten-
dunt.

Servatum fuit
Caput Ioan-
nis Baptistæ à
Monialibus
tempore Bor-
bonicæ inua-
sionis.

Spondanus, &
Galli refutā-
tur.

licos, & pisces in manibus portantium multipli-
catum fuisse: nisi forte quod in Borbonica clade
milites non potuerunt efficere, à quorum rapina,
& furore Moniales illæ caput auerterunt: postea
pij aliqui, & religiosi viri perficere potuerunt. Nec
obstat pugnasse inter se illos in Gallia populos de
capitis possessione, quominus affirmet eo se frui,
saltem in partes secto, vt omnibus sufficiat. Hoc
nos Hispanos documento erudiunt, vt etsi de ad-
ventu Iacobi in certam aliquam Hispaniæ Prouin-
ciam dubitemus, cum tamen in Hispaniam venisse
fateamur. Imò & suo Gallos exemplo coercea-
mus, eosque doceamus posse nos mutuò de ad-
ventu Iacobi in singulas Prouincias ambigere, nec
tamen dubitare vlla ratione posse, quia Hispaniam
adierit, eamque prædicatione sua illustrarit. Quod
extra omnem controuersiam esse volumus: idque
opinor certissimis argumentis monstramus.

*S. V. Testimonia Innocentij I. & Gregorij VII.
contra producta ex Baronio expenduntur.*

Innocentij I. testimonium duas habet partes.
Prima affirmat in Italia, Gallia, Hispanijs, Afri-
ca, atque Sicilia nullum instituisse Ecclesias, nisi
eos quos venerabilis Apostolus Petrus, aut eius
successores constituerunt Sacerdotes. Hæc nihil
continet aduersum Traditionem generalem, quæ
tradit Iacobum in Hispaniam venisse, & ibi præ-
dicasse, sed aduersum traditionem Ecclesiarum
particularium, quæ affirmant ab eo esse institutas,
& Episcopos à Iacobo accepisse. De quo ego ab-
stineo dicere, qui id ago, vt probem generatim

Non sequitur
ex epistola
Innocentij I.
Iacobum Apo-
stolum non
prædicasse in
Hispania.

Iacobum euangelizasse in Hispania, quod fieri potuit sine erectione Ecclesiarum, & institutione Episcoporum. Quare stat mea veritas cum Innocentij doctrina. Do Innocentio solum Petrum, & successores Pontifices misisse in Hispaniam Episcopos, & Ecclesias in ea instituisse. Nego tamen Apostolum Iacobum non prædicasse: aliud quippe est prædicare, aliud Ecclesias instituere. Cum præsertim constet apud veteres authores Iacobum septem tantum, aut nouem homines conuertisse, qui non sunt satis ad Ecclesiam, ne vnâ quidem instituendam, ne dum ad plures, quas Innocentius inficiatur erectas. Hac ratione manet antiqua traditio inconcussa, vti à nobis est proposita, & asserta. Ita sentit Ioannes Valsæus diligentissimus antiquitatis indagator, & vindex, qui tradit anno 44. Christi sex Episcopos Roma in Hispaniam missos à Petro, & Paulo fuisse. Ijs tantum laborandum est, qui aiunt in suis quas volunt præcedere alijs iure antiquitatis Prouincijs Ecclesias erectas, & Episcopos institutos. Quod ego in medio relinquo: nec volo aut affirmare, aut negare. Cuique suum ius, & arbitrium liberum relinquo. Cum Innocentio non contendo, qui mecum non pugnat. Et quidem pars ista difficultatem non habet. Sanè Bosius de signis Ecclesiæ lib. 4. cap. 3. Aduentum D. Iacobi in Hispaniam confirmat. Episcopos non veretur Romæ assignare, quod eos à Petro, & Paulo Hispania accepisset.

Ioan. Valsæus

Quinam instituerint Ecclesias in Hispania?

Qui eò miserint Episcopos?
Bosius.

Secunda negotium facessit. *Aut legant, inquit, si in his Prouincijs alius Apostolorum inuenitur, aut legitur docuisse & negat igitur vsquam legi, alium*
Apo-

Apostolum ibi docuisse, idest prædicasse, præter Petrum, non quòd hunc in ijs Prouincijs prædicasse affirmet, sed quòd eò miserit Prædicatores. Hac particula videtur excludi Iacobus Hispania. Primum miretur quis Innocentium negare legi vsquam, alium Apostolum eas adisse Prouincias, cum Paulus in Italiam venerit, & Romæ fuerit, & docuerit: idque de Fide constet, cum in Actis Apostolorum habeatur. Deinde vt de Hispanis loquamur, quot Patres tum Græci, tum Latini scribunt Paulum ibi prædicasse? ij sunt Hippolytus in libello de septuaginta duobus discipulis. Athanasius ad Draconisium. Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 17. Epiphanius hæresi 27. Chrysostomus in præfat. in Epist. ad Hebræos, & de laudibus Pauli hom. 7. & in Matt. hom. 76. Theodoretus in Epist. ad Timotheum cap. ultimo, & in Epist. ad Philip. cap. 1. & in Psalm. 116. Hi ex Græcis. Ex latinis Hieronymus in Isaiam cap. 11. Gregor. Papa lib. 31. moral. cap. 22. Isidorus de vita, & obitu Sanctorum cap. 71. Beda in Martyrologio 11. Kal. Aprilis, & alij recentiores. Verum non poterat hos nosse omnes, aut legere Innocentius, qui erat multis antiquior. At non paucos legere, & nosse potuit, qui eo fuerunt antiquiores. Potuit Hippolytum, potuit Athanasium, potuit Cyrillum, qui haud dubiè ante Innocentium fuerunt. Potuit prætera Epiphanium, & Chrysostomum, & Hieronymum æquales legere: nullos tamen legisse mirum est; quòd si legit, quomodo negat id scriptum inueniri, cum præsertim postea dicat in Epistola. *Quod si non legunt, quia nusquam inueniunt?* Possent enim respondere Hispani in his

se

Hyppolit.
Athan.
Cyril.
Epiphan.
Chrysost.
Theodor.
Hieron.
Gregor.
Isidor.
Beda

se authoribus inuenisse, & legisse Paulum in Hispania versatum fuisse, & ibi Euangelizasse. Igitur possent etiam dicere Innocentio Iacobum in Hispaniam penetrasse, & in ea prædicasse: seque id traditum accepisse. Sed quoniam credibile non est, Innocentium nullum ex his, aut alijs, qui scripsere Apostolos in ijs, de quibus loquitur Prouincijs prædicasse, legisse vnquam: diligenter inspecto textu Epistolæ, & considerata mente Innocentij apparet, eum eo tantum sensu locutum, quo cæperat negando vllum alium Apostolum præter Petrum Ecclesias in ijs Prouincijs erexisse, & Episcopos instituisse: atque adeo hanc secundam partem ad primam redire: nec aliud Innocentium, quàm quod in ea primum asseruerat, deinceps affirmare. Non enim negare poterat Paulum Romæ prædicasse, sed quia Romæ nec Episcopum dederat, nec Ecclesias instituerat, non habuit rationem aduentus, nec prædicationis, quia de ista minimè cogitabat: sed de illa tantum quæ cum erectione Ecclesiarum, & institutione Episcoporum coniuncta erat, mentionem facere voluit. Patet hoc ex contextu Epistolæ, quæ scopum continet, quò eius mens collimat; is erat conseruare, & custodire Ecclesiastica instituta, & traditiones communes, & antiquas, & ad publicam disciplinam spectantes, quas nolebat nouis, & peregrinis institutionibus misceri, & corrumpi. Hæc autem quoniam non pertinebant ad priuatam singulorum Fidem, sed ad communem Ecclesiarum administrationem de earum institutione loquebatur, eo argumento, quod cum illæ à solo Petro, & successoribus essent erectæ, non deberent alijs institu-

Exponitur
textus Epistolæ
Innocentij.

Innocentij ver-
ba adducun-
tur, & in rem
nostram ex-
plicantur.

De ritibus, &
ceremonijs
Ecclesiasticis
loquitur. In-
nocentius non
de doctrina,
& prædica-
tione Fidei.

tionibus regi, quam ijs quas initio à suis authori-
bus acceperant. Audiamus Innocentium. Si in-
stituta Ecclesiastica, ut sunt à Beatis Apostolis tradita
integra vellent seruare Domini Sacerdotes, nulla di-
uersitas, nulla varietas in ipsis ordinibus, & conse-
crationibus haberetur; sed dum unusquisque non quod
traditum est, sed quod sibi visum fuerit, hoc astitat
esse tenendum, inde diuersa in diuersis locis, vel Ec-
clesiis aut teneri, aut celebrari videntur, ac sit scan-
dalum populis, qui dum nesciunt traditiones antiquas
humana presumptione corruptas, putant sibi, aut Ec-
clesias non conuenire, aut ab Apostolis, vel ab Apost-
olicis viris contrarietatem induclam. Hoc nequit
de Fidei documentis intelligi, nec enim de ijs po-
terat esse diuersitas, aut in his corruptio: nec ea-
rum pro arbitrio mutatio. Itaque de institutioni-
bus, & administrationibus communium, & publi-
carum rerum ad Ecclesiam spectantibus sermo
erat. Has autem ille omnino volebat incorrup-
tas, & inuiolatas seruari. *Quis enim nesciat inquit*
aut non aduertat id quod quod à Principe Aposto-
lorum Petro Romane Ecclesie traditum est, ac nunc
vsque custoditum ab omnibus debere seruari, nec su-
perinduci, ac introduci aliquid, quod aut authorita-
tem non habeat, aut aliunde accipere videatur exem-
plum? præsertim cum sit manifestum in omnem Ita-
liam, & cat. Iam intelligit, opinor, lector quid
sibi Innocentius velit, & quid neget, dum inficia-
tur alium Apostolum præter Petrum in ijs Prouin-
cijs docuisse, hoc enim verbo vultur data opera
Pontifex; non negat *Prædicasse, sed docuisse*: le-
gant si in his Prouincijs alius Apostolorum inuenitur,
aut legitur docuisse. Quod verbum ad communem

Ec-

Ecclesiarum institutionem pertinet, & Ecclesiasticam disciplinam, de qua Innocentius agebat. Non obstat igitur hoc verbum quominus aliquis Apostolus prædicasset, & conuertisset priuatos: id tantum vetat, ne quis credat aliquem ibi Ecclesiam fundasse, & disciplinam Ecclesiasticam tradidisse: idque ex adiunctis in ea Epistola capitulis patet, quæ octo sunt, omnia ad rerum sacrarum communes institutiones pertinentia vti manifeste apparet. Summa est: Innocentium inficiari quendam alium præter Petrum, & successores Ecclesias instituisse, idque verbo *docere* significasse, non vero inficiari vllum alium Apostolum *prædicasse*. Hoc sensu dixit Stephanus Papa VI. Epistola ad Basilium Imperatorem: *Institutio enim, & sacerdotium omnium, quæ in Orbe sunt Ecclesiarum à Principe Petro ortum accepit, per quem etiam nos sincerissima, & purissima doctrina monemus omnes, & docemus.*

Stare optimè cum Innocentii I. epistola Iacobi prædicationem ostenditur.

Summa doctrina Innocentii.

Adijcio: quocunque tandem sensu verba sumantur, non rure traditionem; cum Innocentius solum mentionem scriptorum faciat, negetque vspiam legi. Potuit enim non legi, & tamen tradi. Quo nihil Traditioni detrahitur, quæ nos quidem, vti supra sæpius diximus, nitimur, nec multum de Auctoribus laboramus.

Inter Traditionem, & Scripturam subtilis, sed apta distinctio.

Eadem est responsio ad locum Gregorij VII. quem obiicit deinde Baronius. Ille enim disertè ait, *Septem Discipulos Episcopos ab Vrbe Roma ad instituendos Hispania populos à Petro, & Paulo directos fuisse.* Quod nolumus inficiari. Potuerunt enim hi, siue Discipuli Iacobi fuerint, siue Petri, siue Pauli, ordinarij Episcopi Romæ, & inde ad

Gregor. VII. locus exponitur.

De missis in
Hispaniam à
Petro, & Pau-
lo Episcopis
intelligendus
Gregorius.

Paulus an-
venerit in Hi-
spaniam.
Gelasius ne-
gat.
capit. Beatus
22. q. 1.

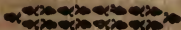
Qui & quo-
modo mitti
potuerint à
Petro, & Pau-
lo in Hispa-
niam Episco-
pi?

Hispanias mitti; quod placuit Baronio melius in Martyrologio sentienti. Verum quidem est Gregorium videri in ea opinione esse: Paulum in Hispania prædicasse, vti optauerat; & significauerat se facturum. Et idcirco adiecisse. *Vnde enim non dubitatis vos suscepisse Religionis exordium, restat, ut inde etiam recipiatis in Ecclesiastico ordine diuinum officium.* Verum hæc sententia contradicit Gelasio Papæ, qui negat Paulum Hispaniam petiisse, ac refertur 12. quæst. 2. cap. *Beatus*, vbi sic. *Beatus Paulus Apostolus non ideo (quod absit) sefellisse credendum est, aut sibi extitisse contrarius, quoniam cum ad Hispanos se promississet iturum, dispositione diuina maioribus occupatus ex causis implere non potuit quod promissit. Quantum enim ipsius voluntati interfuit, hoc pronunciauit, quod reuera voluisset efficere. Quantum enim ad Diuini secreta consilij, quæ ut homo omnia non potuit, licet Spiritu Dei plenus agnoscere, superna prætermisit dispositione præuentus.* Igitur non à Paulo ij Discipuli, quos cum Petro misit in Hispaniam ab eo ibi erant ad Christum conuersi; sed aut iidem fuerant Iacobi, quos cum Romam venissent Petrus, & Paulus instituisent Episcopos: aut alij præter eos, quos ordinatos Romæ in Hispaniam ire iusserunt. Vtunque sit: potuit Paulus in Hispaniam mortuo Iacobo venire, & vnâ eius partem lustrare, in quam Iacobus non penetrasset: cuiusmodi erat illa sita in medio Hispaniæ, vbi Reges erant, ad quos scribebat Gregorius, & ibi Euangelium prædicare. Cum præsertim tam paucos Discipulos Iacobus Apostolus conuertisset. Et quidem maximus fructus in Hispania collectus Discipulorum Iacobi la-

bor fuit , qui cum eò Hierosolymis cum Magistri corpore rediissent, illo Iriæ Flaviæ tumulto, operam dare Euangelio caperunt: & sanè Romam ierunt, vt à Petro ordinati, & à Paulo instituti, ac eorū autoritate freti in Hispania Ecclesias erigerent, & doctrinam Romanam traderent, quemadmodū graue authores, ac iuxta eos Aegydt. Lusitanus, quem infra citabimus, scripsere. Itaque nihil ex his Pontificum Epistolis aduersus Traditionē deducitur. Summa est: Vtrumque id solum velle, vt Primi qui in Hispania fuerunt Episcopi, ij à Petro & instituti, & ordinati, & missi cum Episcopali dignitate Roma in Hispanias fuerint. De quo non contendimus. Imo cōcedimus his duobus Pontificibus, quos opposuit Baronius, & Stephano VI. & Concilio Sueffionensi, quos nobis obiecimus, Institutiones Ecclesiarum Cathedralium, & Episcopales sedes vnquam nisi à Petro, eiusque successoribus emanasse, quo sensu qui legitimus est, apparet, integram fuisse Iacobi Apostoli in Hispania prædicationem paucis ijs conuersis, qui postea Hierosolymis cum Apostoli corpore redeuntēs à S. Petro Episcopi ordinati Hispaniam reperentes Ecclesias ibi fundarunt.

Quos Iacobus in Hispania discipulos habuerat.

Non contendimus de Episcopis sed de Iacobi in Hispaniam aduentu.

CAPVT XI.

Soluitur Argumentum obiectum ex defectu Authoritatis.

S 1. Respondetur obiectioni petita ex testimonijs aliorum Pontificum.

IN hoc argumento desiderauit primùm Ximenius authorem scripturæ sacræ. Cui nos traditionem obiecimus, quemadmodum de nonnullis, quæ non sunt in sacris litteris, rationem à nobis petentibus hæreticis facere solemus. Iam supra monuimus Ximenium, qui negat, oportere aliquem locum scripturæ, quo nitatur asserre: cum præsertim impugnet apertam traditionem; quare nobis, qui tenemus priscam traditionem, aduersarius aliquid fortius debet opponere: non est autem aliud fortius, quàm scriptura, ergo ea contrà erat à Ximenio ponenda. Nullam tamen potest producere, igitur causa cadat necesse est. Deinde quæro ex eo, in quo libro, aut parte scripturæ legit, *datam fuisse potestatem Apostolo Iacobo in Hispania prædicandi*? nusquam enim hoc in sacris litteris inuenitur. Legit ille in alio authore, quem suo loco indicabo, & proficiam indicando. Quod si ad Traditionem recurrat, eadem Traditio addit, cum in Hispaniam venisse, & in ea prædicasse. Truncatam asserit ille tradit traditionem: aut totam ponat, aut totam auferat.

Traditione
satis tradita
comprobatur

Argumentum
ad hominem
contra Xime-
nium.

Baronius,
quos autho-
res antea ci-
tarat, earum
fidem infir-
mat.

Venio ad Baronium, qui dubius omnium quos ante produxerat eleuat Authorum fidem, neque Calisti II. commentarios, neque Leonis III. admittit ser-

sermonem, nec Epistolam. Turpinum figmentum putat. Isidorum, & Bedam Pseudo Isidorum, & Pseudo Bedam appellat; & alios recentiores non curat, ceu commentitios, & à defensoribus huius sententiæ obtrusos. Primum; culpam nos Baronius haud sine iniuria potest, quòd hosce Authores cite mus, cum ipse eos item in notis Martyrologij, quando idem nobiscum sentiebat, citauerit. At ille mutauit sententiam, & authores neglexit, imò & fidem ijs abrogauit. Id quærimus, an iure fecerit? Certè mutasse sententiam Baronium non dixerim: in dubium reuocasse concesserim. Nimis apud eum valuit Roderici Ximenij authoritas, quem tamen Turpino similem magna ex parte euasisse superius, tot illius detectis, & productis erroribus monstraui.

Nimis detulit Baronius Ximenio

Verum volo Baronium modeste admonere, non posse illum, semetipso auctore, quosdam ex ijs authoribus, quos hic reijcit, contemnere. Atque ut omitam, de quibus seorsim sum dicturus, Pontifices Callistum, & Leonem. Inuenio apud Baronium in annalibus in quibus maiorem sibi haberi fidem cupit, & in eodem primo tomo Annalium, & postquam hæc de his authoribus refellendo eos scripsit, vnum ex ijs Isidorum in operibus quæ reiecerat citatum: & inde testimonia ad faciendam fidem suo iudicio idonea desumpta: eumque inter grauissimos Ecclesiæ Patres collocatum. Dum enim recenset Patres qui Paulum Hispanias adijisse tradiderint, Isidorum etiam numerat, & citat librum de vita, & obitu Sanctorum. Verum quidem est eum se purgare addendo *Isidorum*, inquit, *aut quisquis ille est author*. Ingenuus

Examinantur sigillatim auctores nostræ sententiæ, & probantur.

Isidorus

sum

sum fateor, & ille cautus. Sed non elabitur. Nam dum ille siue nomine Isidori, siue alio citat, non eius eleuat auctoritatem, imo ea illam Patrum confirmat sententiam: nec Pseudo Isidorum vocat, sed quisquis demum sit, eum recipit. Cur ergo rejicit, & cum iniuria, quando authorem aduentus in Hispaniam Iacobi facit? Ferat eum, ac eodem modo, quo postea citet: dubitet de nomine authoris, libri non detrahat auctoritati. Sinat adduci ab Hispanis quemadmodum ab ipso in hoc Annalium loco adducitur. Non multum enim opinor, curant Hispani, sit ne Isidorus, an alter suæ ætatis scriptor, dummodo sit idoneus, cuiusmodi eum Baronius esse putat, dum inter Patres grauissimos recenset. Nec debuit Baronius eum librum tanquam nothum repudiare, cum Bellarminus accuratus, & cognitor librorum, & censor, illum, tanquam germanum foetum agnouerit, uti videre est in Catalogo scriptorum. Certè illo Isidoro Authore confirmat hanc rem Mariana in historia lib. 4. cap. 2. quos ego duos eruditissimos viros Baronio fortiter opposuerim. Quod attinet ad Bedam video illa collectanea suspecta esse: nec audeo Bedæ tribuere; verum, & auferre non audeo; non esse tamen contemnenda, patet ex Censura Parisiensi, & Bellarmini in Catalogo iudicio. Do tamen, ut Bedæ non sint, nego idonei authoris non esse. De Turpino haud multum laboro: nec enim opus est eo authore ad traditionem, quæ omni fortior est authorum testimonio ad rem probandam. Et tam sum procul à reprehendendis Compostellano, & Braccharensi, & cæteris Metropolitanis, quod in Lateranensi Concilio non refutarunt

Bellarmini
auctoritate
confirmatur
Isidori Fides

Mariana as-
sentitur Bel-
larmio de
Isidoro.

Beda ad exa-
men vocatur.

Recognosci-
tur, & appro-
batur à Pari-
sienfibus, &
Bellarmino.

Turpimis ne-
gligitur quod
ad causam
non faciat.

tarunt Ximenium productis authoribus, quod maluit Baronius facere, ut eos potius magnopere laudem, quod solius Traditionis rationem habuerint: qua vna obiecta satis superque omnia Ximenij argumenta confutabantur.

Sed iam ad Epistolas Leonis III. & Callisti II. commentarios. Non audeo de illorum fide ambigere. Qui enim integræ epistolæ tam aptæ, tamque probabiles illis commentarijs insertæ cōfictæ sint? Et quomodo commentarij illi satis longi, & eruditi, & ad genium Callisti facti, eiusque pietatem spirantes ab alio quam ab eo scribi potuerunt, aut quomodo incerto authore irreplere in Vaticanum, & tantum autoritatis habuere? Quid in ijs quæso est, quod aut mendacium, aut superstitionem oleat? At, inquit Baronius, non illarum meminerunt ij, qui cum Ximenio contendebant; si enim eas nossent, afferrent, sequerentur illarum autoritate munirent. Quasi verò ijs locum dederit respondendi Ximenius, cum ab eo præsidia omnia occupata, & erepta competitoribus dicendi potestas fuerit. Dicam prius de Callisto II. quoniam in eius operibus continetur Epistola, & Sermo Leonis III. qui solitarij non inueniuntur. Igitur Baronius in notis ad Martyrologium die 25. Iulij affirmat hos commentarios Callisti idoneos esse, & quod caput est iudicio Innocentij II. Profero Baronij verba: *Habentur, inquit litteræ Innocentij Papa II. habentes subscriptionem S. R. E. Cardinalium, qui illis vixere temporibus, quibus eiusdem Callisti commentarium comprobatur.* Igitur si hoc semel reperit Baronius, qui potuit postea dubitare? An illud Innocentij in

Leo III. & Callistus II. ad calculos reuocantur

Pro fide illorum operum argumenta.

Baronius

Callisti commentarij confirmantur.

Baronij in Martyrologio rectum de ijs iudicium.

Testimonium Innocentij II. pro Callisto.

eo coetu Cardinalium iudicium fidem non facit, aut meretur? Quid 2 quod idem Baronius addit momentum adiiciens: *Latini vero hac die agunt* (loquitur de solenni eius Sancti festiuitate) *quando eius venerandum Corpus ex Iria Flauia Compellam translatus est: ubi hactenus celeberrimo totius Christiani Orbis officio colitur, ut constat ex Apostolicis litteris Callisti Papa II. quibus etiam expressum habetur, ut tertio Kalendas Iannarij celebretur eius translatio Hierosolymis facta Galleciam, itemque electio: rursus, autem ut v. Nonas Octobres sollemnis agatur, qua recoluntur eiusdem S. Iacobi miracula. Et quod mirum est Trithemij auctoritate idem Baronius paulo inferius hoc Callisti opus confirmauit, dum sic Trithemius, ait, de viris illustribus dum recenset Callisti Papa commentarios ait illum copioso sermone, & maxima diligentia tractatum scripsisse de miraculis S. Iacobi. Huiusque authore Trithemio. Deinde ipse Baronius de suo penu legimus inquit eiusdem Callisti nomine de ea re quinque libros digestos, quibus continentur miracula eiusdem Apostoli virtute edita, licet, ut constat ex ratione annorum numeri, aliqua fuerint superaddita, atque illis admista. Habentur & eiusdem Callisti sermones de translatione S. Iacobi, itemque ea de re Epistola.*

Aliud Baro-
nij.

Aliud Trithe-
mij.

Rursum mo-
mentum ad-
dit Baronius.

Baronius no-
ster est:

Illustris eius
in Annalibus
sententia.

Verum: dixerit hoc Baronius in notis ad Martyrologium. In annalibus tamen cecinit palinodiam. Nego nam 1. tomo Annalium, quod pulcherrimum eius operum est, Anno 44. dicta prius in notis affirmat, ijsque standum esse confirmat. Quod vero inquit ad ipsum Iacobum pertinet, cum Hispaniarum Ecclesia omnes ex aquo profiscantur

cum-

eundem Apostolum antea in Hispanias esse profectum, illicque primum predicasse Euangelium, & aliquos collegisse discipulos: nihil amplius, quod de ea re dicamus habemus, quam qua sunt à nobis in Martyrologio Romano notata, qua consulat, qui huc cupit.

Quod si quis obijciat Baronium postea mutasse sententiam, & hac demum standum esse, quoniam posteriora consilia meliora, ad idque persuadendum, verba, quæ habet *tomo 9. Annalium* longè post scripto, quæ nos supra adduximus proferat: quibus Anno 816. num. 50. proscribit Callistum, Leonem, Isidorum, Bedam, & Turpinum de Iacobo Apostolo scribentes, ceu nothos authores, opponemus Baronio posteriori ultimū Baronium, atq; adeo maturiorem, & doctiorem. *tomo 12. anno 1121. num. 4. ubi scribit illud opus Callisti à se tomo 9. improbatum, legitimum eius foetum esse. Referens quippe particulam historię Vuillelmi Malmesburienfis ad probandum Callisti Papæ erga S. Iacobum studium, narrat eum concessisse Anglis Compostellam inuisendi, & colendi ergò S. Iacobi sepulcrum euntibus, parca indulgentias, ijs quas lucrarentur, si Romam ad Limina Apostolorum venissent. Igitur sic Vuillelmus. Adeo ut Anglos peregrinos magis ad sanctum dictum Iacobum Compostellanum videlicet, quàm Romam pergere admoneret, pro via longitudine ad illum locum his euntibus idē benedictionis refundendū commodum, quod habent, qui Romam semel irent. Hactenus Vuillelmus. Tum Baronius. Fuit planè Callistus studiosissimus S. Iacobi Compostellani, & de eius miraculis volumen confecit, quorum non*

Occupatur & remouetur ob itatio.

Baronius sibi ipsi opponitur.

Vuillelmus Malmesburienfis.

Baronius nostræ sustinetur sententia.

*nulla recitas in suo speculo historiali Vincentius Bel-
louacensis: Ecquis non miretur Baronium hic re-
cognoscere, & approbare librum Callisti, quem
antea tomo 9. improbat, & reiecerat? Magna
vis veritatis est, in quam demum nec opinantes
compellimur. Itaque siue Baronium iuuenem, si-
uè senem sequamur, Callisti opera recipiemus,
nec ipse nos vituperare poterit, si eundem ter ita
sentientem eidem semel aliter opinanti antepona-
mus. Cum præsertim ille in notis ad Martyro-
logium hunc librum autoritate Innocentij Papæ
II. munierit his verbis proximè adductis, quæ
rursum afferimus. Item littera Innocentij Papa II.
habentes subscriptionem S. R. E. Cardinalium, qui
illis vixere temporibus, quibus eiusdem Callisti com-
mentarius comprobatur. Quod testimonium ille
dum ab ea recessit sententia infringere debuisset.
At integrum reliquit. Ei nos igitur adhæremus.*

Indicius Se-
uerini Bin ii
de Callisti o-
pere præcla-
rum.

Leonis III.
scripta, & ser-
mones excu-
tiuntur.

Baronius ijs
fauet.

Quod attinet ad opera Leonis III. illa sunt ser-
mo, & Epistola, quæ habentur in lib. 1. operum
Callisti, quæ dum probat, vti proximè diximus
Baronius, hæc duo ibi contenta, & Leoni III.
attributa improbare nequit. Tum in epistola,
tum in sermone perspicue, & sæpissimè confirma-
tur Iacobi aduentus in Hispaniam, & ibi eiusdem
prædicatio: & quidem Baronio autore, quem
sibi

sibi semper oppositum volumus, ut maior sit vis argumenti retorti, quam directi. De litteris constat. In Martyrologio enim sic. *Habentur litteræ Leonis Papa III. de translatione S. Iacobi in Hispaniam facta 3. Kalend. Ianuarij. Est earum exordium Noscat fraternitas Vestra. de sermone Leonis nihil tibi habet Cardinalis, sed cum in eodem libro Callisti reperiatur, eiusdem cum litteris fidei sit oportet. Et quidem verisimile est in tam mira, & celebri inuentione corporis S. Iacobi, eo Pontifice reperti, sermonem ea de re ad populum habitum fuisse; sed quoniam de sermone tacuit Baronius, & nonnulli negant Leonis III. esse, quod malunt Leoni IV. assignare, quantum non multum intersit, modò vnius eorum sit, utrius authoris fuerit, volo tamen ei fidem facere magni viri autoritate, idest Ioannis Grimaldi Archiuio. Vaticano præfetti, Baronij coactanci, & familiaris, qui libro suo de selectis Pontificum rebus, dicato Cardinali Cobellucio sermonem hunc Leonis III. integrum cum litteris inserit, eumque illi adscribit, & in Dedicatoria sic: *Ex dictis inquit colligitur Leonem III. deuotissimum fuisse gloriosissimi Apostoli Iacobi, quem diuina procurante gratia patronum suscepit. Deinde Reperitur ait inscriptus sermo à Callisto II. annis iam proximè quingentis in antiquissimo codice de visa, & miraculis S. Iacobi maioris relatus, qui quidem liber ab ipso Callisto editus, & forsàn singularis in bibliotheca Vaticana Basilica pretiosiss libris hodie extat. Et quoniam hunc ego authorem vice Baronij adduxi, oportet monstrare Baronium ei assentiri. Igitur in eadem dedicatoria. Hunc sermonem inquit**

Ioannis Grimaldi calculus pro sermone Leonis III.

Baronij cum illo consensu

*quid Leonē III. editum ob doctrinam, & pietatem
satis commendabas Card. Baronius: Semper Baro-
nium eorum quæ probare voluimus auctorem ha-
bemus.*

Argumenta
ex Hormisdæ
& Concilio
Toletano, &
Bracharenſi
deſumpta.

Et quoniam adiecit Baronius in Epist. Grego-
rij VII. quam attulit ad infirmendam ſententiam
de aduentu S. Iacobi in Hiſpaniam illa verba vlti-
ma, quæ nouas impugnationes continent, oportet
ea expendere. Clausula eſt. *Quod Hormisdæ ad
Hiſpalenſem miſſa decreta inſnuant, quod Toleta-
num, & Bracharenſe demonſtrant Concilia.* Hic
igitur videntur tria aduerſus noſtram ſententiam
teſtimonia, & quidem grauiffima contineri. Vñ
Hormisdæ. Alterum *Concilij Bracharenſis.* Ter-
tium *Concilij Toletani.* Quæ cum poſt Innocentij
Epiſtolam proximè allatam referantur, apparet
negare hos Patres, cum Innocentio, Iacobum Hi-
ſpanias petiſſe. Et quamquam ſuperius ſatis pro
re dictum ſit, oportet hic de nouo, quoniam cum
Baronio de fide incitandis auctoribus contendimus,
horum teſtimonia examinare; & an contra
nos, & an ſecus ſint, accuratius inquirere.

Decreta Hor-
miſdæ ad exa-
men vocan-
tur.

Garcias Lo-
ayſa

Primus eſto Hormiſdæ. Videamus quid ille
dicat in decretis miſſis ad Hiſpalenſem Epiſco-
pum. Fateor quidem hætenus à me non potuiſſe
inueniri hæc decreta Hormiſdæ: imo ne vllam
quidem epiſtolam ad Hiſpalenſem Epiſcopum,
cum tamen multum hac in re ſtudioſi poſuerim.
Reperi vnā ad omnes Hiſpaniæ Epiſcopos, quæ
eſt 25. & aliam ad eodē quæ eſt 51. ſed datā ab
eo ad Hiſpalēſem Epiſcopum nullam inueni. Gar-
cias Loayſa in notis ad Concilium Gerundenſe,
apud Binium, ait ſe in collectione ſua decreta-
lium

lium posuisse Epistolâ vnam Hormisdæ ad Ioânem Tarracoensem Episcopum, qui præfuit Concilio Gerundensi, atque hic fortasse est de quo mentionem facit Hormisdas in Epistola 51. dum ait: *Ioannes Frater Coepiscopus noster*. Illud affirmo ex Epistolis Hormisdæ apparere illum mire obseruantem, & religiosum custodem esse traditionum, & institutionum Romanæ Ecclesiæ, & magnopere commendare illarum obseruantiam, & custodiam, idque ex ipsismet litteris ad illos Hispaniæ Episcopos constare, atque huius exortationis multa in alijs epistolis esse documenta. Nam in singulis penè, quas ad Episcopos scribit, tertio quoque verbo eius rei mentio inuenitur. Exemplum est in ea, quam scribit ad Sallustium constitutum vicarium per Bæticam, & Lusitaniam, quæ est 26. & in hoc argumento tota versatur. Summa est. *Paternas inquit Regulas, & decreta à sanctis definita Concilijs omnibus seruanda mandamus.* & epist. 25. *Custodiamus Catholica instituta:* & tota eius series his mandatis constat: ut huic Pontifici is videatur finis constitutus. Ac proinde frequentia fieri iubet Concilia in quibus de obseruantia illarum Apostolicarum, & Paternarum institutionum tractetur. Verum nihil omnino in hisce epistolis inuenitur, quod Iacobi Apostoli prædicationi officiat. Imo ne vllum quidem de Petri, & Pauli in eam Prouinciam, vel professione, vel legatione verbum occurrit. Itaque nisi Gregotij tempore alia extabat Epistola, in his quas legimus nulla de Petro, & Paulo, vel ab alijs missis Episcopis fit mentio. Quod si fieret, ea ad accipiendas regulas istas, & normas Ecclesiasti-

Seuerinus Binius.

Concilium Gerundense.

Epistola Hormisdæ ad Episcopum Hispaniensem non potuit ab auctore reperiri

Hormisdæ in seruanda, & tuenda Ecclesiastica disciplina studium

Litteræ Hormisdæ ad Sallustium Vicarium in Bæticam, & Lusitaniam.

Hormisdæ iubeat frequenter cogi Concilia.

Nihil contra Iacobi in Hispania prædicationem.

Gregorii 7.
cum Hormis-
da consensio.

fiastica disciplina dicta Pontificis pertinerent; nam hic in sua epistola postquam de missis in Hispaniam à Petro, & Paulo Episcopis, & plantata ab ijs religione egit: ad diuini officij, & ecclesiastici cultus documenta diuertit. Quod nos minimè inficiamur, imo cum Innocentio I. falsi fuimus distinguentes inter prædicationem Evangelij, & institutionem Ecclesiarum, & Episcoporum consecrationem, & traditam ab ijs ecclesiasticam doctrinam. Quod est argumentum illius epistolæ Gregorij, & in hanc mentem trahit Hormisdam: quòd sciret eum acerrimum esse harum traditionum assertorem, & custodem.

§. II.

Soluuntur Obiecta ex Concilijs.

Inspiciuntur,
& recognoscuntur
Concilia.

Omnia Toletana
author
examinat.

Concilium
Toletanum I.

Veniamus ad Concilia. Nominat Gregorius in ea Epistola duo Toletanum, & Bracharense, sed numerum omisit, & nos reliquit ambiguos, de quonam loquatur Concilio? Igitur legenda omnia mihi fuerunt. Ac primum de Toletano, quod primum ab eo nominatur, dicam. Usque ad Tempora Gregorij VII. qui floruit anno 1073. Concilia Toletana (loquor de ijs quæ sunt in Canone) xvij. celebrata inuenio. Incipiamus à 1. quod habitum fuit anno 400. Anastasio Papa, Arcadio, & Honorio Imperatoribus. In eo 20. sunt canones ad Ecclesiasticam disciplinam pertinentes. Nullus eorum quicquam ad institutum Gregorij pertinet. In regula Fidei, quæ est adiuncta, nulla nisi de credendis articulis mentio aduersus Priscillianistas. Adij-
citur

titur in exemplari Professionis Episcoporum ad finem, quod ad causam Gregorij facere potest, & cum de cæteris egero Concilijs proferam; secundum cum isto primo ita confunditur, ut vix ab eo distinguatur, atque adeo ad primum redit. Eò reuertemur, cum reliqua absoluemus.

II. Toletanū ex aliud à primo. seorsim ab eo non ponitur.

2. Secundum Concilium, sic dicitur à Binio, & Loaysa, incidit in tempus Bonifacij Secundi, anno Domini 531. Eius quinque canones sunt: in nullo eorum mentio est de missis Episcopis, aut Ecclesijs ab ijs in Hispanias erectis. Omnia ad morum doctrinam spectant.

II. iustum, & germanum.

3. Tertium, ac celeberrimum Papa Pelagio II. Rege Reccaredo. Anno 586. In eo statuitur veritas Niceni Concilij aduersus Arium, & iste cum suis erroribus damnatur, & Fidei catholicæ iuxta Occumenica Concilia fit professio. Illud videtur rem Gregorij continere, quod 1. canone statuitur *Ut permaneant in suo vigore Conciliorum omnium constituta, simul & synodica sanctorum Præfulum Romanorum epistola.* Atque hæc observatio antiquorum Canonum magnoperè commendatur. Nihil reliquum est, quod detrahat prædicationi, nec de Ecclesijs vlla fit commemoratio.

III. Canon producitur.

Concilium sequens, IV. ego dicerem, sed numero caret, tempore Bonifacij IV. & Regis Gundemari Anno 610, congregatum, super Primatu habitum est. De cæteris silentium.

Toletanum Concilium præter nomen.

Igitur Concilium IV. Anno 638. Honorio Papa I. & Sisenando Rege insigne extitit, & quoniam ad hoc præcipuè respexisse puto Gregorium VII. nunc prætermitto: ad illud rediturus.

IV.

V. Concilij eodem Honorio Pontifice, & Chin-

V. Canones IX.

N

tilla-

tillano Rege Anno 636. nouem canones vacui sunt prorsus eo, quod in Gregorij Epistola cōrinebatur.

VI. Canon. xix. Papa Honorio Anno 636. decemnouem canones sunt, omnes ea de re silent. De fide, ac moribus loquuntur.

VII. Canon. vi. In VII. quod in tempus Theodori Papæ, & Chindasuindi Regis incidit materies longè diuersa tractatur. Ea in sex canones distribuitur; omnes doctrinæ sunt pleni; sed morum. Nihil autem habent cum illa, quam asserit ex Gregorio Baronijs commune.

VIII. Canon. xii. Illustre sanè extitit Martino Pontifice, & Recesuintho Rege Concilium anno 653. duodecim canones comprehendens: in quibus de Fide catholica, de institutionibus Clericalis ordinis, & correctione vitiorum in eum irruentium, & citra mentionem illius Episcopalis in Hispaniam missionis agitur.

IX. x. illud xvii. hoc vii. Canon. habuit. Duo Concilia IX. & X. sub Vitaliano Papa, & Recesuintho Rege Anno 655. & 656. celebrata, eiusdem sunt argumenti. Illud decem & septem, istud septem Canonibus constat. Varia ad reformationem disciplinæ, ac morum documenta tradunt, sine vilo ad erectionem Ecclesiarum respectu.

XI. Rege Vuamba quid in eo decreuit. XI. Toletanum cadit in tempus Adeodati Pontificis, & Regis Vuambæ anno 675. Præclara, eius initio, Fidei secundum doctrinā quatuor Proximorum Conciliorum professio habetur. Articulo quintodecimo multas benè instituendæ Ecclesiasticæ & Reipublicæ regulas exhibet; in tertia antiqua decreta seruari iubentur, sed ea nominantur, quæ sunt nationalia. De sede Romana sermo nullus

nulus. Episcoporum inter se, & cum Metropolita-
to consensio commendatur.

In XII. Concilio, est, quod pertinet ad Episto-
lam Gregorij, itaque nunc de eo dicere abstineo,
& in suum locum referuo.

XII. ad rem
pertinet.

XIII. Concilium Toletanum totum versatur in
Fide profitenda, & in vitijs corrigendis. Habi-
tum Leone Secundo Pontifice, & Ervigio Rege.
Duodecim canones continet.

XIII. Cano-
nes xii,

XIV. Concilium Anno 684. Benedicto Secun-
do Pontifice, ac Ervigio Rege congregatum, ca-
nones duodecim de Fidei professione secundum
prisca concilia edidit.

XIV. Cano-
nes xii,

XV. Concilij duæ sunt partes: in prima Fidei
Trinitatis professio exponitur, & defenditur. In
secunda liberatur Rex Egica à iuramento præsti-
to Regi Ervigio defuncto, quod istud alteri solem-
ni iuramento, quod cum Regno iniit Republicæ
exhibuit, erat contrarium. Ita Respublica Regiæ
domus utilitati anteposita. Annus Concilij fuit
688. tempus Sergij Pontificis, & Regis Flauij
Egicanis.

XV. biparti-
tum.

XVI. Tres partes habet. Prima confessionem
illustrem mysterij Trinitatis. Secunda decretum
de reformatione. Tertia commendationem fide-
litatis erga Regem Flauium Egicanem, & dam-
nationem Siberti Toletani præsulis ob coniurationem
aduersus Regem, qui ob eam deponitur, &
proscribitur, & eius loco Felix Hispalensis Episco-
pus sufficitur. Incidit hoc Concilium in annum
693. tempore Sergij Papæ, & Regis Flauij Egi-
cæ, siue Egicanis.

XVI. tripar-
tium.

XVII. Versatur in ritibus Ecclesiasticis asseren-
dis

XVII. de Ecclesiastica disciplina, de negotiis Regiis, & ludorum punitione.

XVIII. solū argumentum extat.

Ximenius

dis in Rege, & eius Regia familia laudanda, & Deo commendanda, & munienda, & Iudæorum ausibus coercendis, iisque ad meliorem frugem reducendis. Celebratum fuit Rege Flauio Egica, ne, Sergio Papa Anno 694.

Concilij XVIII. exemplar non extat. Illud de eo ab Roderico Toletano scriptum accipimus, super ordinatione Regni celebratum. Annus fuit 710. Papa Ioanne VI.

Enumeratis Concilijs, ac eorum inspectis accuratè, & relatis fideliter argumentis, apparet, de tribus tantum posse intelligi Gregorium VII. in Epistola. Videamus ergo, vtrum aduersus nostram quæ communis est, & certa prorsus sententia, in ijs quicquam inueniatur.

Atque ut à proximo incipiamus. In Concilio XII. can. 4. maiorum institutiones præcipiuntur seruari, & custodiri. Deinde de ordinandis Episcopis iuxta doctrinam Pauli in Epistola ad Titum, & Concilij Niceni, Laodicensi, & Africani 11. illud solum statuitur, *ut in una Ciuitate unus tantum Episcopus sit, & Diœceses, quæ nunquam habuerunt Episcopos, ijs careant, & Diœceses, quæ habuerunt, habeant.* In hanc sententiam adducuntur exempla aliorum Conciliorum. Et intra hos terminos hæc doctrina definitur. Atque adeo de isto Concilio locutum non fuisse Gregorium patet, nisi si voluit respicere ad illud, quod obiter dicitur eo in canone. Paulum præcipere Tito *ut Episcopos per Ciuitates constituere debeat.* Sed cum hic nihil adijciatur de Petro, non est verisimile de hoc Gregorium Concilio cogitasse.

Adcamus IV. Concilium: quod puto ante oculos

Expenditur in rem nostrā Concil. XII.

Ad Titum

Nihil nocet nostræ sententiæ

los Papam Gregorium, cum illam particulam adscriptis de Toletano Concilio, habuisse. Canone quinto, vel sexto, pro diuersis editionibus, agitur de Sacramento Baptismi his verbis: *Proinde quid à nobis de Sacramenti diuersitate faciendum sit Apostolica sedis informemur praeceptis: non nostram sed paternam institutionem sequentes.* Beate ergo Memoria Gregorius Romana Ecclesia Pontifex, qui non solum partes Italia illustrauit, sed & longè excellentes Ecclesias sua doctrina perdocuit, efflagitante Sanctissimo Leandro Episcopo de hac Hispania diuersitate, quid potius esset sequendum, sic ait. De trina uero mersione (quae erat quaestio) baptismatis nihil responderi uerius potest, quàm ipsi sensistis, quia in una fide nihil officit sanctae Ecclesiae consuetudo diuersa.

Præducitur
IV. Conciliū
Gregor. Magnus.

Leander
Trina mersio
in Baptismo.

Canone 16. statuitur recipiendum esse librum Apocalypseos, quia multorum Conciliorum, & synodica sanctorum Praesulum Romanorum decreta Ioannis Euangelistae esse praescribunt. Hi duo Canones cum referantur ad doctrinam Pontificum Romanorum, videntur ad rem Gregorij Pontificis volentis Hispaniae Episcopos ad formam disciplinae Romanae reducere, pertinere. Sed quid inde contra D. Iacobi in Hispania praedicationem colligi possit, non apparet.

Canon de recipiēdo libro
Apocalypseos.

Nil detrahatur de traditionis ueritate.

Verum ne istud quidem Concilium mouere potuit Papam Gregorium ad proferendum pro sua illa de Episcoporum, & Ecclesiarum Apostolica institutione testimonium. Cum nulla hic mentio ea de re facta legatur.

Igitur constat de illo Concilio Toletano sermonem esse, quod multi non distinguunt ab illo primo

Ambr. Mor.
Garc. Loaysa
Baronius
Binus

De I. Conci-
lio Toletano
Concilio in-
ter hos autho-
res dissensio.

Innocent. I.

Duo fuisse
Concilia unū
sub Anastasio
alterum sub
Innocentio
contra Mora-
les, & Loay-
sam statuitur.

Materies II.
Concillii To-
letani diversa
à I.

primo celebrato tempore Anastasij, in quibus sunt duo grauissimi, auctores Hispani Ambrosius Mo-
rales, & Garcia Loaysa, contra quos sentit Baro-
nius, & Binus, quibus ego assentior, nam illud
primum sub Anastasio factum: istud secundum
sub Innocentio I. habitum est, nisi velimus dicere
illud primum Concilium in annum sequentem
productum: ita vt ad Innocentium I. perueniret;
vtrunque sit de isto secundo Concilio nihil extat
certum; nec illud affertur, aut à Loaysa, aut à Bi-
nio qui tomo 1. Concil. post Innocentij Epistolas
inter alia, quorum summam texit, Africana Con-
cilia hoc quoque Toletanum nominat: eiusmodi
præfixo titulo *Toletana Synodus sub Innocentio*.
Quod quidem argumentum est eā Synodum fuisse
diuersam, cum ad illam Innocentius Epistolam
scripserit, quæ est 23. Ex qua constat de qua sit ea
Synodus re instituta, nimirum de ordinatione
Clericorum, de cuius forma, & modo in Hispania
erat dissidium, quod in schisma eruperat. Cum
hoc igitur munus ordinandi ad Episcopalem cu-
ram pertineret, & Episcopi de eo minime conue-
nirent, coegerunt Concilium, vt ea dissensio tol-
leretur. Patribus igitur iam congregatis scripsit
illam epistolam Innocentius, in qua deprehendi-
tur Synodi materia, & traditur ab Innocentio ra-
tio, quam sequi deberent in ordinando. Quæ
omnino ad maiorum institutiones erat reuocanda:
tanquam ad certam regulam normamque præsti-
tutam. Audiamus Innocentium; ille nos docebit
quàm hæc doctrina faciat ad causam Gregorij,
nec tamen nostræ officiat. Igitur, *Sæpe me, & ni-
miùm cum teneret cura sollicitum super dissensionis*
schis-

schismate Ecclesiarum, quod malum per Hispaniarum latius in dies separationis gradu incedere fama proloquitur, necessarium tempus emerſi, quo non possit emendatio tanta differri, & deberet congrua medicina prouideri. Nam de ordinationibus, quas prauæ consuetudinis vitio Hispanienses Episcopos celebrasse cognoscimus, fuerat aliquid secundum Maiorum traditionem statuendum, nisi perpenderemus ne perturbaciones quam plurimas Ecclesijs moueremus, quorum factum ita reprebendimus, ut propter numerum corrigendorum, ea quæ quoquo modo facta sunt non in dubium vocemus, sed Deo potius dimittamus iudicio. Decreuit deinde quid agendum sit, ex Concilij, & Patrum sententia. Hic ergo inuenimus curam Pastoralem communem Pontificis Romani ad omnes Ecclesias extendi, & Episcopos ad illam pertinere: iisque formam ordinandi ab Romano Pontifice præscribi, & ab eo perperam facta reprehendi, quæ omnia indicant Episcopalia munera ad Romanam amissim esse reuocanda. Hoc autem rem continet Gregorij VII. qui volebat Ecclesiarum illarum Hispaniæ officium ad regulam, & normam Romanam redigere, & aptè monebat Reges illos ad quos litteras dabat, omnia quæ ad cultum, & Religionis vsum pertinebant Roma, vnde venerant Episcopi, accepisse. Id autem huius exemplo Concilij confirmauit. Cui Innocentij I ordinandi leges ex maiorum traditione præscripsit. Ex quo item constat nihil eo sententiæ nostræ detrahi, quæ tantum agit de doctrina Fidei, & prædicatione Euangelij: non de constitutione, ac disciplina Ecclesiastica.

Pergo venire ad Concilia Braccharenſia. Triasunt

Innocentij I
Epistola.

De vitiis quæ
in Hispania
ordinatio Epi
scopos acci
debant.

Iis Innocen
tius tentat oc
currere.

De hoc Con
cilij eger Gre
gorius VII.

Cum eo stat
doctrina tra
dicta de aduē
tu Iacobi

sunt apud Seuerinum Binium ante Gregorij VII. tempora quorum primum ponit Binus Anno Christi 563. Ioanne Papa III. Verum aliud fuisse antiquius tēpore Leonis Papæ III. anno incerto, ferme 410. monstrat Frater Bernardus de Britto Historiographus insignis Lusitanus in 2. p. Monarch. Iustit. 1. 2. quod agnoscit, & probat Spondanus Anno 563. additamento ad Baron. Barbosa De officio, & potest. Episcopi 1. p. tit. 3. cap. 8. & Rodericus à Cugna in 1. lib. Archiepisc. Bracchar. in Pancratiano; ac illud idem producunt Antonius Caracciolus in tract. de Sancto Iacobo: & Magister Biuar. in commentar. ad Flau. Dexti Anno 423. & Erze Ximenez in Hist. Sancti Iacobi p. 1. tract. 2.

Britta

Spond.

Barbos.

A Cugna
Caracciol.

Biuar.

Erze Ximen.

Incipiamus ab hoc. Quatuor illud capitibus constat. Omnia in eo argumēto versantur, quod spectat ad tuendam causam Catholicæ Fidei contra Alariorum, Sueuorum, Vandalorumque errores; quos spargebant, & sæuitiam quam aduersus Christianos, & Catholicos exercebant: ac nihil commune habent cum causa Gregorij VII. Imo in 3. cap. aduentus in Hispaniam Iacobi Apostoli perspicuè affirmatur. Quo nomine citari non potuit à Gregorio, quem omnino latuisse hoc videtur Concilium.

Ex alijs omisso nunc primo, quod in suum locum referuo. Secundum (ordinem Binij sequor) quædam habet ad disciplinam Ecclesiasticam pertinentia, sed aliena ab instituto Gregorij; nec enim ex ijs quicquam trahi ad causam potest. Incidit vero istud Concilium in tempus Ariamiri, siue Mironij Regis, vt vocat Loaysa in notis, & annum salutis 672. vacante, mortuo Ioanne III. sede

Loaysa

Ro.

Romana, quare ad secundum respicere noluit Papa Gregorius.

In III. Congregato Anno Christi 675. Adeo-
dato Pontifice, Rege Vuambano, uti habetur in
fronte Concilij, quidam inter alios (nouem sunt nu-
mero) Canones de Euāgelica, & Apostolica doctri-
na, & consuetudine Ecclesiæ agunt, ad cuius amuf-
sim volunt redigi sacramentorum administratio-
nem, & ritus Ecclesiasticos: sed nullus fit ad in-
stitutionem ab Episcopis acceptam respectus: ne-
que vlla de illorum in Hispanias à sede Apostoli-
ca missione commemoratio. Itaque rem Grego-
rij Canones illi non continent. Quare de primo
apud Biniū, secundo apud Britum Concilio agē-
dum est, & accuratè inquirendum. An illud fa-
ciat ad causam Gregorij VII. & nostræ sententiæ
aduersetur? Hoc igitur Concilium celebratum
fuit anno Domini 563. sub Ioanne III. Papa. &
Rege Theodomiros Sueuo. Fuitque Prouinciale.
Adfuerunt octo Episcopi. Lucretio vno eorum
Præsule Bracharen. Habet iustum exordium, &
Canones 12. Ad hoc sine dubio respexisse vide-
tur Gregorius VII. nam in eo multa faciunt ad
eius causam probandam; non solum de Ecclesia-
sticæ disciplinæ normis, sed etiam religiosæ, &
Catholicæ doctrinæ regulis à sede Romana acce-
ptis. Quod & si quidam Hispanorum negant, qui
ad ritus tantum, & formam celebrandi officij Ec-
clesiastici capitula citata, & producta ex Romanæ
sedis instructione restringunt, non videtur posse
negari ad Religionem, & doctrinam Fidei exten-
di; non tamen ex eo sequitur Hispaniam accepisse
primum fidei, & Euangelij prædicationem ab

III. affertur }
& nouem il-
lius Canones
expenduntur.

Omnes alio
spectant: quæ-
stionem mi-
nime conti-
nent.

Examinatur
Bracharen.
I. Concilium
in ordine Bi-
nij.
Lucretius præ-
ses in eo Con-
cilio Canon.
illus xxij.
Actum in eo
de Ecclesia-
stica discipli-
na, & doctri-
na Fidei.

Ad hoc respo-
xit Gregorius

Nihil officit
Traditioni

Leo I.
Turibius

Quorundam
Hispanorum
authorum de
materia huius
Concilij sê-
têtia cōfuta-
tur.

Produçto te-
xtui.

Hæresis Pri-
scillianica.

Episcopis cō missis; nec enim hoc in capitulis con-
tinetur: nec ea quicquam de prima Hispanorum
institutione, ac disciplina continent. Disertè enim
agunt contra hæresim Priscillianicam, aduersus
quam proferunt capitula missa, cum illa ma-
ximè vigeat in Hispania à Leone I. Papa per Tu-
ribium, quæ capitula probantur, & astruuntur,
quod *ijs aiunt pristina Sanctorum Patrum instituta
panduntur*. Et hoc perspicuè initio Concilij visi-
tur. Ad idque pertinent decem, & octo capitula,
seu canones, in prima parte Concilij positi. Con-
stat autem hoc ex ipsomet exemplari, quod huc
transfere: vt appareat nihil inde deduci ad firman-
dam sententiam de accepta prima Religione ab
sede Romana, nec de Episcopis in Hispanias mis-
sis: quamquam hæc secunda pars à nobis minimè
improbatur. Sed de illo tamen hic agi inficiamur,
& monemus Hispanos nihil ex huius doctrina Con-
cilij colligi posse, nō modo ad oppugnandum no-
stā de Iacobo sententiā, sed ne quidē ad persuaden-
dum Gregorium VII. in ea sua Epistola voluisse
de doctrina accepta ab ijs primis Episcopis hunc
locum Concilij intelligere: cum is rem minimè
contineat. Igitur in eo Concilio, *Lucretius* Epis-
copus dixit. *Prius ergo de statu fidei (sicut superius
dictum est) conferamus.* Nam licet iam olim Pri-
scillianæ Hæresis contagio in Hispaniarum Provin-
cijs detecta sit, & damnata, nequis tamen per igno-
rantiam, aut aliquibus, vt assolet, scriptis deceptus
apocryphis, aliqua adhuc ipsius erroris pestilentia sit
infectus, manifestius ignavis hominibus declaretur,
quia ipsi in extremitate Mundi, & in ultimis huius
Prouincia finibus constituti, aut exiguum, aut pend-

ullam

nullam recta eruditionis partē contigerunt. Credo autē vestra beatitudinis fraternitatem nosse, quia eo tempore quo in his regionibus nefandissima Priscillianae secta venena serpebant, beatissimus Papa Urbis Romae Leo, qui quadragesimus fere Apostoli Petri successor exitit, per Turibium notarium sedis suae, ad synodum Gallicia contra impiam Priscillianae haeresis sectam scripta sua direxit. Cuius etiam praecepto Tarraconenses, & Carthaginenses Episcopi, Lusitania quoque, & Betica facto inter se Concilio regulam Fidei contra Priscillianam Haeresim cum aliquibus capitulis conscribentes ad Balconium tunc huius Bracharensis Ecclesiae praesulem direxerunt. Vnde quia & ipsum praescripta fidei exemplar cum suis capitulis praemanibus hic habemus, pro instructione ignorantium (si vestra placet Reuerentia) recitetur.

Omnes Episcopi dixerunt: Valde necessaria horum capitulorum est lectio, ut dum simplicioribus, quibusque pristina Sanctorum Patrum instituta panduntur, abominata iam olim à sede Sanctissimi Petri Apostoli, & damnata Priscillianae haeresis figmenta cognoscantur.

LECTUM EST EXEMPLAR FIDEI cum capitulis suis, quae ne prolixitate facerent his gestis minime sunt inserta.

Post lectionem capitulorum omnes Episcopi dixerunt: licet lectio necessarii recensita sit, tamen evidenti, & simplicius ea, quae sunt execrabilia, ita possis etiam capitulis modo declarantur, ut qui minus est eruditus intelligat: & sit sub Anathematis sententia explosa, iam Priscillani erroris figmenta damnetur, ut quisquis Clericus, vel Monachus, siue Laicus, tale aliquid sentire adhuc, vel defendere fuerit deprehensus, tanquam verè purè membrum;

Leo Magnus.
Priscillianicę
hęrescos enen-
for.

Concil Hisp.
aduersus hæ-
resim Priscil.

Bale. Brach.

Capitula cō-
tra hæresim
Priscill.

Anathema
Priscilliani-
stis dicitur.

brum; continuò de corpore abscindatur Catholica Ec-
clesia, ne aut societatis, siue prauitatis eius macula à
rectè credentibus de permixtione talium aliquod er-
thodoxis reputetur opprobrium.

*Proposita contra Priscillianam Hære-
sim capitula relecta continent hæc:*

CAPITVLVM I.

Confessio Fi-
dei.

*I quis Patrem, & Filium, & Spiri-
tum Sanctum non confitetur tres per-
sonas, vnius substantia, & virtu-
tis, ac potestatis, sicut Catholica, &
Apostolica Ecclesia docet, sed vnā
tantum, & solitariā dicit esse*

*Personam, ita ut ipse sit Pater, qui Filius, ipse etiam
sit Paracletus Spiritus, sicut Sabellius, & Priscillian-
nus dixerunt, anathema sit.*

Hæc pars ad Fidei, & Religionis professionem
pertinet. Sequitur altera spectans ad ritus, &
officiū Ecclesiasticum, quæ est huiusmodi.

Pars secunda
Concilij ad
res Ecclesia-
sticas peru-
nens.

*Post quorum lectionem Lucretius Episcopus dixit;
Ecce ex ipsa canonum lectione agnoscat sancta frater-
nitas vestra non solum in generalibus Concilijs, sed
etiam in localibus congregatos simul sacerdotes vno
consensu ea quæ Ecclesiastico conueniebant ordini sta-
tuisse, & secundum quod vnus cuiusque rei expetebat
ratio, prospexisse, sequentes sententiā doctrinæ Apo-
stolica dicentis. Probate quæ bona sunt, & tenete.
Si ergo places caritati vestra quia sunt aliqua Ec-
clesiastica institutionis obsequia, quæ in huius præ-
sertim*

ferim extremitate prouincia, non per contentionem quod absit, sed magis (sicut præsusi sumus) sunt per iniuriam, aut per ignorantiam, constituamus quædam inter nos capitula, ut quæ non uno modo tenentur à nobis, ad unam omnino formulam reuocentur.

Omnes Episcopi dixerunt: Necessarium, & valde hoc utile arbitramur, ut ea, quæ apud unumquemque nostrum varia, & inordinata consuetudine retinentur, unito inter nos per Dei gratiam, & concordie celebrentur officio: & idcirco si quid illud est magnum, vel paruum quo variare videmur, ad unam (sicut dictum est) formulam præfixis rationabiliter capitulis reuocetur, præcipue cum & de certis quibusdam causis instructionem apud nos sedis Apostolica habeamus, quæ ad interrogationes suas quondam veneranda memoria præcessoris tui Profuturi prudentia, ab ipsa Beatissimi Petri accepit cathedra.

Concordia
de officijs Ec-
clesiasticis.

Eorum ratio
à sede Apo-
stolica acce-
pta.

Lucretius.

Lucretius Episcopus dixit. Rectè Vestra Fraternalitas pro auctoritate Sedis Apostolica reminiscita est: quæ licet eodem tempore innotuerit quo directæ est, tamen pro firmitate testimonij, & instructione multorum si vestra unanimi cõplacet, quia præmanibus est, coram his omnibus relegetur.

Omnes Episcopi dixerunt: Iustum est, ut quia mentione ipsius auctoritatis est habita, quæ sit eius doctrina à circumstantibus audiat.

Episcopi:

Rectè est Auctoritas Sedis Apostolica ad quondam Profuturum directam Episcopum, quæ propter prolixitatem his gestis minimè est inserta, post cuius lectionem Lucretius Episcopus dixit.

Profuturus
Antistes Bra-
charenis

Manifestius patet, Apostolicam nobis opitulari doctrinam: & ideo sicut fraternitas Vestra prædixit, si quid per ignorantiam, apud quosdam varium habea-

Capitula su-
per Ecclesia-
stica discipli-
na,

110 *Diatriba de Adventu.*

tur ad uniformem concordia regulam præscriptis in-
ternos capitulis redigatur.

Proposita sunt igitur capitula, & relecta, quæ
continent hæc.

Divinum offi-
cium.

19 Cap. 1. Placuit omnibus communi consensu,
ut unus, atque idem psallendi ordo in Matutinis, vel
Vespertinis officiis teneatur; & non diuersa, ac pri-
uata, neque Monasteriorum consuetudines cum Ec-
clesiastica regula sunt permixta.

Vigilia:
Missæ.

20 Item placuit, ut per solennium dierum vi-
gilia, vel missas omnes easdem, & non diuersas,
lectiones, in Ecclesia legant.

Salutationes.

21 Item placuit, ut non aliter Episcopi, aliter
Presbyteri populum, sed uno modo salutent, dicen-
tes: Dominus sit vobiscum, sicut in lib. Ruth legitur,
& ut respondeatur à Populo, & cum spiritu tuo, si-
cut ab ipsis Apostolis traditum omnis retinet Oriens,
& non sicut Priscillianæ prauitas permutauit.

22 Item placuit, ut eodem ordine Missa cele-
brentur ab omnibus, quemodo Profuturus quon-
dam huius Metropolitana Ecclesia Episcopus ab ipsa
Apostolica sedis autoritate suscepit scriptum.

Forma bap-
tismi.

23 Item placuit, ut nullus eum baptizandi or-
dinem prætermittat, quem, & antea tenuit Metro-
politana Bracharensis Ecclesia, & pro amputanda
aliquorum dubietate prædictus Profuturus Episcopus
scriptum, & sibi directum à sede Beatissima Petri
Apostoli suscepit.

Profuturus Se-
dem Aposto-
licam consu-
tuit.

Tota hæc secunda pars versatur in officio, & ri-
tu Ecclesiastico circa Sacramenta & Sacra: quæ
doctrina tamen non affirmetur tradita Hispanis à
prima institutione, sed quo tēpore Episcopus Brä-
charensis Profuturus Romam contendere petiit
ora.

oracula illius sedis, uti apparet ex illis verbis. *Præcipue cum & de cæteris quibusdam causis instructionem, apud nos Sedis Apostolicæ habeamus, quæ ad interrogationem, quondam Venerabilis memoria prædecessoris tui Profuturi ab ipsa Beatissimi Petri cathedra directæ est.* Atque huiusmodi institutio, & in Concilio legitur, & in certos Canones contijceitur. Faciebat hic quidem multum ad causam Gregorij VII. qui cum vellet officium diuinum, & in eo recitando formam ordinare ad normam Romanæ Ecclesiæ, ne in eo varietas esset, non potuit ad id melius exemplum afferre, quam istud Profuturi, qui Romanum Pontificem de eo, ac de alijs item sacris ritibus tanquam oraculum consuluerat.

Itaque ex scriptis in hoc Concilio apparet, quomodo sint Gregorij VII. dicta intelligenda: non enim illæ, nisi ad mentem suam citaret Conciliū: in quo cum nihil pertineret ad promulgationem Evangelicæ legis, vel fidei prædicationem inueniatur, nihil tum de eo cum illam epistolam diceret Gregorius VII. cogitabat. Vnde quando loquitur de fundatione, & plantatione Christianitatis, & Religionis ad eum referendus est sensum, in quo Concilia loquuntur, quæ cum de certis doctrinis, quas suis hæresibus corrumpere Hæretici tentabant, cuiusmodi erat Priscillianica, mentionem faciant, intra sensum Conciliorum mens Pontificis versari debet, & ad eius institutum accommodari. Atque hac ratione soluitur præcipua, & capitalis difficultas, quæ ex textu huius Epistolæ Gregorij VII. existeret, quæ Aduersarij Achillem esse putabant. Sed inuen-

Hoc Conciliū citat Gregorius VII.

Nihil de traditionis veritate detrahi à Gregorio mōstratur.

ens est demum, qui cum in pede, idest in plano,
& simplici sensu intelligendo vulneraret: & mor-
talem esse doceret.

Breuiarii au-
thoritate ab
Vrbano Papa
VIII. corre-
cti Iacobi ad
uentus confir-
matur.

Componitur
controuersia.

Innocentij I.
& Greg. VII.
mēs aperitur.

Ad calcem obseruo: nostram hanc rationem
interpretandi mentem horum Pontificum noua
illa, seu veteri renouata Breuiarij iussu Urbani
Papæ VIII. de prædicatione S. Iacobi in Hispania
lectione, magnopere confirmari. In hac enim
vtrumque statuitur: & prædicatione in ea Iacobi,
& Episcoporum in eam à Petro Apostolo missio:
quo vnum & alterum cohærere posse ostenditur:
vt nimirum Iacobus venerit, & prædicauerit, & ali-
quos ad Fidem conuerterit, Petrus autem ex ijs
Episcopos elegerit, & Ecclesias instituerit, & il-
lis eos præfecerit. Sic enim Breuiarium lect. 2. se-
cundi Nocturni. *Mox in Hispaniam profectus ibi
aliquos ad Fidem conuertit: ex quorum numero se-
ptem postea à B. Petro ordinati in Hispaniam primi
directi sunt.* Quo sane modo Innocentij I. & Gre-
gorij VII. dicta cum nostra sententia cohærent:
quæ solum assumit, & probat Aduentum, & Præ-
dicationem in Hispania Iacobi: nihil de singulis
Prouincijs affirmando. Quarum iura in medio
relinquimus, nec cuiquam his à nobis hætenus
dictis nocere volumus.

ANTILOQVIVM
Ad Argumentum sumptum ex Pri-
matu,

QUONIAM de re grauissima, & accura-
re quidem sumus acturi, quædam
oportet animaduertere ad idoneam
nobis in ijs, quæ adstruimus, fidem
conciliandam. Primum: quæcunque
scribimus in hac parte operis, ea omnia in fonti-
bus omisissis riuulis vidisse, eaque vti inuenimus
syncere, & nullo præoccupatos affectu in lucem
atulisse. Secundum: nolle vilo nos pacto quic-
quam detrahere iuri Primatus ijs Ecclesijs, quæ
super eo in Hispanijs contenderunt, contendunt-
ue: sed re in medio relicta, de eo tantum statuere,
quod ad S. Iacobi aduentum, & prædicationem
in Hispanijs attinet, & ad hunc finem cætera om-
nia, in quibus versamur, argumenta reuocare,
nullo Ecclesijs illato detrimento; vt integrum sit
vnicuique per me ius suum, & prærogatiua tue-
ri. Is enim sum, qui pacem amo, & dissensiones
abominor, & vni studeo veritati. Tertium: quod
capitale est, & propter quod proloquium istud in-
stitui, magnam in Concilijs habendam esse ratio-
nem subscriptionum ad agnoscendam sedium
Primarum, & Metropolitanarum præstantiam,
quia cum sciam nonnulla Concilia decreuisse,
vt Episcopi secundum rationem Antiquitatis in
consecratione sedeant, & subscribant; illud ni-
P hilo-

Mens Autho-
ris in hac par-
te tractatus.

Subscribendi
ordo in Con-
cilijs argumē-
tum est digni-
tatis subscri-
bentium.

hilominus constat, eam legem nunquam in Primatibus, ac ijs, qui Præesse solebant, locum habuisse. Quare semper is, qui primus subscribit, principem locum habet dignitatis. Quo Argumento vtuntur Patres, & veteres scriptores ad probandam Romanæ Ecclesiæ supra cæteras excellentiam: quod semper eius Legati primi in omnibus, quibus interfuerunt Concilijs, sederunt, & subscripserunt. Imo & Pij ac Religiosi Imperatores, vt se inferiores Episcopis esse faterentur, vltimo post eos loco subscribere voluerunt, quemadmodum fecisse legimus Constantinum Magnum, Theodosium, & Marcianum, vti apparet ex Actis Conciliorum, & notat Bellarm. lib. x. cap. 19. & Præterea Basilium, & alium Constantinum, & Leonem Augustos, quod obseruat Osius lib. ii. de legitimis Iudicijs, & Loaysa in notis ad Conciliū Toletanum sub Gundemaro: quanquam Basilium non post omnes Episcopos, sed post Patriarchas ante Episcopos subscripsit, quod eum Patres eo honore afficere voluerunt. Itaque hoc maneat: cuius prima est subscriptio, eum Summum, & Principem reliquorum esse; idque communi omnium calculo firmatum. Estque optimum huiusce rei exemplum cap. Concilia d. 17. vbi Gratianus tradit Laurentium Mediolanensem, Petrum Raucennatem Episcopum præcessisse, quod ante illum subscripsit. Idque confirmatur ex cap. Benequidem d. 96. in quo prius loquitur idem Laurentius *Argumento*, inquit Glossa, *Mediolanensem prarogatiuam sedis habere, ante Raucennatem cum ante eum respondit, sicut in alia Synodo ante eum scripsisse legitur. Accedit Canon Concilij Brachagensis,*

Id exemplis
Imperatorum
post Episcopis
subscriben-
tium ostendi-
tur.

Constantinus.
Theodosius.
Marcianus.
Bellarm.
Basilium.
Constantinus.
Leo Augustus.
Osius.
Loaysa.
Basilium. Im-
perator quo-
modo subscri-
psit.

Gratian.
Probat alij
exemplis ab
Episcoporum
subscriptioai-
bus petitis.

Glossa in cap.
Bene quidem
d. 96.

rensis I. qui est sextus, vbi sic. *Item placuit, ut
conseruandæ Metropolitani, Episcopi. Primatu, ceteri
Episcoporum secundum sue ordinationis tempus alius
alij sedendi deferat locum.* Relinquitur suus, ac
Princeps locus Primati, seu Metropolitanò; vbi is
primus fuerit, certus, ac status, nullo discrimine,
antiquitatis; cuius tantum rationem seruant reli-
qui Episcopi. Vnde miror duos viros suæ ætatis
longè doctissimos Loaysam, & Acugnam, vt suos
Primatus Toletanum, & Bracharensem tueren-
tus affirmasse in Concilijs Toletanis Nationalibus
Primates loco suo exclusos ab alijs inferioribus
ratione antiquitatis consecrationis fuisse. Loaysa
enim, qui studebat Toletano, & Acugna, qui
Bracharensi fauebat, cum negare non possent in
quibusdâ Concilijs Bracharensibus, & Toletanis na-
tionalibus alios Metropolitanos præfuisse, suos ces-
sasse, ac post eos subscripsisse, eam rationem eua-
dendi excogitant, vt dicerent non habitam
Primatus, sed antiquitatis ordinationis rationem
fuisse, vt tradit Loaysa in notis ad 3. Concil. To-
letanum verbo Massona, & Acugna tract. de Pri-
ma. Brachar. Eccles. cap. 28. n. 7.

Verum quidem est, vbi de Primatu inter ali-
quos in eodem Concilio præsentis, fuerit conten-
tio; tunc gratia pacis, & concordie, statui posse,
vt ratione antiquitatis præcedat Antiquior, quem-
admodum ego existimo in illis Toletanis Con-
cilijs accidisse, in quibus magna varietas est Episco-
porum præcedentium, nam ea ætate, cum in va-
rios conuentus diuisa esset Hispania, & singuli
suos Metropolitanos haberent, quos Constanti-
nus ijs præficiendos curauerat, teste Rases, cui

Mediolanen-
sis Raennati
præferur.
Concil. Bra-
charense 1.

Primas nun-
quam alijs ce-
dit.

Loaysæ & A.
cugnæ suspe-
cta sententia.

Tenent Pri-
mates cessasse
inferioribus
ratione anti-
quitatis.

Vbi de Pri-
matu constat
nemo Prima-
ti præfertur,
aut præferri
potest.

Rases.

Resend.

subscribit Andreas Resendius in Epist. ad Kebedium, quæ habetur tom. de Hispania illustrata, post medium, qui pares esse, & videri volebant, vt Paci studerent, & mittebant de contentione dignitatis, & primas antiquitati deferrebant: quod obseruat Mariana lib. 9. cap. 19. & Andreas Resendius in epist. ad Bartholom. Kebedium. Ex quo nostra sententia robur accipit, nam si de Primatu constiterit, nemo huic ex alijs poterit præstare, qui manifestè Primas fuerit: nec opinor ququam me, aut ratione, aut exemplo conuicerit.

Bracharense
Concil. nihil
contradiceit.

Quare canon ille Bracharenfis Concilij perspicuè Primatem excipit, & cæteris tantum inferioribus Episcopis normam illam, & legem antiquitatis præscribit: & hoc sensu loquitur Concilium 4. cap. 4. vbi ait. *Conuenientes omnes Episcopi pariter introeant, & secundum ordinationis sua tempora resideant.* Et quidem ratio, & ius non sinit, quenquam perspicuè inferiorem, gradu, & dignitate suo superiori præesse. Quare si quis primas indubitatus sit, ac perspectus, non poterunt ei alij sede locouè præstare. Alioquin in Provinciali Concilio liceret suffraganeo antiquiori, suo Metropolitano præesse. Quo quid absurdius? Idoneum vero esse exemplū patet ex Doctrina ipsiusmet Acugna citati cap. 6. vbi latè, ac eruditè ostendit *Primates equiparari Metropolitanis in Prouincijs Metropolitico iure sibi subiectis*, & tantum posse *Patriarcham*, seu Primatem in subditis Archiepiscoporum, seu Primatus, quantum potest Archiepiscopus in subditis suffraganeorum, idque multis Iuris Canonici Decretis, & Authorum testimonijs confirmat.

Canon nō de
Prælatibus,
sed de Episcopis
loquitur.

Suffraganeis
licet antiquior
nequit Metropolitano
suo præesse.
Acugna.

Quod

Quod autem Primas indubitatus præcedere omnes alios non Primates debeat, licet in Consecratione recentior & promotione iunior, & aliis rebus minor sit, probat Iacobatius de Concil. titulo de ordine sedendi. Et Antonius Augustinus in Epist. Iuris. Et Boerius de autoritate Magni Concil. Cassan. in Catal. 4. p. considerat. decimam nonam idque ex cap. *Conquestus* causa 9. quæst. 3. probat Acugna, sed in eo textu nihil reperitur, quod rem contineat. Ea tamen est apud autores indubitata. Felin. in rubr. de maior. col. 2. nu. 2. Seraphin. decis. 1223. num. 2. Mastril. decis. 130. num. 13. Menoch. consil. 257. Imò & ipse Acugna huic sententiæ adhæret de primatu cap. 7. *Primates*, inquit, *præcedunt Archiepiscopos, & Episcopos, ea quod maiorem dignitatem obtineant, licet in promotione iuniores sint.* Quod sæpe repetit, & multis confirmat. Apparetque manifestè ex ijs quæ tradit Cassan. in catal. 4. p. considerat. decima nona. Et quidem de Primatu constat, si cognitus & receptus sit, cum omnibus anteferri, vel ipso met qui hoc postea ijt inficias, Roderico Acugna Authore. Illud item extra controuersiam esse existimo: nullum Episcopum in Concilio Archiepiscopo præferendum, inuictò & irrefragabili argumento. Quia Archiepiscopi Pallio fruuntur, quo Episcopi carent: non potest autem qui Pallio fruitur cedere illi qui eo caret: adeo ut si contingat Episcopum donari Pallio à Pontifice, necesse sit cum cæteros Episcopos illud non habentes præcedere: quemadmodum idem met Acugna citatus fatetur his verbis: *Si Episcopus habeat Pallium debet omnes alios Episcopos præcedere qui Pallio non utuntur non*

Primatem
or
tum omnibus
alijs non Pri-
matibus esse
iunior sit præ
ferri multis
Authoribus
probat. Iacobatius
Ant. August.
Boerius
Cassanensis
c. *Conquestus*
Acugna
Felin.
Seraphin.
Mastril.
Menoch.
Acugna

Nullus Episcopus Archiepiscopo præferendus
Pallij prærogatiua.

Episcopus cum concessus est usus Pallij alijs Episcopis anteponi-
tur.

non seruato tempore ordinationis, ex eo quia Pallium est signum Auctoritatis, & praereminentia quae stante de ordine promotionis non curatur. Hinc illa Iacobatij sententia lib. 1. de Concil. pag. 53. *Post Primates sedebunt Archiepiscopi, qui Regibus aequiparantur.* Quomodo igitur eos Episcopi praecedent, cum Archiepiscopi, Principes quidam Episcoporum, & Apostolici appellentur? auctore Isidoro in cap. *Cleros*, versu, *Archiepiscopus* 21. distinct. Quin & Archiepiscopus perinde est, ac Metropolitanus iuxta textum in cap. *Pastoralis* in prim. de Offic. ordin. & extrauag. *Saluator de prob.* inter communes.

Quare, quod aiunt duo ij grauissimi Doctores, Primates suarum, quarum Primatum tuentur, Ecclesiarum, interdum cessisse non Primatibus, & post eos subscripsisse, verum esse nequit, nec id ratio, nec vsus permittit. Et apparet ex ipsismet Concilijs, in quibus erant Primates indubitati, nemmo enim vsquam eorum vlllo in Concilio reperitur, Archiepiscopo Episcopo ve cessisse, nisi forte is Apostolicae sedis legatus esset. Hac enim ratione non solum Episcopus, sed etiam Presbiter non Episcopus praesse Primatibus, & Archiepiscopis, cum loco, tum subscriptione potest. Imò & defacto, vt aiunt, in Generalibus Concilijs praesuerunt. Nam in Niceno Magno illo Concilio, non solus Osius Cordubensis Episcopus, sed etiam Vitus, & Vincentius Presbyteri Romani Siluestri Pontificis legati, primum locum ante omnes alios tenuerunt, & primi omnium subscripserunt: idque testimonio Magni Athanasij in Epist. ad solitariam vitam agentes, & alijs argumentis confirmat Seueri-

Iacobatius

Archiepiscopus est Princeps Episcoporum.
Isidor.

Cap. Pastoralis
Extrauag.
Saluatori.

Loaysa, &
Acugna referuntur.

Primas vni
tantum Legato cedit.

Legati Romani Pontificis omnibus alijs Patriarchis, & Primatibus semper praesueiunt.
Athanasius

nerinus Binius in notis ad Concil. Nicèn. 1. tomo Concil. pag. 291. col. 2. & in Chalcedonenſi non non ſolum duo Epifcopi Paſchaſius, & Lucentius, verum etiam alij duo Bonifacius, & Baſilius Presbyteri cæteris omnibus legationis nomine præſuerunt. Quemadmodum ex Actis Concilij apparet, & in notis animaduertit Binius tomo 2. par. 1. pag. 410. Quomodo ergo Primates, & Metropolitani poſt alios inferiores dignitate ſedere ac ſubſcribere potuiſſent? Certe quæ deinceps exempla, Toletanis repræſentatis Concilijs, adducam moſtiabunt, nullum Epifcopum Metropolitanis præſuiſſe: ac ex iſſdem item patebit Metropolitanos inter ſe non eundem ordinem, perpetuumue ſeruafſe, ſed interdum hunc alijs, interdum alium cæteris prælatum, cæu nemo eorum indubitatus Primas haberetur, nimirum cum ſex, vel tunc in Hispania Metropolitanaſſeſſe Bracharenſis, Narbonenſis, Emeritenſis, Toletanus, Tarraconenſis, Hiſpalenſis, vti vult Mariana lib. 6. cap. 16. vel quinque negato Toletano, vti inauult Reſendius in Epistoſola ad Kebedium, ac omnes de Primatu contenderent, certum ſinguli, & conſtanteſſe ordinem habere non poterant. Verum quidem eſt Loayſam magnum in ordine ſubſcribendi momentum eſſe exiſtimare, quoniam qui primo loco ſubſcribit ei ille primas deferre ſolet: niſi quando maniſeſte videt Toletano ſuo detrahi: quem vt ſuſtineat varias rationes excogitat, ne Primatu motus videatur. Acugna perſpicue affirmat ſæpe Primatem alij poſtpoſitum, quod iunior eſſet conſecratione; quaſi hoc vſueneret, cum tamen ille locis proximè citatiſſe nullo id iure fieri docuiſſet. In quo ſane

Binius

Paret ex Niceno, & Chalcedonenſi Concilio.

Mariana Reſend. in Epistoſola ad Kebedium,

Loayſa

sane doctum alioquin, & vigilantem authorem probare nequeo. Et quoniam ille, vritur Canone illo sexto Concilij Brachar. primo, & quarto Concilij Toletani IV. qui eos legat, comperiet Bracharēsem perspicuè excipere ab eo sedendi, & subscribendi ordine Primatem, & Metropolitanum, quem vult primas habere, dum ait. *Conseruato Metropolitan Episcopi Primatu*. Atque adeo titulum illum de antiquitate consecrationis in cæteris aliqui dignitate paribus Episcopis locum habere: vti sequentia Canonis verba declarant. *Ceteri Episcoporum secundum sua ordinationis tempus alius alij sedendi deferat locum*. Quo quid manifestius? Idem omnino decernit Canon Concilij Toletani IV. exprimens, de quibus loquatur, idest Episcopis. Itaque his decretis non potuit illa quam Acugna cum Loaysa, quem citat, doctrina contra Primates de loco, & ordine tradita vlllo modo probari. Nequeunt hi suo loco, idest primo, ab inferiori dignitate, etsi antiquior is consecratione fuerit, moueri. Quare qui nostram hanc de subscribendi ordine in argumentum Primatus Episcoporum sententiam legerit, & forte in horum quos adduxi nobilium, qui contra sentiunt autorum opera inciderit norit me recte ac iure fecisse: nec quicquæ eorum autoritate moueatur, meque solius veritatis amantem, & ab omni ambitionis, & partium studio alienum summa fide, & integritate de re, tota incorrupte iudicasse, comperiat. Et quò mihi maior habeatur hac in re fides affero ex Anglicano Cōcilio Londini Greg. 7. Pontificis Vvilielmo Rege Anno 1075. celebrato insigne testimonium, quo exponitur mens eorundem in quibus fundantur ad-

Primas nunquam inferioribus cedit.

Patet ex Toletano IV. ex Acugna, & Loaysa consentantur.

Conciliū Anglicano:

aduersarij Conciliorum. *Ex Concilio*, inquit, *Toletano IV. Mileuitano*, *atque Bracharenſi* ſtandum eſt, *ut ſinguli ſecundum ordinationis ſue tempora ſedeant*, *præter eos*, *qui ex antiqua conſuetudine*, *ſive ſuarum Eccleſiarum priuilegio digniores ſedes habent*,

CAPVT XII.

Ratio petita ex Antiquitate, & Primatu Eccleſiæ Toletanæ diluitur,

HINC illæ lacrymæ. Doluit Rodericus Ximenius vir ſane glorioſus, quod illa traditione Aduentus Sancti Iacobi Apoſtoli in Hispanias tanquam iniecta ſecuri ſeriebatur: illudque vulnus ferre non potuit, quod in animam, quæ in honore apud honeſtos clarosque viros ſita eſt, penetrabat. Atque adeo ut illud propulſaret omnem lapidem mouit: omnes euadendi vias excogitauit. Hæc traditio iugulum Primatus Toletani petebat. Nam cum fieri non poſſet ut S. Iacobus ad Hispaniam appulſus Toletum, quæ maximè mediterranea Vrbs eſt, primùm adiret, imo in eam non niſi peragrata magna parte, quocunque demum appelleret, penetrare poſſet, ac vidiffet maritimas illas Vrbes eo nomine ad ſe illū trahere, & cum eo antiquitatem, & Primatus eius appendicem tranſire, conatus, & auſus eſt Traditionem inſiciari: & aduentum S. Iacobi in Hispaniam ſunditus tollere. Eo intentus, ut remoto traditionis obice antiquitatem, & Primatum ſuæ Eccleſiæ ſtatuere, quem aſtruire cogita-

Cauſa ob quā Ximenius S. Iacobi in Hispaniam aduentum negarit.

Eugenius an
fuerit primus
Episcopus To-
letanus.

bat. Cum præsertim in animum induxisset suum, Eugenium fuisse Primum Episcopum Toletanum, quem Breuiaria prisca, & communis scriptorum veterum sententia eius Ecclesiæ Patrem, & authorem appellant. Quod ut verum sit, opus est omnino inficiari, ante cum alios in vlla Hispaniarum prouinciâ Episcopos extitisse. Igitur hoc accepto ut Toletanam sedem Primariam esse totius Hispaniæ astrueret, vendicabat etiam sibi antiquitatem, quæ stare non poterat cum Aduentu S. Iacobi in Hispaniam, à quo non erat dubitandum, quin Ecclesiæ fuissent erectæ, ac Episcopî instituti. Igitur omnino sustulit Apostoli in Hispaniam aduentum, & opinor negaturus item fuisset Petri, & Pauli, si de eo quæstio moueretur; imò & ab ijs Præsules missos inficiari petrexisset, cum Eugenius non nisi post eorum martyrium in Hispaniam ingredi potuisset: ut pote qui missus ex Gallia à Dionysio, atque adeo Clemente iam Pontifice, multo post Iacobi prædicationem, & mortem in Hispaniam florentem religione, & abundantem Ecclesijs Episcopisque venisset: quemadmodum communi consensu Galli, & Hispani scriptores, (vno tamen, excepto Resendio de quo postea) affirmant. Quos citare non est animus, ne Bibliothecas extractis inde nominibus compilasse videamur. Id constat: in horum sententia Primarum Toletanum laborare. De qua re postea sermo redibit. Verum quidem est Loaysam virum prudentem, & sincerum, ita Primatum Toletanæ Ecclesiæ assignare, ut aduentum, & prædicationem Iacobi minime inficietur: cum in eadem nihilominus sententia sit Eugenium I. Episcopum, & Primatē Hispaniarum Toleti fuisse. Vult igitur

A quo sit missus in Hispaniam, & quando?

Loaysa.

tur, ut Eugenius à Petro adhuc vivo in Hispaniam mitteretur, & ibi Toletanam Ecclesiam fundaret: Cuius Principatus est Author acerrimus, nec minus antiquitatis: perinde ac non posset altera sine alterius consensu, nexuque consistere. Quin ab eo tanquam à fonte, & origine deducit seriem omnium Præsulum Toletanorum, & statuit ab initio illam Toletanam sedem prærogatiuam primæ, ac primariæ habuisse. Nondum enim venerat in mentem Elpidij, quem nostris temporibus recentioris memoriæ scriptores inuexerunt ab Iacobo Apostolo eruditum, & initiatum, ut primus esset Toleti Episcopus institutus. De qua ego sententia nihil dico: eam arbitrio lectorum relinquo. Tantum aio, difficile mihi videri alios ante Eugenium Toleti Pastores constituisse, cum tota cum antiquitas principem nominet: & quod apud me multum ponderis habet, prisca id Breuiaria sanctæ & indubitata fidei fecerint, quemadmodum ipsi met, qui intrudunt Elpidium fatentur authores. Certe ipsamet Ecclesia Toletana, cuius causam agere volunt, lauitatorium hoc in sacro quod de illo est officio usurpat. *Adoremus Christum Regem, qui per Sanctum Eugenium Toletum ad suam legem à ritu traxit Gentium.* Et in prima Antiphona ad Vesperas canit sic: *Egregius Eugenius Fides Toleti nuntius Christum predicauit prius*, alias iuxta recentiorum editionem *Primus*: eodem tamen redeunt ambæ particulæ. Mitto alias in Breuiarijs, quæ sunt multa, & antiqua, idem affirmantes. Ac ea fuerat primum in Hispania recepta traditio: quam conantur hodie conuellere quidam magni nominis, sed nescio an paris fidei scriptores: & quod magis

Eugenium à S. Petro missum in Hispaniam Toletanam Ecclesiam fundasse tradit Loaysa,

Elpidius an fuerit primus Episcopus Toletanus ante Eugenium?

Breuiarium Toletanum fauet Eugenium.

Taxantur nuperi scriptores qui Elpidium primum intrudunt.

mirari soleo, traditionem istam audent *errorem* appellare.

De Primatu
Toletano sen-
tentia.

Ut eum ad-
struat Xime-
nius S. Iaco-
bum Hispa-
nia excludit.

Omniū, & veterum, & novorum mens est Toletanam sedem totius Hispaniæ caput, & fontem efficere: atque ad id statuendum, ea assumunt quæ veritati vim faciunt, eumque torquent, & gementem trahunt in suas quique partes: nec animadvertunt, quod cum Spondano observavi, ipsos semet suis vulneribus conficere, & traditioni qua maximè nititur Iacobi prædicatio, alias negando traditiones, officere. Ita que eorum studia probare non possum, nec ijs similis esse volo, cum tamen, uti Lusitanus, possem Bracharensis Primatus ius idonea ratione tueri. Verum omnia apud me veritas. Huic lito, nec amo lites. Abstineo, & in medio relinquo. Tantum, quod meum est, Ximenium, & qui cum eo, studio astruendi Primatum Toletanum adventum Iacobi in Hispaniam negant, impugno; demonstro que Ius Primatus Toletani non posse cum veritate Conciliorum consistere; ut appareat frustra eos laborare de primo Episcopo, cum post illum quicumque tandem is fuerit, multi Episcopi Toletani Primarij non fuerint. Ad idque accuratissimè evolutis Conciliorum tomis, & illorum actis diligentissime inspectis testimonia evidentia producam, ex ordine subscribendi, qui est idoneum prærogatiæ Primatus argumentum.

Concil. Eli-
bertinum.

Incipiamus à Concilio Elibertino, quod antiquissimum est ante Concilium Nicenum, Marcello Pontifice anno 305. habitum. Conuenerunt XIX. Episcopi inter quos Toletanus non primo, sed quod mirere vel septimo, vel tertiodécimo secundum

¶ cum diuersas editiones loco subscribit .

Prima sic

*Felix Episcopus Auxitanus
Sabinus Episcopus Hispalensis
Sinagius Episcopus Bigerrensis
Paulus Episcopus Mentesanus
Cantonius Episcopus Corsicanus
Valenus Episcopus Caesar Augustanus
Melanthius Episcopus Toletanus.*

Secunda sic habet

*Felix Episcopus Accitanus
Osius Episcopus Cordubensis
Sabinus Episcopus Spalensis
Camerinus Episcopus Tuccitanus
Sanagrius Episcopus Epagrensis
Secundinus Episcopus Castulonensis
Paulus Episcopus Mentesanus
Flavius Episcopus Eliberitanus
Cantonius Episcopus Corsicanus
Liberius Episcopus Emeritenfis
Valenus Episcopus Caesar Augustensis
Decentius Episcopus Legionensis
Melanthius Episcopus Toletanus.*

In eo subscri-
bit 7. vel 13.
loco Episco-
pus Toleta-
nus .

Procul erat à primatu, qui tam longe est à pri-
mo, vt nec in secundis tertisque consistat. Sed in
aliena Prouincia vi fortè exclusus, loco motus fuit.
Eamus ergo Toletum, & vtrum in propria sede
prærogatiuam obtinuerit videamus. Ac primum se
offerebat Toletanum illud omnium antiquissi-
mum, atque adeo primum Concilium, celebra-
tum Anastasio Papa, Anno Christi 400. Nationale,
Episcoporum XIX. in quo Patronus, siue Patru-
inus præfuit. Verum ab eo consultò abstineo,
quod

Primum Cō-
cilium Tole-
tanum.

quod non admodum constare video, An hic Patronus, siue Patruinus Bracharenfis, Tolertanus, an Tarraconenfis Episcopus fuerit? Et si enim certius putem Bracharensem eum, non Tolertanum, vti Loaysa, aut Tarraconensem, vti Resendius Epist. ad Kebed putant, fuisse, quod omnes, hoc excepto, Lusitanici scriptores de eo cōsentiant, & ijs multis ex Hispani assentiantur, quos citat doctissimus Acugna in tractatu de Primatu Bracharenfi cap. 15. & ex eodem Concilio appareat eum Patronum, siue Patruinum ibi fuisse: nec alius eius nominis subscribat, isque Bracharenfis appelleretur, non est tamen omnino indubitatum, quod multi id authores negant cum Loaysa in notis; nonnulli ambigunt, vti Mariana lib. 4. cap. 20. Quare malo illud omittere, quod non possum eo aduersarios conuincere, cum præsertim huiusmodi Episcopi non habeant proprijs nominibus adiuncta nomina Ecclesiarum, quemadmodum habent in sequentibus fermè Concilijs, quæ adscriptis Ecclesijs manifestius significant præstantiam Episcoporum. Itaque hoc prætermisso, de quo etiam dubitatur, an duplex fuerit, alterum sub Anastasio, alterum sub Innocentio Primo, transeo ad indubitatum Concilium, & si de numero sit ne secundum, an tertium, cum ex proxima questione pendeat, nihil certe affirmari possit. Atque vt de certis, & quæ sunt in Canone, vti ait ex Ximénio Loaysa, quod clara, & præcipua habentur agamus: Anno 589: Era 617. Pelagio II. Pontifice Rege Recaredo Tolertanū, quod tertium dicitur Concilium celebratum, septuaginta octo Episcoporum Nationale. Hoc ordine subscribunt Patres.

Cur illud
prætermittatur.

Fuerit ne vnū
an duplex am-
bigitur.

Loaysa
Conc. Tolet.
sub Rege Re-
caredo LXX.
Episcoporum

Mau-

Massona Emeritenfis.

Euphemius Toletanus.

Migetius Narbonenfis.

Editio altera.

Massona Emeritenfis.

Euphemius Toletanus.

Leander Spalensis.

In eo subscribit secundo loco Toletanus.

Ne hic quidem primas habet Toletanus. Cedit alieno.

Inspiciamus proximum, eodem Reccaredo Rege licet IV. numero minime appelletur, Era 635. Anno Domini 597. Gregorio Primo Pontifice. A 13. Patribus coactum Concilium: vna tantum est subscribentium series.

Aliud eodem Rege Concilium.

Massona Emeritenfis.

Migetius Narbonenfis.

Adelpbius Toletanus.

Nihil ei locus Concilij profuit: in quo sedem habebat. Duos sibi Prælatos vidit, & tulit, non opinor laturus, si liceret præcedere.

Tertiz subscripta est Toletani.

Insignis illa Synodus est Toletana Gundemaro Rege habita Era 548. Anno Christi 610. in qua statuitur Primatus sedis Toletanæ in tota Prouincia Carthaginensi: nec enim ante, nisi Carpetaniæ Metropolitana, & caput erat, idque apparet ex Concilio Toletano III. in quo Euphemius subscribens se nominauit Metropolitanum Prouinciæ Carpetaniæ, non Carthaginensis. Igitur conuenere Patres, dante ad id operam Gundemaro, vt declararent Toletanum Episcopum Primatem totius Carthaginensis Prouinciæ esse. In hac Synodo subscribit primo *Isidorus Hispalensis* secundus *Innocentius Emeritenfis*. Toletanus, qui tunc erat

Synodus Toletano Rege Gundemaro.

In hac I. Isidorus Hispalensis.

Toletanus
nullus subscri-
bit, cum ad-
fuerit Aurasius.

Loaysæ ratio
cur primus
subscripserit
Isidorus, re-
fellitur.

erat *Aurasius* non subscribit. Duo hic obseruo :
Vnum non modo totius Hispaniæ Primatem Tole-
tanum ante ea tempora non fuisse, imò ne totius
quidem Prouinciæ Carthaginienſis Metropolita-
num fuisse: cum ad id opus fuerit Synodo opera
Regis collecta. Alterum nihil amplius tunc obti-
nuisse; cum Isidorus, & Innocentius primi sub-
scripserint; ille vero à subscriptione abstinuerit:
quod non liceret ante illos subscribere. Nam,
quod ait Loaysa, ideo non subscripsisse, quia de eius
Primatu agebatur, quod negat Loaysa æquum
esse, probabilitate caret: quid enim æquius, quam
ubi eius Primatus statuebatur, & declarabatur, ad-
uersus competitores subscribere, & subscriptione
decretum firmare? cum is scopus Concilij fuerit,
quemadmodum ex ipsa Constitutione initio Sy-
nodi proposita patet. Quare longè alia videtur
ratio non subscribendi fuisse. Videbat nimirum
ille sibi non licere ante duos illos Metropolitanos
Hispalensem, & Emeritensem subscribere: quòd
ijs Prælatus non fuerat, nec præferti tunc poterat;
idcirco minime voluit subscribere: omnino sub-
scripturus, si aut omnibus Prælatus esset, aut soli
ij conuenissent, qui Carthaginienſis Prouinciæ
essent. Equis enim ambigat, quin quod à Con-
cilio decretum erat, vellet statim confirmare, ac
in vsum deducere, præsertim cum rem suscepisset,
& vrgeret Rex Gundemarus, Toletanæ dignitatis
Author, & Vindex? Ratio igitur non subscriben-
di ea fuit, quòd non poterat ante illos duos Bæ-
ticum, & Lusitanum Primates subscribere.

Loaysa con-
uincitur.

Loaysam vero præoccupati affectus iudicii ma-
nifestè conuincio. Nam ille in notis ad hanc Sy-

modum fatetur Leandrum in tertia Synodo nationali Toleti habita, Rege Recaredo, præfuisse, ea nimirum ratione, quia Legatus Pontificis erat, ac Regis propinquus; qua item factum, ut in ista, Gundemaro Rege, coacta Synodo, Isidorus eiusdem Leandri frater præfuisse. Quæ sane ratio excogitata est à iudicio præoccupato amore Sedis TolLeanderetanæ. Nam ut omittam Leandrum, non solus Isidorus præcedit Adelphium Toletanum, sed etiam Innocentius EmeritenAdelphius Innocentiussis, qui nec Legatus, opinor, Papæ, nec consanguineus Regiserat. Ergo alius fuit præcedenti titulus, nempe ius prærogatiuæ, quo duo illi Episcopi fruebantur.

Data opera dixi. *Ut omittam Leandrum*: quia in eo Concilio tertio, uti proximè vidimus, non Maulona Leander, sed Maulona EmeritenEuphemius Hispani omnes quomodo subscripserintsis primus subscribit, atque adeo præest. Admitto tamen Leandrum illi interfuisse, & præfuisse, quod Loaysa sentire Doctos affirmat, & deterior sit causa Euphemij Toletani, nec enim solus Leander, sed etiam Maulona eum antecedit, ac redit argumentatio proximè in Isidoro facta, non privilegio Legationis, aut beneficio propinquitatis victum celsisse Toletanum, sed iure dignitatis superatum, & in tertium locum compulsum.

Concilij Toletani IV. Honorio I. Pontifice EraConcilium Toletan. IV. 671. Anno Christi 633. Rege Sisenando huiusmodi inscriptiones sunt.

Isidorus Spalensis

Silva Narbonensis

Stephanus EmeritenOrdo in eo subscribendi.

Iustus Toletanus.

Tacet hic Loaysa, nec enim ad legationem, vel

R

pro-

propinquitatem potest recurrere.

Quinam, &
quonam or-
dine in V.
Concilio To-
letano
Episcopi sub-
scribant?

Concilio V. adest, ac præst Eugenius Toleta-
nus. At nullus ibi Emeritensis: Nullus Hispalen-
sis: Nullus Narbonensis Metropolitanus. Erat
quippe Prouinciale: ac proinde Toletanus primus
subscribit.

Concilium
Toletanum
VI. Natio-
nale quas sub-
scriptiones
habeat?

In VI. aliter res habet. Nationale quippe
fuit. Era 676. Anno Domini 638. Chintillani Re-
gis anno 2. Honorij Papæ extremis temporibus
actum. Quinquagintaduo Episcopi interfuerunt
Primi hoc ordine.

Silua Narbonensis
Iulianus Bracharensis
Eugenius Toletanus.

In ijs Tole-
tana tertia.

Hæc varietas fidem facit Primatui aliarum Ec-
clesiarum supra Toletanam, quòd quando Con-
cilium constat ex omnibus Hispaniæ Prouincijs,
Toletanus minimè præst, sed subest, vel vni, vel
multis: quemadmodum apparet ex superioribus
Concilijs. Omnium enim aliarum Prouinciæ
eum subesse cernimus, Hispalensi, Emeritensi,
Narbonensi, Bracharensi.

Item tertia
in Concilio
VII. Natio-
nali.

Hoc idem confirmant Toletani VII. subscri-
ptiones hac serie.

Orontius Emeritensis.
Antonius Hispalensis
Eugenius Toletanus.

Similiter in
VIII. Na-
tionali

Eadem est ratio, & ordo subscribendi in VIII.
Toletano: vtrumque fuit nationale.

Orontius Emeritensis
Antonius Hispalensis
Eugenius Toletanus.

In IX. quod est Prouinciale I, subscribit:

Eug.

Eugenius Toletanus.

Quod argumento est eum suæ tantum Prouincie Primatema esse. Eodem prouinciali iure in X. primus Eugenius. In XI. Quiricus subscribit. Hæc autem Concilia duo Prouincialia Loaysa esse affirmat. Habita est hæc Synodus XI. Toletana sub Rege Vvamba, & Papa Adeodato Anno 675. ac ea claudic tomum secundum Conciliorum Seuerinus Binius.

Rursus in X. & XI. vtroque Prouinciali.

In Concilio Toletano XII. primo loco subscribit Iulianus Spalensis, post eum secundo loco Iulius Toletanus ante Liubam Braccharensem, & Stephanum Emeritensem. Incipit enim Toletanus caput attollere. Imò Loaysa animaduertit in notis. In codice manuscripto Regij Monasterij Sancti Laurentij primo loco inueniri subscriptionem Iuliani Toletani. Secundo Iuliani Spalensis. Annus autem huiusce Concilij fuit 681, Era 719. Eringio, siue Eruigio Rege. Vocat illud prouinciale Loaysa, quo iure nescio; cum in eo interfuerint Spalensis, & Braccharensis, & Emeritensis Metropolitanì Bætici, Galleciæ, Lusitaniæ. Equidem persuasum mihi habeo non Iulium, siue Iulianum Toletanum, sed Iulianum Hispalensem huic Synodo præfuisse, & primum omnium subscripsisse, tum quia video variari nomen, cumque modo Iulium, modo Iulianum appellari: tum quia subscriptio illius codicis manuscripti sic habet: *Iulianus indignus Urbis Regiæ Toletanae sedis Episcopus Hæc Synodica subscripsit.* Deinde secundo loco. *Ego Iulianus Dei gratia Spalensis Sedis Episcopus hæc Synodica instituta à nobis edita subscripsit.* In quibus illud obseruo. In Iuliani Spalensis subscrip-

IA XII. Nationali I. sub scriptio est Iuliani Hispalensis.

Loaysa

Id accurate probatur.

tionem poni: *instituta à nobis edita*. Quod non est in Toletani inscriptione. Illud autem, *à nobis edita*, sonat maiorem in scribente auctoritatem; sic enim loquitur, perinde ac ipse edita proponat, quæ est nota principalis Episcopi. Postquam cæteri videntur subscribere. Vnde illa Toletani secunda esse videtur subscriptio dum ait *hæc Synodica subscripsi*, quasi referens hæc Synodica ad illud *à nobis edita*. Quod si *à nobis edita* significat eorum auctorem præcipuum fuisse subscribentem, quæ sensus non est alienus à locutione Latina, constat Iulianum Spalensem in ea Synodo primas tenuisse. Itaque siue ille ediderit, siue proposuerit, coniectura est eum primo loco subscripsisse.

Quo tempore
experiunt To-
letani Episcopi
I. loco subscribere?

Ex inde coeperunt id est ab anno 683. Era 721. quo Anno celebratum fuit XIII. Concilium Toletanum, Eringio Rege, Pontifice Paschali II. Episcopi Toletani primo loco in Synodis, etiam Nationalibus Toleti habitis subscribere, uti ex iisdem apparet. Nego autem ante hoc tempus Eringij, siue Eruigij Toletanum Episcopum primatum habuisse. Ac miror Loaysam in notis ad Concilium Toletanum III. 2. to. Conc. p. 2. affirmare in Concilio Toletano XII. præfuisse D. Iulianum Toletanum, quod non est ausus dicere cum in hoc Concilium XII. notas edidit; tantum obseruauit in Codice illo Manuscripto Monasterij Sancti Laurentij primo loco Iulianum esse subscriptum. Audiat Marianam, cuius esse solet laudator, & admirator. Is ergo lib. 6. cap. 17. lux Historiæ sic; *Actis Concilij, id est duodecimi, Iulianus Hispalensis, Iulianus Toletanus, Luitus Braccharensis, Stephanus Emenensis subscripserunt. Quo autem argumento Pri-*

Loaysa.

Marianæ iudicio
confutatur.

Primum in hoc duodecimo Concilio probare conatur Loayſa, nimirum facultate conceſſa Toletano Epifcopo eligendi, & præficiendi in vniuerſa Hiſpania Præſules, nihil eo euincitur, quia in Canone illo VI in quo ei illud priuilegium datur, diſertè ponitur. *Saluo priuilegio vniufcuſque Prouinciæ.* Imo ne id quidquam officeret Primatui aliorum, ac præcipue Hiſpalenſis, voluit hic ſuum locum, id eſt primum, ſubſcribendo tenere. Quod animaduertit Mariana ibidem, & fortæſſis, inquit, *Hiſpalenſis Toletano Præſuli dignitate noluit quiquam concedere.* Loquitur autem de primo loco ſubſcribendi. Conceſſit autem in ſequentibus 13. & alijs poſterioribus: in quibus, vt proximè dixi, Toletanus cæteros antecedit, quod item obſeruauit eodem capite Mariana.

Mariana:

Igitur à principio Eccleſiæ, Hiſpaniarum Primatus penes alios, non apud Toletanum fuit: quæ admodum nos hætenus ex certis, & indubitatis Concilijs, quæ omnia ſuis in fontibus vidimus, accuratè, opinor, monſtrauimus, & certis argumentis oſtendit Reſendius in Epiftoſa ad Kebedi-
um. Qua in re Garcia Loayſa fidem deſidero, excuſo affectum ſuæ Eccleſiæ Primatum aſſerendi: cum præſertim cum ita temperarit, vt noluerit Diui Iacobi aduentum, quod auſus eſt Ximenius, inficiari. Verùm, quod ait in notis ad Concilium tertium Toletanum, ab Eugenio Primo prærogatiuam fuiſſe Sedem Toletanam, & principalem in ea Cathedram collocatam, ac nunquam interrupta ſerie, dum fuerunt Epifcopi, permanſiſſe, id omnino eſt à veritate alienum. Nam ipſemet affirmat in notis ad tertium Toletanum

Reſend.

Loayſa non negat aduentum S. Iacobi in Hiſpaniam ob ſtudium Primatus Toletani aſſerendi vt Ximenius.

Con-

Laudatur
Loaysa

Rursum ta-
xatur ob lo-
cum Marianę
minus fideli-
ter citatum.

Marianę lo-
cus restitui-
tur ,

Mariana mul-
tos Hispanię
Episcopos
Toletano pri-
mis illis tem-
poribus supe-
riores fuisse
ostendit .

Concilium Regnante Cindasuindo Primatus di-
gnitatem ab eo Rege Toletanę Ecclesię esse re-
stitutam . Igitur amissa aliquando fuerat . At de
iure fortasse loquitur : quod non amittitur vi : aut
iniuria . Esto . Illud ferre non possum , quod addit :
*Marianus Societatis IESV doctissimus Theologus , di-
ligens , & elegans rerum scriptor lib.6. de rebus His-
pania ait , se habere anshorem , in quo scriptum est in
septimo Concilio Toletano controuersiam de Primatu
inter Toletanam , & Hispalensem exortam , fuisse
compositam .* Ita enim hoc iacit , quasi significet
causa vicisse , vti legenti patebit . Quod sane
astute magis , quàm ingenue ac iure dictum , qui
legat locum Marianę , comperiet . Hic ergo lib.6.
cap.8. sic scribit ; *Authorem habeo , qui controuer-
siam ait inter Hispalensem , & Toletanum Episcopos
exortam de Primatu Patrum autoritate in hoc Con-
cilio compositam .* Rem suspensam videtur relin-
quere , ac proinde obnoxiam legentis affectui .
Oportet legendo pergere , ac sensum inquirere .
*Postremo capite sanxerunt ex vicinis Episcopis unũ
aliquem singulis mensibus Toletum venire , suaque
presensia Regiam Urbem cohonestare : id Regis di-
gnitati , atque Metropolitani honori dari affirman-
tes .* Faudent hæc Toletani causę ; Exitum videamus .
*Verum ea prerogatiua , atque honore Prima-
tus dignitatem , haud quaquam Toletano Presuli cer-
te tributam esse , Patrum subscriptiones conuincunt .
Vbi post Oroncium Emeritensem , & Antonium His-
palensem , Eugenius Toletanus , & Protasius Tarra-
conensis subscribunt .* Perspicuè negat Mariana
Primatum eo loco , cuius cum testimonio asserere
volebat Loaysa . Quem nullo melius argumento

re-

refello , quàm ipsiusmet,quem tanti facit Mariane iudicio . Paulo post agens de studio, quo Rex Cindasuinthus curabat ius Primatus Toletano conferri, sic *Theodiseli* (Hispalensis Episcopus sede motus ob suspectam de fide doctrinam fuerat) *casum Cindasuinthus Rex ad occasionem arripiens Regiæ Urbis Primatus honore decoranda, à Romano Pontifice impetrauit Ecclesiastici Principatus iura Hispali, ubi hætenus hæserat, Toletum migrare.* Sic Toletani Primatus authores affirmant, neque argumento satis idoneo, neque argumento paulo vetustiori. Hæc Mariana. Ex quibus apparet cum ad ea usque tempora, ius illud Primatus in Ecclesia Toletana minime agnouisse. Imo perspicuè Hispalensi sedi tribuisse. Consentit grauis author Resendius, qui accuratè probat ante Constantinum, imo & postea, Toletanam sedem sub Carthaginensi fuisse.

Primatus Toletanus quādo, & quomodo caperit. Marianæ sententia.

Resendius

Addo, si demus, quod ij Toletanæ prærogatiuæ studiosi assumunt, verum esse, Hispalense ius cum suo Episcopo Toletum migrasse, eo maximè impugnari sententiam Primatus Toletani, quod non alia ratione Toletum translatum est, nisi cum persona Hispalensis Episcopi, quasi secum is ius Hispalensis Primatus transferret. Vnde constat Hispalim illud ius habuisse, & cum suo Episcopo Toletum transmisisse. Non est mei instituti de Iure Primatus Hispaniarum disputare, nec quicquam Toletanæ Sedi detrahere, quæ potuit hoc deinceps iure gaudere, satis enim ei est, si postea Eruigij tempore obtinuit, quod antea non potuit obtinere, quemadmodum Constantinopolitana Ecclesia diu pro Principatu Patriarchali inter tres sedes

Primatus cū Hispalensi Episcopo Toletum translatus.

Alc.

Alexandrinam, Antiochenam, Hierosolymitanam pugnauit, quem tamen ante Iustinianum obtinere non potuit. Quo demum gauisa est, ac deinceps post Romanam sedem secundas in Ecclesia habuit. Illud tantum volui assumere falsò argumentatum fuisse Ximenium contra Sancti Iacobi aduentum in Hispaniam à sedis Toletanæ antiquitate, ac Principatu, nec debuisse illum ambitione ductum, vt primatum suum statueret, traditionem antiquissimam de aduentu Apostoli derurbare: satis erat ostendere quod initio litis fecit, exhibere priuilegia Honorij Gelasij, Lucij, Adriani, & Innocentij, & legere palàm Hyacinthi Cardinalis latam pro suæ sedis primatu sententiam. Cæteris abstinere debuit, quæ ad Sancti Iacobi, & aliarum antiquitatem spectabant.

Nunc ad ea, quæ addit Baronius, ac Spondanus, quique cum ij sentiunt accedamus. Colligunt ex taciturnitate Braccharensts, & Compostellani, & aliorum, & ex victoria in causa Primatus Toletani, vera esse, quæ hic attulerat, atque adeo non potuisse alios ea confutare, cumque caput esset aduentus Iacobi in Hispaniam, quem negabat Toletanus alij affirmabant, de eo nihil constare. His ergo haud difficulter respondeo. Primum nihil hic actum contra Hispalensem, & Emeritensem, quos duos semper vidimus Toletano Prælatos. Quare non omnino certam, & exploratam Toletani victoriam fuisse. Secundum duos Tarraconensem, & Narbonensem minime adfuisse die qua egit causam Toletanus. Et quanquam Tarraconensis Procuratorem illa die haberet Episcopum Vicenensem, multum inter eum, & Archie-

Male argumentatus ex Primatu Toletano ad negandum S. Iacobi aduentum Ximenius

Priuilegia Pontificum in gratiam Primatus Toletani.

Baronij, & Spondani ratiocinatio proponitur, & refellitur.

archiepiscopum interesse : quippe qui propriam causam ageret, ac sciret eam melius, & fortius sustinere. Tertium satis omnes officio suo fecisse, ac nullum eorum prævaricatum fuisse. Nam Bracharen-
 sis respondit se contestari litem, quod non fuerat citatus. Idem fuit Narbonensis responsum.

Responso
Brachar.

Acrius respondit Vicenensis Episcopus pro Tarraconen-
 si. *Toletanum Episcopum nec esse Primatem, nec se debere illi in aliquo obedientiam præstare.*

Responso
Tarracen.

Accerrimè autem Compostellanus se defendit, & Toletano fortissimè se opposuit semel cum dixit:

Responso
Compost.

Pater Sancte derisoria videtur petitio Domini Roderici, quod Ecclesia Compostellana tam antiqua, & nobilis condita in honorem Apostoli Iacobi Domini consanguinei, qui primum in Hispania verbum Domini seminauit, & infinitos ad fidem Christi conuertit, cuius corpus in eadem Ecclesia requiescit, nunc quod absit, obediat Ecclesie Toletanae. Et rursum postquam perorauit Ximendus dixit : *quod licet Toletanus esset Hispaniarum Primas, quod falsissimum erat, non tamen eius suffraganei deberent ei in aliqua re obedire.* Et quidem potuit Compostellanus obijcere Ximendio, Ecclesiam illam suam tantiam olim habitam fuisse, ut Sancti Iacobi Archiepiscopus Gallicien-
 sis eam Apostolicam & esse, & dici voluisset, quod certè alio iure vindicare non poterat, nisi quod illam Iacobus Apostolus in-
 sedisset. Quemadmodum ex Rhemen-
 si Concilio proximè ostendimus. Addito ex edicto Caroli Magni, quod adducimus prærogatiuæ inter care-
 ras totius Hispaniæ Sedes momenta, quæ mirum est, si ille Compostellanus ignorauit.

Itaque nemo tacitum tulit, quicquid in ea causa

S

dixit

dixit Ximenius . Verum remissius multò quàm par erat, & timidius se gesserunt . Fateor, sed aliter se gerere non potuerunt . Agebant cum homine gratiosissimo, potentissimo, eloquentissimo, doctissimo, omnibus animi, & corporis dotibus instructissimo, & cui primæ eo in Concilio omnium iudicio fuerunt delatæ . Ille inquit Loaysa . *De facultate Pontificis latine concionatus est . Sed quia ex diuersis Mundi prouincijs tam Clerici, quam Laici conuenerant, ut omnibus satisfaceret, rationes, & testimonio latino sermone prolata Laicis, & matris linguis singulis exponebat, Romanis uidelicet Theutonicis, Francis, Anglis, Nauarriis, & Hispanis . Huiusmodi autem predicationis expositio valde placuit, ut pote quæ admirationem omnibus propter concionatoris acumen, & ingenij subtilitatem attulit, cum ab Apostolorum tempore auditum non sit, aut scriptum reperiatur, quemquam ad populum eandem concionem habuisse tot, ac diuersis linguis, cuncta exponendo .*

Cum hoc igitur viro præfertim natura vehementi, & opinione hominum, auro que inflato, atque ad dicendum proiecto, ecquis contendere ausus esset ? Cesserunt non tam iuri, quam potentia & gratia, & eloquentia . Quantum in eo ille Concilio potuerit, ex ijs quæ impetrauit, constat . Obtinuit, ait Loaysa, *ut per decem annos Legati munere in Hispania fungeretur . Permissum est illi, ut cum trecentis illegitimè natis dispensare posset : ut ex his ad sacros ordines quidam : alij vero ad beneficia etiam animarum curam habentia ; reliqui ad dignitates pro voluntate promouerentur, & ut cum aliquibus excommunicatis, sacrilegis, & irregularibus,*

Loaysa de
Ximenio Elo
giam .

Quantum po
tuerit in eo
Concilio ex
privilegijs ei
concessis ap
paret .

bus, & concubinarijs dispensares. Est etiam consecutus, ut quam primum ciuitas Hispalensis redderetur cultui Christiano, sine strepitu iudicij iure Primatus Ecclesie Toletana subesset. Obtinuit etiam, ut omnes Ecclesias tam Cathedralis, quam alias, quæ in omnibus Hispaniarum Regnis ex Maurorum potestate in Christianorum ditionem peruenirent, posset pro suo libito canonicè ordinare, & non solum Clericos, sed Canonicos, & Prælatos in eis semper creare. Quæ tanta sunt, ut obtenta pro Primatus prærogatiua sententia, horum appendix videri possit. Terrere ista potuerunt competitors: quorum prudentiæ dandum est tunc cessasse, lite tantummodo contestata. Quid quod ipse Ximinius terminos disceptandi egressus diuerijs aduersarios, & iurgijs incessiuit, quibus ne audiendis quidem pares erant. Arrogans ille, elatusque ingenio, fastu ex aura, & plausu collecto despicere, irridere, traducere, insultare, & quod rationibus vix poterat, iniurijs extorquere. Penè pudet scribere, quæ ille dixit. In Episcopum Bracharensem renouata Burdini Antipapæ memoria, quæ cum execrabilis esset, ac ipse narrata prolixè historia execrabiliorem reddidisset, ac in Bracharensem, ceu eiusdem criminis particeps esset, audacter retorsisset, tantam ei inuidiam concitauit, ut ne mutire quidem ausus fuerit. Ac ut erat astutus, & audax, cum vidisset eam Burdini Historiam in aula illius, in qua conuentus erat, domus expressam exhiberi, occasione vsus intento in eam digito, audientium eò oculos, & ora conuertit, ac si quis, inquit, hac de re dubitat, tollat oculos ad præsentis huius aulae parietes, & videbit huiusmodi historiam.

Ximenij factus, & è latitio.

Obijcie Bracharensem Burdini Antipapæ historiam

Deterret ir-
rifione, & me-
tu à causa
Bracharéssem

Loaysa

Culpatur Xi-
menius ob
audaciam.
Excusatur
Bracharenfis
à metu exem-
plo Cicero-
nis.

piſſuram. Ecquid autem hoc erat aliud, quàm Braccharenſem Archiepiſcopum eo paradigmate traducere, & Schiſmaticum; quod Hyacintho Legato Cardinali iubenti in Hiſpania Ximenium primatem recognoscere, ac reuereri noluerit obedire, palàm dicere, & Burdinum alterum appellare. Quæ res coram Pontifice, & Cardinalium Collegio ita obiecta, non modo vocẽ Braccharenſi eripuit; ſed pudorem etiam attulit. Euentum deſcribit Loaysa. *Erigentes autem oculos, omnia, ut dixerat, viderunt, & Domini Toletani ſubtilitatem, & peritiã collaudantes ceperunt tum admurmurare, tum etiam in Domini Braccharenſis faciem intendere, quæ magno iam erat rubore perſuſa*. Vicit ergo Braccharenſem non ratio, non ius ſed dicentis audacia, & proprius timor, illi coniecti in eum omnium oculi, illæ contra cum obmurmurantes voces, & imminentis periculi ſi repugnaret, ac inſlictum Burdino, cuius imago obuerſabatur oculis, ſupplicium examinavit, ſingat Baronius, ſingat Spondanus, & quiſquis taciturnitatem Braccharenſi obijcit, ſe in eo loco ac fortuna eſſe, ac ſecum reputet, quid eſſet acturus, plane comperiet, nihil ſe aliud, quam quod Braccharenſis fecit, eſſe facturum. Nec enim opinor ijs maior fuit, quàm Marco Tullio eloquentia, hic tamen pro Milone cum diceret, præſenti Clodianorum, qui intererant, metu conſternatus nullus orator fuit, & cauſam amiſit. Silent inter arma leges, & in periculis argumenta, ſed bene eſt, quod ipſe Loaysa *ſubtilitatem* illam, non rationem appellat, quo ſignificat, arte, & aſtu Toletanum cauſam obtinuiſſe.

Paulo

Paulo mirius egit cum Præsule Compostellano Ximenius, sed ingenium ferox non deposuit. Obiecit insipientiam personæ: nouitatem Ecclesiæ exprobrauit, traditionem sustulit, ac eo tandem deuenit, ut aduentum Sancti Iacobi in Hispaniam negarit, & quod magis mirandum est, sepulturam Compostellæ in dubium reuocauit: & pernicioso acumine multa miscuit, quæ cum ad causam non facerent, ea tamen si quis improbare, aut refutare auderet, hæresis suspectus euaderet: quod ad dignitatem Sanctissimæ Deiparæ pertinerent. Opposuit enim nobilitatem Ecclesiæ Toletanæ, quod eam Virgo Sanctissima sua præsentia decorasset, nobilitati Compostellanæ, quam Sancti Iacobi patrocinium muniebat. Opposuit corpus Beatissimæ Virginis viuum, gloriosum, quod Toletanam Ecclesiam consecrasset: cadaueri Beati Iacobi, quod in Templo Compostellano requiescit: quasi de eo vellet disputari, quod extra controuersiam esset. Astutè tamen hoc excogitauit, ut aut Compostellano facultatem contradicendi eriperet, aut si contradicere pergeret, ansam arriperet eum hæreseos accusandi, quasi de Virginis dignitate detraheret. Non erat hebes Compostellanus: sensit astum: abstinuit cæteris; negauit Toletanum Primatem esse: asseruit, admissio etiam quod esset Primas, nullum ei ius in suffraganeos suos esse. Contestata lite causæ sententiam expectauit; quæ & si pro Ximenio, uti aiunt litis factores, lata fuerit, nihil ramen de veritate aduentus in Hispaniam Iacobi detraxit: cum aliud sit Primatum tribuere, aliud aduentum negare; nam uti superius diximus, ratio Principatus non est

Ximenius in
Compostella
num actio.

Argumenta
Ximenij ar-
rogantiæ ple-
na, rationis
vacua.

Lis contesta-
ta à Compo-
stellano.

Nihil hac
historia, quæ-
cunque illa
tandem fue-
rit, de verita-
te Iacobæ
in Hispania
predicatio-
nis detrahi-
tur.

appendix, aut consecrarius antiquitatis, sed pri-
uilegium dignitatis. Atque vt in alijs Ecclesijs,
hoc non sit, certè in Toletana aliud esse non po-
tuit, quemadmodum ex antiquis Concilijs mani-
festè apparuit, & ipsimet Toletani Primatus Au-
thores cum Loaysa eorum Antesignano fatentur,
dum aiunt ius illud Principatus cum Hispalensi,
in quo antea erat, Episcopo, Toletum esse trans-
latum.

CAPVT XIII.

*Non tanti esse testimonium D. Ro-
derici Ximenij, etiamsi illam sen-
tentiam traderet, vt propter
illud S. Iacobi in His-
paniam aduentus
in dubium re-
uocari de-
beat.*

NEGAVIT aduentum Sancti Iacobi, in
Hispaniam Rodericus Ximenius. Ne-
garit. Esto (non dum enim de veritate
illius manuscripti, quod sæpe inculcaui, disputo)
Quid tum? Ei omnino credendum: inficias eo.
Affirmarunt in eodem Concilio eundem, quem
negabat aduentum, Metropolitani Hispaniarum,
quatuor Braccharensis, Compostellanus, Tarra-
conensis, & Narbonensis: tot enim erant aduer-
sarij,

sarij, Mariana teste lib. 12. cap. 4. Vni ne igitur neganti, an quatuor affirmantibus habenda fides? Malim ego certè quatuor, quam vni credere? Quid si eundem Marianam audiamus eo loco scribentem: *Lise integra discussum est, neutro inelatis sententijs*, atque adeo ei assentiri velimus, ne illos quidem litem de Primatu perdidisse? Quod argumento est, minus, hoc nobili quidem authore, ea in causa Toletanum Ximenium valuissè. Verum caruit codice manuscripto Mariana, atque adeo rei exitum ignorauit. At non solum ille codex acta illius causæ continuat. Aliunde scire potuit Mariana, quid actum fuerit: quod si alij codices manuscripti Braccharæ, aut Compostellæ essent, aliud fortè diuersum exhiberent. Esto tamen: Stemus huius Codicis Autoritate. Vicerit causam Principatus Toletani Ximenius, non idcirco neganti aduentum Sancti Iacobi in Hispaniam credendum est.

Mariana re-
fragatur item
Ximenio.

Manuscriptus
Codex Tole-
tanus suspi-
cionis argui-
tur.

Primum, quia nihil ea de re contra communem traditionem statutum. Secundum, quia rationes Ximenij rem non continent, nec quicquam persuadent, uti perspicue, opinor, ostendimus. Tertium, quia deprehenduntur in hac ipsa ratiocinatione futilitates. Nam Rodericus Ximenius hic ait. *Iacobo fuisse datam potestatem predicandi in Hispania, sed in usum eam reducere non potuisse, morte interceptum*. Quod liberè imò, & temerè dictum constat. Vnde enim colligit datam potestatem, aut si hoc colligit, cur non admisit exercitium potestatis? A quo autem data erat potestas? Si à Christo, potuit in Hispaniam proficisci, cum inter mortem Christi, & Iacobi decem plus mi-

Illius etiam
admissa fide
nil contra
Traditionem
euincitur.

Eius futilitas
ostenditur.

Affirmat vñ
temerè, &
negat alteri
nexum iueptè

nus anni interfuerint. Si autem ab Apostolis, cur non potuit eò concedere, cum satis ad id fuerit temporis, quocunque demum anno ea facultas data fuerit; nam si eam obtinuit ante visionem lintei, idem fermè spatium erat ad petendum, & prædicandum in Hispania, quod post Ascensum Christi fuit. At demus non nisi post linteum fuisse. Cum hoc ei ostensum sit Anno 41. Christi, & Iacobus mortem obierit Anno 44. satis adhuc temporis supererat ad eundum, & prædicandum; & redeundum ex Hispania. Licuit ergo ei vti facultate data.

Traditionem
communem
conatur pri-
uatam effice-
re.

Illud item friuolum est, velle officere traditioni antiquissimæ, & receptissimæ restringendo eam ad certas quasdam moniales, & viduas, cum omnes fermè illam Ecclesiæ per totam Hispaniam in suis Breuiarijs, & Missarum solemnijis personarent. Præterea quàm puerile illud de Pictura Pontificis, & Burdini; ad quam necesse erat intendere digitum, & Cardinalibus monstrare, cum risu quodam sardonico, eosque ad contemptum Braccharensis grauissimi Præsulis incitare! Tandem quid ineptius, quam inducere argumentum à consanguinitate Iacobi cum Domino Christo, perinde hoc ad causam facere posset, & illud imponere Compostellano Præsuli, qui ne de ea quidem recogitarat? quid absurdius, quàm conari de dignitate certamen inter Deiparam Virginem, & Iacobum Apostolum instituere, & eò digredi, quod in mentem Compostellani Episcopi non venerat? & historiam de descensu Virginis ad Sanctum Ildelfonsum in Toletano Templo commemorare? quasi auderet ille reliquias Sancti Iaco-

Aliæ in eo
contentæ ine-
ptiæ referun-
tur.

bi mortui cum Beatissimæ Virginis glorioso corpore comparare: quod ne somnare quidem, vel impos sui quisquam potuisset. Nec dum ego maiora inquirō, suo loco facturus: & bipennem huic oleastro pro oliua intruso iniecturus. Carpo leuio-
ra: & fidem eleuo paulatim, vt postea subrutis fundamentis tota illa moles historiarū ad inanem speciem fictæ corruat.

*Aliæ in aliud
tempus refer-
untur: postea
suo loco red-
dentur.*

Et quidem diu est, quod in vero Roderico Ximenio fidem in historijs desiderabam, atque id ego collectis nonnullis erroribus animaduertē-
ram, præter eos quos superius commemorauī. Non amo vitia hominum detegere, sed cum oportet ijs detectis veritatem tueri, temperare mihi, nec possum, nec debeo, quin eos prodam non hominis odio, sed studio veritatis. Liceat igitur nunc ad infringendam Ximenij aduersarij auctoritatem contra manifestam veritatem pugnantis nonnulla in historijs grauiora peccata reuelare, vt appareat quod initio capitis proposui, minus ei à Baronio, cæterisque eiusdem sectatoribus, quanuis verus esset author esse credendum: ne posteros, quibus consulo, errare contingat. Non mihi est animus omnia Roderici Ximenij scripta euoluere, & errores, qui latent excutere. Prolixa quippe, ac inuidiosa res esset. Eos tantum promere volo, qui satis sint ad pudorem afferendum ijs, qui tam ei cito, ac facile crediderunt.

*Studium mod-
estia, & ve-
ritatis in an-
thore.*

*Munietur via
adeleuandam
fidem Xime-
nij in historijs*

Libro 1. cap. 2. ait Seythas, qui Massagetæ ap-
pellantur, & Gotthos, & Alanos, & Vandalos, &
Sueuos, & Hunnos ex Magog prodijisse. Non ta-
xo, quod ex Magog Gotthos prodijisse dicat, cum
id etsi minus constet, idonei quidam auctores as-
T

*Præstus error
circa Gotthos
& Hunnos, &
alias gentes
septentriona-
les.*

firmant:

firmen^t sed id sugillo, quòd omnes illas locis, & linguis, & moribus diuerſas gentes inde exiſſe ſcribat. Ecquis enim Vandalos, & Sueuos Germaniæ populos cum Getis numeret? vt de Hunnis, & Alanis taceam, queis nobiles Authores diuerſas regiones aſſignant. Nec tamen omittam de Gothis dicere, qui debent eſſe nobis Hiſpanis hominibus notiores, ex Scandia Inſula, quam Scanziā vocant alij, prodixiſſe: & hanc ijs patriam primum fuiſſe, quod omnium pene conſenſu qui de Gothorum origine ſcripſerunt, authorum receptum eſt.

Vera origo
Gothorum.

Error circa
Toleti inetta
& conditores

Supputatio temporum, quæ in ſine cap. 3. habetur, ab ea, quam Romani tradiderunt ſcriptores, diſſentit. Iam illud non eſt ferendum in homine, & Epifcopo Toletano, quod ibidem ſcribit. *Tolemon*, inquit, & *Brutus* duo Conſules condiderunt *Toletum*, centum, & oſto annis antequam *Iulius Caſar* regnare capiſſet. Quot hic verba tot errores ſunt. Vbi hæc monſtra Conſulum, inuenit? & quomodo *Toletum* ab ijs conditum, qui nulli fuerunt? & illo tempore, quo iam *Toletum* arma Pūnica expertum fuerat? Certè haud paulò erat antiquior ea Vrbs, quam vt tam parum diſtaret à *Iulio* dictaturam inuadente. Audiamus ea de ſe *Andream Reſendium* virum Luſitanum eruditiffimum in *Epiftola* ad *Bartholomæum Kebedium*, qui cum videret *Rodericum* reprehenſum à ſuis, quòd *Talabrigam*, ſiue *Talaucriam* *Aquas* vocauit. *Nomen*, inquit, hoc ubi nam repereris, tute ais neſcire. Ego ſcio. Nempe ibidem ubi Conſules *Tolemonem*, & *Brutum Toleti* conditores centum, & oſto annis antequam *Caius Caſar* Rempubicam inuaſit.

Andreas Reſendius.

Toleti Urbis
antiquitas.

uasit. Equidem Toletum non paulo antiquius existimabam; nimirum quia Philippi Macedonum, & Annibalis antecedit secula. Qui hæc duo in Hispania ignoravit, Talabricæ nomen, & initium, & aucthores Toleti, quam tu ei fidem habeas?

Pergo lib. 3. cap. 18. narrat Ximenius Suintilam; & Réchimerum eius filium pacificè regnasse, & vitam cum Regno finisse, cum tamen constet verumque Regno pulsum, & Sisenando regnum usurpante priuatos mortuos esse. Idque Concilium Toletanum IV. legenti apparebit, quod non latuit vigilantem historicum Marianam lib. 6. ca. 5.

Error circa Regum obitus,

Libro item quarto, capitulo quinto Alfonso Catholico duos tantum ex Ormisinda filios Froilam, & Vimarum attribuit Tres ij; nam & Aurelium ex ea genuit, quem nouo errore capitulo septimo eiusdem Froilæ fratrem dicit; atque tertium addit: dum ait Silonem fratrem esse Aurelij; quæ ratione oportet ut sororem suam duxerit: nam ei Odisindam sororem Froilæ uxorem assignat, qui si frater erat Aurelij, & huius erat Silo frater; non poterat non Odisinda soror Silonis esse.

Error circa Regum liberos.

Aliam eius in historia incogitantiam malo verbis Mariæ dicere lib. 7. cap. 9. hic Rodericus Præsul, inquit, Regem Alfonso Castum ait à Leone III. Romano Pontifice impetrasse, ut Archiepiscopi Cathedralæ Templum à seniper extructum honestaret, cum constet id tempore Alfonso Magni factum esse.

Mariana statuat errorem chronologicum Ximæij.

In eodem sæpe, ac turpiter errauit hic Ximenius, quod se maximè voluit in hoc Lateranensi Concilio commendare nempe facto Burdini Antipapæ, ut videatur Deus ab eo pœnas iniuriæ Braccharensis Episcopi allatæ erroribus expetisse. Igitur in hac

Et Connubia.

**Alij errores
in Historia
Ecclesiastica**

narranda historia lib. 6. cap. 28. sæpiculè peccauit. Primùm ait Ottonem fuisse eum Imperatorem ; qui Paschalem coniecit in vincula , & Burdinum intrusit , cum hic nullus Otto esse potuerit . Sed Henricus IV. Imperator . Deinde affirmat Burdinum fuisse intrusum tempore Paschalis II. cum constet eo mortuo Gelasio iam Pontifice ab Hernico Germaniæ Rege V. Imperatore IV. Antipapam creatum . Tertium ait : hunc iam in ordinem redactum in monasterio Calabriæ fuisse reclusum : eum in Cassinense monasterium relegatum , & in Arcem eiusdem iam euersam rursus reliquum vitæ duxisse ; omnes fermè Italici scriptores prodant : idque domestica , & idonea Cassinensis Chronici author autoritate confirmet lib. 4. cap. 70. quamquam hic tertius levis sit error , & in quem etiam Ioannes Mariana incurrit ; at duo primi magni sunt , ac in homine docto ferri vix possunt . Illos dissimulare non debeo , quos deprehendit , & corrigit Cherubinus in compendio Bullarij ad Bullam 44. Leonis X. Vbi sic ait . *Rodericus inquit militiam hanc , idest Akantara tempore Ferdinandi II. Regis Legionis institutam , & anno 1163. ab Alexandro III. & à Lucio III. & postea 1265. ab Innocentio IV. comprobata fuisse.* Corrigendus tamen est Rodericus , quia anno 1183. Lucius III. non Alexander III. & anno 1205. Innocentius III. non IV in folio Petri sederunt .

Mariana

**Cherubinus
alios corrigit**

Alios prætermitto , quos magno numero admittit in historia rerum in Lusitania gestarum , quos malo silentio inuoluere , ne quis me existimet priuato magis odio , quam communis causæ studio in hunc Authorem inuchi ; tantum asserere
volo

volo testimonium grauissimi, & eruditissimi Viri Andreæ Refendij, qui lib. antiquit. Lusitan. titulo de Orichienti Agro sic. *Rodericus inquit Toletanus parum Lusitanis aquus*, & eius errorem in historia taxat; hæc opinor ad eleuandam huius cui tantum fidei habere voluit Baronius, scriptoris auctoritatem, sint satis. Eo autem animo hæc commemorauit, vt tam Ximenium, quam Baronium viros alioqui doctissimos fabam in se cudi se appareret, & minus in hac causa vidisse, aut videre voluisse. Excusandus est tamen Ximenius, quod illa de quibus egit tempora situm ex incuria scriptorum, & iniuria hominum litteras minus curantium, & rubiginem contraxerant.

Multos in rebus Lusitanicis admittit Refendius.

CAPVT XIV.

Aduentui in Hispaniam Sancti Iacobi Ecclesiastica Auctoritas suffragatur.

S. I. Probat ex summis Pontificibus.

ET si Traditio satis superque sit ad fidem faciendam; nec illa egeat vllis adminiculis Auctoritatis, quia tamen video eam ab Aduersarijs desiderari, & ad eruditorum voluptatem pertinere, nolui hac doctrinæ parte abstinere. Rem ita digeram, vt hic solum sacram, ex Pontificibus, & Concilijs, & officijs eruditionem colligam: ac breui proponam, ne actum agam:

Ratio, & methodus huius scæ partis.

reli:

reliquos Authores ad calcem referuo: & integrum, ac iustum eorum catalogum textam: & quorum sum ope adiutus, candidè, ac ingenuè fatebor. Atque vt hoc iam præmittam, quæ hic produco testimonia magna ex parte debeo erudit-
tis, & accuratis commentarijs Michaelis d'Erze, Ximenij, Legionensis Canonici, & à sacris Regis Catholici, quo nemo de hac re latius nitidius, eruditiusque tractauit; ac æquum erat, vt quando vnus Ximenius causæ nocuerat, alter eidem Ximenius mederetur. In producendis vero Authoribus non utar coniecturis, sed eos tantum, qui id disertè affirmant recensebo, nec afferam verba, nisi si qua maximè rem contineant, contentus indicare locos, nec enim volumen molimur, sed opusculum concinnamus.

Leo III. Pap. Igitur primò loco est Leo III. Papa, qui floruit Caroli Magni, & Alfonsi Casti temporibus, ab anno Christi 796. ad 816. à quo sedes Iriensis Ecclesiæ, Compostellam, occasione inuenti ibi corporis Iacobi Apostoli Authore Seuerino Binio, translata est. Extant illius in illa translatione sermo, & Epistola in quibus Iacobi in Hispaniam aduentus, & ibi doctrina statuitur. Hæc autem

Ecclesiæ Cō-
postell. initia
Seuerin. Bi-
nius.

Translatio
Corporis B.
Iacobi.

Callistus II.

duo refert in suis de Beato Iacobo Commentarijs Callistus II. Vtriusque opera suo loco afferemus.

Secundus sit ipsemet Callistus II. qui vt habetur in eius vita tomo Concil. 3. p. 2. *migrauit ad Dominum multis præclaris constitutionibus, quæ in Decreto Gratiani recitantur, & quodam opusculo de Beato Iacobo in lucem edito clarissimus*. Hi duo Antesignani, quodammodo, & Principes huiusce veritatis authores sunt, ij quippe seorsim eam tradi-

Callistus II.
de Beato Iacobo

dide-

diderunt . Multi sunt alij, qui approbando illam, suum ij calculum adiecerunt . Quicunque enim Breuiaria tum vetera , tum recentia Hispani Cleri propria autoritate sua confirmarunt , quæ in ijs de Beati Iacobi aduentu traditio inclusa erat , eam stabilierunt , quos diligenter enumerat Erze Ximenez parte prima tract. 1. Ac ego antequam illum viderem collegeram nonnullos ex libro Ordinis officij Gotthici , qui extat tomo primo , Siue supplementi Bibliothecæ Patrum : cuiusmodi sunt Ioannes VIII. sic dicit, cum Decimus dicendus sit . Alexander II. Gregorius VII. Paulus III. qui *Missale* inquit ille author in Bibliotheca , & *Breuiarium Muzarabicum iussit asseruari in Bibliotheca Vaticana* , additque rationem qua superius vñ fuimus . *Hac in re visus est id omne , quod non abiecit , imo apud se haberi voluit approbasse* . Hos quatuor nominat author illius libri de Ordine ; quamquam ordinem temporum in ijs recensendis minimè sequatur . Nos temporum rationem numerando habuimus . Ante Paulum III. alij sunt Pontifices nominandi , ita vt quartus sit Victor III. à quo item teste antiquo , & fortè idoneo Authore Iuliano Perezio (de quo suo loco) Breuiarium Muzarabicum anno 1086. approbavit què admodum eodem anno in Chronico testatur .

Quintus numeratur Callistus III. à quo in Bnla expedita anno 1456. in gratiam Ecclesiæ Sanctæ Mariæ à Columna Cæsar Augustanæ manifestè dicitur Beata Virgo apparuisse Beato Iacobo , & illi Templum in eodem , quo eam viderat loco ædificasse . Cuius diplomatis exemplum asserunt nonnulli Hispanorum scriptores , ac inter

Breuiarijs cōfirmatur aduentus in Hispaniam Iacobi Traditio

ErzeXimenez

Supplementū
Biblioth. PP.

Qui Pontifices Breuiariū & officium Gotthicum approbarint .

Victor.III.

Callistus III

eos Erze Ximénius p. 1. tract. 1. cap. 115.

Paul. III.

Sextum adduco Paulum III. qui tres litteras solemnes Apostolicas expediuit Breuiaria Hispanica confirmando, quæ in suis lectionibus aduentum Iacobi in Hispaniam astruebant. De principali diximus. Alias duas affert Erze Ximenez parte prima, tract. 1. cap. 115.

Iul. III.

Septimus est Iulius III: cuius extat in Breuiario Ordinis Sancti Dominiaci edito anno 1552. in quo canitur hymnus, & habetur lectio de hac re, Bulla solemniformulæ id approbantis.

Pius IV.
Paul. IV.
Pius V.
Concil. Trid.

In Octauo. qui est Pius V. duo alij Paulus IV. & Pius IV. Pontifices insunt. Quod enim ille correxit, ac correctum in Ecclesia recitandum ex Decreto Concilij Tridentini Breuiarium, in illo mentionem facit suscepti consilij à Paulo, & Pio IV. qui illam recognitionem antea agitarant, quæ Pius V. perfecit, atque adeo ex omnium sententia illud editum est. Insigni illa particula inserta in quintam lectionem. *Mox peragrata Hispania, ibique predicato Euangelio redijt Hierosolymam.*

Greg. XIII.

A Gregorio XIII. qui nono loco venit numerandus tria testimonia huiusce rei accepimus. Primum anno 1581. approbatione officij Toletani Archiepiscopo tum Gaspare Quiroga Generali Inquisitore. In quo ad diem 30. Decembris translationis Anniuersarium hæc verba continentur.

Breu. Tolet.

Deo igitur duce per vastum mare delata nauis breui peruenit in Hispaniam, quam Iacobus viuens lustrauerat, & in qua Dei cultum magnis laboribus disseminauerat. Secundum Anno 1584. in confirmatione solemnij Breuiarij Carmelitani, quod semper retinuit formam illius à Pio V. recogniti, & casti-

Carmelit.

gati.

gati. Tertium in commendatione Breuiarij Comenſis facta, quæ viſitur in ipſomet Breuiario typis mandato Anno 1585. quod retinet lectiones commemoratas.

Decimus numero Sixtus V. magnum huic cauſæ momentum attulit, cum Anno 1589. officium proprium in honorem S. Iacobi Apoſtoli cum octaua, ſolemniſ diplomatis authoritate munivit; in quo proſa, & rythmo illius in Hispania prædicationis ſæpe affirmatur.

Sed illuſtre omnino eſt teſtimonium, quod ſupra attulimus Vrbanus VIII. in noua recognitione Breuiarij Romani, cui reſtituta eſt formula priſca, quæ in traditionem tempore Clementis VIII. conuerſa fuerat, retenta aduentus, & prædicationis Sancti Iacobi in Hispania affirmatione. Cui adiſcio nouum momentum; eandem Pontificem cum accepiſſet recognitionem, & ſententiam in eam quam inſtituerat Congregatione à Iudicibus latam, dixiſſe. *In eadem ſe ſemper fuiſſe ſententiam*, ac ſibi cordi eſſe illud concordæ conſultorum; de prædicatione S. Iacobi in Hispania, iudicium. Quod viuz vocis oraculum ex Apoſtolica Cortina prolacum hanc rem magnopere commendat.

Bren. Rom.
Vrban. VIII.

Vrbanus VIII.
præclarum de
aduentu in
Hispaniam,
Iacobi teſti-
monium.

CAPVT XV.

Probatur ex Concilijs.

PLURA solent Authores nostri ad probandam huiusmodi, quam statuimus sententiam, proferre Concilia, quæ examinare operæ pretium duco.

Probatur authoritate Conciliorum.
Brachar. I.

Fr Bernardus à Britto.

Primum est Concilium Bracharense primum, de quo supra diximus, repertum in Archiuio Alcoba-
tiensis Coenobij in Lusitania antiquorum scriptorum thesauro. Cisterciensis illud est ordinis ex Bernardi instituto. In hoc igitur codex inuentus duplex huius Concilij manuscriptus ab eximio indagatore Antiquitatum Fr. Bernardo à Britto eiusdem familiæ Regio, & eleganti Chronologo, quod ille edidit in lucem in 2. p. Monarchiæ Lusitan. ann. 1609. cum eiusdem antea non pauca exempla transcribi curasset, quorum duo D. Augustino Castrio Archiepiscopo Bracharensi postulanti missa sunt. Imo is ea suis sumptibus transferri iussit: quod summæ fidei argumentum esse potest.

Eius itaque Concilij cap. 3. cum de cura, & custodia Reliquiarum agat illa periodus est. *Præcipue de Patre nostro, & Apostolo huius Regionis Petro Ratiassensi, quem ad saluandas animas Iacobus Domini consanguineus dimisit.* Auidè arripiunt testimonium tum Bracharenses ad suam prærogatiuam Primatus asserendam, tum reliqui Hispani ad Sancti Iacobi aduentum, & prædicationem affirmendam. Mihi habita omnium pace liceat de hoc Concilio dubitare: nec enim ex quo in-

Vtrum hoc I Bracch. verû, & idoneum sit.

illud

illud incidi (incidi autem iam diu cum de Concilijs hoc in Collegio Controuersias institui) in animum potui inducere illud Concilium esse idoneum. Non possum id modo latè, & accuratè ostendere, qui id præsto in meo de Concilijs, & Ecclesia, quod adorno, volumine. Paucis tamen dico: ne me quis arguat temeritatis. Primum illud Concilium, & Anno, & Rege caret, contra quàm in cæteris tum Bracharenfibus, tum Toletanis, tum alijs ex Hispania fieri solet. Secundum ieiunium maxime, ac tenue est, cum tribus, quatuorue capitibus terminetur, ac nullum Canonem ediderit. Tantùm præmissa Confessione fidei, Statum Hispaniæ, & periculum Reliquijs Sanctorum imminens proponit, idque frigidissimè tractat, & nihil ferè momenti decernit. Tertium ratio congregandi longè diuersa est ab ea, quæ in reliquis Hispaniæ Concilijs seruari, solita, & proponendi, & agendi methodus, tantis Episcopis, haud digna. Quorsum enim congregantur Episcopi decem ex tot Prouincijs collecti ad rem, quæ vix agitata est, nec magni erat pretij operæ, tractandam? Alienum erat à tot tamque grauib. viris ea tantum de causa conuenire, vt de occultandis Reliquijs ageretur. Quod vnusquisque in sua Ecclesia curare poterat. Certè alia materies, aliud pondus est rerum in alijs Bracharenfibus Concilijs agitarum. Vti ostendunt tot, tamque illustres Canones Lusitano iudicio, & studio Religionis tuendæ digni, quos qui legat, & cum istis conferat, statim suspicabitur horum Lusitanos non esse Authores. Quartum, cur ij Episcopi Ecclesias suas imminentijs Barbaris deserebant, vt de

Examinantur
Acta Con-
cilij.

Hæresis Pri-
scillianæ .

re tam facili consultarent, cum præsertim tempe-
stiva ea præparatio esset, & mora perniciofa . At
necessè erat Fidei professionem emittere, ac ea
præcipuè de causa conuenerant. Non erat hæc
in Concilio necessariò emittenda. Sed populos
docenda: & domituenda; nec enim egebant Pa-
stores confirmatione, sed oues, quas in medio re-
linquebant discrimine. Præterea ista Fidei pro-
fessio suspicionem mouet: nihil enim in ea ad de-
testandos Priscillianistarum errores, uti in alijs sic-
ri solebat Hispaniarum Concilijs, pertinens repe-
ritur. Omnia aduersus Arium proponuntur, quo
tempore ea hæresi laborasse Hispaniam non legi-
mus, nec ab ijs qui imminebant barbaris ea erat
inducenda, qui Alani, & Sueui, & Vvandali cum
essent, minus certè Arianos sectabantur. Iam
verò in ipsamet formula Confessionis deest parti-
cula omnino necessaria ad ritè, ac catholicè sen-
tiendum. Quid enim sibi vult illud. *Credo in-*
Deum unum verum, æternum, ingenitum, à nullo
procedentem: non nominato *Patre*, cum omnino
exprimendus esset, ne quis existimaret sentire
illos Patres cum Arianis qui solum *Patrem Deum*
esse per Antonomasiam dicebant. Insuper illa
confessio quæ *ad Spiritum Sanctum à Patre, & Ver-*
bo procedentem spectat haud dubiè præcox est,
non enim tam cito ea veritas in Concilijs expres-
sa fuit, cum præsertim Concilia Bracharensia Ni-
cenæ Fidei formulam sequerentur. Tandem quæ
Episcopus Numantinus, & Emeritensis in eo Con-
cilio subscribunt, cum ad Callecti am minime per-
tinerent? Emeritensis totius Lusitanæ Metropo-
litanus esset, ac primo interdum loco in Nationa-
libus

Confessio Fi-
dei facta in
eo Concilio.

libus Concilijs, atque adeo ante Bracharensem, subscripser, uti apparet ex tertio, & septimo Concilio Toletano, & alijs quæ contra Rodericum Ximenium adducemus. Ut omittam illum titulum Episcopi *Eminensis* qui nusquam reperitur, & vox *Vlixbona* quæ multò est, quam pro illo sæculo recentior. Hec cursum: ut significem me haud temerè ad prætermittendum illius Concilij in re tam graui, seriaque testimonium, motum fuisse.

Afferunt alia Concilia in quibus mentio fit Sæcti Iacobi honorificentissimis titulis affecti, uti *Beatissimi Apostoli Patroni*, & eiusdem modi; idquæ authore Iuliano Perez Archipresbytero, quo multum uti solent certi quidam scriptores, confirmant. His ego prorsus abstineo, quod rem non continent: nec is mihi author multum arri- det, & Perezij cognomen nuperum quiddam olet.

Aliud argumentum in Basilienfi Concilio assu- munt, in quo prima sedes Toletano Archiepisco- po attributa est, ob id nimirum, quod eius natio- nis erat, quam Sanctus Iacobus Apostolus Fidei prædicatione iustrauerat. Concurrerant circa prærogatiuam loci quatuor. Ioannes Archiepisco- pus Toletanus, Ioannes Archiepiscopus Rhoto- magensis, Richardus electus Eboracensis: An- dreas Episcopus Pocznamiensis, singuli suarum Nationum Præsidentes: ac in ea controuersia, affirmant vicisse Ioannem Toletanum ea ratione, quòd gens Hispana prius Fidem Catholicam ac- ceperat. Huius rei Authores inter cæteros sunt Er- ze Ximenius prima parte tract. 2. cap. 2. & Valdes lib. de dignitate Regum, & Regnorum Hispaniæ.

Alia testimo-
nia minus ido-
nea:

Concilij Ba-
silicensis au-
thoritas à re-
centibus au-
thoribus ad-
ducta inepta
esse monstra-
tur.
Erze Ximeni
Valdes

Con-

Confirmat assumptum Erze testimonio Cardina-
lis Turrecrematæ in sermone de Sancto Iacobo c.
13. citat verò locum Basiliensis Concilij tom. 3.
Editionis Colonienfis sess. 1. pag. 5. & nititur hi-
sce verbis. *Quo loco taliter electo, & pronunciato,*
ac assignato, & deputato vocati fuerunt in locum di-
cta Congregationis Reuerendissimi Patres, & Domi-
ni, Domini Ioannes Archiepiscopus Toletanus natio-
nis Hispanica Præsident. Ioannes Archiepiscopus
Rhotomagensis nationis Gallicana Præsident. Ri-
chardus electus Eboracensis Anglicana nationis Pra-
esident. Andreas Episcopus Poczanienfis nationis
Germanica Præsident, in quorum presentia dicti
loci electio fuit solemniter publicata. Ex his colligit
Erze Prælatum fuisse Toletanum his verbis, quæ
latinè reddo. His constat anteposuisse Concilium
illum Antistitem Hispania Præsidentem assignando
ei præstantiorem locum quàm alijs, qui pro Gallica-
na, & alijs nationibus. Rationem vero affert ex
Turrecremata.

Non solco multum authoribus antiqua citan-
tibus fidere, doctus meo malo, ac expertus me
aliquando deceptum, quod ne deinceps contin-
geret, adire fontes statui, & ex ijs bibere. Accidit
mihi legenti eos, & apud eos locum Concilij, vt
hac de re aliquantum ambigerem, quod cum an-
tea Concilij Basiliensis acta, quæ sunt prolixa, non
semel legissem, nunquam id obseruassem. Qua-
re Concilium euolui non ea modo prima sessio-
ne, sed in alijs etiam locis, qui rem continerent,
nec vnquam contentionem vllam de prærogatiua
loci reperire potui. Imò inueni illud, quod ab Er-
ze Ximenio affertur testimonium, ac totidem ver-
bis

bis habetur in Concilio, nihil ad dignitatem loci inter eos Episcopos statuendam pertinere. Ne mirere lector. Audi tantum & percipe. Vocati sunt illi quatuor Archiepiscopi, ut de mutando loco Concilij, qui tum Senis erat, Basileæ Vrbe consentirent, quod ijs inconsultis fieri æquum non erat. Itaque decreto iam, & designato loco Basiliensis Urbis, *vocati fuerunt* illi quatuor nationum Principes, ut ratum haberent constitutum, idque manifestum est in Concilio: continuemus præcisè verba. Pergit Concilium. *Et per ipsos Dominos Archiepiscopos, & Episcopos approbata, & confirmata.* Dominus Ioannes Archiepiscopus Toletanus Hispaniarum Primas, Regnique Castellæ maior Cancellarius, & supradictæ nationis Hispania Præsidentis ad dictam electionem respondit. Se habere duas voces, unam ut Præsidentis nationis sua Hispanica: aliam vero, ut Archiepiscopus, & Primas Hispaniarum. Quantum ad primam vocem non posse consentire nisi requisita, & consentiente natione supradicta, quantum vero ad secundam vocem videlicet, ut Archiepiscopus, & Primas dixit se consentire: & expresse consensit. Itaque de loco futuri Concilij, non de loco digniori inter quatuor Archiepiscopos agebatur. Idque manifestum est ex subscriptione Notarij. Et ego inquit. Petrus Clerici Clericus Ambianensis Diocesis Magister in Artibus publicus auctoritate Apostolica, & inclita nationis Gallicana in prædicto Sacro Concilio Senensis Notarius, quia huiusmodi electioni, pronuntiationi, assignationi, & deputationi loci futuri Concilij, ut præmittitur proxime celebrandi, præsens fui, &c. Qua ratione ergo astruatur hæc de loco, & ratio-

Basiliense Cō-
cilium exami-
natur.

Nihil hac de
re, aut egisse,
aut statuisse,
ostenditur.

ne obentæ prærogatiuæ sententia, ego non video id solum repetio nominari hic primo loco Hispanum, sed locum ei primum in Concilio datum non inuenio. Quod verò attinet ad contentionem, Turcremata, vti ab Erze citatur: non cum Gallo, & Germanico, sed cum Anglo susceptam fuisse narrat, eique Hispanum præstitisse. Sic enim. *Sicut Beatus Iacobus fuit primus inter Apostolos, qui Martyrium pro Christo suscepit, ita Regnum Hispania videtur inter omnia Regna Fidei lumen, & Christianitatis titulum suscepisse, sicut Basilea dum, cum Anglis de excellentia Regnorum altercabatur, fuit offensum, & probatum.* Quare hoc testimonium idoneum ad rem, de qua tractamus probandam esse non puto. Cæterum hoc in medio relinquo. Forte enim erit alia editio Concilij, in qua aliter acta referantur. Verum iuxta horum tenorem nihil potest certi haberi: nec ratio Turcremata quidquam expressum continet. Quod si contentio solum cum Anglis fuit, non video quorsum ea tendat, nec quid euincat. Illud obseruo; si res, vti commemoratur accidisset, multum in ea momenti fore oportere, cum initia illius Concilij germana fuerint ante sessionem secundam, in qua infeliciter, & falso decretum, Papæ Concilio subiectum esse, ob quam infaustam, & erroneam doctrinam, *Conciliabulum*, seu vt vocat Lateranensis Leone X. Synodus *Conuenticulus* esse Acephalus cepit. Sed hæc aliàs.

Concil. Basiliense fuit Conciliabulum.
Leo X.

Explosis tanquam suspectis huiusmodi testimonijs Conciliorum, superest vnum irrefragabile, idest Concilium Toletanum IV. in quo Patres serio, & grauitè egerunt de ordinanda certa, &

con-

constanti Missalis, & Breuiarij ratione, *qua in toto, sic aiunt cap. 2. Hispania, & Gallia, puta Narbonensi, Prouincia, seruaretur.* Quam Prouinciam demandatam fuisse Sancto Isidoro omnium ferme Authorum consensu traditur. Id eo anno Baronius, & Spondanus, & Bisciola, id Loaysa in notis, ac cum eo Binius, id Mariana lib. 6. cap. 4. ex traditione confirmat, qui diserte secundum eam scribit *Missale, & Breuiarium Mozarabum, sacrorum, precumque diurnarum, ac nocturnarum ritus Isidori tribui.* Imò & partem Leandro assignat. *Tametsi iniquiens nonnulla Leander inuenerit.* Cum autem in ijs expressa mentio de Iacobi in Hispania prædicatione fiat: quemadmodum infra monstrabimus, auctore certè Concilio id approbatur, & commendatur. Igitur Concilium Tolentanum IV. iure pro hac sententia citari debet.

Mariana

Leander

Concilij IV
Tolet. pro hac
veritate au-
thoritas.

Aliud Concilium, quod immeritò generale vocat Erze Ximenius parte prima, tract. 2. cap. 2. fuit Ioannis X. tempore, Romæ habitum super his officijs sacris tum Missalis, tum Breuiarij, Gothicis: nam cum Authore Mariana lib. 7. c. 20. persuasum esset Romanis, in ratione precandi Gothica multa esse deprauata Ioannes Zanello, què in Hispaniam miserat ad visitandum Iacobi Apostoli corpus, deinde legatum instituerat ad recognoscendos illos sacros Hispaniæ libros, & Ritus, commendauit, vt quæ de ea re comperisset Romæ ad se deferret. Quod ille diligenter præstitit, ac in Urbem reuersus, cum Pontifice communicauit. Qui super eo conuocatis Patribus, de omnium consensu retenta fuit illa prisca orandi, & celebrandi ratio. Et solum illud ait Mariana de nouo sanxere. *In sacratori se-*

Fauet Conc.
Romanū sub
Ioanne X.
Mariana

cretaque Sacrificij Christiani parte Romano rite
 precandum videri. Nimirum alia mystica verba,
 quibus panis vinumque in Corpus, & Sanguinem
 conuertitur, retenta tamen sententia, proferebant
 ad hunc modum. *Hoc est Corpus meum quod pro
 vobis tradetur. Hic Calix nouum testamentum est
 in meo Sanguine, qui pro vobis, & pro multis effunde-
 tur in remissionem peccatorum.* Hactenus Mariana.

Baron.

Biblioth. PP.

Quod item refert Baronius tomo 10. ad Annum
 918. num. 2. non minore, quam Mariana pondere
 verborum: Consentit author Ordinis Diuini offi-
 cij Gothici Mustarabum, quem superius adduxi
 ex XV. tomo Bibliothecæ Patrum pag. 777. qui
 his verbis narrationem suam concludit. *A Ponti-
 fice confirmatus est ordo Missæ huius, totiusque diui-
 ni officij, ut in Hispania mos inoleuit, celebrandi.*
 Fateor in his Authoribus Concilij nomen deside-
 rari. Verum Concessum Mariana: Synodum Baro-
 nius, quod perinde est, appellat. Itaque Roma-
 num possumus hoc secundum vocare Concilium.

Confirmat
 Conc. Trid.

Tertium, & quidem summæ Authoritatis est
 Tridentinum. Quippe quod sess. 25. in fine, ubi
 continuatio sessionis ponitur, titulo 3. iubeat ea,
 quæ de recognitione, & castigatione Missalis, &
 Breuiarij certis quibusdam Patribus commissæ fue-
 rant, Sanctissimo Romano Pontifici exhiberi, ut
 eius iudicio, & autoritate terminentur, & euul-
 gentur, quare haud dubium est, quin rata habue-
 rit iam tum ea, quæ postea à Pio V. Pontifice sunt
 decreta. In quibus cum vetus, uti alias diximus,
 formula lectionum de S. Iacobi in Hispaniam ad-
 uentu, & prædicatione approbetur, deducitur
 eam quoque Concilio probatam fuisse, quæ sanè
 summa

Pius V.

summa Authoritas est. Ac hisce opinor Concilij
nemo obfistere, opinor, poterit, aut refragari.

CAPVT XVI.

Probatur. ex Breuarijs.

QUANTA sit sacrorum officiorum,
quæ Breuaria dici solent, Authoritas
non opus est, dicere cum nulla in re ma-
iorem, & frequentiore operam Pontifices, &
Concilia posuerint, quam in ijs ordinandis, & re-
cognoscendis, & corrigendis, quod ex publicis
Diplomatibus, & Decretis super ea re expeditis
constat. Quare quæ in ijs leguntur, & recitantur,
certa ea, & explorata existimari debent, nec illa
tantum, quæ Romana sunt, & publicam fidem ha-
bent, sed illa etiam idonea iudicanda sunt, quæ
Ecclesijs priuatis sunt concessa: nam & hæc au-
thoritate Apostolica sunt approbata, siue Bullis
expressa, siue viuæ vocis oraculo confirmata, siue
consensu re comperta tacito: quare quæ hic ex
ijs desumpta sunt testimonia, multum ad causam
faciunt.

Accedit Bre-
uiarij Officij
Diurni autho-
ritas.

Hoc argumentum eruditissimè tractauit Erze-
Ximenius p. 1. tract. 3. qui omnes pene Bibliotheca-
cas Romanas excussit, & ex alijs exempla postu-
lauit ad huiusmodi veritatem confirmandam, cui
video nihil addi posse. Sed quia Hispanica lin-
gua scripsit, consulam communè legentium utili-
tati, breuiter numerando, quæ ille latissimè perse-
quutus. De meo si quid addam, seorsum ponam.

Erze Ximen.

Breuiarium
ex Archiuio
S. Mariæ Ma-
ior.
S. Mariæ de
Vallicella.
Capuan.
Pistoriense
Lucente
Comense
Gallican.
Cracouiense.
Vagnienſe
Armenum
German.

Religioſor.
Ordinum.

Roman.

Mediolan.

S. Carolus
Borrom.

Romana Breuiaria Antiqua manuſcripta tria qui-
dem numerat. Duo in Archiuio Sanctæ Mariæ Ma-
ioris, tertium in Bibliotheca Sanctæ Mariæ de
Vallicella Patrum Oratorij, quæ hodie Eccleſia
noua dicitur, quorum lectiones, & Antiphonæ præ-
dicationem Sancti Iacobi in Hispaniam teſtantur.
Adiecit Breuiarium Capuanum, Pistorienſe, Lu-
cente, Comenſe, in Italia; ex Gallia producit San-
tonenſe, & quod appellat Gallicanum, quod ſer-
mè commune ſit. Ex Dalmatia vnum. Ex Polo-
nia Cracouienſe. Ex Ruſſia Varmienſe. Adiun-
git alia apud Armenos viſitata, apud Germanos
Eiſtetenſe, apud Burgundos Beſuntinum. Iam
verò Hispana recensere non oportet, cum nulla
ſit ſerme Cathedralis Eccleſia, quæ in Breuiario
Sancti Iacobi aduentum, & prædicationem non
recitet. Nec verò hoc numero comprehendun-
tur Breuiaria Religioſorum Ordinum, in quibus
de hac re ſit mentio. Benediſtina, Auguſtiniana,
Dominicana, Franciſcana, Carmelitana, quæ nu-
merare prolixum eſſet. Ego tria mihi vindico ex-
pendenda.

Primum eſt Romanum, de quo ſatis ſuperius
diximus. Huius ſacra; & communis authoritas
eſt. Multorum, & ante Pium V. & omnium vno
excep̃to Clemente VIII. qui Traditionem haud
magna, meo iudicio, differentia inſeruit appro-
bata.

Secundum eſt Mediolanenſe, ſeu Ambroſia-
num, quod à Sancto Ambroſio fuit inſtitutum, &
concinnatum, quemadmodum teſtatur Sanctus
Carolus Borromæus Cardinali in Epistoſa Præli-
minari: in quod eſſe, eodem Cardinali teſte, non
nulla

nulla priuatim baud rectè introducta fuerint, ea tamen ille omnia recognouit, & ad calculos reduxit, vt nihil in eo nisi purum, & ad normam S. Ambrosij accomodatum remaneret. Quare ille illud *Ambrosianum, nostrum* appellat; ita vt hoc pro vero, ac legitimo Ambrosiano haberi debeat. Itaque magna autoritas est à tanto viro commendata. Quod autem à Sancto Ambrosio Mediolanensis Ecclesia officia, & ritus acceperit, non hic tantum modo tradidit Sanctus Carolus, sed etiam in Concilio Mediolanensi l. ad finem, verbo *de Panis &c.*

In hoc ergo Breuiario de Sancto Iacobo sic legitur. *Iacobus Maior, Apostolus Domini, frater Ioannis Euangelista, filius Zebedei, cum uniuersum predicando peragrasset Hispaniam, &c.* quod à Sancto Ambrosio positum esse, ex approbatione Sancti Caroli manifestum est, nisi enim ab illo acceptum esset Cardinalis, qua erat accuratione, & seueritate expungeret. Nemo quippe Borromæo, vel in sacris tuendis, vel in moribus castigandis attentior vsquam, & vigilantior, & seuerior extitit. Quemadmodum eius, quæ extant, sex Concilia testantur.

Tertium sit Breuiarium Hispanicum priscum, quod postea Muzarabum, vel Mustarabum nuncupatum, de quo, ultra illa quæ iam diximus, pauca dicemus. Ante Isidorum viguisse constat: nam is illud non condidit de nouo, sed recognouit, ac ordinauit, ac in meliorem, quam antea erat, formam redegit. Vnde illius patet antiquitas, ac ex ea autoritas. Non pauca de illo superius diximus: idcirco breuiore erimus. Id Breuiarium & Missale, *Gothicum* antea dici consueuerat, vti

Breuiar Gothicum, siue Muzarabicum.

Mariana
Loayfa
Liber de Di-
um offic.

Mariana lib. 6. cap. 3. & Loayfa in notis ad quar-
tum Concilium Tridentinum, & liber Diuini offi-
cij Mustarabi tomo octauo Bibliothecæ tradunt.
Post correctionem autem, ex præscripto Conci-
lij ab Isidoro Isidorianum dictum. Ex quo Ara-
bes in Hispaniam irruerunt, quod eo Christiani
inter eos habitantes, quasi captiui utebantur Mu-
zarabum, seu Mustarabum nuncupatum. Fuit

Concil. Tol.
IV.

Idem liber.

ergo illud ex antiquo Gothorum more conserua-
tum, & totum emendatum ab Isidoro, & castiga-
tum: ut nemo sit, quemadmodum habetur in eo
libro Ordinis officij Mustarabici, qui de illius inte-
gritate, seu auctoritate ambigat, cum à Sanctis in-
stitutum ab iisdem prouectum, miraculose fuerit
confirmatum. Quod ibi exactius multis argumen-
tis demonstrat. Et capite 24. hoc officium nunc
Muzarabicum, nunc Isidorianum, nunc Gothi-

Isidorus au-
thor Breuiarij
Antiqui Got-
thici

Concil. Tol.
IV.

cum appellat. Verba autem, quibus Patres Isi-
doro hanc Prouinciã demandarunt: excerpere
volo, ex cap. 2. Concilij Toletani IV. *Vnus igitur
Ordo inquit orandi, atque psallendi nobis per omnem
Hispaniam, atque Galliam conseruetur, vnus mo-
dus in Missarum solemnitate, vnus in Matutinis,
Vespertinisque Officijs.* Idque affirmat Baronius
tom. 8. anno 615. numero 68. & 70. & in notis ad
Martyrologium XXV. Iulij citat hymnum huius
Breuiarij, quod vocat *Toletanum secundum regu-
lam Isidori*. In hoc igitur præter lectiones ponitur
hymnus, qui perspicue continet aduentum, &
prædicationem Sancti Iacobi in Hispania his ryth-
mis

Baron.

Breu. Tolet.

*Magni deinde Filij tonitruj
Adepti fulgent prece Matris inclita*

Vtrin-

21 *Vtrinque vita culminis insignia*

• *Regens Ioannes dextra solus Asiam,*

Et laeva fratrem positus Hispaniam.

Et rursum

O vere digne Sanctior Apostole,

Caput resurgens inclitum Hispania,

Tutorque nobis, & patronus vernulus

• *Vitando pe flem, esto salus cælitus*

Omnino pelle morbum, ulcus, famemque; &c.

Integer hymnus affertur in Ordine illo Officij Muzarabici tomo XV. Bibliothecæ pag. 785. insertus horis vespertinis multo longior, & aliquantò dissimilior ei, quem recentiores habent Authores, sed nullatenus sensu alienus.

Liber de ordine officij Muzarabici

Adiicit Breuiario pondus, Missa, quæ ibi tota ponitur, vti est in Missali Muzarabico, propria Beati Iacobi; cuius nonnullæ Orationes significant prædicationem eiusdem Apostoli in Hispania, vti est illa post initium Missæ tertia, in qua sic ad finem. *Ea nobis obtineat adimplere, qua in ipso Apostolo docente cognouimus.* Ea mentio expressa doctrinæ. Et rursum post oblationem. *Viuant in nobis Domine I E S V Apostoli tui Iacobi prædicamenta doctrinæ, quibus docemur, &c.* Nec opus est alio argumento, quam quod tota Missa in laudem Apostoli sit composita. Quorū nisi ille doctor, & patronus Hispaniæ foret, non illa Missæ formula in eius solemnij usurparetur. Quare non immeritò Author Bibliothecæ in præmio ad officium, & Missam Sancti Iacobi, de quibus agimus. *Quia festum inquit Sancti Iacobi Hispaniarum Patroni inter solemniora censetur, adiiciam hoc consequenter vespas, & Missam, &c.* quod ex ijs non

Missæ S. Iacobi

Vnius è Bibliotheca Patrum authoris egregium de hac re testimonium,

uit

uit Patronum cum Hispaniarum esse. In cuius honorem, & Missa, & Officium solemne, ac proprium cantabatur, & recitabatur.

C A P V T X V I I .

*Falsum esse, & commentitium istum
Commentarium manuscriptum
Toletanum à Garcia Loay-
sa inuentum perspi-
cuae ostenditur.*

Commenta-
rius à Garcia
Loaysa inuen-
tus qui autho-
ri videri sus-
pectus cape-
rit?

EX quo legere hunc Commentarium capi-
Capi autem initio mearum in hac Alma
Sapientiae Academia lectionum, ante-
quam vllum Hispanum Authorem (iuratus dico)
legissem, suspicatus sum foetum adulterinum, ac
suppositum esse. Nolui tamen statim ea de re di-
ligentius inquirere, quod vellem etiam eius inte-
gra Fide aduentum Sancti Iacobi in Hispaniam su-
stinere, quod videram nihil in eo, & si germanus
foetus Roderici Ximenij esset, inueniri, quod à
Traditione dimouere, acutum, & accuratum le-
ctorem posset. Moueri me item sui auctoritate
tantorum virorum Loayzæ, ac Baronij, & quem
permagni facere soleo, Spondani, & Seuerini Bi-
nij, quem iuxta æstimo. A quo illud manuscrip-
tum recipitur, & citatur in eo loco Decreti Gun-
demari: & notis ad Lateranense illud Innocentio
III. Concilium tom. 3 p. 2. pag. 699. Itaque nolui
initio

initio repugnare, ne aut viderer eos detertere, & illos Episcopos imitari, quos aiunt ad conspectum Ximenij tacuisse, & timuisse, aut nobilissimorum Scriptorum Fidei, nisi magnis, idoneisque argumentis detrahere. Ac videbatur mihi multo maius me operæ pretium facturum, si quæ eos mouerant à sententia concepta recedere, argumenta refellerem, quàm si ea negando tollerem, perinde, ac cum ijs luctari non possem. Nunc postquam, opinor, apparuit omnia à me satis esse confutata: nec quicquam ex ijs veritati communis sententiæ obesse, in animum induxi totam hanc machinam, qua nitebatur dubitationis edificium, prorsus euertere.

Cur author non ab initio statim illum improbare?

Duo mihi propono. Alterum hoc instrumentum tot mendis scatere, vt Fidem nullam mereatur. Alterum illud Roderici Ximenij opus esse non posse.

Scopus Authoris.

Antequam ad menda, & errores veniam. Animaduerte de hac lite nullam prorsus in historia, & actis Lateranensis Concilij mentionem fieri. Quo certe nomine iam suspectum videri incipit. Cum causa tam grauis fuerit, vt silentio præteriri vix posset. Cum præsertim tot aliarum minoris momenti rerum in eo expressa vestigia reperiamus. At non erat, dicer quispiam, locus, aut occasio ea de re, aut statuendi aliquid, aut loquendi. Erat certe, nempe cap. V. vbi de dignitate Patriarcharum Græcorum, & in VI. vbi de Metropolitans, & Concilijs, quæ ab ijs celebrari debent, & in VII. in quo de correctione excessuum, quæ ab Episcopis in subditos exercenda est agitur. Et in alijs in quibus similia tractantur oportuna

Infirmatur I. ex eo quod nulla in Lateran. Concil. de illo mentio.

Acta in Concilio Lateranensi.

tuna se dabat huius Controuersie componendæ occasio : quæ cum palam coram Pontifice , vt scribitur, tanta contentione agitaretur , digna erat quæ sibi aliquam Concilij partem vindicaret. Ac silentio res tota inuoluitur. Itaque de Prædicatoribus , de Magistris scholasticis, de Capitulis Monachorum, de electione per scrutinium , vel per compromissum , de iustitia sæculari , de formula litterarum Prædicatorum , de cura viduarum , de que habitu illarum ; multus sermo. De re tam graui, ne verbum quidem fit in eo Concilio. Ac ne obijcias causam huiusmodi esse controuersam, atque adeo prætermittam, ne strepitus iudicij cursum rerum in Concilio grauissimarum turbaret. Occupo. In eo causa Stephani Archiepiscopi Cantuariensis accusati de suspitione proditiõis in Regem , & contemptus Censurarum ab Innocentio ei impostarum , & ob id in eodem Concilio puniti lata in eum , siue confirmata suspensionis sententia. Verum graues, opponunt , & quæ Regium , & Pontificium ius attingebant Controuersie illæ fuerunt. Esto. Quid tamen respondebunt ad aliam quæ ibidem acta est, causam, de confirmando in Eboracensi Ecclesia , ad quam euectus fuerat a Canonicis Simone Langetona , quem Innocentius III. noluit confirmare, surrogato Vualtero de Trai Episcopo Vvigionensi , qui Virginitatis florem illibatum retinere ferebatur. Quæ duæ causæ apud Binium in notis, citato Matthæo Paris, reperiuntur. De nostra autem controuersia altissimum silentium est, cum in re tanta versaretur. Hæc , & alia suspectum mihi facere coeperunt istud instrumentum Toletanum . Non tamen idcirco

Leuiore cau-
sæ in eo Con-
cilio sunt pro-
positæ.
Binus
Matth. Paris

circo mihi persuasi, nisi posteaquàm ea meo suspicio altius insedit animo, ac eadem coegit reliqua scrupulosius inquirere.

Cuiusmodi ea fuerit, pando.

In ipsomet principio error est Chronologicus.

Ait. *Anno Domini ducentesimo supra millesimum celebratum esse Concilium*. Quindecim annis antè posuit: nam illius annus fuit millesimus ducentessimus decimus quintus, qui incidit in annum decimum octauum Innocentij III. quem creatum fuisse constat anno 1198. Vnde nouus error existit, tertio anno eius Pontificatus habitum fuisse

Infirmatur II
ex erroribus,

Concilium: non autem XVIII. vti Commentarius prodit. Grauior est alter error, cùm in disceptatione cum Braccharensi Episcopo ait. *Orta discordia inter Paschalem Papam II, & Otthonem Imperatorem*. Ecquis hic Ottho Imperator? Henricus fuit Rex Germaniæ Imperator IV. Tertij Filius, qui super inuestituris cum tribus Pontificibus Paschali, Gelasio, Callisto, omnibus nomine secundis, Armis disceptauit. Hic series incipit errorum. Affirmat Burdinum tempore Paschalis sedem Romanam ope Henrici Imperatoris inuasisse, quod omnino alienum est à veritate: nam Paschali viuo, non Burdinus, sed alij tres Antipapæ resisterunt, qui Clementi Pseudopontifici tertio vnus post alium successerunt, & Rempublicam Christianam turbauerunt. Hi autem fuisse Albertus Atellanus, Theodoricus Romanus, & Syluester IV. dictus. Nullus Burdinus, quem mortuo iam Paschali, Henricus Gelasio obstruxit. Hunc alius maior sequitur error. Sequitur enim. *Huic, idest Gelasio, succedit Alexander III. Mita-*

Error temporis
rum.

Error personarum.

Error in suc-
cessionē Pon-
tificum

Error in serie
Imperatorum

Sugerius
Tyrius
Pandulph.
Roger.
Genebrard.
Baron.
Platina
Ciaccon.
Battus
Later. Conc.

supputatio. Dormiebat hic Author. Inter Gela-
sium, & Alexandrum tertium, octo Pontifices in-
tercurrebant. Callistus II. Honorius II. Innocen-
tius II. Cœlestinus II. Lucius II. Eugenius III.
Anastasius IV. Adrianus IV. Cui surrogatus Ale-
xander III. Et tamen huic viro credidit Baroni-
us, & Loayza: alijsque id persuaserunt. Iam ve-
ro lapsus sequens turpissimus. Affirmat *Alexan-
drum III. com Otthone Imperatore in gratiam redi-
isse, & pacem inter Imperium, & Ecclesiam Roma-
nam constituisse*. Risi cum hæc legi, videtur mihi
Author huiusce belluli Commentarij non alios
in serie Imperatorum nisi Otthones agnovisse; qui
cum quatuor tantum, & omnes multò ante Pas-
chalem, & Alexandrum fuerint, ille tamen eos
quadraginta vult efficere, nisi forte in vitam reuo-
care vult eos, qui iam mortui fuerant. Pax inter
Callistum II. & Henricum illum Imperatorem IV.
& Regem Germaniæ V. facta fuit; idque constat
ex vita utriusque. Annales idem consulat, ac ita
rem habere comperiet. Nihil enim in historijs
tritius, nihil extra historias, ut ita dicam, constan-
tius. Id Sugerius, id Tyrius, id Pandulphus, id
Author Chronici Cassinensis, id Rogerius, id Ge-
nebrardus, id Baronius, id Spondanus, id Plati-
na, id Ciacconius, id Seuerinus Binius, alijsque te-
stantur. Id ex Concilijs Rhemenfi, & Lateranensi
ab eodem Callisto celebratis constat. Ac extat in
fine Concilij Lateranensis in Biniana Collectionis
formula Restitutionis Inuestiturarum ab Henrico
Imperatore facta, quæ incipit. *Ego Henricus Dei
gratia Romanorum Imperator Augustus pro amore
Dei, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Domini Papæ*

Cal-

Callisti, non *Alexandri*, qui post annos quadraginta Pontificatum accepit. Post illam, ibidem ponitur alia forma item solemnisi Concessionis a *Callisto* Papa eidem factæ, qua permittit, ut ipse Electionibus Episcoporum, & Abbatum Teutonici Regni, quæ ad Regnum pertinerent, interesset, ac exortam inter eos dissensiones citra vim tamen, & simoniam componeret. Hæc incipit *ita Callistus servus servorum Dei dilecto filio suo Henrico*. Nec in his tantum Concilijs res hæc acta, sed in alijs etiam Germanicis agitata fuit. *Vvitembergensi* nimirum, & *Vvormatiensi*: Abbate *Vrpergensi* idoneo, quod ijs interesse potuit, Authore. A quo ista petijt *Seuerinus Binius* in notis ad Concilium illud *Lateranense*. Ac nescio vtrum magis mirer hunc hominem, quisquis ille demum sit, tam enormiter errasse: an tot viros doctissimos tam enormiter errantem non vidisse? cum nemo eorum non contrarium in suis Commentarijs scribat, ac sentiat. Quamquam ego quidem suspicer, hunc Authorem hæc glossmata ex industria finxisse, & in ea scrinia immittere voluisse, ut posteros in fraudem induceret. Ac illud mirabile puto, tam ei feliciter successisse, ut eruditissimis, ac vigilantissimis hominibus imposuerit: Quid enim quæso absurdius, quam contentiones *Callisti*, & *Henrici* cum dissensionibus *Alexandri III.* & *Friderici primi* turbato rerum, ac temporum ordine confundere: nec tamen ex ista peruersitate cæterarum rerum falsitatem deprehendi. Suboluit certè mihi, vel primum liminares paginas euoluenti, quanta hic *Mephitis* inesset. Intonabat quippe meis auribus illud apud *Othone* *Frisingensem* distichon,

Vvitembergense.
Vvormat.
Abbas Vrpergensis.

Otho Frisingens.

Es-

*Ecce Calistus honor Patriæ, decus Imperiale
Nequam Burdinum damnat, Pacemque coronat.*

Sic enim decantata carmina ad legem metri ac commodò: dum bonus hic Author historiæ leges violat. Ac puto eum, quòd in nomen Otthonis Cancellarij Imperatoris Henrici III. incidit, eum pro Imperatore accepisse. At hic Ottho Cancellarius erat, & in Episcopatum Bambergensem loco Ruperti defuncti surrogatus ab eodem Imperatore, ac depositus, Romam supplex, & facti pœnitens venit, & iterum Paschali II. qui tunc Pontificatum gerebat, iure, ac legitime sedi Bambergensi præpositus. Nisi fortè si legenti historias eius temporis Othonis Frisingensis Historici nomen occurrit, eum Imperatorem existimauit: ita vt Othonem Historicum pro Otthone Imperatore vsurparit. En cui crediderunt viri summa, & authoritatis, & fidei! si ista in Concilio Ximenius effutijſſet, ab Innocentio doctissimo Pontifice, & à toto Cardinalium, & Episcoporum cætu refutaretur, & ab alijs auditoribus sibilo exploderetur. Quod si hæc ibi erat, aut picta in tabulis, aut texta in aulæis historia, illa intendentem in eam digitum, vel muta refutaret.

Occasio erroris aperitur.

Alius lapsus sed leuior.

Tametsi hoc leue sit: ait Burdinum *relegatum fuisse in Monasterium Calabria Sanctissima Trinitatis Scapili, in cuius caueam inclusus fuit Burdinus.* Constat eum primum in Cassinense Monasterium missum, & ibi in Arce, quam Abbas cuiusdam Monasterij exstruxerat custoditum suæ insolentiæ pœnas dedisse, ad ordinem Monasticum compulsum, & ibi consenuisse. Quod narrat Tyrius, & Pandolphus, & Author Chronici Cassinensis

Tyrius
Pandolph.
Author hist.
Cassinens.

lib. 4. cap. 70. Vnde ex ijs Baronius, & Spondanus scribunt in Campaniam felegatum. Verum inde postea educi, & in illud aliud *Trinitatis Cauca* dictum, in quo claudi, & custodiri soliti Antipapæ deduci potuit. Illius vero Monasterij mentio fit c. 1. de offic. Iudic. & c. Insuper de Testam. Huius rei Authores sunt Frater Antunius Yepes tom. 6. pagin. 107. & D. Rodericus Acugna in sua de Archiepiscopis Braccharensibus Historia, in vita Mauritij Burdini.

Cap. i. de officio Iud.
Cap. Insuper de testam.
Fr. Antonius Yepes.
Acugna;

Quid hoc homine faciemus? qui tam fidenter ait: his obiectis, & aspectu picturæ erubuisse Braccharensem Episcopum, virum splendore sanguinis, litterarum peritia, rerum experientia, excellentem: quem qui ex historijs Lusitaniæ norit, is demum intelliget, quam hic sit scriptor nugax, & ineptus. De quo postea redibit sermo. Nunc enim id solum ago, vt errores in Historia prodam, cumque suis met passibus persequar, & è vestigio demoueam.

CAPVT XVIII.

*Alij errores in ea enarrationis parte,
quæ ad Compostellanum Episco-
pum pertinet, commemo-
rantur, & consu-
santur.*

*Paucos S. Ia-
cobus in His-
pania conuer-
tit.*

INITIO quod ait ore Compostellani Epi-
scopi, non ipse, opinor, vir in Historijs præ-
sertim Patriæ versatus, diceret. *Sanctum
Iacobum in Hispania prædicantem infinitos ad fidem
conuertisse.* Nam ut multos conuerterit, non ij
eum numerum effecerunt, ut dici de ijs infinitos
fuisse possit. Imò & veròsimilius puto, paucos ab
eo esse conuersos, quòd video à pluribus, & gra-
uioribus Authoribus tradi.

*Labitur in
Chronologia.*

*Quo tempore
translata sit
Iriensis sedes
Compostellā.*

Sed excusari potest affectus Præfulis Compo-
stellani. At quomodo excusabitur, quod sequi-
tur, & Roderico Ximeno tribuitur? Nempe ut
antiquitatem Compostellanz Ecclesiæ euerteret,
dixisse. *Antiquitas ista centum, & nouem anno-
rum spatio continetur.* Cum ea plura sæcula con-
tinuerit. Nam anno 801. post inuentum Sancti
Iacobi Corpus à Leone III. Alphonfi Regis præ-
cibus, & Caroli Magni Authoritate Iriensis sedes
Compostellam translata est. Non igitur centum,
& nouem annos, sed tria fermè sæcula numera-
bat. Sic enim à Leone III. ad Innocentium III.
interfluxerunt.

At

At loquitur de erectione sedis Metropolitanae quae faciebat ad causam. Hæc autem nonnisi à Callisto II. facta est, à quo *Ecclesia Compostellana. Metropolitano iure* (Verba sunt Mariana lib. 10. cap. 12. *auſa est*) *Atque Emeritensi Ecclesie. quæ in dictione Maurorum erat, iura, & potestas omnis, quò maior esset Authoritas Compostellam translata.* Quod iam dixerat antea lib. 7. cap. 10. ubi obseruauit, tunc etiam à Bracharenſis Ecclesiæ, cui erat obnoxia, legibus solutam. Accipio, sed haud video constare supputationem. Nam quo anno prerogatiuam illam habuit, is fuit annus 1124. Callisto Papa. Annus autem eius disceptationis Innocentio Pontifice habita fuit iuxta numerum, initio narrationis positum 1124. ab anno autem 1124. ad 1200. intercurrerunt Anni 74. non autem 109. Quod si recurat ad summam quæ in fine habetur, & est iusta, & Germana, idest Annum 1215. quo anno congregatum Conciliū, pauciores adhuc anni intercedunt, qui summam conficiunt 91. Itaque ratio numerorum fallax, narrationi similis deprehenditur. Hic est primus error.

Mariana Ximeno contra dicit.

et lib. 2.

et lib. 2.

Errat in supputatione temporum.

Secundus, & grauior, & absurdior. Affirmare ad ea usque tempora, idest Callist. II. Oratorium quoddam admodum paruum esse locum illum, in quo tunc (cum illa dicebat) *sita erat Compostellana Ecclesia.* Hoc quàm sit fallum manifestè apparet. Cum enim ea Ecclesia ab Alphonso Casto Rege ibi ædificata Cathedralis à Leone Pontifice instituta fuerit, & multis prædijs locupletata, ætæque redditibus, non paruum esse, diciue Oratoriū potest, idque Ioanne Mariana Authore constat lib.

7. cap. 10. cum præsertim (verba sunt huius Scrip-
toris) *ed confluerent ex Italia, Gallia, atque Ger-
mania, ex propinquis, & vltioribus, ex longin-
quis gentibus quam plurimi*. Quod item tradit
Baronius Anno 816. & cum eo Spondanus, &
Biscoli. Verum vt ea Ecclesia opibus magis, &
fama, quam mole augustior fuerit, certè constat.
Rege Alphonso Magno intra seculum, idest an-
no 876. Authore instauratam, & amplificatam,
& in augustum Templum conuersam: sic enim,
Mariana libro 7. cap. 18. *Templi Compostellani
structuram obserua, Templum dici, nō Oratorium
nouis ipse operibus auxit*. & infra, *Templum ergo
Compostellanum solemnī cæremonia sacratū. Nonis
Maij die luna: tertio aureo numero, vī Sampyrius
Asturicensis est Author, hoc est, anno octogintesimo
sepsuagesimo sexto*. Huc pertinet *Ara maxima*
nomine Saluatoris: *dextra lauaque due Ara, pri-
or Petri, & Pauli nominibus: posterior Ioannis
Euangelista dicata: nam quæ tegebat Iacobi Apo-
stoli ossa, &c.* non potuit esse angusta, quæ Alta-
ribus abundabat, & à Magno Alphonso ædifica-
ti iussa. Itaque de eodem Templo recte Maria-
na eodem loco. *Templum Compostellanum, quod
magnis cæmentis, & molibus ad culmen peruenerat,
grauissima cæremonia sacratum est*. Videat ergo
author Commentarij, quo iure, qua fronte dixe-
rit paruum quoddam Oratorium locum illum ad
vsque Callisti II. ætatem fuisse, cum ante ducen-
tos, & eo amplius annos Templum magnificum,
& augustum constet extitisse?

Tertius eo turpior existit, quod in re domesti-
ca Toleti, & à pueris cantata admittitur. Hunc
ipsi-

Baronius
Spondanus
Biscoli

Mariana

Idem

Compostella
na Ecclesia
quàm antiqua

ipsismet conceptis ab eo Authore. verbis volo
 proponere Nobilior inquit, est, ac illustrior ap-
 pellatione Beata Virginis, cuius inuocatione, &
 nomine Ecclesia quacunque augustissima, & ve-
 leberrima efficitur, & potissimum Toletana, quam
 ipsa Virgo Sanctissima praesentia sua inuisere voluit,
 atque dignata est, cum quondam Beato Ildelfonso
 Archiepiscopo Toletano Sacrificium Domino offe-
 renti, & omnibus praesentibus, qui diuinum audie-
 bant officium, se visibilem praeiuit. Nihil est tam
 ceterum, quam tempus istius apparitionis fuisse
 nocturnum, dum matutinas in peruigilio diei Ex-
 pectationis partus Beatissimae Virginis in Choro
 cum Canonicis preces persolutum iret, & ante Aram
 procumberet, vt eas ex more recitaret: idque in of-
 ficio eius dici omnes Ecclesiae Hispaniarum ca-
 nunt. Itaque in eius lectione quinta. Cum enim,
 inquit Ildelfonsus ad preces matutinas Expectatio-
 nis Beatae Mariae in Ecclesiam notio descenderet, Co-
 mites eius in Ecclesia limine fulgere quodam repen-
 tino deterriti retrocesserunt. Ille vero intrepidus
 ad Aram progressus Virginem ipsam vidit, & ado-
 raui, ab eademque vestem, qua in sacrificijs vti so-
 lebat, accepit. Idem referunt officia instituta pro
 die Festi Sancti Ildelfonsi, & Festi Descensionis
 Beatae Virginis, quae in diem 23. & 24. Ianuarij
 incidunt: in quibus eadem Historia enarratur. No-
 te, inquit Breviarium, in tempesta descendit de Ca-
 stro Sanctissima Virgo Virginum, Angelorum comitata
 Choris, & in Cathedrali vnde Ildelfonsus ad populum
 verba facere consueuerat, diuina quadam, & omni-
 nem captum excedenti forma, ac Sole splendidior

Labitur in Ap-
 paritione Bea-
 ta Virginis in
 Toletano te-
 plo.

I. I. I. I.

Breviarium
 spanica Ximo-
 nium refel-
 lunt.

M. B. B. B.

B. B. B. B.

Eadem alijs
 in locis.

179

confedit, uniuerso Templo suauissima odoris fragran-
 tia, & celestis luminis magnitudine completo. Quo
 Ildelfonsus ad nocturnas preces de more veniens,
 omnibus perterritis, & pauore dilapsis, ipse rei quide
 nouitate initio percussus, sed dicendi spe erectus,
 & deuota mentis humilitate securus, gaudio simul,
 & reuerentia tremens humi sese ante pedes Virginis
 supplex abiicit. Quem sic affata Virgo est. Prope-
 ra in occursum serue Dei, & accipe munusculum de
 manu mea, quod de thesauris Filij mei sibi attuli.
 Et simul hac dicens vestem Ildelfonso induis celesti
 opificio contextam.

Julian. Pome-
 rianus.

Eius item rei Author est locuples, Iulianus
 Pomerius Toletanus Diaconus in Proemium ad
 libros laudis Intemeratæ Virginis Mariæ Ilde-
 fonsi, quod præponitur eius operibus, quæ habentur
 tomo 7. Bibliothecæ Patrum, ubi latè, & ele-
 ganter commemorat, quid in ea visione accide-
 rit, & ait, Ante horas matutinas solito more ad
 obsequia Deo peragenda consurgens, ut vigilas
 suas Domino consecraret, &c. Et infra. Ante Al-
 tare Virginis procidens reperis Dominam in Cathe-
 dra sedentem. Et mox serue Dei charissime acci-
 pe munusculum, &c. quem Authorem citant,
 & probant Baronius ad anno 657. & Bellarmi-
 nus lib. de script. Ecclesiast. . Nemo est, aut ex
 Hispanis, aut ex externis author quin de nocte
 miraculum contigisse confirmet, præter istius.

Species B. Ma-
 riæ Virginis
 Ildelfonso ap-
 parentis.

Baronius
 Bellarminus

Loayza

Commentarij confarcinatorem. Loayza post-
 quam id affirmasset in notis ad Concilium Tole-
 tanum X. ait id fusius tradi in officijs Ecclesiasticis
 Ecclesiæ Toletanæ à Sanctiss. Domino Nostro ap-
 probatis contineri.

• In hos errores nullus, vel mediocris eruditio-
nis Author incidere: quos nescio quid non ob-
seruauerunt, tam vigilantes, & accurati authores.
Ego non ijs sum eruditior, aut solertior; sed
alia tamen deprehendo, quæ suspectum mihi
hunc authorem faciunt: & præuagationis reum.
Nam dum Primatui Toletano fauet, tot inserit à
veritate aliena, ut Fidem in cæteris eleuent: Itaq;
minime credendum, cum qui in multis, perspi-
cuisque mentitur, in alijs obscuris vera dixisse.

• Animaduerto igitur, cum iacere quædam quasi
casu, quæ indicant animum maleuolum, & His-
panis rebus infestum, uti cum ait de Ecclesia
Compostellana: *Ut Peregrinantium deuotio, qui
ob reuerentiam Beati Iacobi cuius Corpus ibidem
creditur esse sepultum, in melius semper cresceret.*
Pupugerunt me illa verba. Cuius Corpus ibidem
creditur esse sepultum: quod dubitamus sunt; & ad
opinionem rem certissimam reiicientis: quasi
vero fide tantum vulgari, id æstimandum sit, non
certa traditione, & veritate tenendum. Quid
enim quæso certiùs, quam Corpus Sancti Iacobi
Compostellæ asseruari. Cum id præter fidem
Historiarum, & auctoritatem Breuiariorum, &
Priuilegia Pontificum, peregrinationes eò ab om-
nium penè Nationum Principibus tum viris, tum
fœminis, præter alios omnis ordinis hominum
susceptæ, testentur. Inter quas illa habenda est
celeberrima, quam Regina Sancta Portugalliae
Elisabetha instituit, quæ omnia illa, & interna
Templi, & circumuicina loca piam quadam cu-
riositate lustra uit, & in omnibus suæ reliquit im-
pressa Religiosis, & liberalitatis vestigia. Eam

utitur
utiliter

utitur
utitur
utitur

Infestus ani-
mus scriben-
tis de S. Iaco-
bo.

De illius se-
pultura cor-
poris ambi-
gentis more
loquitur.

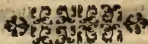
Peregrinatio
S. Elisabethæ
Compostellæ;

Bzouius
Vasconcellus

latissimè describit Bzouius in Annal. Anno 1336.
& Vasconcellus in Anacephal. Regum Lusitaniæ,
& passim in Historijs Lusitanijs inuenitur.

Traditionem
traditione
vult enervare

Aliud obseruo eiusdemmodi. Semel ait ex
sententia Compostellani. *Diuum Iacobum pluri-
mos conuertisse*, & rursus nomine Monialium,
paucos admodum ab eo fuisse conuersos, quod astu-
tè velit Traditionem Traditioni opponere: & cum
vna alteri sit contraria, vtramque euertere.
Nam Compostellanus nonnisi ex Traditione di-
cebat plurimos; & Moniales, nonnisi ex eadem
paucissimos esse conuersos. Vnde pugnare se-
cum Traditiones, hic quicumque est Author, qua-
si aliud agens monstrabat. Hæc autem non ab
homine amico, sed suspecto videntur profecta.
Certè si quis inimicus vellet fraudulenter detra-
here, sic opinor, scriberet. Vnde præuaticatorem
optimè appellauit:

Compositum
est. Hæc
Traditiones

CAPVT XIX.

Hanc ratiocinationem Roderici Ximenij nullatenus esse, idoneis argumentis suadetur.

FATEOR multum mihi ac serio huiusmodi Historiam pendenti, & inuenta sibi argumenta, cum ijs, quæ in scriptis de Rebus Hispaniæ Roderici Ximenij legendo reperiebam, & omnia inter se diligenter, & accuratè conferenti, illud demum visum, non potuisse Ximenium ea argumenta ratiocinando proferre, quæ omnino à suis historiarum monumentis discrepabant. Itaque statim, quæ me mouerunt, & nunc mouent ad hoc sentiendum, exempla collatis inter se locis proferre, vt persuadeam Lectoribus, hoc glossèma suppositum, ac notum esse; qua ratione Baronium ad nos reuocauimus, vt nobiscum sentiat, cum Ximenij illud opus, quod nutate in prima sententia coegit, non esse monstrabimus.

Prima sit de Burdino historia: de quo in libro 6. cap. 28. sic scribit, inferens Epistolam Gelasij Papæ II. ad Bernardum Toletanum, vt vocat, Primatem, & cæteros Hispaniarum Episcopos. *Non latere credimus fraternitatem vestram; qualeser frater noster Mauritius Bracharensis Episcopus sententiam diu habuerit, & quomodo Ecclesiam suam dimiserit, & quomodo Regi excommunicato adhaerit. Illud etiam, vt opinamur, nostis, quod à*

Author huiusmodi
nuscipri Cō-
mentarij To-
letani non vi-
detur esse
Ximenius.

In historia
Burdini non
cōsentit cum
Authore ma-
nuscipri To-
letano Xime-
nius.

Epistola Ge-
lasij II. ad
Bernardum
Toletanum
Primatem di-
ctum .

Sept. 1041

Roderici Xi-
menij de
Mauricio Bur-
dino narratio
diuersa à Co-
mentario To-
letano .

Prædecessore nostro Sanctæ memoriæ Paschali Papâ
in Concilio excommunicatus sit, & quod Braccha-
rensi Ecclesiæ mandatum, ut Pastorem sibi alium
provideret. Nunc idem per Regis tyrannidem post
longum electionis mee spatium in cubili Sanctæ
Matris Ecclesiæ se ingressus. Ideoque fraternitati ve-
stræ mandamus, ut ad electionem in Braccharensi
Ecclesiâ faciendam sollicitudinem charitatis debite
operam præbeatis. Ipsum vero Mauritium excom-
municatum, periurum, & Matris Ecclesiæ contu-
pratorem ceteris Ecclesiæ filiis publicetis. Datum
Caietæ octauo Kal. April. Tum ille. Et idem Papa
in Gallias nauigans Lugduni decessit in Pontificatu
vix anni curriculo expleto, & huic successit Calli-
stus II. qui erat Archiepiscopus Viennensis frater
Raymundi Comitis Patris Aldelsons Imperatoris
Hispani. Hic mox pace firmata debita restituitur
dignitati, & Burdinum iam ab Imperatore abie-
ctum Satrij conclusis obsessum, & captum, & depo-
situm in Monasterio Sanctæ Trinitatis de Cauea
captiuitati perpetua mancipauit. Qui ibi vixit fere
vsque ad tempus Eugenij III. à quo fuit quartus
Dominus Alexander. Vnde & in secretario Palatii
Constantiniani hi versus reperiuntur conscripti.

Ecce Calistus honor Patriæ, decus Imperiale

Nequam Burdinum damnat, pacemq; reformat.
Contraria hæc prorsus sunt ijs, quæ in Concilio
Lateranensi de Burdino, & Alexandro Papa di-
cta finguntur à Ximencio, & ad ea refutanda
apposita: his enim nos paulo ante illam fabulam
confutauimus. Non erant igitur illa dicta Xime-
nij: sed simiæ alicuius, qui illius personam vo-
luit astute agere. At quam ineptè egerit, nos hi-
sce

Author ma-
nuscripti To-
letani vobis
& commen-
titius .

scē prodendis monstramus.

Secunda est illa pars ratiocinationis aduersus Compostellanum, quæ refertur ad Oratorium paruum, illis verbis constans. Nam ad hæc usque tempora Oratorium paruum erat locus ille, in quo nunc sita est Compostellana Ecclesia. Refellamus hoc verbis Roderici lib. 4. cap. 15. ubi de Rege Alphonso Magno, qui floruit tribus ferme sæculis ante Ximenium: *Ecclesia Sancti Iacobi, quæ erat terrea quadris lapidibus, & columnis marmoreis reparauit*. Qui ergo potuit paruum illud Oratorium dicere Ximenius? verum est illum tacuisse de Templo antè ab Alfonso Casto extructo. Sicut etiam siluit de inuento Iacobi Apostoli corpore, quod non probo. Illud autem etsi aliàs minuat fidem authoris: non opus est ad sententiam fidei refellendam: satis enim his verbis Ximenij confutatur:

Obiectio de Paruo Oratorio ex scriptis Ximenij refellitur.

Tertia sit narratio de tempore Descensus Beatæ Virginis in Ecclesiam, & Sedem Tolëtanam, quando illam sacram casulam de thesauris Filij sui Ildelfonso attulit. Perspicue enim scribit Ximenius de nocte id ad matutinas preces surgente, & ingresso ad eas recitandas in Templum contigisse. Verba sunt, *Vnde, & in festo Beate Virginis, quod in Hispania XV. kalen. Ianuarij celebratur, cum ipse ad Matutinale Officium comitatus Clero, & populo, & multis luminaribus ad Ecclesiam comendisset, apparuit ei Beata virgo Choris Apostolorum, Martyrum, ac Virginum comitata, & sic ait. Quia Fide certa, conscientia pura, lumbos tuos Virginitatis cingulo cinxisti, & labijs tuis gratia diffusa virginitatis meæ gloriam in cordibus*

Historia de Virginis Mariæ ad Ildelfonsum descensu aliter narratur à Ximenio.

fideliū depinxisti, accipe vestem de thesauris Filij mei, ut etiam in hac vita vestimento gloria adorneis, & ea in meis, & Filij mei solemnitatibus vestiatis. Et his dictis cum glorioso cœsu, quod apparuerat ad gloriam Filij remeavit.

Hæc tria sint satis ad faciendam tituli fidem. Nullatenus illam ratiocinationem Roderici Ximenij esse potuisse. Mitto alia minora; vnum illud animaduerto nusquam reperiri in Ximeno locum, in quo neget Sanctum Iacobum in Hispaniam venisse. Imo inter narrandum multa inserit, quæ significant eum communem Hispaniarum sententiam Breuiarium tradidisse. Nam lib.

4. cap. 3. recognoscit, ac probat Gotthicum, quod ab Isidoro fatetur compositum, & Muzarabum dicitur, de quo affirmat in sex Paræijs Toletanis recitari, ac celebrari, in quo sæpe, ac perspicue dicitur S. Iacobum in Hispania fuisse. Ex quo apparet notum esse Ximeno eius aduentum, & fidem ei precando facere. Huc spectat quod de Rege Ranimiro, & Victore apud Clauigium lib. 4. cap. 13. commemorat. Deque pietate Alfonsi Magni erga eundem, ac eo nomine instauratam Ecclesiam proximè dicimus. Itaque neminem qui hæc seriò velit expendere sibi persuasurum existimo, illam ratiocinationem Roderici Ximenij esse: sed fucum ea nobis quempiam sycophantam facere voluisse. Cuius certè genium redolet, tam illa est audacula, & astuta; tam dolo plena: rursus tam putida, & inepta, ut qui veræ, & solidæ eloquentiæ gustum habent, non possit eam non modo concoquere, sed ne dum etiam deglutire.

Ximenius in suis scriptis nusquam negavit aduentum S. Iacobi in Hispaniam

Non esse illud manuscriptum Ximenij conclusitur.

C A P V T   X X .

*Tandem ea narratio maioribus argu-
mentiis apertæ falsitatis conuinci-
tur, & prorsus refellitur.*

QUAMVIS satis, superque monstra-
tum sit duobus proximis capitibus ma-
nuscriptum hoc Toleti à Loayza reper-
tum tot mendis scaterere ut fidem non mereatur,
Volo tamen omnes illius vires enervare, ita ut nul-
lius omnino authoritatis esse appareat.

Igitur tota hæc machina narrationis ficta fabu-
la est: nam inducit in scenam ad litem agitandam
quatuor Archiepiscopos, Bracharensem, Compo-
stellanum, Tarraconensem, Narbonensem, eosque
cum Toletano committit: & ita rem actam descri-
bit, ut hic victor evasisse videatur. Quod Loayza
ex euentu ibi perspicuè collegit, perinde ac Tole-
rano Ximenio fuerit lis adiudicata. Hæc prorsus
falsa, & commenta sunt. Nam Compostellanus
in quem præcipuè tempestas, quæ Sanctum item
Iacobum inuoluit, detonat: illi Concilio non inter-
fuit. Ac ita memoriæ produnt notissimi tres re-
rum Hispanicarum Scriptores Garibay tomo 2. lib.
12. cap. 38. Zurita tom. 1. lib. 2. cap. 67. & Mariana
lib. 12. cap. 4. Anno 1215. Imo, & hic negat adfui-
se Narbonensem, & solum producit in arenam
Bracharensem, & Ausetanum Episcopum, Procu-
ratorem Tarraconensis. Sic enim scribit. *Rode-
rici orationem cum Bracharensis qui aderat, & Au-*

*Falsitas nar-
rationis ex liq-
te adiudica-
ta in ea Xi-
menio perspi-
cuè ostendi-
tur.*

*Garibay
Zurita
Mariana*

setanus Episcopus pro Tarraconensi resellere aggressi essent. Absent alij, quorum intererat; hoc est Compostellanus, & Narbonensis. Ex quo perspicue pars huius narrationis corrui, quæ maiori mole in Compostellano incumbebat. Verum potuit Narbonensis tunc non adesse, uti historia manuscripti narrat, & postera die compateri; non est ergo verum vno die illa omnia esse acta; quod videtur ad finem significare. Sed quoniam potuit intelligi de prima causæ actione, non contendo. Tantum dico contradicere Marianæ, qui perspicue docet duos abfuisse, nec meminit vlla ratione Narbonensis; quem, si adesset, nullatenus omisisset.

Non aderant
ij Metropoli-
tani omnes,
quos inducit
Commentari-
us.

Duo ex ijs
abfuerunt.

Cap. Coram

Honor. III.

Illa lis de Pri-
matu inter du-
os tantum Ar-
chiepiscopum
Toletanum,
& Brachare-
sem agitata.

Animaduerto insuper hanc Controuersiam non inter illos quinque Archiepiscopos versatam, sed tantum inter Braccharensem, & Toletanum fuisse. Quod apparet ex cap. *Coram* foelicis memoriæ, & in integrum restitutione libro primo Decretal. in quo ita de hac lite Honorius Pontifex III. loquitur, ut significet eam cum solo Braccharenfi fuisse susceptam. Vti paulo post ex adductis verbis textus constabit. Id nunc persuadeo ex modo referendi euentum rei, quem sic narrant. Abbas, & Glossa, & alij Doctores in Commentarijs ad illud Caput, ut ad solum Braccharensem eam litem referant. Perinde ac ille solus eam mouisset, aut motam sustinisset. Affero verba Glossæ desumpta ex Abbate.

Inter Archiepiscopum Braccharensem, & Archiepiscopum Toletanum coram Innocentio super iure Primatus questio vertebatur; licet inter pradielos Archiepiscopos contestata coram ipso; causam commisit qui-

quibusdam Iudicibus, ut ipsam causam sufficienter instructam remitterent ad Apostolicæ sedis examen, &c. Nulla hic mentio fit de alijs, sed de solo Archiepiscopo Braccharense: nec ullum hætenus reperire Authorem antiquiorem hoc manuscripto potui, qui ad alios eam causam extendunt. Imò & ex recentioribus obseruavi, neminem eorum, qui suo sensu loquuntur, de ullo alio, præter Braccharensem Episcopum meminisse; unde Barbosa vir doctissimus cum hanc litem diligenter, & accuratè describat 1. p. de officio, & potestate Episcopi titulo 3. cap. 8. inter eos duos, Braccharensem, & Toletanum Archiepiscopos motam, & agitatham esse narrat. Alij autem, qui ad alios eam extendunt, non suo sensu loquuntur, sed afferunt istud Toletani Archiuij instrumentum; cuiusmodi est Seuerinus Binius in notis ad Concilium Lateranense; ut hac ratione eruditioni non desint, & suæ fidei consulant. Ad nullum nisi ad Braccharensem missas super ea re ab Honorio Pontifice litteras inuenimus. Quod argumento est ipsius tantum eam causam propriam fuisse. Litteras autem Pontificis Honorij ultra id, quod habetur in cap. *Coram* infra exhibebimus.

Nunc ad modum, & exitum causæ veniamus. Longè diuersus fuit ab eo, quem Author instrumenti Toletani producit. Nam ille vult, & coram Papa, ex Patribus in ipsomet Cōcilio inter ipsosmet Episcopos, & motam, & agitatham, imò & significat subito terminatam, & Toletano adiudicatam, quod inde concludit Loayza: qui peracta narratione statim intulit. *Quæ omnia peregit publicè Rodericus Ximenius Roma in sui Primatus causa, quam*

Barbosa

Binius?

Fallitur ille
Commentarius Toletanus.
Loayza

Pugnat cum
Canone, &
Decreto Ho-
norij III.

obtinuit: nam Summus Pontifex Primatus honorem
eidem coram omnibus detulit. Hæc pugnare omni-
no cum Canone illo Coram Honorij; eiusque ad
Archiepiscopum Braccharensem litteris datis, ma-
nifestè constat. Produco textum. Coram felicis
memoria Innocentio prædecessore nostro lite inter
Archiepiscopum Toletanum, & te Frater Archiepisco-
pe, super Primasia solemniter contestata, fuit perem-
ptorius terminus assignatus. Et infra. Verum elapso
termino constituto, post expectationem non modicam
comparuerunt Procuratores vestri, sed quis non at-
tulerant depositiones testium, & alia munimenta di-
lationem cum instantia postularunt. Postquam vo-
rò contra eos interlocuti fuimus super dilatione petita,
tandem indulgere Ecclesie Braccharense dilationem,
propter instructionem causæ, per auxilium restitu-
tionis in integrum postularunt, exhibentes super hoc
ex parte vestra speciale mandatum. Nos autem us-
que ad octauas Pentecostes per restitutionis beneficium
duximus indulgendum. Longè diuerso modo
hic narratur, actam fuisse causam inter hos Ar-
chiepiscopos, ab eo, quem refert Manuscriptum
illud Toletanum. Causa quippe more solito, &
coepta, & agitata, & commissa certis iudicibus,
quemadmodum affirmat Glossa. Vt ipsam causam
sufficienter instructam remitterent ad Apostolicæ se-
dis examen, partibus terminum peremptorium assi-
gnando. Non ergo in Concilio vno die termina-
ta; sed in multos dilata: nec tempore Conci-
lij finita; imò ne in vita quidem Innocentij abso-
luta. Cum Honorius in hoc Canone manifestè
dicat assignatum terminum peremptorium; &
illo

Non vicit in
hac causa li-
tem Xime-
nius.

Glossa.

illo elapso expectatos Procuratores fuisse, qui cum testes, & alia ad causam requisita minime ait du-
xissent, dilationem postularunt. Quæ cum ad tem-
pus Honorij III. pervenisset coram eo est instau-
rata, & beneficio restitutionis in integrum noua
prorogatio impetrata. Non igitur eo modo egit
causam Ximenius cum Braccharenſi, quo refer-
tur in Manuscripto. Nam hic nihil commemorat
de causa, nihil de lite mota more iudicij. Sed de
*querimonia Ximenij de Braccharenſi, & Compoftel-
lano, & Tarraconenſi, & Narbonenſi Archiepiſco-
pis, quod nollent ei tanquam Primati debitam obedi-
entiam præſtare.* Quasi iam causa sibi adiudicata
eſſet, & iure ſuo in eos, tanquam in victos ageret.
*unde inquit instrumentum, obnixè petebat, ut ius
ſuum ſibi redderetur.* Quod non eſt litigantis, ſed
victoriam obtinentis. Reliqua verò, quæ addit,
omninò ſunt inſultantis. Tam enim liberè, ac ef-
frenatè loquitur, ut prope petulantiam accedat,
& omnem depoſuiſſe modeltiam videatur. Erat
illa Oratio vix auribus vulgi ferenda. Qui ergo
coram Pontifice, & coetu grauiffimo Cardinali-
um in medio Concilij haberetur? Haud dubium
quin ille ab auditoribus coercitus loqui deſiſteret,
eſſi parere nollet obſtrepente dicturo Concilio, uſu
vocis priuaretur.

Vanam autem, & ex ficta victoria falſam ia-
ctantiam illam fuiſſe, facile eſt, grauiffimorum
item Scriptorum testimonijs aduerſus Loayſam,
Baroniumque illi aſſentientem probare. Negant
igitur viſiſſe cauſam Toletanum; & affirmant lite
indeciſa diſceſſum eſſe duo Magni Hispani Scrip-
tores, Zurita in Annal. Aragon. parte prima lib.

Arrogantia
& licentia
Ximenij in
eo Lateranen-
ſi Concilio ſi
ea eſſet, ſe-
renda non
eſſet.

2. cap. 66. & Mariana lib. 2. cap. 4. qui quod latè
 nè scripsit eius verba afferre volo. *Actum præterea*;
 inquit *de Primatu Ecclesiæ Toletanæ*, quem agno-
 scere *Tarraconensis*, *Braccharensis*, *Compostellanus*,
 & *Narbonensis* Episcopi recusabant. & infra:
Roderici Orationem cum Braccharensis, qui aderat,
 & *Ausitanus Episcopus pro Tarraconensi* resellere
 aggressi essent, abessentque alij, quorum intererat,
 lite integra discessum est, neutro inclinata sententia.
 Perspicuè tradit Mariana, quam ex æquo certa-
 tum, & quàm æqualiter discessum. Vbi ergo
 victoria, quam præsumit Ximenius, eique assi-
 gnat Loayza? Non ea solum intempestiua, sed
 commentitia. Duos alios produco ex Lusitanis;
 sed integra fide Authores. Vnum Augustinum
 Barbosam. De offic. & Poet. Epist. 1. p. 3. cap. 8.
 num. 12. Alterum D. Rodericum à Cugna Ar-
 chiepiscopum Braccharensem, & postea Olisipo-
 nensem, tum lib. de Vitis Archiepiscoporum
 Braccharensis in vita Stephani Suarij, tum latius
 tract. de Primatu Braccharensi cap. 23. & 4. Af-
 fero verba Augustini Barbosæ loco adducto, vbi
 sic de Braccharensi Ecclesia. *Totius inquit Hispania*
Primatum antiquissimo iure sibi vendicat, qua
de re cum Toletana Ecclesia sede vetus ei lis est, &
contentio: cuius meminit Honorius III. in cap. Co-
ram. de in integrum restit. qua tamen lis ab eius
Pontif. Maximi tempore ad nostram usque ætatem
silet. Ecce vir doctissimus, & in hoc studij gene-
 re versatissimus affirmat, quæ lis fuerat antea,
 mota, eam suspensam, indecisamque hætenus esse.

Quid? quod Acugna litterarum Honorij exem-
 pla duo affert idoneæ Fidei. Vnum prolatum ex

Ar-

Idem confir-
 mant Barbo-
 sa, & Acugna

Archiuulo Ecclesiæ Braccharenfis ! Alterum cuiusdam Senatoris clarissimi, quem ego iam senem puer noui, qui Franciscus Vaz Pinto dicebatur, & supremus Regni Cancellarius erat, & magnæ Authoritatis vir, in quibus tota illa agitata, & contestata litis historia; & sententia in aliud tempus suspenditur. Ac ut maior sit litterarum fides, cum res eadem sit, est tamen formula scribendi diuersa, ut non videatur vnum ex altero desumptum. Sunt autem datae litteræ ad Archiepiscopum, & Capitulum Braccharense. X. Kal. Martij. Pontificatus Honorij anno I. Falsò igitur scribit Loaysa ad dict. Decretum pag. 287. Honorium III. Roderici Primatum confirmasse, cum contrarium constet ex Canonico Iure à nobis citato: uti eo loco ad textum *Coram.* obseruat, & docet Barbosa num. 2. in fine. Addo duo momenta, magni, opinor, ponderis. Alterum: Rodericum Ximenium nunquam deinceps in litteris ab Honorio ad eundem datis, *Primates* dici, quod animaduertit Acugna cap. 75. Alterum. Braccharensem Archiepiscopum sæpè à Summis Pontificibus *Primates* in suis ad eum litteris appellari; uti prolatis Innocentij IV. & Bonifacij IX. & Pij V. ac aliorum Epistolis ostendit Acugna cap. 26. quæ fictæ esse non possunt. Quin huic nostræ de indecisa adhuc lite sententiæ calculum addit Compostellanus Episcopus Alfonsus Fonseca, qui Franciscum Ximenium Toletanum Antistitem conantem in sua Diocesi munera Primatus exercere, animosè repulit, & per litteras obiurgauit: in quibus eum ob audaciam reprehendit, & negat vnquam Toletanam sedem in

Hispania primatem extitisse, & his verbis absoluit.
*De hoc Primatu semper fuit lis in Iudicio, nec. adhuc
 determinata est causa.*

Zurita
 Mariana

Ac ut res hæc testator sit, operæ pretium du-
 co, exemplum illustre, & certum afferre, quo ap-
 pareat: non fuisse causam Tolerano Primatus ad-
 iudicatam. Rem narrant Zurita lib. 6. Annal.
 Aragon. in vita Iacobi II. cap. 37. & Mariana lib.
 25. cap. 17. Cuius testimonium produco, & finio.
*Quo Anno Ioannes Aragonij Regis filius Toletanus
 Pontifex Ilerda sacratus est. Cum Aragonibus cer-
 tē Prasulibus magna de dignitate Ecclesiæ Toletana
 contentio fuit. Ioannes de more præferebat potesta-
 tis insigne: id sibi veteri iure concessam, recentique
 memoria confirmatum licere arbitrabatur, cum
 Primas esset Hispania. Tarraconensis, Cæsaraug-
 ustanusque Prasules pro inaugurationis cerimonia
 interfuerunt; iure controuerso, causaque nondum
 dijudicata negabant: ad has voces cum Toletanus
 non mutaret suæ dignitatem Ecclesiæ tueri, certus,
 Patris quæ fauore fretus Cæsaraugusta, ubi Con-
 uentus Regni habebantur, à Cæsaraugustano Prasū-
 le Anathemate notatur. Constitutio superioribus an-
 nis anathemate sancita: si quis in aliena Prouincia
 Crucem præferret falso prætendebatur. Id agrè Ara-
 gonium Regem habuit, Filium in suo Regno violari,
 suisque in oculis. Data ad Romanum Pontificem de
 eare littera acres, atque minaces, videbaturque
 crudele aliquod exemplum editurus, ni admonitus à
 suis de suarum Ecclesiarum dignitate agi, regnoque,
 neque videri æquum priuatis affectibus indulgendo
 publicam causam prodere, multum de animi furore
 remississet. Pontificis ambiguo responso virique suspen-
 se, ita*

si ita factum auersantis; ut anathematis ignominia exolui Toletanum iuberet, si forte extitisset iusta. Hæc quod omnino rem continent, & lecta sufficiunt, nec indigent aut interpretatione, aut amplificatione, consideranda Lectoribus relinquo; nec verbum amplius addam; cum scripta hæc idonea suppeditent argumenta.

CAPVT VLTIMVM

Obiectio ex Pauli ad Romanos cap. 15.

num. 19. Epistola remouetur, &

adius Iacobo in Hispaniam ex Anastasij do-

ctrina aperitur, &

liber claudi-

tur.

tur.

OPTAVIT, ac decreuit Paulus proficisci in Hispaniam: imo & promisit. Constat ex cap. 15. ad Romanos num. 24. & 28. *Cum in Hispaniam, inquit, proficisci capero. Et Per vos ait proficiscar in Hispaniam.* An re votum impleuerit? Ex Scriptura non constat. Constat autem ex multorum Patrum, & omnium ferme authorum qui de eo scripsere sententia: quos referunt Pater Gaspar Sanchez tr. 4. cap. 1. disputat. de Prædicatione, & aduentu Sancti Iacobi. Et ante illum Salmeron commentar. in Epistola ad Romanos; & Acta Apostolorum tract. 59. & post illos eruditissimè Erze Xi-

Sanch.
Salmer.

menez parte 2. cap. 2. vbi accuratissimè colligit, & recenset omnes. Non est meum id confirmare. Tantùm aduerto multos ex his recentioribus, acriter obiurgare Dominicum Sotum, quod contra senserit. Equidem vt ab eo dissentiam, cum eo exostulare nolo, cum & Gelasium Papam eius rei authorem habere potuerit, qui sanè id negare videtur 22. quæst. 11. & Sanctum Thomam commentarijs in Epistola ad Romanos, vbi cum Gelasio sentit, ac præterea de eo dubitat Lorinus in cap. 17. Actor. ad finem, & quod mirere Hispanus scriptor Queuedo, in libello de vita Pauli. Et quanquam, vel authore Baronio Gelasius vtcunque exponatur ne noceat, & Sanctus Thomas in Epistola ad Galat. cap. 2. affirmare videatur, quod antea negarat in commentarijs ad Romanos, cum id tamen ex Scriptura non constet, nec vniuersali traditione Hispaniæ, excusandus est potius Soto, tantus Theologus, quàm culpandus. Sed hoc est alterius instituti. Meum virgeo.

Gelasius

S. Thom.

Lorin.
QueuedoArgumentum
ex Paulo.

Ad Roman.

Non venisse in Hispaniam Sanctum Iacobum ex voto in eam veniendi Pauli, ita probatur. Paulus eo in loco ad Romanos ait, se Christum prædicasse, & prædicare velle, vbi non dum erat annunciatus; atqui volebat prædicare in Hispania, ergo ibi Christus non fuerat prædicatus. Vnde concluditur: Sanctum Iacobum in Hispania minime prædicasse. Rotundum est argumentum: continetur in verbis Pauli, quæ sunt eiusmodi. Cap. illo 15. ad Romanos num. 19. *Ita vt à Ierusalem per circuitum vsque ad Illyricum repleuerim Euangelium Christi. Sic autem prædicaui Euangelium.*

gelium hoc, non ubi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum adificarem.

Et quidem tanti hoc argumentum fuit, ut una ex causis, cur antiqua illa Breuiarii formula, quæ affirmabat aduentum Iacobi in Hispaniam à Clemente VIII. in Traditionem sit conuersa, fuerit. Accedente præsertim authoritate Ambrosij, qui ad eum Pauli locum perspicuè negat Euangelium in Hispania antea prædicatum. Sic enim. *Venturum se promissit Paulus tempore, quo in Hispaniam erat iturus, quia illic Christus non erat prædicatus.* Itaque accuratiùs est locus interpretandus. Egit id diligentissimè P. Gaspar Sanchez, & Erze Ximenez p. 1. tract. 7. cap. 14. Trifariam respondet Sanchez. Primum, etsi Iacobus antea prædicasset in Hispania, locum fore Paulo prædicandi, ubi Christus non esset annuntiatus, cum Hispania latè pateat, nec totam Iacobus Apostolus, peragrasset. Sed hæc responsio idonea certè non est: nam sensus verborum cadit super totam Hispaniam, uti expendit Ambrosius: cum Paulus Hispaniam dixerit, & ad illam referatur alia pars textus: *Non ubi nominatus est Christus.* Quæ vera non esset, si iam in ea Christus prædicatus esset. Præterea Traditiones Ecclesiarum Hispaniæ nos docent Iacobum maximam eius Prouinciæ partem peragrasse, quod idem Pater Sanchez cap. 5. fatetur, imo & plurimos ait ab eodem Apostolos ad Fidem esse conuersos. Quare hac interpretatione difficultas non tollitur.

Secundùm respondet, & breuiter 1. Paulum loqui de eo, quod hætenus fecerat, non autem de eo, quod erat deinceps facturus. Et quidem

Ambros.

Sanchez

Prima expositio.

Improbatur responsio.

Sanchez

Secunda expositio.

antea prædicauerat, vbi Christus non fuerat annuntiatus; vnde non sequitur semper ita esse facturum. Potuit ergo Paulus postea mutare sententiam, & prædicare vbique Christum, nec enim negauit se facturum, sed affirmauit se fecisse. Hæc item responsio minus placet, quia sumit id, quod repugnat sacris litteris, nimirum Paulū antea semper prædicasse Christū, vbi prædicatus non fuerat: cū perspicue constet eū in multis, vbi Christus annuntiatus iam fuerat, locis prædicasse: nam & Antiochiæ, & Damasci, & Hierosolymis, in quibus prius Apostoli Christum annunciauerant, prædicauit. Igitur hac parte ruit solutio: etsi alia, quæ futurum tempus respicit stare queat. Nexus itaque nocet, non enim posterior pars sententiæ cum prima, si sit falsa, potest consistere.

Tertia, espositio.

Tertiū ait. Locum Pauli ita exponendum esse, vt de conuersione gentium, quarum Paulus erat Apostolus, sit intelligendus perinde, ac sensus sit. Meum est prædicare gentibus, quibus Christus ignotus erat; iuxta illud Isaïæ cap. 52. qui locus ibi adducitur ab Apostolo. *Sicut scriptum est, quibus non est annunciatum de eo videbunt, & qui non audierunt, intelligent.* Et rursus cap. 55. *Ecce gentem, quam nesciebas vocabis; & gentes, quas te non cognouerunt ad te current.* Quem sensum inquit Sanchez esse puto. *Destinatum esse Paulum, vt prædicaret gentibus, apud quas Christi nomen annunciatum non esset, aut ab alijs de Christi Fide fundamentum locatum. Fundamentum autem puto ab Apostolo vocari, aut nominatum Christum, aut Prophetarum Oracula de Christi-*

Christo, qua sane fuere plurima, & solis tantum nota Iudeis. Et quoniam poterat quis obijcere, Paulum Iudæis item prædicasse, occupat Sanchez, respondendo more logico, Paulum non de actu secundo prædicandi, sed de actu primo, id est, de potestate prædicandi loqui. Quasi diceret. Ego ex officio doceo, & prædico inter gentes, quibus sum destinatus doctor, non autem inter Iudæos, quibus non sum propriè destinatus. Nihil ergo Paulus inquit aliud significat, quàm se gentium destinatum Apostolum, ad quas neque Christi antea nomen, neque Prophetarum Oracula perueniunt. Ita putat Salmeron, & Dominicus Soto, & indicat Adamus in hunc Pauli locum. Hæc certè responsio nimis est acuta, & ex Logica ad euadendam difficultatem petita. Ecquis enim legens Paulum, non videt eum loqui simpliciter, & more ordinario, de actu prædicationis secundo: historicè quidem non Logicè: narrando factum, & asserendo rationem facti. Ita ut ab Ierusalem per circuitum usque ad Illyricum repleuerim Euangelium Christi. Hoc ad prædicationem in actu secundo factam spectat. Sequentia ad modum efficiendi, id est prædicandi. Sic autem prædicaui Euangelium hoc, non ubi nominatus est Christus, ne super aliorum fundamentum edificarem. Hæc ad locum pertinent prædicationis, qui ad rem, & situm, & regiones, & populos, inter quos prædicaui, non ad actum primum prædicantis Pauli pertinet, & ratio adducta, cum actu, & loco prædicationis cohæret. Ne super alienum fundamentum edificarem. Id est in ijs locis, ac inter eos quibus prædicaui.

Id est

Idelt Gensiles. Quibus non est annuntiatum de eo, & qui non audierunt intelligent. Nuda, & simplex locutio est. Prædicaui circuiens terras ab Ierusalem vsque ad Illyricum, & sic prædicaui, vt in ijs locis, ac ijs populis Christum annunciarer, vbi Christus non erat annuntiatus, nec enim volui, nisi ibi prædicare, vbi Euangelium auditum non erat, malui prima Euangelij fundamenta iacere, quam vbi iam erant ab alijs iacta fundamenta, vt de nouo, & ex integro ibi Ecclesiam ædificarem. Hic est planus verborum sensus. Alij coacti, & detorti. Quemadmodum lector attentus intelliget.

Recta expositio.

Equidem legens hunc locum, nullam in eo video magni momenti difficultatem; ac miror potuisse, aut eo tantopre moueri aduersarios ad impugnandum Iacobi aduentum, aut nostros, tantopere in eo exponendo laborare. Mihi videtur res facilis: nec eo nos terreri, aut debere, aut posse. Intelligamus plane, acta res est. Ait Paulus: se in ea sua peregrinatione, prædicasse Gentibus, quibus Christus cognitus antea non erat: idque se procurasse, vt ad eos diuerteret, qui adhuc ignorabant Christum, quoniam hi magis indigebant, & Paulo gloriosius erat ijs prædicare, vt primus eorum Fidei author esset, ac ne videretur in labores aliorum introire. Hic est sensus germanus. Quid hinc sequitur contra prædicationem Iacobi in Hispaniam? Nihil sanè. Et enim ex eo non sequitur Paulum, nunquam alibi, aut aliter prædicasse, nisi vbi non erat prædicatus Christus, aut denuo illum annuntiando, cum & antea prædicasset; vbi Christus ab alijs præ-

prædicatus fuerat, uti Damasci, & Antiochiæ, & postea prædicaturus esset Romæ, ubi iam Petrus euangelizauerat. Quemadmodum ergo non colligitur ex hoc loco, Paulum, aut non prædicasse antea, nisi ubi prædicatus non erat, aut non prædicaturum postea, nisi ubi Christus annuntiatus non esset, ita non sequitur ex eo, quod in Hispania prædicaturus erat, in ea non fuisse Christum prædicatum. Patet, quia si illa verba sic sunt intelligenda, ut ubi Paulus prædicare veller, ibi nemo prius prædicasset, non de sola Hispania, sed etiam de magna parte Asiæ, & Europæ, in qua Paulus prædicauerat, dicendum esset neminem ibi ante Paulum prædicasse, quod omnino est à veritate alienum. Itaque non minus nocet hic locus intellectus, uti aduersarij volunt prædicationi Pauli in Hispania futuræ, quam in Iudæa, & Græcia factis. Quod si his non officit, nec Hispanicæ officiet. Igitur sensus loci planus est: Paulum in ea peregrinatione de qua loquitur ad Romanos, ita prædicasse Christum, ut curauerit eas gentes docere, quæ Christum ignorabant: nihil interim loquendo de alijs, quibus antea euangelizauerat, aut erat postea euangelizaturus. Accedit coniectura, quod loco prædicauit Græcè habetur ὡς δὲ διὰ τὴν ἡμετέραν διαγῆλαιον, magno studio conuersus sum, & ambui euangelizare, vel aditens promulgare Euangelium. Faciendo quantum poterat, ad annuntiandum Christum, ubi nulla nominis eius mentio erat, quod obseruant dub egregij interpretes Iustinianus, & Cornelius à Lapide in eum locum, & ex Diuo Chrysostomo desumpsit, qui apposuit in

Idonea interpretatio:

*Iustinian.
Cornelius à
Lapide.*

Chrysoſtom. rem noſtram. *Ut ex ſtudio voluerit eos maxime docere qui nondum audierant de Chriſto: non enim dicit ubi nondum crediderant, ſed ubi nondum nominatus eſt Chriſtus, quod plus eſt.* Patet ergo loci ſenſus, Paulum in ea peregrinatione ita ſe geſſiſſe, vt ſtuduerit illas gentes erudire, quæ nihil de Chriſto inaudierant, neque eum ſenſum alios excludere, neque ex eo deduci, ita ſemper antea ſeciſſe, & poſtea eſſe facturum, atque adeo nihil inde contra Sancti Iacobi prædicationem in Hiſpania colligi poſſe. Quod attinet ad locum Ambroſij, conſtat eos Commentarios non eſſe Ambroſij, ſed authoris Semipelagiani omnino ſuſpecti.

Textus Pauli
in rem noſtrā
conuertitur.

Imo adiſcio coniecturam ad confirmandam communem de aduentu Iacobi in Hiſpaniam doctrinam. Quia retorqueo in aduerſarios argumentum. Nam Paulus ita loquitur, vt ſignificet in ea tantum prædicatione id effeciſſe, vt prædicaret Chriſtum gentibus eum ignorantibus: eoque itinere conſecto vacuum eſſe ad prædicandum ubique: tum ubi annuntiatus erat Chriſtus, tum ubi non erat. Vnde ſequitur in Hiſpania prædicatum iam eſſe Chriſtum. Suadeo autem meam coniecturam ſic. Paulus fatetur ſe velle Romam venire, prohibitum tamen eſſe ne veniret propter illam ſuam prædicationem, quam ſuſceperat in regionibus, quæ carebant lumine. Fidei id conſtat ex eodem capite num. 22. Impedimentum autem erat illa prædicatione, qua finitæ volebat Romam venire, & inde Hiſpaniam adire, & à Romanis deduci fidelibus, quod expreſſe dicit num. 24. *Cum in Hiſpaniam proſciſci capere*

ſpero

*spero, quod prateriens videam vos, & à vobis de-
car illac, si vobis ex parte fructus fuero. Vnde
colligo primum: Cessasse iam in Paulo illud stu-
dium prædicandi, vbi non erat annunciatuſ
Chriſtus. Nam Romæ, quò ibat iam erat Fi-
des, & Eccleſia conſtituta. Secundum non eſſe
eandem prædicandi in Hiſpania neceſſitatem,
quæ in alijs regionibus, vbi Chriſtus non erat an-
nunciatuſ. Si enim tanta neceſſitas foret, non
diuerteret Paulus Romam, nec ibi tandiu morari
vellet donec frueretur, & ſatiaretur aſpectu, &
conſuetudine Romanorum. Quomodo enim
qui excuſabat impedimentum veniendi Romam,
ortum ex prædicatione, quæ cum morabatur in-
ter gentes, quæ Chriſtum non nouerant, & illam
prædicationem anteponebat conſpectui, & con-
ſuetudini Romanorum, modo relicta Hiſpania
Romæ moraretur, ſi in ea Chriſtus non eſſet an-
nunciatuſ? Certè ſi illa non iam eſſet Fidei do-
ctrina imbuta, & Chriſtum proriſus ignoraret, non
moraretur Paulus Romæ, nec in ea quieſceret,
ſed aut recta in Hiſpaniam tenderet, aut breui
Roma eò migraret. Tertium, quod Paulus di-
cat deducendum ſe eſſe à Romanis in Hiſpaniam,
ſignum eſt illos Romanos vel in Hiſpania fuiſſe,
& ex ea veniſſe, vel ſaltem ijs Hiſpaniam notam
eſſe, ac perſpectum in ea Chriſtianos eſſe. Quo-
rum enim vellet ab ijs deduci ſe Paulus, niſi dedu-
centibus ſe fidelibus alij in Hiſpania fideles noti,
& familiares eſſent? Quòd ſi hæc vera ſunt, vti ap-
paret, non modo hic locus Epistolæ Pauli ad Ro-
manos nihil officiit aduentui Sancti Iacobi in Hi-
ſpaniam, ſed illi etiam fauet. Qua ratione obie-*

*Cōiectura
ex eo pro ad-
uentu s. Iaco-
bi in Hiſpa-
niam.*

quo facta diluitur.

Ratiocinatio
P. Gasparis
Sanchez.
Ex eo de-
scripta.

anastasiu

anastasiu

anastasiu

anastasiu

anastasiu

Quoad alteram capitis partem, ne quid ma-
neat indiscussum, locus est Sancti Anastasij An-
tiocheni, quo probare solent Authores nostri ad-
uentum S. Iacobi in Hispaniam; cum afferre volo
verbis idonei, ac elegantis Scriptoris P. Gasparis
Sanchez tract. 2. cap. 3. num. 8. *Adde nunc*, inquit,
Adde nunc Anastasium Antiochenum, qui Ara-
bica lingua antiqua, qualem verisimile est fuisse
illam, qua in plumbeis laminis scripti sunt libri
de essentia Dei, & Ecclesiae fundamento, aperte
dicit in Hispania praedicasse Iacobum. Hunc ve-
ro librum Iosephus Stephanus, Episcopus postea
Oriolanus libro 1. de potestate coactiua Romano
Pontif. cap. 8. num. 2. & Bartholomaeus Lauren-
tius Caesarangustanae Ecclesiae de Pilari canonici-
cus vidisse se dicunt, Romae, in Bibliotheca Igna-
tij Patriarchae Antiocheni. Sic autem ibi Ana-
stasius Latine redditus. *In hoc die* (idest, de-
cimo tertio mensis Bermudati, qui apud nos
est duodecimus Aprilis) *multiplicibus martyris*
affectus est Sanctus Iacobus Apostolus frater Ioan-
nis filij Zebedae; idque postquam abijs in Occiden-
tem in ciuitatem Andiat, & fecit apud eos miracula;
qua homines attoniti stupebant. Ita quod conuer-
tite eos in cognitionem Dei excelsi. Tunc reuersus in
multas Ciuitates Palestinae praedicauit. De hac ci-
uitate Andiat magna est inter eoldem Scriptores
dissensio. Audiamus P. Sanchez num. 9. De An-
diat res est magis obscura: neque enim apparet,
quae sit illa ciuitas. Mihi non displicet id, quod
etiam Bartholomaeo Laurentio visum est, quod
que ab Arabicae linguae peritis didicisse se dicit,

Idem Sanch.

Andia nomen esse non tam ciuitatis in Hispania, quam Hispaniæ totius: lingua etenim Arabica. Hispania *Andlis* appellatur, quæ, ut sit, post multa sæcula aliquid mutauit ex antiqua voce *Andia*, cuius tamen reliquit vestigia non obscura. Hæc verò, ut puto, propriè est, quam nostro sæculo Andalsiam vocant. Cùm ab alijs nationibus, quæ ad Arabiam pertinent, ubi liber ille videtur esse conscriptus, Hispania *Andlis*, siue *Andalusia* nomen est, prima occurrit, his, qui ex Arabia, aut Antiochia, cui Anastasius Patriarcha præfuit, enauigarunt. Fieri autem plerumque aßolet, ut toti provinciæ pars illa nomèn accomodet suum, quæ primùm à nauigantibus aperta, siue iustatal fuit. Sic Hispani Mauritaniam appellant quamcumque regionem à Mahometanis habitatam, sicut & Mauros illos omnes, qui Mahometi præstigijs addicti sunt: quia Hispaniæ finibus proxima est ab Australi plaga Mauritania. Sic Indus regionibus, quæ procul à nobis absunt, nomen indidit, ubicumque locorum illæ sint: quia Indus olim in regionibus nondum exploratis primùm occurrit. Quare iam provinciæ nostris temporibus aperta, siue ad Orientem, siue ad Occidentem Solem pertineant, Indiæ dicuntur. Sic putò *Andia*, siue *Andus* Hispaniam totam appellari, quia provincia Bethica primùm excepsit ex Asia, ubi Arabia est, & Antiochia soluentes. Cùm verò, ut Iosephus tradit lib. 1. contra Appionem, multis ex his etiam quibus non vulgaris fuisse putabatur doctrina, Hispania non tam provincia putaretur, quàm ciuitas, è quorum numero fortasse fuit hic Antiochenus Anastasius; sensus illorum

lorum verborum hic esse videtur: *Iacobus filius Zebedai ad occidentem abiit, in Hispaniam videlicet, qua occidentalis est*. Hæc Sanchez: Cui ferè me, qui postea scripsere, adhærent Hispani; sed ea mihi opinio minus probatur, qui video Anastasium, non de Prouincia, sed de Ciuitate fuisse locutum. Ait enim in Ciuitatem *Andiat*, non in Prouinciam: atque adeo constat retinendum esse nomen Ciuitatis, eamque in Hispania inquirendam. Suscepi eius rei studium, & cum peritis Arabicæ linguæ, qui in hac sunt vrbe, & in Collegio de Propaganda Fide mecum versantur, locum Anastasij contuli, ac imprimis cum Abraham Ecchellensi multiplicis doctrinæ, ac eruditionis viro, quem pro vetere amicitia, etiam, atque etiam rogavi, vellet de nomine istius vrbis diligenter inquirere, vt si quid esset vsui meo, illud in hunc librum insererem, & Hispanicis hominibus satisfacerem. Morem pro sua mihi comitate gessit, & post longam inquisitionem ad me attulit in schedula sententiam, quam produco, ac ea opusculum claudo.

Igitur sic habebat Abraham ad me missa schedula, quam legentibus conceptis verbis represento: cui opto vt Hispani gratias non modo agant, sed habeant, tollet enim fortasse omnes hoc de nomine controuersias.

Ex Geographia Arabica Ismaelis
Ahulfada in descriptione
Andalusiae, siue Hi-
paniarum.

X Urbibus Andalusia est Urbs Biasa, vel Banasa, qua sita est ad flumen Hispalis super Hispalem, estque terra feracissima, multarum frugum, abundat Croco, ex qua in varias asportatur regiones. Prope Banasam autem est Ciuitas, Andiat, sed non est ad flumen, habetque Andiat fontem, quo irrigatur Crocus:

En Ciuitas, non Prouincia, ad mentem Anastasij: cuius nomen expressum in Ismaele habemus. Hoc nouum adijcio, nec reiicient, opinor, Hispani, qui post me venerint authores. Situm urbis ijs, qui in ea Hispaniae parte degunt, inspicendum, & indicandum relinquo: ut eo posteris proficiant.

F I N I S.

THE HISTORY OF THE

REIGN OF KING CHARLES THE FIRST

BY SAMUEL JOHNSON

IN TWO VOLUMES

LONDON

Printed by J. DODD, in Pall-mall; and by J. KNEELAND, in St. Dunstons Church-yard. 1742.

FINIS

OR

CATALOGVS A V T H O R V M,

Qui Sancti Iacobi in Hispaniam ad-
uentum, & in ea prædicationem
affirmarunt.

O M N E S

*Ordine temporis in sacula coniecti;
ac distincti.*

N I H I L minus, cum opusculum
hoc scribendum suscepi, quàm au-
thores hinc inde colligere, ad fa-
ciendam di&ctis fidem cogitavi: as-
suetus res magnis, & solidis mo-
menti confirmare, nec numerare
Scriptores, sed appendere. Verum quia hortati
me sunt quidam nobiles, & eruditi viri, & qui
apud me valent plurimum, ut consuetudinem alio-
rum ante me scriptorum seruarem, & amulorum
ora occluderem, inopiam nobis Hispanis aulicorum
ob&cientium, & gratum lectoribus facerem, qui eo-
rum multitudine delectantur, maluit eorum arbitrio,
quàm meo ingenio seruire. Sed ut ne viderer
actum agere, & aliquid ex meo adderem, statui
quos idoneos ad faciendam fidem inuenissem, eos in
sua secula conijcere, & in ordinem uoluto temporum

fit. reducere. Fateor hoc mihi operosum, molestum,
quæ fuisse: verum ut maius erga monentes studium
obsequiumque probarem: libenter laborem suscepi,
eoque me officio exolui. Illud moneo: paucos ex eis
esse, præsertim antiquos, quos non meis oculis vide-
rim, & manibus triuerim. Soleo, quippe, cum alijs
in cæteris multum, & facile credam, hac in re pa-
rum scire: quod mihi aliquando contigit falli.
Illud præterea summi Oratoris à puero imbibit:
Ineptum esse sectari riuas, Fontes deserere.

PRIMUM SECVLVM

A CHRISTO NATO AD 100.

SEPTEM Diui Iacobi in Hispaniam à Petro Episcopi Roma ad Ecclesias erigendas, & regendas missi: quorum vnus, ac fortasse Princeps fuit Cœcilius. Quibus S. Cœcilius ante testimonium reddidit, nobis Authoribus, Gregorius VII. confirmatum Martyrologijs Romano, Bedæ, Vzuardi, & Adonis.

Author eximius Franciscus Sosa Episcopus, Sosa librum Sancti Cœcilij suæ autoritate firmavit. Nec parùm momenti attulit vir doctus, & grauis Aegidius Lusitanus Familix Augustinianæ, Aegyde & Conimbricensis Academiæ lumen lib. 3. de Immaculata Beatæ Virginis Conceptione quæst. 3. librum S. Cœcilij recipiens. Cui consensit Sanch. par illi doctrinæ, & autoritate Gaspar Sanchez nobilis Societatis IESV scriptor, in suo illo pulcherrimo de Aduentu Sancti Iacobi in Hispaniam tractatu. Et Pater Lezana tertium Hispaniæ literaturæ sidus, & Carmelitani Ordinis Lezana luminare, tum in Historia, tum in libro, quem *Immobilem Columnam* inscripsit.

Pro authore esto. Illa celeberrima Cæsaraugustæ Columna, quam linguam in marmore vocalem dixero, Iacobi aduentum attestantem; Columna Cæsaraugustana quam iniuriolo non pede proruit vetustas temporis; nec quod nocere magis solet, nouitas temporum. *Pilarem* Hispani dicunt: in qua Virgo

Rota Rom.

Sanctissima extra Lunam posita firmius consistit, & triumphat; adhibitis Romæ Rotis ad currum; nam pluribus in solènni Rotæ iudicio latis pro ea sententijs causa vicit, lite sibi adiudicata. Eas præter alios sciit, & accuratè adducit Lezana in sua *Immobili Columna*. Hæc obloquentium inuidorum ora oppilabit; nec opus est eam testimonijs stabilite. Manet, & mole sua stat. Non levis marmoreæ Columnæ autoritas est.

Secundum Seculum ab 100. ad 200.

Cono. Tolet.

Sterile hoc, & vacuum Historicis, & authoribus sacris fuit: nempe sanguine Martyrum abundavit, qui librum Vitæ in Superis auxit: nec aliud tum atramentum eum decuit, quam æternus Siderum splendor. Nullo in seculo pauciores in Catalogis Scriptores inuenias. Itaque illud de Sancto Iacobo siluit. Sed non tacuit vnum Toletanum, ac primum inter ea Concilium; in eo quippe S. *Eugenius Toletanus* rem Primatus confert cum viris Sanctis, & primarijs Episcopo *Cæsaraugustano* &c. Quæ sunt verba Flauij Dextri ad annum 101. Concilio inquit *Toletano*, ad quod Episcopus conuocauerat *Eugenius*. Inquit *Biuar* in Commentarijs, & *Lezana* de *Pilari* cap. 2. cuius & si Acta non extent, causa tamen ex Aduentu Sancti Iacobi in Hispaniam tota pendebat; nam quam ille primum sedem institerat, aut in qua sedem instituerat, ea sibi Primatum vendicabat. Imò & quibus Concilium constabat Episcopis, ij successores Discipulorum Apostoli erant.

Ter-

Tertium Seculum ab Anno 200. ad 300.

Claruit hoc eximijs Scriptoribus. Vnum ex
ijs huiusce theos authorem vendico, inclytum
I E S V Christi Martyrem, qui primo Aposto-
lorum Martyri Iacobo Illustre testimonium red-
dat. Is est Hippolitus, quem anno ferme à Chri-
sti Ascensione ducentesimo, Alexandro Impera-
tore passum affirmat Eusebius, idest anno 220.
teste Bellarmino. Igitur hic illius author sen-
tentiae fuisse fertur, quæ affirmat *Iacobum desti-*
natum fuisse ad Hispanias Apostolum, & Doctorem.
Hanc ei tribui latè, & eruditè probat Gaspar
Sancius tract. 2. de Prædicatione Sancti Iacobi.
Quod autem ea opinio de Iacobi designatione
ad eam Prouinciam inualuerit, constat ex testi-
monio ipsius Roderici Ximenij, qui hoc perspi-
cùè dixit in Lateranensi Concilio, secundum
M. SS. Toletani fidem. Ibi enim fatetur inge-
nuè Ximenius *Legisse se datam fuisse Iacobo pote-*
statem Prædicandi in Hispania. Ex quò deduco
Ximenium in scriptis Hippoliti Martiris id le-
gisse. Nam ubi legere melius potuit, quàm in
eo, qui eius author fertur sententiæ? Et si au-
tem ille non vltèrius scripserit, dixeritue de Ad-
uentu; satis est dixisse, aut scripsisse, ei Hispani-
am fuisse Prouinciam destinatam: nec enim de-
stinari potuit, nisi à Deo. Quod si à Deo desti-
natus fuit, non irrita ea destinatio esse debuit.
Nam cur ad id designatus, quod minimè futu-
rum erat? Imò in Concilio Aquisgranensi sub
Gregorio IV. & Ludouico Pio Imperatore ha-
betur cap. 12. Apostolos Ecclesias fundasse in

Hippol. Mar.

Rod. Ximen.

Conc. Aquis-
gran.

Re-

214 *Diatriba de Aduentu*

Regionibus à Christo Domino sibi ad prædicandum commissis. Igitur Iacobus venit quò destinatus fuerat; & Hispaniam, quæ ei diuinitus contigerat, Prouinciâ prædicatione sua illustrauit; atque adeo testimonium Hippolyti constat Traditione Hispaniæ stabilitum. Quare iure Hippolytus illud affirmare potuit, *Iacobo Hispaniam commendatam.*

Quartum Seculum ab Anno 300. ad 400.

Duo sunt illius testimonia. Vnum M. S.S. in Archiv. Lateran. Codice Lateranensis Archiuij, in quo multa Sanctorum Patrum opera continentur, quæ in vnum, hinc inde collecta volumen coniecta sunt. Initio habet Epistolam Gregorij Papæ Magni. In hoc igitur fol. 168. reperitur tractatus scriptus. *Epitaphia in Natali omnium Apostolorum.* Sub nomine autem Iacobi nostri sic,

Iacobus inquit, qui interpretatur Supplantator, filius Zebedai, & frater Ioannis Euangelista Hispaniæ, & Occidentalium locorum Prædicator, sub Herode gladio cæsus occubuit.

Alterum publicæ fidei Typis editum, idest Commentarius Hieronymi in c. 14. Isaiæ n. 12 ad illa verba: *Nobiles eius enim erunt ibi. Dominus mādauit. Ite docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti; & Spiritus illius congregauit eos; deditque eis sortes; atque diuisit, ut alius iret ad Hispaniam, alius ad Ilyricum, alius ad Græciam pergeret: & unusquisque in Euangelij sui, atque doctrinæ Prouincia requiesceret.* Hæc vltima clausula designat Iacobum, quem

quem minimè nominarat. Nam dum ait, singulos Apostolos, in suis ubi prædicauerunt Provinciis habuisse sepulturas, id enim est, *requiescere*: cum aliunde constet D. Iacobum in Hispania situm esse, manifesto ostendit, se de illo mentionem fecisse, cum de Apostolo in Hispaniam misso locutus est. Itaque ex tumulo clamat auctore Hieronymo Iacobus, se in Hispania prædicasse; & hoc ad Epitaphium pertinere, ut secundum testimonium cum primo consentiat.

Adijciendus Heronymo est Prudentius, insignis Poeta, quem Bellarminus in Annum 390. conijcit. Inter cuius carmina Michael del Villar, Regentis Magistratu clarus, in Tract. Interpret. trium Epigramm. anno 1609. typis mandato, hæc recenset de Templo Virginis à Pilari. Prudentius

*Perstat adhuc, Templumque geris veneranda
Columna.*

Nosque docet cunctis immunes vivere sogris.
Etsi enim hoc distichon ad Columnam, ad quam Christus alligatus vapulauit, quod sibi objicit Villar, & Lezana, respicere videatur: nihil tamen obstat, quominus rem contineat; itaut inducta Columna Beatæ Virginis aliò item trahatur; & mens excitata specie Columnæ Virginæ, de Christi quoque Columna, oblata occasione, cogitet. Quòd autem de Ecclesia loquatur Prudentius, probant aliqui versus ab eodem Villari subiecti, qui hoc modo citantur à Lezana:

*Plena magnorum Domus Angelorum;
Et hinc Sacerdotum domus insulata
Valeriorum.*

Irreperunt opinor, menda, quæ emendo:

Plena

Plena multorum domus Angelorum.

Non Magnorum, quod minus aptum est. Illud;
& extra versum poni debet; nec enim eo addito
constat numerus versus, ita ut sit.

Hinc Sacerdotum domus infulata. Vel pone
in fine primi versus.

Fortè ita adducit Villar, quem videre mihi
non contigit, cum in Lezana tantum viderim, à
quo sic ea carmina producuntur.

Quintum Seculum ab Anno 400. ad 500.

Uti Seculum hoc proximum sequitur, ita & Au-
thor illius Authorem proximum excipit, nimi-
rum Flauius Dexter Hieronymum, cuius fami-
liaris fuit, adeo ut ille librum de Scriptoribus Ec-
clesiasticis ei dicauerit, & ab eo vicissim Chroni-
co donatus fuerit, nisi ante opus absolutum, &
perfectum moreretur. Quare Dexter Paulo il-
lud Orosio dedicauit. Fuit Hispanus, patria
Barcinonensis, clarus Natalibus, patre Sancto
Paciano Episcopo, Præfectura, & alijs Togatis
honestatibus insignis. Chronicon cum scrip-
tisse, constat ex Hieronymo. Hoc autem id omnino
esse, quod hodie illius nomine circumfertur, am-
bigi nequit, cum penè omnes de eo docti con-
sentiant. Ex Hispanis tot, ac tanti, ut numerus
fastidium, autoritas pondus afferat. Eum in-
primis asserunt, & commendant Franciscus Bi-
uar, Cisterciensis, Rodericus Caro, & Thomas
Tamayo de Vargas insignes illius Commenta-
tores. Tuentur eundem Alphonsus Maldona-
tus, Ioannes Marquez, ille Dominicanus, hic
Augustinianus, Scriptores Magni nominis: qui-
bus

bus accedunt Gaspar Sancius, Petrus Oieda, Martinus de Roa, Xodar, Munozius, Erze Ximenius, & nouissimè Quintana Dueñas, & Lezana; qui maiorem numerum adducit, ipsque calculum suum addit. Externorum, Honorius Augustodunensis, Gesnerus, Possuinus, Caracciolus, Andreas Scotus, ac plerique alij. Verum ego esse authorem non ambigo, postquam comperi summum illum omni litteraturæ genere virum, & viuum Romanæ Curiae Oraculum, Reuerendissimum P. Abbatem Generalem, P. Hilarionem, recepisse P. Francisci Biuarij Commentarios; eosque cum Dextri opere approbasse; cuius apud metanta est autoritas, ut ei nequam refragari. Cui nobilem addidit calculum, alterum sacræ litteraturæ lumen Seraphici ordinis decus P. Lucas Vvadinghus, qui cum eodem P. Hilarione librum approbavit. Cæterum hic author aduentum Sancti Iacobi in Hispaniam luce meridiana clariorem reddit: quare abstinco locos producere, cum infinitum esset recensere. Vbique sanè dextrum hoc sidus Iacobum Apostolum aperit, & demonstrat.

Seculum ab Anno 500. ad 600.

Aprincio virò Sanctissimo Episcopo Pacensi

de quo Sanctus Isidorus lib. de viris illustribus cap. 30. meminit, suus in hoc seculo est locus. Floruit quippe anno Domini 510. centum ferme ante Isidorum annis, de eo commemorat Ioannes Grial in scholijs super opera Isidori, & Alcazar in Apocalyp. p. 1. lib. 1. in Not. proemia-

Aprincius

libus nota 26. s.1. & 3. Hic in Apocalypsim egregios edidit comentarios eodem Isidoro Authore. In his ad cap.1. interpretatione de nominibus Apostolorum adhibita. *Singuli, inquit, eorum ad prædicandum sortes in mundum proprias acceperunt. Petrus namque Romam accepit, Andreas Achaïam, Thomas Indiam, Iacobus Hispaniam.*

Ana st. Sinait

Anastasi Sinaitæ Antiocheni Episcopi gravis Authoritas est. Scripsit is librum de passionibus Apostolorum, quem Ignatius nuperus Patriarcha Antiochenus Clemente VIII. Pontifice Romam detulit, ac inuenitur in Bibliotheca Dom. Iosephi Stephani Bitontini primum, postea Oriolenfis Episcopi eumque citat in suo de Potestate coactiua Romani Pontificis opere, celebraturque ab omnibus ferme huius, & superioris seculi Hispanis scriptoribus, quorum ingentem textus catalogum Erze Ximenes, & idoneum authorem existimat Gaspar Sanchez in tractatu de Aduentu Sancti Iacobi Apostoli in Hispaniam, & P. Christoforus Castrius Societatis IESV in Historia Beatæ Virginis cap.8. ab hoc igitur huiusmodi testimonium habemus. In hac die multiplicibus cruciatibus affectus est Beatus Iacobus Apostolus Frater Ioannis filius Zebedæi. Idque postquam abiit in occidentem in Ciuitatem Andiat, & fecit apud eos miracula quæ homines attoniti stupebant, ita quod conuerterit eos ad cognitionem filij Dei excelsi. Tunc reuersus est ad Ciuitates Palestinæ prædicauit apud eas Euangelium Christi.

S. Iacobi in Hispaniam 219

Septimum Seculum ab anno 600. ad 700.

Initium Isidorus esto . Hispalensis Episcopus, Isidorus
& Hispanorum doctissimus, Leandri frater natus minor, quo magistro usus est, eique successit in gradu, sed doctrina antecessit. Hic libro de ortu, & obitu Patrum, quem Bellarminus inter germana eius opera recenset cap. 73. Iacobus inquit, Zebedai filius, frater Ioannis, quartus in ordine, duodecim Tribubus, quae sunt in dispersione gentium scripsit, atque in Hispania, & Occidentaliū locorum gentibus Euangelium praedicauit, & in occasu mundi lucem praedicationis insudit. Et rursum cap. 81. Singuli, idest Apostoli, proprijs certisque locis in mundo ad praedicandum sortes proprias acceperunt. Petrus namque Romam accepit, Andreas Aethiā, Iacobus Hispaniam, Ioannes Asiam, Thomas Indiam, Matthaeus Macedoniam, Philippus Galliam, Bartholomaeus Lycaoniam, Simon Zelotes Aegyptum, Iacobus Frater Domini Hierosolimam, Iudas frater Iacobi Mesopotamiam. Paulo autem cum ceteris Apostolis nulla propria fors traditur, quia omnibus gentibus Magister, & Praedicator eligitur.

Julianus Archiepiscopus Toletanus creatus Julianus
anno 680. & post decennium, idest anno 690. mortuus. Hic alius est à Iuliano Pomerio, quem Gennadius in suo Virorum illustrium catalogo ponit, & sibi aequalem dicit. Est enim hoc nostrum multò antiquior, & ab eodem citatur in Prognostico. Diversus item est ab alio Iuliano Pomerio, qui praefationem addidit ad libros Sancti Iuldesonfi, qui posterior est nostro. Constat enim

fuiffe tres Iulianos eiusdem cognominis in eadem Ecclesia Toletana. Vnum Presbiterum antiquiorem: alterum Archiepiscopum medium: tertium Diaconum postremum. Incidit hic de quo agimus in septimum seculum creatus Præsul Tolertanus anno 680. mortuus anno 696. In Fastos Ecclesiæ postea relatus. Eius meminit Fœlix eiusdem Ecclesiæ Toletanæ Antistes ad finem libelli Sancti Ildefonsi de scriptoribus Ecclesiasticis. Fuit autem maximè deditus doctrinæ Augustini, vt apparet in eius Prognostico. Triæ eius extant opuscula. Primum Prognosticon. Secundum contra Iudæos tres libros continens. Tertium Commentarius in Prophetam Nahum: quæ habentur tomo 7. Bibliothecæ Patrum. Igitur in hoc opusculo tertio comment. in cap. 1. ad illa verba, & *Nebula pulvis pedum eius*. Item ait alibi, de iisdem; *qui appropinquans pedibus eius accipient de doctrina eius*. Isti ergo pedes Domini fuerunt qui eum predicando per uniuersum Mundum detulerunt. Petrus enim Roma (lege Romam) Andreas Achaïam, Ioannes Asiam, Philippus Galliam, Bartholomæus Parthiam, Simon Aegyptum, Iacobus Hispaniam, Thomas Indiam, Mattheus Aethiopiam, Iudas Thadaeus cum retulis Mesopotamiam, Iacobus Alphaï eum retinuit Hierosolyma.

Nahum I.

*Quisque sua sorte Christum sparsit sine sorde,
Per Paulum verò toto dispergitur Orbe.*

Braulius

Braulius Sancti Isidori discipulus Cæsaraugustanus Episcopus, qui tribus Concilijs Toletanis quarto, quinto, & sexto subscribit, & in Sanctorum Catalogo legitur 26. Martij, cum in alijs quæ scri-

S: Iacobi in Hispaniam 222

scripsit operibus, tum præcipuè in procemio ad opera Isidori, aduenisse in Hispaniam Iacobum, his verbis confirmat. *Sicut egregius Doctor Sanctus Gregorius successit Petro, ita Beatus Isidorus in Hispaniarum partibus Iacobo successit Apostolo, semina namque vita aterna, qua Beatissimus Iacobus seminauit, hic Isidorus verbo predicationis quasi unus ex quatuor Paradisi fluminibus sufficienter irrigauit, atque uniuersam Hispaniam, tam exemplo boni operis, quam fama sanctitatis velut splendidissimis solis radijs illuminauit.*

Octauum Seculum ab anno 700. ad 800.

Beda solus totum occupat seculum, celeberrimus author, suæ ætatis Augustinus, quocum semper sentit, & loquitur. Is in Collectaneis, quod opus est in fine tomi tertij, & à Bellarmino, & Possuino recipitur; quæ videntur ex Isidoro, apud quem fortasse legerat excerpta: nec mirum cum ille liber inscribatur excerpta, siue collectanea, cui fidem facit epistola de obitu Bedæ à quodam eius discipulo conscripta, quam idoneæ authoritatis esse affirmat Baronius in additionibus ad Martirologium die 17. Maij, eamque uti incorruptæ fidei refert Surius ad eandem diem. Ex quo liquet Bedam in eadem Isidori sententia fuisse. Sed iam audiamus Bedam: *Apostoli Christi Prædicatores Fidei, & doctores Gentium certis in locis in Mundo ad prædicandum sortes proprias acceperunt. Petrus namque Romam accepit, Andreas Achaïam, Iacobus Hispaniam, Thomas Indiam,*

222 *Diatriba de Aduentu*

diarum, Ioannes Asiam, Mattheus Macedoniam, Philippus Galliam, Bartheolomaeus Lycaoniam, Simon Zelotes Aegyptum, Mattheus Iudaeam, Iacobus frater Domini Hierosolymam, Paulo cum ceteris Apostolis nulla fors propria traditur, quia in omnibus Magister, & predicator eligitur. Vnus Beda huic seculo sufficit, nec enim numeri, sed ponderis ratio habenda.

Nonum Saeculum ab anno 800. ad 900.

Leo III:

Leo III. Pontifex Maximus initium esto. Hic, ut supra diximus, aduentus Sancti Iacobi in Hispaniam grauis author est.

Vvalafridus
Strabo

Vvalafridus Strabo Abbas vulgò Sancti Galli, verè Augiæ, discipulus Rabani, cuius opera tomo 5. Bibliothecæ Patrum continentur Theologus, Philosophus, Poeta celeberrimus duodecimus Augiæ Abbas, creatus anno Domini 842. In libro Poematum, quem erutum ex Sancti Galli Bibliotheca dedit in lucem Henricus Canisius, & eodem tomo 9. alijs operibus attexitur, inter ceteros, quorum elogia carmine scribit Apostolorum de Sancto Iacobo, quem appellat Fratrem Ioannis sic.

*Hic quoque Iacobus cretus genitore vetusto
Delubrum Sancto descendit tegmine celsum,
Qui clamante pio ponti de margine Christo,
Linquebat proprium panda cum Puppe Paren-
tum*

*Primitus Hispanas conuertit dogmate gentes,
Barbara diuinis conuersens agmina dictis,
Qui prisce dudum ritus, & lurida Fana*

De-

*Dæmonis horrendi decepta fraude colebat:
Plurimæque hic præsul patrauit signa stupenda
Quæ nunc in chartis scribuntur rursus quadratis,
Hunc trux Herodes Regni Tetrarcha Tyram-*
nus

*Percussum gladio crudeli morte necauit;
Quem Pater excelsus, qui Sancto Iure trium-*
phat

Vexit in Aethereas meritis fulgentibus arces.

Turpinus Archiepiscopus Rhemensis Caroli Magni expeditionum comes, & rerum ab eo gestarum scriptor: & si in eius historiam, vel temporis iniuria, vel inuidia Æmulorum, vel libidine otiosorum Fabulæ irrepsent, author est tamen non spernendus, præsertim in ea parte, quæ ad expeditionem Hispanicam à Carolo susceptam pertinet: nam ea à Callisto II. adducitur, & fide digna redditur. Hanc ille Luitprando Decano Aquisgranensi dedicauit; ea tota plena est testimonijs huiusce, quam confirmamus, traditionis, ut necesse sit totam ex integro transferre, Locorum quæ dictis ab authore faciunt fidem, primus esto capite 19. Sicut, ait, per Ioannem Euangelistam, Beati Iacobi fratrem in Orientali parte, apud Ephesum Christi fides, & Apostolica Sedes instituitur, sic per Beatum Iacobum in Occidentali parte Regni Dei, apud Galleciam fides eadem, & Apostolica Sedes constituitur. Ha sunt procul dubio Sedes, Ephesus scilicet, quæ est ad dextram in Regno terreno Christi, & Compostella, quæ est ad sinistram, quæ videlicet sedes his duobus fratribus Zebedæi filijs, in diuisione Præuinciarum contigerunt, quod ipsi petierant à Domino, ut unus
ad

*ad dexteram in Regno suo sederet, & alius ad
laeuam.*

Idem Turpin. Hæc sedium interpretatio à Turpino videtur
initium sumpsisse eamque celebrem multi post
eum authores reddiderunt, quorum vnus est San-
ctus Thomas de Villanoua, sermone de festo
Sancti Iacobi, quem suo loco referemus.

Alter sumitur ex eodem capite 19. Ego Tur-
pinus Rhemensis Archiepiscopus Beati Iacobi Basili-
cam, & altare cum sexaginta Episcopis Caroli ro-
gatu Calendis Iunij honorifice dieaui, & consti-
tuitur die illo, ut illa Ecclesia vocitetur Sedes Apo-
stolica, eo quod ibi Apostolus Iacobus requiescit.
Historiam dedicationis recipiunt cum omnes Hi-
spani authores, tum multi externi: Nicolaus de
Lyra in caput etiam 6. Apocalyp. vers. 12. & Ba-
ronius in Annotat. ad Martyrol. die 25. Iulij. Ad-
ditamentum de Titulo Sedis Apostolicæ attri-
butum Compostellano Episcopo apparet verum
esse, ex loco illo à nobis superius adducto Con-
cilij, qui non solum ob sepulcrum Apostoli mor-
tui, sed ob illius sedem viui in illam Ecclesiam
quadrat, nec enim solus tumulus satis erat, cum
alijs Apostolis in Oppidis in quibus eorum sepul-
cra visuntur, cuiusmodi nomen tributum non
fuerit.

Nec Kerus

Notkerum Monasterij Sancti Galli Abbatem,
& ex Abbate Episcopum Leodiensem huius se-
culi fuisse tradit Antonius Yepes tomo 4. cen-
turia 4. ad an. 849. quamvis nonnulli eum
ad sequens seculum reiciant, quod eum mortuum
indicant anno 912. qua ratione vixisse eum
oportuit nostro, quod adornamus, sæculo. Hic
ergo

ergo in Martyrologio, quod scripsit. Natale, inquit, *Beati Iacobi filij Zebedai &c.* huius *Beati Apostoli* sacratissima ossa ad Hispanias translata, & in ultimis earum finibus contra Mare Britanicum condita, celeberrima illarum gentium veneratione coluntur: nec immerito, quia eius corporali presentia, & doctrina, atque signorum efficacia ydem populi ad Christi fidem conuersi referuntur, ad quorum fidei confirmationem etiam *Beatissimus Apostolus Paulus* se iturum est pollicitus.

Eleca Episcopus Cæsaraugustanus in additionibus ad M. Maximum sepe tradit aduentum Sancti Iacobi; is est perspicuus locus. *Memoria*, diesque festus ab ipsis in Hispaniam ingressu Sancti Iacobi Zebedai filij celebris habebatur, qui postquam Hispanias adiit, Ephesum comitatus est *Sanctissimam Virginem* unà cum Ioanne fratre eius non priusquam in Hispaniam venires, sed reuersus ab Hispania, indeque reuersus Hierosolymam, prædicans fortiter, & constanter gladio percussus est.

Loco Authoris esto celebris illa Regis Ordonij Ramiri filij Ataulpho Compostellano Episcopo anno 892. facta donatio, ubi pro reuerentia, inquit, & honore *Beatissimi Iacobi Apostoli nostri*, & totius *Hispanie Patroni* cuius corpus tumulatum est in Gallecia in finibus Amata. Certè illa vox Apostoli nostri rem prorsus continet, & aduentum, & prædicationem confirmat.

Decimum Seculum ab anno 900. ad 1000.

Luitprandus

Inchoabit clarissimus author Luitprandus Ticinensis Diaconus, & postea Cremonensis Episcopus ad Imperatorem Constantinum nomine Berengarii Imperatoris legatus anno 946. scripserat hic historiarum sui temporis libros sex. Deinde composuit fragmenta quædam idoneæ authoritatis, in quibus historia Dextri à M. Maximo continuata ulterius ducitur. De quo ipsemet Luitprandus meminit in Epistola ad Tredecimum Episcopum Illiberitanum, cuius rogatu hoc Opus suscepit. Eius testimonijs vtuntur Hispani Scriptores fere omnes, ac inter eos P. Gabriel Vasquez vir solidissimè doctus, & in recognoscendis, & citandis authoribus accuratissimus. Huius multa sunt in rem hæc facientes sententiæ. Illam vnâ seligo anno 676. *Beatissima sedes de Columna in vrbe CasarAugustana, quæ constructa est iussu Virginis à Beato Iacobo cum in Hispania prædicauit anno 37. à natiuitate Christi.*

Sampirius

Sequitur Sampirius Ouetensis Antistes Rege Alfonso III. quem authorem laudat Prudentius Sandoual, Erze Ximenius, & alij complures. Huius est illud in Alfonsi Regis historia de consecratione Compostellanæ Ecclesiæ præclarum testimonium. *In Altari quoque, quod est super corpus Beati Iacobi Apostoli, quod consecratum fuerat à septem Discipulis eius, quorum nomina sunt hæc Calocerus, Basilus, Pius, Chrysogonus, Theodorus, Athanasius, Maximus.*

Huic seculo assignanda est confirmatio Officij Muzarabici, in quo sæpius commemoratur aduen-

uentus Beati Iacobi in Hispaniam, facta à Ioanne X. Pontifice rogatu Regis Ordonij, Ioannelli interuentu, de qua Baronius tomo 10. ad annum 918. nosque suo de Breuarijs loco diximus.

Momentum huic veritati addat diploma Regis Ramiri II. quod est anni 972. quo stabilitur donatio facta Compostellanæ Ecclesiæ. *Ob honorem inquit calicoli, & Sanctissimi Iacobi Apostoli, cuius venerabile, & gloriosum simulatum manet corpusculum Hispaniensium in Regione, quam & inter cæteros Apostolus sortitus Terra Gallitia.* Ramirus Rex

Vndecimum Seculum ab Anno 1000. ad 1100.

Fulbertus Carnotensis Episcopus authoribus Baronio, & Bellarmino in hoc Seculum incidit: citatur à Callisto II. pro aduentu Sancti Iacobi cap. 31. Verba sunt. *Hic est reuera Iacobus, quem amabat valde Dominus Christi miles emeritus, & signifer egregius, militiaque prouidus Gallitia Apostolus, Peregrinis notissimus, & honore dignissimus, miraculis mirificus, in gloria magnificus, quem cunctus petit Populus domesticus, & Barbarus.* Ex periodi commatis, apparet rythmos esse: & quidem ille Officium Ecclesiasticum composuit, & Missam de S. Iacobo edidit, eodem. Callisto ibidem authore. Fulbertus

Hugo Portugallensis in Lusitania Episcopus lib. de historia Compostellana, qui liber reperitur in Archiuio Regij, & magnifici Conuentus Canonorum Regularium Conimbricensis Sancti Augustini, à Sancta Cruce dicti, manuscriptus litteris Gotthicis; & locus, & manus idonream Hugo

ei fidem faciunt. Ad illius finem habetur Epistola quædam Hugonis, quæ tota plena est testimonijs huiusce traditionis.

Huc pertinet approbatio Officij Muzarabici, data ab Alexandro II. misso ad id in Hispaniam Cardinali Hugone Candido anno 1080. constat ex libro Conciliorum Regij Monasterij Diui Laurentij in Escuriali.

Officium Muzarabicum

Eiusdem Seculi est altera facta à Gregorio VII. & commendata Riccardo sedis Apostolicæ in Hispania tunc Legato, quemadmodum in eodem volumine continetur.

Tertia item Victoris III. aut Urbani II. nam de vtro est Controuersia, quippe intra idem seculum includuntur, cuius author est Iulianus Petri ad annū 1086. quo accidisse refert illud celeberrimum de Missalibus in ignem coniectis, quod superius adduximus miraculum, quorum cum neutrum fuerit consumptum, vtrumque iustum, & idoneum est habitum.

Duodecimum Seculum ab Anno 1100. ad 1200.

Callistus II.

Otto Episc.

Omissa Callisto II. Pontifice de quo multis supra egimus, cum de Pontificum testimonijs scriptum sit ab Ottone Frisingensi Episcopo, Henrici IV. Imperatoris nepote, Conradi Regis fratre Henrici V. Sororio, Friderici I. Patruo, Monacho Cisterciensi, & Abbate Murimundensi, nobilicuius ætatis historico. Is nobis in Chronico lib. 3. cap. 5. huiusmodi testimonium præbet. *Iacobus, inquit iam ab Herode decollatus fuerat, qui tamen prius, uti dicitur, Hispanis predicauerat.*

Suc-

Succedit Aulus Halo Burdegalensis Gallus Aulus Halo
eiusdem temporis celebris Poeta, quem Constantia Soror Filippi, Filia Henrici Regum Gallia, desponsa Regi Alfonso VI. secum in Hispaniam duxit, & postea Toleti, ob eximias eius doctes Ciuitate donatus. Extat Poema huius authoris de aduentu, & prædicatione Iacobi in Hispania, quod ego legi cum Commentarijs Ioannis Tamañi Salazarij, à quo est casu inuentum. Quot sunt illius carmina, tot ferme sunt de hoc aduentu Oracula, pauca refero.

*Vltima sic nosse compulsus sorte Iacobus,
Illic totius Hispaniæ cacumina lustras.
Huius in Hispanias aduentum edicere Præsul,
Nunc Toletane Iubes, Fidei promissa resoluo,
Hispania tunc regna Deo inspirante Iacobo
Contingunt, &c.*

Quod poema quo pluribus mendis scatet, paucos quippe versus constantes reperias, eò magis fidem suam antiquitate commendat; nam vitio temporis, à quo sunt exesa, claudicant, & amissio nitore authoritatem tetinent.

Eiusdem seculi est Iulianus Perez, siue Petri Archipresbyter Toletanus, qui decrepitem Aulum nouisse se scribit, claris natalibus, & scriptis. Legatus Romam à Rege Alfonso VI. ad Callistum II. qui ei exemplum libri de Sancto Iacobo, dono dedit; scripsit Chronicon, & aduersaria, & Himnos. In his operibus frequens mentio fit de aduentu, & prædicatione Sancti Iacobi in Hispaniam. Nec opus est citare locos, cum vbique occurrant. Extat eius Epitaphium de Aulo Halo Toleti sepulto, non inconditum, & pro-

Iulian. Perez

tempore Idoneum. Afferunt hunc Authorem omnes pene Hispani, qui Iacobum vindicant, ac in primis Ximerius, & Lezana.

Pelagius Ouetensis.

Pelagius Ouetensis Episcopus certus &, constans est rerum Hispanicarum scriptor. Hoc Seculo floruisse ex eiusdem apparet historia. Hic de aduentu, & prædicatione Sancti Iacobi in Hispania, eiusque Discipulis multa, & præclara commemorat. Eumque pro causa citant grauissimi quique huiusce traditionis vindices. Eum mihi videre non contigit.

*Tertium Decimum Secundum ab Anno 1200.
ad 1300.*

Martinus Polonus

Martinus Polonus Archiepiscopus ex Monacho, & Poenitentiarius Innocentij IV. in suo Cronico ad annum Domini 34. ita. *Iacobus Maior Hispaniam circumiens, tandem Hierosolymis decollatur.*

Vinc. Bellou.

Vincentius Bellouacensis in speculo historiali, tom. 4. lib. 8. cap. 7. *Iacobus, inquit, speciales Discipulos habuisse legitur: tres Hierosolymis, unum in Gallitia cum adhuc viueret Apostolus elegisse dicitur.* Notior est hic author, quam ut commendari debeat, & Ordinis Prædicatorum lumē.

Vincent. de Tornaco

Manuscriptum extat inscriptum sermones de Festis, Gilberto de Tornaco Ordinis nostri Franciscani authore, anni plus minus 1242. in quo de Sancto Iacobo Hispaniarum Apostolo fit mentio, & inter alia, *redieras inquit Hierosolymam de Hispania, cum præsentiret diuinitus mortis sibi imminere tempus.*

Con-

S. Iacobi in Hispaniam. 231

Confirmant hanc doctrinam litteræ solennes Regni Sancij Tertij, in quibus continetur concessum donū Ecclesiæ Sancti Ioannis Noranci Benedictinæ Familix: *dignatus est, ait, Christus mittere Apostolos suos predicantes Euangelium uniuerso Mundo: inter quos noster unus Zebedai filius Hispaniam sortitus est.*

Rex Sancius
III.

Gulielmum Durantem Mimatensem Episcopum in suo Rationali diuinorum Officiorum lib. 7. cap. 12. audiamus. *Iacobus filius Zebedai frater Ioannis Euangelista missus est, ad pradicandum Hispanis, sed cum non posset, nisi unum Discipulum ibi conuertere, redit Hierosolymam, sed tandem ab Herode decollatus, & in Hispaniam re- portatus, quos uiuus conuertere nequiuit, mortuus diuino miraculo conuertit.* Idem tradit Ioannes Bellethus in opusc. de explicatione diuinorum Officiorum, quæ est Appendix libri Durantis, ac ideo vtrunque coniungo.

Guliel. Dur.

Ioan. Belleth.

Affirmat huiusmodi aduentum Thomas Cantipratensis ex Ordine Prædicatorum, Alberti Magni auditor, Episcopus suffraganeus Episcopi Cameracensis, & Felix Doctoris Angelici Doctoris discipulus lib. 7. de Apibus c. 25. cum eodem sentit Iacobus de Voragine in opere, quod legenda Sanctorum appellauit.

Thom. Cantipr.

*Seculum Quartum Decimum ab Anno 1300.
ad 1400.*

Felix, faustumque huic seculo esto, Nicolai de Lyra clarissimi authoris, & iusti sacrorum librorum Interpretis testimonium. Hic in Commentarijs

Nicolaus de
Lyra.

rijs ad cap. 1. Abdiæ ad illa verba : & transmi-
gratio Hierusalem, quæ in Bosphoro est, sic ait
in H A E B R E O S E P H A R A T id est in Hi-
spania, vt dicit Rabbi Salomon, quod fuit im-
pletum per Iacobum Apostolum ob eius Discipu-
los ibi fidem Christi prædicantes, & colla genti-
um subiugantes.

Anonymus

Adiungamus huic authorem Anonymū nostri,
& eiusdem instituti, in volumine inscripto sermo-
nes de Dominicis, & Festis habitis Lutetiæ Parisio-
rum, quod ex ijs compactum inde Romam attulit
Eminentissimus Princeps Cardinalis Franciscus
Maria de Bagni, vbi inter alia. *Quis non miretur,*
inquit Iacobum post Ascensionem Domini perlustras-
se Iudæam, & Samariam. Deinde in Hispaniam
ecurrisse zelo predicationis, & demum rediisse
Hierosolymam, vt Euangelizaret Christum.

Petr. de Nat.

Accedat Petrus de Natalibus, Equilius Epi-
scopus Venetus, nobilis scriptor lib. 6. cap. 99. &
133. Adstruit Sancti Iacobi aduentum in Hispa-
niam his verbis. Iacobus post Ascensionem Do-
mini, dum per Iudæam, & Samariam prædicasset,
in Hispaniam tandem iuit, vt ibi verbum Domi-
ni seminarer, sed cum ibi quasi nihil proficere
videretur, & quod solummodo nouem Discipu-
los conuertisset, duos ex illis ibi reliquit, & alios
septem secum assumens in Iudæam redijt.

Seculum Quintum Decimum ab anno 1400.

ad 1500.

Quo maior erat scriptorum copia, eo plura
suppetebant testimonia; vt horum inopia, secu-
lorum

Iorum potius iniurię, quam scriptorum incurię sit imputanda . Igitur in hoc seculum maior vis scriptorum incubuit.

Sanctus Vincentius Ferrerius eximius, imo S. Vincentius
Apostolicus Prædicatorum Ordinis Conciona-
tor, suę ætatis Oraculum, sermone de Sancto Ia-
cobo Apostolo . *Modo quis fuit primus Apostolus,*
qui hanc legationem exequebatur eundo per uniuersum
Mundum ? Non Petrus, nec Andreas, nec Io-
annes, &c: Sed Iacobus iste. Vnde euntibus Hie-
rusalem Virgine Maria, & Apostolis, Beatus Ia-
cobus recepta ab ijs licentia venit in Hispaniam pra-
dicans de Christo, quia Christus dixit ijs, eritis mi-
hi testes in Hierusalem, & in omni Iudæa, & Sa-
maria usque ad ultimum terræ. Ideo Beatus Iaco-
bis venit ipsum testificari à finibus terræ.

Alphonsus Tostatus Abulensis Episcopus ob Alph. Tost.
doctrinæ præstantiam, & varietatem, & scripto-
rum copiam mundi stupor, tribus in locis adue-
tum Sancti Iacobi in Hispaniam confirmat. Pri-
mum in explicatione prologi Sancti Hieronymi
super Matth. part. 194. *Prouincias inter se diui-*
serunt. Prouenit tunc Beato Matthæo ab Aethiopia
quantum ad partem Nubianorum, & Beato Iacobo
Hispania, & Beato Thoma terra Indorum, & Bea-
ti Simoni terra Aegypti, & Beato Andrea terra Græ-
corum. Rursus in 3. parte super cap. 19. Matth.
quæst. 33. *Dicendum inquit, quod iste Iacobus vo-*
catur, cum opud Hebræos vocaretur Iacob, & ta-
men cum accipit formam latinam dicitur Iacobus,
iste vocatus Iacobus Zebedai, quia erat filius Zebe-
dæi, iste Iacobus, quem Christus valde dilexit, &
fuit vnus, qui familiariter recipiebatur à Christo

ad omnia secreta . infra cap. 17. & 26. Lucæ 9. isti Iacobo assignata est sorte predicationis Prouincia Hispania . 34. p. cap. 17. quæst. 13. non est aut dubitandum, quin iste Iacobus fuerit Iacobus Zebedæi, & non est ille, qui rexit Ecclesiam Hierosolymitanam post Christum, sed ille, qui occisus est ad Herode act. 12. scilicet. Occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio, & ille est, qui venit predicaturus in Hispaniam, & ibi sepultus manet.

S. Antonin.

Sanctus Antoninus Archiepiscopus Florentiæ, doctrina, & Sanctitate illustris tom. 1. tit. 6. cap. 7. sic scribit. Iacobus igitur post aduentum Spiritus Sancti ad Hispanias accessit ad prædicandum, & cum videret gentem illam agrestem doctrinam eius non accipere, nam tantum nouem, vel secundum alios tantum duos ad fidem conuertit; illos duos secum ducens reuersus est Hierosolymam.

Turrecrem.

Turrecremata Cardinalis insignis Theologus, & Iuriconsultus lib. in Euangelia de Sanctis, sermone de Iacobo Apostolo disputans. Verum Iacobus sit lux Hispaniæ ait. Dicitur quidem lux ratione illuminationis doctrinæ Fidei, qua ratione dixit Christus Apostolis. Vos estis lux mundi, singulariter Beatus Iacobus primo personaliter, post per Discipulos suos, quos ibi gratia prædicandi reliquit, illuminauit terram Hispania, lumine doctrinæ, & exemplo sanctitatis, ut historia sua testatur, & tandem miraculorum multitudine visa, qua Beatus Iacobus virtute diuina operabatur, Regina Hispania stupens credidit, & Christiana effecta est, & omnia qua petierant suis Discipulis tribuit, & Palatium Sancto Iacobo in Ecclesiam dedicans magnifice ipsum dotauit, qua tandem in bonis operibus vi-

S. Iacobi in Hispaniam 235

tam finiuisset, ita ut factis computo sicut Beatus Iacobus fuit primus inter Apostolos, qui martyrium pro Christo suscepit. Ita Regnum Hispania videtur inter omnia Regna prius Fidei lumen per Christianitatis titulum suscepisse.

Iacobus Philippus Bergomas Augustinianus ad annum 5242. ita. Iacobus inquit maior Apostolus Domini, Zebedei ex Maria Salome filius, ac Diui Ioannis Euangelista frater, quem Dominus una cum eodem Ioanne fratre vocauerat dicens; Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum: quique relictis retibus, & Patre secuti fuerant eum, hoc Anno postquam predicando uniuersam peragrassse Hispaniam, in qua nouem tantum Discipulos conquisserat, in Iudeam reuersus ab Herode Agrippa Regis fratre, qui in Hierusalem Fratris vices gerebat obtruncatione capitis martyris palmam adeptus est. Eius autem sacratissima ossa postmodum Discipuli ipsius ab Hierusalem ad Hispanias transfulerunt, ubi scilicet predicationis officium viuens exercuerat, atque ibidem in Vrbe Galilia, qua est in ultimis finibus Hispaniarum condidere, quaque celeberrima gentium illius, & peregrinarum nationum ueneratione excoluntur, cuius estum 8. Cal. Augusti.

Iacobus Phi-
lippus Bergo-
mas,

Coronidem huic Seculo imponant Episcopi quatuor huius aduentus Authores, Primus Cabilonensis in Topographia Sanctorum, Robertus Caraciolus Aquinas, & postea Licifensis in duabus ea de re concionibus. Alphonfus Carthagena Burgensis in ea, quam apud Patres Basilienfes in eo Conuentu habuit oratione. Rodericus Sancius Palentinus in historia dicata Henrico IV.

tomio 1. parte 1. capite 4. Compendij histor.

Sextum Decimum Seculum Ab Anno 1500.

ad 1600.

Hoc abundat scriptoribus, Diuina providentia factum, ut cuius ad finem seculi mouenda erat ea de re quaestio, illius cursus, assertores, & defensores suppeditaret. Illorum numerus aegre iniri poterit, praesertim ab eo tempore, quo Hispani ingenio acuto, & constanti, ad studia litterarum facto defensionem sui Apostoli susceperunt. Eo enim studio scripsere, quo bellare soliti sunt. Itaque nubem Testium coegerunt, & in Aduersarios fulminarunt: quare in hoc seculum ita megeram, ut ex multis paucos eligam, quorum auctoritas pondus habeat; ceterorum multitudinem, cum ea quae nostro hoc seculo prouenit, indicabo tantum, & qui aliorum catalogos texunt eos nominatim producam, ac si quis aut illos lauit, aut post illos scripsit, illum omnino adiungam.

S. Thomas à
Villanoua.

Princeps huius seculi esto: Sanctus Thomas à Villanoua Archiepiscopus Valentinus Augustinianus, recens in Fastos ab ALEXANDRO VII. relatus, tum in eo sermone, quem coram Imperatore Carolo V. tum in alio, quem apud equites eiusdem Sancti Iacobi habuit, quorum tota series aduentum in Hispaniam Sancti Iacobi Apostoli confirmat, ac in fine posterioris sic. *In hoc Regno inquit Caelorum, idest Ecclesia petitionem illorum adimpletam videmus, nam Ioanni sedes data est in Asia, quae est ad dexteram Ierusalem,*

S. Iacobi in Hispaniam 237

¶ Iacobo ad Hispaniam, quæ est ad sinistram partem.

Iacobus Middendorp^{us} magni nominis externus author, in eo quod de Christianis Academicis scripsit, & Coloniae typis edidit volumine Pio V. dicato, dum Hispaniam commendat, lib. 3. sic Veram Christianam Philosophiam ab ipsis Apostolis didicerunt, quod enim Diuus Iacobus eam in Hispania tradiderit, notius est, quam probare oporteat.

Middendorp

Garcias Loaysa Archiepiscopus Toletanus postea Hispalensis, & Romanae Ecclesiae Cardinalis, Vir doctissimus in notis ad Concilium Tolletanum in decreto Regis Gundemari 2. tomo Concil. p. 1. Beatus inquit Iacobus in Hispaniam venit, & ibi predicauit Christi Euangelium, & postea relictis duobus in Hispania Discipulis cum reliquis in Iudeam venit, ibique martyrium primus omnium Apostolorum subiit. Corpus à Discipulis Nauigio impostum in Hispaniam appulit 8. kal. Augusti, & in Ciuitate Iria situm. Demum Compostellam translatum 3. kal. Ianuarij, quo die in tota Hispania translatio eius celebris est.

Garcias Loaysa

Ioannes Raulinus Monachus Cluniacensis Sacrarum litterarum Parisijs professor 2. p. sermonum de Sanctis, sermo 2. de Sancto Iacobo, postquam Dominus inquit assumptus est in Calum, ceperant Apostoli predicare verbum Domini in Hierusalem, & in vicinas partes, quo tempore Beatus Iacobus secessit in parte Gallitimas ad predicandum verbum Domini Gallicianis.

Ioan. Raulin.

Ioannes Vaszus in Chronico anno Christi 37. Diuus Iacobus Apostolus filius Zebedæi in Hispania præ-

Ioan. Vaszus

predicauit Euangelium Christi.

Jacob. Pamel.

Jacobus Pamelius vir eius seculi eruditissimus in sacris litteris, & profanis, commentarijs in Cyprianum, & Tertullianum, & alijs operibus illustris, quem saepe, ac multum commendat Baronius, in Notis ad librum aduersus Iudeos Tertulliani notā 41. super illis verbis. *Hispaniarum omnes termini. Videntur ait Hispania Regna omnia iam tum Christi fidem suscepisse, inter quas praeses Religione Christianorum hostis recensetur à Tertulliano loco citato, & eiusdem ac Asturica Beatus Cyprianus Epistola 68. Ibi vide annotationes nostras numero 2. atque Hispaniarum Apostolus iuxta Beatum Isidorum, Beatus Iacobus maior.*

Thom. Stapl.

Thomas Stapletonus Anglus insignis vtriusque Theologiae, Polemicae, & scholasticae Doctor, qui lib. de magnitudine Romana in lucem edito anno 1596. cap. 3. *Verum ait, & indubitatum est toto terrarum Orbe veluti in Prouincias distributo, facta primum in Iudaea, & Samaria diuini Euangelij predicatione, iuxta ordinem à Christo praescriptum, Petrum in Italia, Paulum in Graecia, Andream in Arabia, Ioannem in Asia, Iacobum in Hispania, hoc Christi Euangelium, cuius caput est Roma, latissime propagasse.*

Joan. Marian.

Ioannes Mariana acri iudicio integer, & sceleratus author, qui si hoc ambiguum duceret, minime affirmaret, de rebus Hispaniae lib. 4. *Iacobus Zebedaei filius cognomento maior Iudaea, atque Samaria obitus venit in Hispaniam, auctore Isidoro, nouaque in ea Prouincia Euangelij luce propagata Caesaraugustae Virginis Matris nomine, eius monitu, Templum constitutum est. Et infra. Sed Hispania*

tamen Hierosolymam cum reuertisset, quam obcausam inceptum in ea Vrbe ab Herode Agrippa Regnum Iudæorum à Claudio acceptum grato initio cupiens auspicari interfectus est, Anno salutis 42. 8. Kal. Aprilis, & mox corpus à Discipulis sublatum, nauique impositum ad Iriam Flauiam in extrema Gallecia, cui Oppido hodie Patrono nomen est, constitit. ad 8. Kal. Augusti, unde Compostellam migravit.

Andreas Resendius Vir suæ ætatis eruditissimus, & studiosissimus veritatis, & Hispanicarum præcipuè in Lusitania antiquitatum indagator acerrimus, à quo libellus de translatione Corporis Iacobi Apostoli scriptus est, quemadmodum ipsemet narrat, in Epistola ad Ioannem Vaseum, de Colonia Pacensi. Is ergo ibi affirmat, sedem Iriensem Compostellam esse translatam, Et in Epistola ad Bartholomæum Kebedium *Iacobum Apostolum Hispaniarum* appellat. Eundem rursus Patronum Hispaniarum vocat lib. 4. antiquitatum Lusitanæ, & obleuat die illius Natali insigni, memorabilem de Mauritanis quinque Regibus ab Alfonso I. Lusitanorum Rege in Campo Orichij victoriam partam fuisse. Cui Authori eo maiorem habere fidem volo, quod ille est candidior, & incorruptior, & à studio partium alienior.

Breuitati studendum. Indico tantum, non cito Authores; ex multis pauci à me adducentur. Tarafa de Regibus Hispaniæ, parte prima in Claudio Caligula. Marineus Siculus in Historia Regum Hispaniæ lib. 5. Morales in Cronicis Hispaniæ, prima parte lib. 9. cap 7. Beuter in Croni-

Andr. Resend.

Tarafa

- Garibai cis Hispaniæ parte prima. Garibai lib. 7. cap. 3. & 4. & lib. 23. cap. 72. Zurita lib. 1. Annalium Aragoniæ cap. 44. Rades de Andrada in Historia trium Ordinum Militarium. Alphonfus Villegas in vitis Sanctorum. Aloysius Lippomanus in iisdem. Illescas lib. 6. cap. 18. Pater Azor. p. 2. lib. 1. cap. 7. Pater Petrus Ribadeneyra grauis, & elegans vitarum Sanctorum scriptor, Genebrardus in Cronologia Anno 4233. Feuardenius in Irenæum lib. 1. cap. 3. Magister Isla de Ordine Sancti Iacobi cap. 3. Frater Angelus de Paz tom. 1. Symboli lib. cap. 7. Idem tradunt quatuor insignes Iesuitæ externi, Ricardus Haller in Opusculo de doctrina Sancti Iacobi, Thomas Saulius in Thesauro litaniarum, Antonius Possseuinus tomo 1. Bibliothecæ lib. 4. cap. 2. Nicolaus Serarius Opusculo de Apostolis cap. 8. de Iacobo. Addo quintum grauissimi Iudicij, insignis virtutis, solidæ eruditionis Virum, fidei, vindicem acerrimum, malleum Hæreticorum, Petrum Canisium lib. 5. de Beata Virgine cap. 2. Sisto, & omiſſis alijs, tanquam ad duas columnas, quibus non plus vltra inscripserim seculum hoc allido, & finio. Hi sunt duo præstantissimi Authores pares doctrina, virtute, authoritate, fama professione tamen diuersi, ambo Theologi Tridentini, alter Pontificius, alter Imperatorius: Dominicus Soto, & Alfonso Salmeron, quorum ille Commentarijs in cap. 15. Epistolæ ad Romanos super illis verbis *Nunc vero*, num. 23. & 24. S. Colligere. Hic vero in Acta Apostolorum, tract. 8. Aduentum Sancti Iacobi in Hispaniam asserit.

Operæ pretium tamen erit aliquos scriptores adducere ex multis, qui Apologias pro hac traditione aduersarijs obtulerunt, quorum primus fit D. Ioannes de Velasco Magnus Comestabilis Castellæ Regni quem laudat, & se solum legisse fatetur Lorinus in Acta. Frater Ferdinandus Oxea Ordinis Prædicatorum. Bartholomæus Laurentius Prior Sanctæ Mariæ del Pilar. Prudentius Sandoval Pempelonensis Episcopus tom. de fundat. Franciscus à IESV, Xodar Carmelitanus, Ioannes Beltranus de Guevara Compostellanus Archiepiscopus libro de aduentu Sancti Iacobi. Augustinus Marinus P. Oratorij lib. de selectis historijs Iacobi magnus defensor, Maurus Castellà Ferrerius vir eruditissimus, & Iacobi aduentus assertor acerrimus, Michael de Salinas Vinuella Auditor Generalis Classis Hispanicæ, Gregorius Lopez Madera Senatus supremi consultor. Frater Didacus Murillo Franciscanus. Didacus Valdesius Iuris canonici Doctor primus. Gaspar Scholanus Historicus Regius. Ioannes Salazarius in Ecclesia Sancti Iacobi Magister, & Cardinalis. Cenedus ad Decretum Collectan. 43. Ferrerolus in lib. de Maria Augusta Virgine Deipara lib. 2. cap. 2.

Seculum decimum septimum ab Anno 1600. vsque ad 1662.

Tot sunt in eo Scriptores, ut vel leues eorum calanii oneri scripturo futuri sint; stimulauit nimirum Hispanorum ingenia, obiecta illa difficul-

tas, quæ instar cotis acuit, non instar obicis tardauit scribentes, adhuc intra curriculum, & non multum ultra medium prouecti, cum ob multitudinem in meta esse possemus. Obruor itaque pondere, ac necesse est illud à me in humeros aliorum reijcere. Itaque paucorum quorundam, sed illustria testimonia primum proponam, deinde eos proferam, qui alios diligenter collegerunt, & accuratè citarunt, quos qui velit, consulat.

Cornelius à
Lapide.

Primus esto P. Cornelius à Lapide insignis sacrarum litterarum tum Louanij, tum Romæ interpres, qui multis in locis affirmat Sanctum Iacobum in Hispaniam venisse, ex quibus vnum tantum profero cap. 13. v. 2. A Quum Apostol. sic ait. *Quo Anno Apostoli dispersi sunt, Sanctus Iacobus in Hispanias profectus est; cum enim in Hispania predicasse uniuersalis est, & immemorabilis non tantum Hispania, sed & fidelium ubique traditio, cui refragari nemo queat. Iacobus ergo in Hispanias profectus est sub annum Christi 37.* Excitata item quæstione, cur Herodes occidit Iacobum præ cæteris Apostolis? Respondet primo, & secundo afferendo alias rationes, & addit. *Tertio quia ex Hispania obita celeberrum rerumque gestarum gloria clarus oculos omnium in se conuertebat.*

Abrahamus
Zouius.

Sequitur Abrahamus Zouius Polonus insignis Ecclesiasticæ Historiæ post Baronium scriptor tomo 14. Anno Christi 1336. loquens de templo Diuæ Virginis à Columna Cæsaraugustana. *Aedificata est, inquit, magnificè cella in qua ferè omnia quæ Sancto Iacobo acciderunt in Hispania effusa*

effusa sunt, & expressa. Idem Traditio est apud Casaraugustanos Diuum Iacobum cum discipulis, super ripam Iberi præstiteris, ubi nunc umplissima Ecclesia cernitur, noctu descendisse. Indidem orasse, & secundum quietem Angelorum Choros aspexisse, audisseque occinentes Ave Maria Gratia Plena &c.

Tertius esto Michael Inkoferus Austriacus Societatis IESV in eo tomo quem edidit super epistola B. Virginis data Messinensibus. *Iam vero, inquit, de Iacobo Zebadei qui nesciat solem videtur ignorare, quantus enim hic cultor, ac prædicator Virginis extiterit, testatur illa celeberrima ædes Casaraugustana, quam ipse Deus in Columna apparentis monitu Iacobus iam apud Hispanos per menses quindecim occupatus excitavit, testatur ipsa Magnalium illibata Virginis ab eiusdem Iacobi prædicatione celebris, ac per manus ducta traditio.*

Quartus sit Frater Aegidius à Præsentatione Augustinianus Vniuersitatis Conimbricensis Doctor, & Magister primarius, ac eiusdem Moderator vir profundæ eruditionis tomo vnico de Immaculata Virginis Mariæ Conceptione lib. 3. quæst. 3. art. vnico sect. 4. S. 3. quamquam obiter, quod de Sancto Cæcilio loquatur, aduentum Sancti Iacobi in Hispaniam tanquam certum supponit his verbis. *Illæ opinio mihi fit verisimillima, quæ affirmat Iacobo Hierosolymis ab Herode Agrippa occiso Act. 12. anno 44. Claudij autem 2. Sanctum Cæcilium ceterosque Iacobi discipulos Episcopos creatos, cum corpore Magistris sui Iacobi in Hispaniam misisse, ut captam à Iacobo prædicationem persequerentur.*

Michael Inkoferus.

Aegid. à Præsent.

Franc. Villaf.

Quintus Doctor Franciscus Villafanius. Episcopus Mondonedonensis, & Oxomensis tractat. Latino inscripto, Compendium facti, & iuris vnicui Patronatus Sancti Iacobi. *Novissimum, inquit est, nec à seculo auditum, quod Hispania alium agnoscat Patronum præter Iacobum Apostolum, quem Fidei primū Magistrum Christiana Religio- nis fundatorem strenuum militiæ Ducem, in difficilissimis prælijs visum inter inimicorum phalanges bel- lantem veneratur. & colit.*

Anton. Vasc.

Sextum Pater Antonius Vasconcellius Lusitanus de Societate IESV summæ fidei, & integritatis author, quique res historias exiliter reuocare ad calculos solet, in Anacephalæosibus Regum Lusitaniæ in Descriptione Lusitaniæ. *Constat igitur tam fide à Parentibus tradita, quam plurimis antiquiorum monumentis per uniuersam Hispaniam Iacobum fuisse concionatum, quod plurima testantur Ecclesia, in quibus Apostoli discipuli in ipsidem apud fideles vicarijs sui relictis promagistro sacra fiunt, & antiquissima psalmodia eorum laudes, & sacra sanctissima celebrantur. Ac ne quis Baronij autoritate moueatur. Est illud autem verum non satis constare quo tempore in Hispaniam Iacobus transiuerit. Et hoc Baronio Cardinali ansam præbuit vocandi in controuersiam iure ne Hispaniam inuiserit? Bona tamen tanti authoris venia, non sine magna pietatis iactura, eius in hac re sententia sanis ab authoribus recipitur.*

August. Bar.

Septimus Augustinus Barboza item Lusitanus nominis celebritate clarissimus, ac ob multitudinem librorum, & varietatem, ac profundita-
tem

tem Canonica doctrina, dotesque eximias Episcopus ab Rege creatus lib. de officio, & potestate Episcopi, 1. p. tit. 3. cap. 8. multus est in hoc probando. Decerpo illa. Nec iam dubitare licet de aduentu Diui Iacobi in Hispaniam. Et illa. Antequam ceteri Apostoli diuiderentur anno 36. Beatus Iacobus in Hispaniam venit, ibique Fidem Catholicam predicauit.

Octauus Pater Ioannes Baptista Lezana Carmelitanus vetus sui Ordinis, & nobilis magister, Consultor Sacrae Congregationis Rituum, & Iudicis, & in Romana Sapientia Lector, in libello (mitto alia opera) quem Columna Immobilis, inscripsit. *Abstinendum censeo à comprobatione alterius certissima veritatis, cui praesens innititur de aduentu scilicet eiusdem Diui Iacobi in Hispaniam, quia nec illam negat pars aduersa, nec aliquis sanae mentis negare poterit, prout dixit Laurentius Laxarra Gallicus author in notis ad Tertullianum lib. aduersus Iudeos, nota 4. & quia veritati iniurius est qui vel eam ad iudicium trahit.*

Io. Bapt. Lezana.

Nonus Rodericus à Cugna, notior suis & virtutibus, & doctrinis, & studiorum grauiorum monumentis, quam ut commendatione indigeat, Archiepiscopus Bracharensis, & postea Olyssiponensis. Ab eo aduenrus in Hispaniam Iacobi saepe astringitur. Vnum delibo locum in Dedicatoria Epistola tractatus de Primatu Bracharense Ecclesiae, quem Beatae Virgini Mariae dedicauit. *Quis ignorat, ait, Beatum Iacobum huius splendoris authorem consilio ductuque tuo Hispaniam aduenisse, ut Ecclesiam hanc tuam Bracharensem summo honoris fastigio sublimares? Quis*

Rodericus à Cugna.

non

non nouit augustinam hanc Aedem tuo nomine Augustissimo, dum uiueres sacram in hac urbe à Diuo Iacobo fuisse constructam, oratam, dicatam ?

Gabr. Treio

Decimus Domn. Gabriel Treio Cardinalis Episcopus Malagensis, Præses in supremo Castellæ Concilio, ante Collega maior, & Cathedralicus Salmaticensis, hic in Epistola missa ad Magistrum Biuar Commentatorem Flauij Dextræ quæ initio habetur, sic. *Condecorasti, inquit, patriam nostram: nam cum certissimum sit eam ita predicatione Apostolica insignitam, ut teste Tertulliano omnes termini Hispania Fidem susceperint, & Cypriano perseuerauerint, non desunt, qui opinionem famamque nostram calumniare uolint, & ladere, sugillare, & commaculare. Nunc autem nisi proterue, & pertinaciter se gerere uolint, clariori quam Phæb ea luce adspicient, quantum ab initio nascentis Ecclesiæ profecerint Hispani.*

Card. Baron.

Addere hic volo tres Cardinales, qui etsi non scripto, verbo tamen illustre huic Traditioni testimonium reddiderunt. Vnus esto idemmet, quem dubium uidimus Baronium. Hic Romæ cum uidisset librum, quem Doctor Didacus del Castillo pro hac aduentus in Hispaniam Iacobi causa apologetici & legisset, cum probatū apud se publicè in corona laudauit, & suasit typis mandari: quod argumento est eruditissimum virum sententiam minime improbare, sed rationes ambigendi aliquas prouocando Hispanorum ingenia, diluere eorum industria uoluisse. Itaque noster est, ut aliàs contendit, Baronius.

Car. Laudin.

Alter esto Cardinalis Laudinius Zacchia satis cognitus, & munerum quæ obijt, & litterarum

& litterarum, in quibus floruit fama. Qui in ea, de qua superius multa diximus, vltima Breuiarij correctione, ad quam recognoscendam inter iudices electus est, tot eam historiam de aduentu in Hispaniam, & in ea prædicatione Iacobi argumentis confirmavit, vt Hispanis ad se rogatum, vt eam sustineret accedentes in admirationem adduxerit.

Tertius Cardinalis Caietanus Præses Sacræ Congregationis Rituum, & Iudicis ab Urbano Papa VIII. & quam instituit ad Correctionem Breuiarij, caput, & Princeps datus, à quo Traditio de aduentu, & prædicatione Sancti Iacobi in Hispania approbata, ac demum retineri iussa.

Card. Caiet.

Nolo præterire duos Hispanos, qui tunc erant Cardinales Romæ, quorum suffragio causa hæc quam suscipimus, mirè stabilitur. Alter Cardinalis Dom. Gaspar Borgia Hispalensis, & Toletanus Archiepiscopus summus in omni genere virtutum, quæ Principem decent, vir. Igitur cum ei scripta quibus Iacobum in Hispania fuisse probatum erat, afferrentur, lecta commendauit, & in libelli supplicis formam redacta Summo Pontifici obtulit, eoque veritatem in ijs contentam confirmavit. Alter Dom Balthasar Moscosus, & Sandoualius, Archiepiscopus item, qui nunc superstes est, Toletanus, splendore natalium, virtutum luce conspicuus, ad quem tum Romæ commorantem cum Michael Erze Ximenez tractatum de aduentu Iacobi attulisset, is diligenter lectum vehementer probauit, authorem fœuit, & ornauit: & operam suam apud Pontificem, & authoritatem interposuit.

Card. Borgia

Car. Sandou.

Ericius

Erius Puteanus Primarius Iusti Lipsij, & iustus discipulus qui *Apologiam Magni Comestabilis* Latinam reddidit.

Ioannes Baptista Valenzuela Episcopus Sal-
manticensis lib. de aduentu Sancti Iacobi. Tres
insignes Dextri Commentatores M. Fr. Franci-
scus de Bivar. Rodericus Carus, Thomas Ta-
mayo de Vargas. Alter Tamayus in Martyrol.
Hispan. Antonius Caracciolus Theatinus acer
huiusce aduentus vindex. Didacus del Castil-
lo in Indice Authorem pro Iacobo. Michael
Martinez del Villar in notis ad sententiam pro
Ecclesia del Pilar, Frater Bernardus de Britto
Lusitanus Regius, ac elegans Historicus in Mo-
narchia Lusitana p. 2. lib. 5. Ioannes Solorzano
Pereira de iusto Indiarum Imperio.

Claudent Agmen duo, qui omnium instar
esse possunt. Primus Pater Gaspar Sancius è
Societate IESV insignis Sacre Scripturæ, In-
terpres eruditionis variæ, solidæ, profundæ ex-
quisitæ elegantæ virtutis eximæ, quem ob eam
Venerabilem appellare Hispani solent, cuius ego
aliquando Madriti studiorum nouæ Academiæ
causa eo aduocatus felix, & fortunatus, & fo-
cicus in studijs, & in Gymnasio libens interdum
auditor, & admirator fui. Hic solidam, & inte-
gram disputationem *De Predicatione Sancti Iacobi*
Apostoli Zebedæi filij in Hispaniam instituit, &
continauit, & in iustum opus redegit, quod Ap-
pendix est tomi commentar. in Acta Apostolor.
Quo nihil eruditius, nitidius, elegantius, accura-
tius excogitari potest. Secundus Michael Erze
Ximenez vtriusque Iuris, doctor, Regius Toleti

Ca-

S. Iacobi in Hispaniam 249

Capellanus, qui totum integrum in duas sectum partes de aduentu, & prædicatione Apostoli Iacobi in Hispania edidit lingua sua vernacula, quem ego cum iam opusculum hoc meum penè confecissem, intenta cura legi, & hominis sum eruditionem admiratus. Lib. est accuratè scriptus, & dignus ingenio Hispanico: & qui ab aliquo in Latinam linguam transferatur: ut publici iuris vbique sit.

Coronis operi, & Corona esto testimonium; insignis nostro, & proximo Seculo in Sacra Theologia viri famæ virtutis, & doctrinæ celeberrimi; & operum multitudine, & varietate notissimi, Patris Francisci Suarii è Societate IESV, Doctoris eximij, & in Romana, Complutensi, Salmanticensi, & Conimbricensi Academijs Magistri Primarij, & Palmarij, quem summus suæ ætatis literaria gloria vir, & multis ac præclaris nobilitatis, & virtutis, & fortunæ ornamentis illustris, & congestis honoribus clarus Dom. Alphonsus Albicastro Conimbricensis Antistes *Alterum Augustinū* solebat appellare, quemque ego adolescens senem cognoui Conimbricæ, ac eo me nomine beatum existimo, à cuius vix lectione recedo, & opera nocturna diurnaque manu verso, & palam tueor, & admiror, ac mente retinco, eiusque rei specimen haud semel præbui. Hæc præfari volui, ut quâti apud me sit, & apud omnes alios esse debeat huius viri autoritas, cõstet; idque ut persuadeam, moneo quicquid ab alijs, & à me hætenus scriptum est ad probandum. Sancti Iacobi in Hispanicam aduentum, & prædicationem in eadem, id omne à Suario ante oc-

Suarius

cupatum : adeo vt hæc illius proximè adducenda
sententia, totius operis mei compendium esse vi-
deatur. Ergo Suarius 1. tom de *Relig.* lib. 2. cap.
9. Præterea inter festa Apostolorum festum
Sancti Iacobi Maioris, Fratris Ioannis valde ce-
lebre est in vniuersa Ecclesia, præsertim in nostra
Hispania, quæ illum singulari solemnitate colit,
vt Patronum, & parentem tribus potissimum de
causis. Prima est, quia Primus ipse Euangelium
in Hispania prædicauit, prius enim quam martyri-
um pateretur, decimo anno post Christi Domini
mortem Hispaniam peragrauit, & Fidei semina
iecit, quia licet tunc parum fructus attulerit, ta-
men virtute illius magnum Deus postea incre-
mentum dedit. Et quamuis hoc tempore non-
nulli tentauerint hunc Iacobi in Hispaniam ad-
uentum in dubium reuocare, nullo modo possunt
antiquissimæ, & generali omnium Hispaniarum
traditioni resistere, nec aliquid proponere, quod
probabilem rationem dubitandi faciat. Nam quod
Iacobus ante martyrium potuerit in Hispaniam
venire, & redire Hierosolymam, non repugnat
his, quæ de Apostolorum prædicatione, & gestis
in actis Apostolorum, vel in alijs historijs fide-
dignis narrantur. Quia licet ex Actibus constet
per duos, vel tres annos primos ab Ascensione
Domini, Apostolos non recessisse Ierosolyma, ta-
men de cæteris annis vsque ad Iacobi martyri-
um nihil de factis à Iacobo, & alijs narratur, sed
solum de Petro, & Paulo. Item licet ante Petri
vincula (quando iam fuerat Iacobus mortuus)
non credantur fuisse diuisi Apostoli in Orbem
terræ ad prædicandum non reuersuri amplius in
Ieru.

Ierusalem: tamen nihil vetat, quo minus ante id tempus exierint per diuersas Prouincias, & digressiones facerent, & iterum Ierosolymam redirent. Sicut scimus Petrum intra id tempus Antiochiam iuisse, ibique sedem suam fundasse, licet interim Ierosolymam proficisceretur, & Iudeam visiteret. Sic ergo potuit Iacobus intra idem tempus migrare in Hispaniam, & ibi prædicare, & postea Ierusalem redire.

Neque etiam obstat, quod eo tempore Apostoli Euangelium non prædicarunt Gentibus vsque ad visionem Petri. Act. 10. Primum quidem quia fortasse in Hispania etiam tunc aliqui Iudæi habitabant, quibus annunciari poterat Euangelium. Nam (vt colligitur Act. 1.) Iudæi dispersi erant per omnem nationem, quæ sub cælo est, quandoquidem ex omnibus venerant Ierosolymam, ergo etiam in Hispania esse poterant Iudæi, quibus prædicaretur Euangelium. Tum etiam, quia non est certum ante reuelationem factam Petro non fuisse Euangelium Gentibus prædicatum; nam certè Paulus statim post conuersionem suam in Arabiam abiit, & in alias Regiones, vbi verisimile non est solis Iudæis prædicasse, cum ipse esset. ~~Optimum~~ prædicator, & non ab homine, nec per hominem, sed per I E S V M Christum edoctus esset, quid, quibus, & quando prædicaturus esset. Idem ergo credi potest de Iacobo, quem Deus in prædicatorem, & fundatorem fidei in Hispania elegerat. Vnde reuelatio illa Petri eò tendit, vt Ecclesiæ vniuersæ, & præsertim ex Iudæis collectæ publicè iam proponeretur, omnes saluari posse per fidem Christi, &

Idco omnes ad Euangelium vocandos esse . Vtque ad illud ergo tempus, non fuit hæc veritas ita publicè declarata, vt inter Iudæos Gentibus prædicaretur Euangelium, neque ex Iudæis, & Gentibus vna Ecclesia congregari cœperit, nihilominus tamen potuit ante illam reuelationem alijs Apostolis instinctu diuino inspirari, vt ad Gentium Prouincias irent, eisque prædicarent . Tum denique quia illa reuelatio facta est Petro quatuor, vel ad minus tribus annis ante mortem Iacobi, & illud erat sufficiens tempus, vt iret in Hispaniam, & per vnum, vel per duos integros annos ibi prædicaret, & postea Ierosolymam reuerteretur.

Quod si hoc non repugnat Canonica Historiæ, neque alijs dogmatibus receptis, parum profecto refert, quod priuata historiæ humanæ illorum temporum, illius peregrinationis Iacobi mentionem non fecerint . Tum quia in ea Iacobi peregrinatione nihil accidit adeo publicum, & prodigiosum, vt in vniuersum Orbem illius fama exierit, quo possent excitari historici ad id memoriæ prodendum . Tum etiam, quia illis temporibus non fuerunt in Hispania diligentes scriptores rerum, quæ in ea gerebantur . Externi autem non poterant facile illarum notitiam habere, nisi fortasse earum, quæ ad publica bella, & Reipublicæ statum, & dominium pertinebat; nam aliarum rerum pertinentium ad Religionem parua, aut nullam rationem, vel curam habebant. Vnde cum illa ætate non fuerint scriptores Ecclesiastici; qui de rebus Hispaniæ mentionem fecerint, nisi tenuem, mirum non est, quod in

historijs antiquis, nihil de hac profectioe Iacobi in Hispaniam reperiatur. Nam profecto si Lucas Acta Petri, & Pauli posteritati scripta non reliquisset, multæ illorum Apostolorum peregrinationes obliuioni traditæ essent, nec aliter quàm ex traditione ipsarum Ecclesiarum, quas fundassent cognosci potuissent. Sicuti profectio Petri Antiochiam, quæ à Luca omiſsa est, non aliter quam ex illius Ecclesiæ traditione cognita fuit, nec ad nostram notitiam peruenisset, nisi ex monumentis illius Ecclesiæ Clemens Alexandrinus, & ab illo Eusebius, & Hieronymus illâ scriptam reliquissent. Sic ergo Aduentus Iacobi in Hispaniam, non nisi ex antiqua Hispaniæ traditione inquirendus est, hanc autem non permisit Deus excidere, nec obliuioni tradi, nec in angulo concludi, sed ab vniuersis Ecclesijs Hispaniæ retineri. Quis ergo audebit huic traditioni contradicere, aut quomodo aliæ Ecclesiasticæ traditiones inconcussæ conseruari poterunt, si huic fides non adhibeatur?

Eo vel maximè, quod non tantum à publica fama per dimanationem à parentibus ad filios, sed etiam à solemni, & antiquissimo monumento Cæsaraugustano testimonium habeat hæc veritas. Nam Cæsaraugustæ, & in vniuersa Hispania est receptissima traditio, cum Beatus Iacobus illuc peruenisset, & animo, ac cogitatione suspensus esset, quod paucos homines ad fidem trahere potuisset, Beatissimam Virginem in corpore mortali ei apparuisse, eumque fuisse consolatam, & ab ea certiore factum per Discipulos paucos quos congregarat, complendum fuisse, quod ipse

ipse perficere non potuisset. Et in huius beneficii æternam memoriam insigne Templum, & valde honorificum ibi fundatum est. Quod in Collegiatam Ecclesiam erectum magnis exemptionibus, & priuilegijs Apostolicis donatum est, & S. Mariæ de Columna, vulgò, del Pilar, dicitur, quia Saxum, vel Columna in eo cernitur, quam ipsam sacram Virginem suis pedibus calcasse eadem docet traditio. Hæc est ergo prima causa ob quam merito Hispania festum Sancti Iacobi summa veneratione colit, simulque ipsius beneficium recognoscit, quod eius occasione Beatissima Virgo, antequam ex hoc mundo discederet, Hispaniam consolari, & sua præsentia honorare, & protectionem eius simul cum Iacobo assumere dignata fuerit.

Alia causa est, quod sacrum Iacobi Corpus post martyrium naui impositum, diuina prouidentia, & peculiari eiusdem Spiritus Sancti fauore in Gallæciam Hispaniæ Prouinciã appulit, ibique vsque ad hodiernum diem, summa gentium veneratione colitur. Tertia denique causa est, quod Iacobus innumeris amoris signis, & beneficijs in Hispanos collatis, se semper ostendit singularem illorum Patronum, & benefactorem, quæ res notissima est in historijs, nec in his amplius immorari licet. Ex his vero duobus posterioribus rationibus multum apud me prima confirmatur. Non enim sine causa Iacobus post mortem, & corporis præsentia, & gloriosi Spiritus fauore tam propensum in Hispanos se ostendit. Sed profecto ea causa fuit, quod in Christo IESV in Euangelio ipse illos genuit, & illius pro

protectione, ac precibus non solum magna soliditate in fide permanent, sed etiam eorum ministerio, & industria Deus vti voluit ad Fidem innumeris gentibus, & vt aiunt nouo mundo prædicandam.

His Suarius ratiocinationem, & ego librum absoluo.

F I N I S.

THE HISTORY OF THE

REIGN OF
HIS MOST EXCELLENT
MAYESTY
JAMES THE FIRST
OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND
BY
JOHN BURNET
BISHOP OF SALISBURY
IN TWO VOLUMES
THE SECOND

THE HISTORY OF THE

REIGN OF
HIS MOST EXCELLENT
MAYESTY
JAMES THE FIRST
OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND
BY
JOHN BURNET
BISHOP OF SALISBURY
IN TWO VOLUMES
THE SECOND

THE HISTORY OF THE
REIGN OF
HIS MOST EXCELLENT
MAYESTY
JAMES THE FIRST
OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND
BY
JOHN BURNET
BISHOP OF SALISBURY
IN TWO VOLUMES
THE SECOND

I N D E X

R E R V M   N O T A B I L I V M .

A

ADVENTVS S. Iacobi in Hispaniâ , malè ne-
gatur adducto primatu Ecclesiæ Toletanz.
fol. 136.

Malè item ex codice manuscripto Toleta-
no, qui & suspitionis argui potest, & eo
admisso nihil probatur. fol. 143.

Probatur traditione firmata auctoritatibus
Romanorum Pontificum, Breviariorum Gotticorum.

fol. 150. & 165.

Probatur auctoritate Conciliorum. fol. 154.

Aduentui S. Iacobi in Hispaniam non suffragatur Concilium
Basileense. 157.

Amor nimius interdum officit. 1.

Degenerat in cupidinem. 2.

Quantus sit Hispanorum amor in S. Iacobum ibid.

Ob nimium amorem in eundem Sanctum Hispani inter se
dissentiant. 3.

Andiat Ciuitas in Hispania quænam sit 18. 206.

Angli primum Magistrum habuerunt Iosephum ab Arima-
thia. 59.

Antipapa. Burduni Antipapæ historia narratur. 139. 148.

Antipapæ tres, Paschale vero & vno Pontifice viuentē. 171.

Apollonij auctoritas contra aduentum S. Iacobi in Hispan-
niam. 14.

Respondetur huic auctoritati. 64.

Apostoli quando diuisi sint ad prædicandum. 13. 55. 56.

An ante linei visionem licuerit Apostolis prædicare gen-
tibus. 13.

An aliquis Apostolorum ex persecutione excitata in illos
potuerit egredi ex Hierosolymis. 56.

Apostoli quibus in locis sint sepulti. 75

Auctores qui negant aduentus S. Iacobi in Hispaniam. 11.

*

Aucto-

Index

- Auctorum antiquorum loquentium de aduentu S. Iacobi fides infirma per aduentarios. 19. 20.
An ullus ex antiquis Scriptoribus asserat illius aduentu? 21.
Auctorum Hispanorum dissensiones non efficiunt aduentui S. Iacobi. 73.
An omnes auctores, quos refutat Baronius sint refutandi? fol. 87. 88. &c.
Auctorum pro aduentu S. Iacobi Catalogus. à pag. 209. ad finem.
Nonnullæ auctoritates contra aduentum S. Iacobi. 17. 18.
Defectus auctoritatis desumptæ ex inopia auctorum asserentium aduentum Sancti Iacobi expenditur, & exsuatur. fol. 86. & seq.

B

- B**aronius defenditur. 8. & seq.
In quo peccarit Baronius in hac materia. 10.
Obiectio Baronij desumpta ex visione lintei proponitur, & soluitur fuse. 63. & seq.
In tomo primo Annalium confirmat sententiam de aduentu S. Iacobi, quam tradiderat in Martyrologio. 90.
Baronius sibi opponitur. 91.
Baronij contra Iacobi in Hispaniam aduentum argumenta proponuntur. 87. 90. 93.
Bracharenſia Concilia afferuntur, & expenduntur. à pag. 104 ad 112.
Bracharenſia Concilia quot, & quæ. 104.
Bracharenſe Concilium de nouo inuentum excludendum an ne recipiendum. 154.
Bracharenſis Ecclesiæ cum Toletana de Primatu contentio. fol. 188. 189.
Breuiarium Romanum emendatur ab Urbano. VIII. circa ea, quæ spectant ad aduentum S. Iacobi. 69.
Controuersie habitæ in restituendis verbis, quæ à Clemente. VIII. fuerunt sublata in Breuiario circa aduentum S. Iacobi. 69. 70. &c.
Quanta sit fides habenda Breuiarijs. 71.

Rerum notabiliſſimum.

- Ex Breuariis præcipue probatur aduentus Sancti Dionysii in Gallias. 72.
Breuiarium Gothicum, seu Mozarabicum continens aduentum Sancti Iacobi in Hispaniam à Romanis Pontificibus approbatum. 151.
Breuiarium Mozarabicum à S. Isidoro ordinatum est. 161. & 166.
Breuiaria, quæ eundem aduentum continent recensita. 151.

C

- Allisti II. commentarij vt legitimi approbantur. 89.
Hoc etiam fatetur Baronius ex Innocentio II. ibid.
Chronologia. Ratio chronologica, qua probant aduersarij S. Iacobum non venisse in Hispanias. 12. 13. &c.
Solvitur ratio aduersariorum chronologica. 55.
Collimbria auxilio S. Iacobi capitur à Fernando. 38.
Collimbria venusta, & elegans descriptio. 38. 39. 40.
Collimbria septem Regum patria fuit. 40.
Collimbriensis Academia insignis. 40. 41.
Collimbria Athenæ Lusitanæ. 41.
Concilium ex Concilio Rhemenſi deducitur validum argumentum pro aduentu S. Iacobi in Hispanias. 51.
Obiecta ex Concilio Toletano, & Bracharenſi aduersus aduentum S. Iacobi solvuntur. 94. & seq.
Nec Concilium Toletanum, nec Brachatenſe quidquam decrevit contra aduentum S. Iacobi. 96. 97. 98. &c.
Quid actum sit in vnoquoque Concilio Toletano. 96. & seq.
Concilia Bracharenſia quot, & quid in eis actum. 107. & seq.
Examinantur decreta Conciliorum Toletanorum, & Bracharenſium. fusè fol. 98. 99. & seq.
Cornelius Eunuchus fuit ne Profelytus, an Gentilis. 61. &c.
Fuisse Gentilem probatur. 62. &c.
Ordo subscribendi in Concilijs est argumentum dignitatis subscribentium. 113. & 115.
Qui primi esse debent sedendo, & subscribendo in Concilijs. 114.

Index

- Concilium Bracharense primum repertum in Archinio Alcobatiensis Cœnobij in Lusitania cuius fidei habendū sit. fol. 154.
 Concilium Basileense ante secundam sessionem legitimū fuit, post illegitimum. 160.
 Concilium Lateranense quartum quo Pontifice Imperatore, ac tempore celebratum fuerit. 171.
 Quæ in eo acta sunt recensentur. 169.
 Concilia Toletana multa numerantur. 125.
 Ponitur ordo Episcoporum in ijs subscribentium. 124.

E

- E**cclēsiæ Toletanæ antiquitas, & primatus excludit aduentum S. Iacobi, & cur. 23. & seq.
 Ecclesiæ Gallicienſis antistes vsurpat nomen Apostolici Primatis, & ideo excommunicatus est. 51.
 Antilles Ecclesiæ Compostellanæ omnibus Hispaniarū prponitur. 53.
 Ecclesia Toletana à quo, & quo tempore fundata. 172.
 Ecclesiæ Toletanæ primus Episcopus. 123.
 Primatui Ecclesiæ Toletanæ officit aduentus S. Iacobi in Hispaniam, quamvis non officiat veritati Conciliorum. 124. & 136.
 Est omnium consensu Auctorum caput totius Hispaniæ. 124.
 Quo tempore hunc Primatum obtinuerit. 132.
 Priuilegia Pontificum in gratiam illius data. 136.
 Contentio de Primatu Ecclesiæ Toletanæ non est definita in Concilio Lateranensi IV. 187.
 Sed indecisa relicta. 135. & 190.
 Ecclesia Constantinopolitana quo tempore Primatum supra alias tres Patriarchales obtinuerit. 135.
 Ecclesia Mediolanensis, Rauennati prælata est. 114.
 Ecclesiæ Compostellanæ initia recensentur. 150.
 Ex Edicto Caroli Magni probatur aduentus S. Iacobi. 53.
 Elisabethæ Reginæ Lusitanæ Compostellam peregrinario. fol.

Rerum notabilium.

Rat affirmatiua defenditur, probatur, & soluantur obiectiones in illam. 60. & seq.

S. Iacobus mortuus est decem plus; minusue annos post mortem Christi. 144.

S. Iacobi corpus inuentum Compostellæ. 150. 181.

S. Iacobus paucos in Hispania ad fidem conuertit. 176.

Imperatores in Concilijs post Episcopos subscripserunt excepto Basilio, qui post Patriarchas ante Episcopos subscripsit. 114.

Henrici Imperatoris contentio super inuestituris cum Pontificibus Romanis sublata. 171.

Innocentij Primi testimonium adductum ab aduersarijs contra aduentum S. Iacobi in Hispania. 17.

Expenditur, & saluatur dictum testimonium. 78. 79. & c.

Adducuntur verba Innocentij, & in fauorem aduentum S. Iacobi explicantur. 82.

L

Legati Romani Pontificis omnibus Patriarchis, & Primatibus præesse debent. 118.

In Concilijs primi omnium sedent, & subscribunt. 118. & 114.

Leonis Tertij scripta, & sermones illius esse asseritur. 92. 93. & c.

Lusitanorum in tuenda, & propaganda fide studium. 47.

Lusitani primi nauigationis, & propagationis in externas prouincias Religionis authores. 47. 48.

M

Manuscriptum Toleranum à Garzia Loaysa inuentum probatur commentitium esse ex erroribus quos continet. 168.

De eo nulla fit mentio in Concilio Lateranensi. 169.

Error in Chronologia Temporum, & Personarum successionis Pontificum, & Imperatorum. 171.

Index

Maria Virgo apparet S. Iacobo, qui illi Templum edificat in Hispania. 151.

Apparet D. Idelfonso Archiepiscopo Toletano, eique sacra casulam affert. 185.

Quomodo & quando ei apparuerit. 179.

Metropolitani quinque recensentur in Hispania. 142.

Metropolitanus certus de suo Primatu non potest cedere, locum inferiori Episcopo. 118.

Missæ Muzarabica quæ. 161.

Quibus verbis in ea conficerent Corpus, & Sanguinem Christi Domini Hispani. 162.

Vetus usus celebrandi Missæ S. Iacobi. 167.

Mondæ seu Mundæ fluij egregia descriptio. 39. 40.

O

Ordines plures in Hispania Sancto Iacobo dicati. fol. 42.

Index

P

Papæ qui Breuiarium correxerunt. 69.

Papæ qui affirmant aduentum S. Iacobi in Hispaniam. 87. ad 93.

Papæ qui videntur negare. 17. 82. 83. 94.

Horum testimonia explicantur. 80. 81. 83. 84. 85. 94. 96.

An Sanctus Paulus venit in Hispanias. 84. & 195.

An eius aduentus officiat aduentui S. Iacobi. 200.

An & quomodo prædicauerit Euangelium. 200.

Qui authores negent eum venisse in Hispaniam, qui affirmant. 80. 195. 196.

Petrus an venerit in Hispaniam. 35.

An Philippus iste, qui baptizauit Eunuchus Candacis fuerit Apostolus. 57.

Quinam ex Patribus id asserant. 58.

Pontifices Romani probarunt aduentum S. Iacobi in Hispaniam. 149.

Index

Præ-

Rerum notabilium :

Episcopi in sessionibus seruare debent tempora suæ ordinationis, ita, vt qui prius ordinatus est præcedat. 117.
Episcopus cui concessus est vsus Pallii alijs Episcopis etiam antiquioribus anteponitur, nō tamen Archiepiscopis. 113.
Episcopi primi Hispaniæ qui, & quando. 46. 78. 79. 83.
Episcoporum subscriptio, & sessio in Concilijs à 113. ad 118.
Eugenius I. Episcopus Tolercanus, non Elpidius. 24. 25. 123.

F

Franciscus Xauerus, Elogium Sancto Francisco Xauerio. fol. 191.

G

Gallica gens suarum traditionum tenax. 7. & 65. 76. 77.
Galli aiunt apud se esse Caput Ioannis Baptiste. 77.
Galli sibi vendicant multa corpora Apostolorum. 76.
Gallia an habeat Corpus S. Dionysii. 77.
Galli suo argumento conuincuntur. 78.
Gentiles veniebant Hierosolymam adorandi causa. 62.
Probatur hoc multipliciter, & exemplis. ibid.
Multi Gentiles à S. Maria Magdalena conuersi antequam
Petrus haberet visionem lintei. 63.
Gregorij VII. testimonium adductum contra aduentum Sancti Iacobi in Hispanias. 17.
Expenditur dictum Gregorij testimonium. 83.
Fusè explicatur in quo sensu locutus sit Gregorius. ibid.

H

Hæresis in Hispania rarissima fuit. 46.
Hæresis Priscillianistarum damnata in Concilijs Bracharensis. 106. 107. & c.
Eiusdem hæresis euerfor S. Leo Magnus. 107.
Capitula contra hæresim Priscilliani proponuntur. 108.
Hispanus non nisi ab Hispano vincitur. 4.

Index

- Hispanorum dissensio de loco, in quem appulerit Sanctus Iacobus. 5.
- An Hispani iure conquerantur de Cardinali Baronio. 7.
- Hispani inter se dissidentes de loco aduentus S. Iacobi dant occasionem dubitandi. 21. 22.
- Hispanorum in S. Iacobum clientela, affectus, & deuotio, & quam validum ex hoc argumentum pro eius aduentu. fol. 34. & c.
- Cur Hispani non elegerint in Patronum, Sanctum Petrum, & Paulum, aut alium. 35.
- Hispanorum fides, doctrina, pietas, ac religio probat aduentum S. Iacobi. 43. & seq.
- Hispanorum cura in propagatione fidei. 47. & seq.
- Hispani idè inter se dissentiunt, quia firmiter tenent S. Iacobum in Hispaniam venisse.
- Honorius III. Pontifex prorogauit decisionem litis inter Archiepiscopum Toleranum, & Braccharensem de Primatu motam. 190.
- Idem iam egerat Innocentius; Honorii prædecessor ibi.
- Hormisdæ decreta spectantia ad S. Iacobi aduentum ad examini vocantur. 94. 95. & c.
- Quas Epistolas scripserit Hormisdæ. ibid.

I

- S** Iacobum in Hispaniam venisse certum est. 25.
- S. Iacobi corpus è Iudæa in Hispaniam translatio; & quis illud translulerit & sub quo Rege? & quam efficax ex hoc deducatur argumentum de aduentu S. Iacobi in Hispanias? 31. 32. & seq.
- S. Iacobus cur ante alios Apostolos obierit. 33.
- S. Iacobus quor modis faneat, & protegat Hispanos. 36. & c.
- Cur Hebræi in S. Iacobum odio exarserint. 45.
- Quo tempore S. Iacobus profectus fuerit in Hispaniam. 58.
- Et qua occasione. ibid.
- An licuerit S. Iacobo; aut alij Apostolo prædicare Euangelium ante visionem celebrem lintei. 59. & c.

Rerum notabilium.

- Prædicatio. Quis omnium primus iuxta Ximenium prædicaverit Euangelium in Hispanijs. 23.
 Eugenius fundavit Ecclesiam Toletanam. 24.
 Quam copiosi fructus ex Hispanorum prædicatione. 49.
 Prædicatio Euangelij fuit ne licita statim post mortem Christi, non tantum Iudæis, sed etiam Gentibus? 60. &c.
 Non licuit ante visionem linthei prædicare Euangelium intra Iudæam, licuit tamen extra. 64.
 Primates quomodo sedent, & subscribant in Concilijs. 113. ad 120.
 Primates an, & quot fuerint in Hispania. 121. ad 136.
 Primatus Toletanus nihil iuvat ad S. Iacobi aduentum in Hispaniam. ibid.
 Male ex eo Primatu ratio petitur à Ximénio. ibid.

R

- R**ationes quibus probant aduersarij S. Iacobum non fuisse in Hispania. 12. 13. 14.
 Rodericus Ximénius primus omnium in aduentu S. Iacobi in Hispaniam inuehitur. 4.
 Reprehenditur Ximénus. 9.
 Ipse fatetur esse traditionem de aduentu S. Iacobi. 29.
 Plures errores Ximenij in eius historijs. 66. &c.
 Obiectiones Ximenij contra aduentum S. Iacobi. 15.
 Ximénus probatur minus fidelis in Historijs scribendis. fol. 145.
 Recensentur illius errores circa originem Gotthorum, & aliarum Gentium septentrionalium, & circa originem Civitatis Toleti. 146.
 Circa Regum conubia, filios, & obitus. 147.
 Circa Historias Ecclesiasticas, & res Lusitanas. 148.
 Rodericus Ximénus nunquam in suis scriptis negavit aduentum S. Iacobi in Hispaniam. 186.
 Manuscriptum Toletanum non est opus Roderici. ibi. Fuit homo eloquens omnibus corporis, & animi dotibus ornatus. 138.

Index Rerum notabilium.

S

Spondani querela de Hispanis in fauorem Baronij. 7.

Spondanus vellicatur, & pungitur. 9.

Spondani argumentum refellitur. 73.

T

Toletana Concilia accuratè proponuntur, & exami-
nantur pro D. Iacobi aduentu in Hispaniam à pag. 96.
ad 104.

Toletum Ciuitas Antiquissima quo tempore fundata. 146.

Traditio antiquissima probat efficacie aduentum S. Iacobi
in Hispaniam. 25. & seq.

Quanta sit vis traditionis. 26. 27. & seq.

Breuiarium Romanum, Suarez, Ribadeneyra, alijque hanc
traditionem Hispanicam testantur. 28. & 29.

Multa traditione probantur, ad quæ non est necessaria Scri-
ptura sacra. 65.

Traditionem aduentus Sancti Iacobi enervate conatur Xi-
menius. 66.

Quam firmiter Galli suis adherent traditionibus. 75. & c.

Tribunal Inquisitionis pro fidei incolumitate in Hispania.
fol. 46.

V

Victoria insignis habita ab Hispanis ad Clauigium ope
S. Iacobi aduersus Mauros p. 37.

Alia non minor victoria in expugnanda Collimbria. 38.

F I N I S.

ERRATA:

- pag. 16. tranſette l. *transferre*.
 pag. 18. adduxerit l. *adduxiſſe*. pag. 29. afferetur. l. *affer-*
tur. pag. 39. nullum. l. *nullus*.
 pag. 45. eos pertinuiſſet l. *ad eos*.
 pag. 49. baptizato l. *baptizata*.
 pag. 54. ſolos l. *ſolius*.
 pag. 75. Matthæi Amalphi l. *Matthæi Salerni, Andrea*
Amalphi.
 pag. 109. directam l. *directa*.
 pag. 126. cuim l. *cum*.
 pag. 118. ei prælatus l. *is*.
 pag. 127. momenta l. *momento*.
 pag. 140. pericul l. *ſupplicij*, & poſtquam lineam ſup-
plicium l. *periculum*.
 pag. 150. textam l. *texum*.
 pag. 160. obentia l. *obiente*.
 pag. 166. quarquum l. *quarum*.
 pag. 170. vſuris Viduarum l. *cura Viduarum*.
 pag. 184. comendeffet l. *contendiſſet*.
 pag. 177. 1124. l. 1200.
 pag. 180. ad Anno l. *Annum*.
 pag. 181. piam l. *pia*.
 pag. 207. Ahulfada l. *Abulfada*.
 pag. 216. fuerit l. *fuiffet*.

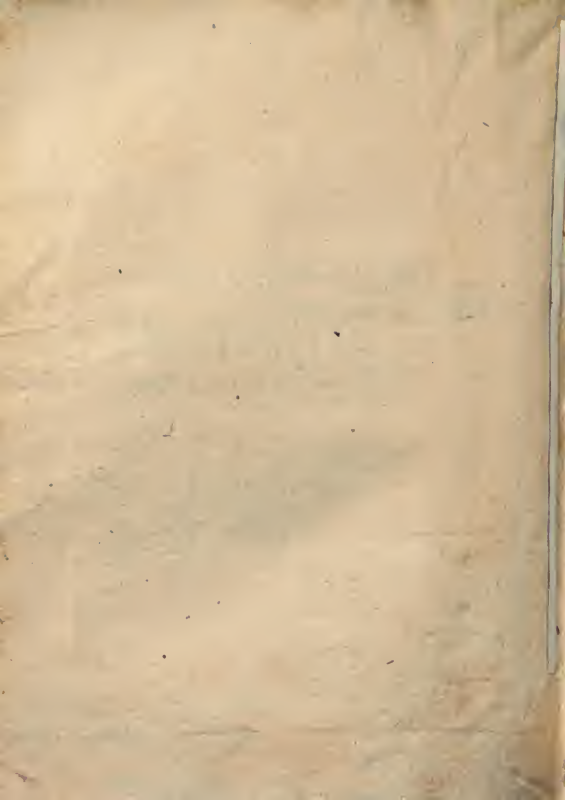
REGESTVM.

**§ §2. ABCDEFGHIKLMN
OPQRSTVXYZ**

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii *

ms. A. 1. 1. 1.
C 29

B

X